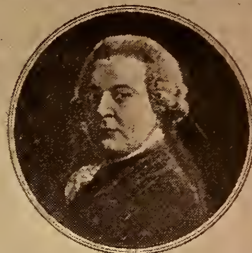
John Adams Library.

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF No
ADAMS
245.11

INSTITUTIONES JURIS ANGLICANI,

AD METHODUM ET SERIEM INSTITUTIONUM IMPERIALIUM compoſitæ & digeſtæ.

OPUS NON SOLUM JURIS ANglicani Romanique in hoc Regno ſtudioſis, ſed omnibus qui πολιτείαν *& conſuetudines inclyti noſtri Imperii penitius ſcire cupiunt, utile & accommodatum.*

Authore
JOHANNE COWELLO,
Juris Civilis Doctore, & in Academia Cantabrigienſi profeſſore Regio.

Cum duplici Indice, quorum alter titulos ordine Alphabetico; alter obſcuras Juris Angl. dictiones, earumque explicationem, continet.

OXONIÆ,
Excudebat *H.H.* Academiæ Typographus Impenſis *F.Oxlad,* ſen. & *Ed. Forreſt.* An. D. 1676.

ADAMS 245.11

Viro Illuſtriſſimo,

Suoque Domino Benigniſſimo;

HENRICO HOWARDO,

Comiti Northamtonienſi, Baroni de Marnhil, quinque Portuum Præfecto, Equiti de honorifico Garterii ordine, & Sereniſſimi JACOBI Regis Conſiliario digniſſimo, omne honoris & fœlicitatis incrementum optat I. C.

SÆPE multúmque mirari ſoleo (illuſtriſſime *Howarde*) unde orirentur apertæ iſtæ & inveteratæ ſimultates, quas jam diu legum Anglicarum profeſſores, & Juris imperatorii in hoc regno ſtudioſi, invicem exercuerunt. Sed re penitius introſpecta, nullam tantæ invidiæ cauſam tandem inveni præter privatum commodum. Poſtquam enim aliquot annos in harum ſcientiarum comparatione poſuiſſem; eadem utriuſque fundamenta, eaſdem rerum

definitiones diviſioneſque, conſentaneas plane regulas, ſimilia fere ſcita, ſola idiomatis atque methodi varietate diſparata, animadverti; & legem noſtram communem (quam dicimus) nihil aliud eſſe quam Romani & feudalis miſtionem. Ita ut niſi eorum alumni majori fervore proprium lucrum, quàm publicam patriæ ſuæ gloriam, conſectarentur; hæc tam acris controverſia jampridem compoſita, & utrumque jus in unum ſubductum fuiſſet.

Hæc opinio noſtra cum aliquibus viris amiciſſimis doctiſſimiſque, quibuſcum eam obiter communicavi, improbabilis videretur, non quievit animus meus, donec harum inſtitutionum, quas priuato uſui juventutis meo regimini commiſſæ antea deſtinaveram, participatione eam eviciſſem. Atque hac ratione effeci, ut illi non ſolùm in meam ſententiam pedibus accederent, ſed me etiam ad earum publicationem, neſcio quid incredibile divinantes, ſæpe & vehementer impellerent. Primo admodum mihi diſplicuit hoc eorum tam inflammatum deſiderium, verecundanti ſcilicet prodire in publicum, & cenſuram popularem attonite ſemper pertimiſcenti. Tandem tamen, quia ſolùm meæ exiſtimationis, quæ adeo uſque magna nunquam fuit, periculum tot amicorum ſtudio obſiſtere videbatur: tam honeſtis poſtulatis haud difficulter (ipſi ſuaſores viderint quam prudenter) me ſubmiſi, & ad hæc mea furta temporum propalanda animum applicui.

Quamprimum autem ſtatueram hunc libellum in lucem emittere, tuæ tutelæ (nobiliſſime *Howarde*) eum ſtatim deſtinabam: audacter quidem tam humilem clientem tam exi

mie

mio domino, ſed provide tamen tot periculis expoſitum tam magnifico patrono. Et certè utcunque tam familiæ tuæ, generiſque, ſplendor, quam authoritatis ſublimitas, hominem hujus conditionis ab hoc conatu facilè deterrere poſſe videatur; illa tamen morum benignitas, illa naturæ humanitas in te ſemper emicuit, ut é candore, urbanitate, affabilitate, ſolidiorem multo uberioremque gloriam, quam gradus celſitudine, conſequaris. Neque certe hoc mirum in eo, quem ſuis ornamentis accumulando Noetice atque Ethice certare invicem non prius deſtiterunt, quam altera virum ſcientiſſimum, altera optimum te præſtitiſſet.

Olim adoleſcentia tua in Collegio illo vere Regali & ſeminario bonarum literarum fœcundiſſimo ſic tranſacta eſt, ut gravitatis multa urbanitate conditæ, innocentiæ, temperantiæ ſummam laudem (nobilibus in illa ætate non raro denegatam omnes uno conſenſu tibi adſcriberent: induſtriam etiam & diligentiam ſolertiſſimi omnium ſibi imitandam proponerent. In diſputationibus, prælectionibus, perorationibus, cum jam ex ephebis vix exceſſiſſes, frequens fuiſti: in quibus tamen tanta aſſiduitas longiſſime à faſtidio abfuit, exiſtimationemque tuam (quod plerumque fit in aliis) non modo non minuit, ſed ſic auxit quotidie, ut ad omnes omnium ordinum convocandos ſatis eſſet dixiſſe: *Howardus* hodie prodit in arenam. Et ut graviora hæc omittam, totumque illud tempus, quod in Aulam noſtram ſanctæ Trinitatis admiſſus, in juris civilis ſtudiam uberrimo cum fructu impendiſti; quilibet fere conſeſſus atque circulus tibi platani Socraticæ,

craticæ; aut lycæi Ariſtotelici loco fuit: cum in quolibet congreſſu conventuque familiarium, viros ætate maturos & eruditione præclaros, ad doctam aliquam concertationem provocares: tanta tum ſubtilitate tum feſtivitate provinciam tuam tuereris, ut propter acumen, admirationem, propter genii morumque bonitatem, amorem omnium, reportares.

Jam tum mihi miſello puſioni multa tui favoris dediſti indicia, quæ uſque in hunc diem feciſti quotidie auctiora. Et certe ſi eſſet poſſibile, ut hujus opuſculi nuncupatio dignitati tuæ acceſſionem aliquam faceret, quod ego nec per ſomnium unquam cogitavi, tu hoc nomine eam maxime promereris, quod duo collegia noſtræ Academiæ prædicta, (quorum alterum munificentiſſimam altricem, multos annos habebam, alterum gratiſſimæ provinciæ loco nunc teneo) in patrocinium tuum nuper ſuſceperis: & quæ adoleſcentiæ tuæ ſtudiis multum decorabas, nunc tandem tota gratia, quam apud regem noſtrum (principum terreſtrium ſpeculum, Britanniæ columen, virtutis aſylum) obtines, te receperis protecturum.

Ad meliorem hujus inſtituti mei commendationem, judicii tui acerrimi teſtimonium flagito (Comes honoratiſſime) quod aliqua ex parte jam antea exploratum habui, quodque contra omnes omnium invidorum aculeos firmiſſimum mihi præſidium ſemper ducam. Quanquam neque omnem invidiam hic deprecer: ſiquidem optime mecum comparatum exiſtimavero, ſi Themiſtoclem aliquem hi mei conatus e ſomno ſuſcitaverint, & largiora illa legum noſtrarum volumina putidi idiomatis ſqualore expurgata, ad Pandectarum Juſtinianearum ordi-

nem

nem redigere provocaverint. Bellum herclè eſſet opus, & auguſti Jacobi noſtri fœlici imperio dignum: nec tam immenſum quam utile. Siquidem hæc duo regna potentiſſima, quæ ille non ſine magna tum pietate tum prudentia conglutinare cupit, hoc modo facillime non ad legum ſimilitudinem, ſed ad ſimilitudinis, quæ eſt, notitiam redigeret: quo vinculum nullum vel ad conjunctionem arctius, vel ad perpetuitatem firmius, eſſe poteſt. Hoc etiam modo fieri poſſet, ut jus noſtrum, quod hactenus linguæ obſcuritate involutum barbariſmi notam apud exteros vix evaſit, univerſa Europa intelligat ex rationis & naturæ radice efflorеſcere, æque atque illud imperatorium, unde omnes aliæ nationes Chriſtianæ ſui politeumatis formam petunt.

Neque certe leve eſſet hoc beneficium, quod Juriſconſulti noſtrates ipſo progreſſu atque methodo ſui ſtudii, ad univerſalis ejus juris cognitionem tanquam recto tramite, facile preducerentur; quod eorum ſcientiam atque uſum non privatis clientulorum ſuorum cauſis, aut hujus inſulæ cancellis, ſed publicis maximiſque regni negotiis, & ultimis orbis Chriſtiani, adeoque omnium gentium terminis, definiret: ii etiam, qui juri civili Romanorum operam dant, patriæ ſuæ longe accommodatiores hoc modo redderentur, quod eam ſcientiam quam nunc privata & abſtruſa generalis prudentiæ θεωρία implicatam & quaſi ſepultam retinent, in uſum popularem regnique utilitatem erogarent.

Jacobus noſter ſereniſſimus univerſam Chriſtianorum pacem meditatur, etiam magna ex parte jam ſtabilivit: inſulam hanc integram non ſolum ejuſdem imperii vinculis conſtringere,

ſed Eccleſiam etiam eadem rituum ſacrorum formi componere, molitur: ſacrorum Bibliorum tranſlationem corruptelis ſuis defæcatam ad puritatem reducere laborat: iſtis autem tam eximiis pulchriſque conatibus ſi legum etiam noſtrarum levigationem adhibuerit, & earum molem indigeſtam in ordinem redigere dignatus fuerit; non ſolum deceſſores ſuos omnes bene imperandi laude ſuperabit, ſed etiam poſteris regnum tradet undique fœliciſſimum.

Sed iſtuc forte eſt altum ſapere. Reprimo itaque me, & à te (Comes honoratiſſime) intimis votis contendo, ut hujus libri dedicationem æquo animo feras; aut etiam, quia propenſi in te gratique animi pignus eſt, læta fronte & bona mente accipias: meque, quem habes in omni genere officii honori tuo obſtrictiſſimum, eo quo ſoles patrocinio, tuearis. Vale.

Dignitati tuæ devinctiſſimus

J. C.

AD

AD

LEGVM

STUDIOSOS

IN AULA S. TRINITATIS *CANTABRIGIENSI.*

PRÆFATIO.

HOC unum in nobis, qui apud Anglos Juris civilis ſtudioſi ſumus, maxime jam diu putavi reprehendendum, quod poſtquam apicem hujus ſtudii per multos labores multaſque difficultates attigiſſe, & integram illam rerum divinarum notitiam pectoribus noſtris iucluſam tenere, videmur, in noſtra tamen Republ. non dico hoſpites & peregrini, ſed plane infantes, maneamus. Patrias enim leges, ſi paucas ad forum eccleſiaſticum pertinentes exceperimus, plerique noſtrum non magis aut ſapimus

pimus aut curamus, quam vulgus imperitum: ſed de quibuſcunque vel leviſſimis rebus conſulturi ab alieno limine hanc, quam præ nobis ferimus, juſti atque injuſti ſcientiam percontari cogimur.

Hoc mihi jampridem hominibus omni doctrinarum genere excultis tanto viſum eſt indignius, quod eam Rempubl. incolimus, cujus leges à jure civili tam prope abſunt, quam aliarum per univerſum orbem Chriſtianum quarumcunque: quæ tamen omnes generali hujus diſciplinæ æquitate temperantur, & quaſi condiuntur. Si enim vel Italos quotcunque dominiis inter ſe diſtinctos, vel Gallos, vel Hiſpanos, vel Germanos, vel indigenitales noſtros (nunc etiam plane noſtros) Scotos ſpectemus, nulli horum ſunt, qui feudorum jus non admittunt; qui etiam conſuetudinibus & conſtitutionibus formæ ſuorum imperiorum & nationum ſectæ accommodatis non abundant. hi tamen omnes jus Romanum non amplectuntur ſolum, &

Nocturna verſantque manu verſantque diurna,

ſed etiam particularium ſuarum legum ſtudio tanquam auſpicatum fundamentum ſubſtruunt, & quaſi viam Prætoriam præſternunt. Hoc autem nihilo tardius metam optatam aſſequuntur, quam qui olim Pandectas Imperatorum Conſtitutionibus prælibarunt; fructus vero induſtriæ ſuæ longe metunt uberiores. Iſto enim modo fit, ut non ſolum nationis ſuæ leges, ſed etiam omnes alias generali ſaltem notitia perſpectas, habeant.

Non magis itaque nonnullis juris Anglicani candidatis hoc vitio vertere ſoleo, quod ſtatutorum cortici, & particularibus rerum judicatarum exemplis mordicus adhæreſcentes, univerſa-

lem juris naturalis rationem ſuavemque ὁμιλίαν nihil morantur, quam juris Romani alumnis, quod perpetua rerum exterarum contemplatione abrepti, vel vitæ practicæ curam omnem abjiciunt, vel anguſtis cauſarum Eccleſiaſticarum cancellis incluſi, latiorem illam fructuoſioremque hujus diſciplinæ partem ne quidem à limine ſalutant. Quod etiam eo tetriorem notam nobis Cantabrigienſibus inurit, quod Academiæ noſtræ ſtatuta, quorum obſervationi etiam ſacramenti religione aſtringimur, earum legum, quas habet patria noſtra, imperitos nos eſſe prohibet, ut differentias exteri patriique juris ſic cognoſcamus. Iſtarum autem rerum cogitatio me in ejus officii memoriam adduxit, quod tam illa publica prælegendi, quam hæc privatim regendi, provincia mihi imponit: effecitque ut pertentarem aliquando, ſi ego levem viam vobis patefacere poſſem, quæ ſpem aliquam juris Anglicani cum Romano conjungendi ſimulque adipiſcendi, excitaret.

Hic quid aſſecutus ſum vos melius judicaveritis: hoc certe in optione noſtra fuit, ut utriuſque primordia eodem quaſi hauſtu vobis imbibenda propinarem, & ſic in illud honoris curriculum vos tanquam manu adducerem, quod non ſolum ad commerciorum, quæ nobis cum exteris intercedunt, tractatum, & ad Eccleſiæ procurationem, ſed etiam ad Reipubl. in ſuis partibus adminiſtrationem, componere poſſet. Cujus rei immenſitatem non tantam exiſtimabitis, ut deſperatione aliqua vos debilitare poſſit, ſi priſcos illos, Henricum de Bractona, & Johannem Brittonum ad animos veſtros revocetis: quorum uterque juris civilis peritiſſimus, hic etiam Epiſcopus Herefordienſis, librum de hac

noſtra

noſtro plane excellentem conſcripſit. legimus etiam non in uno loco apud horum priorem, Epiſcopum Dunelmenſem, Ciceſtrenſem, & etiam Abbatem Redingenſem cuidam magiſtro Patſhul & Simoni de Segrave in itinere ſæpius fuiſſe adjunctos: quod ſane nunquam factum fuiſſet de viris juris ejus expertibus, quo ſolo omnium Juſticiariorum itinerantium negotia dirimuntur. Clericos etiam juſticiarios ad aſſiſſas capiendas à majoribus noſtris delegatos eſſe non obſcure liquet. Reſtat itaque, ut ſpem illam, quam hæc noſtra induſtria in vobis peperit, ſumma ope atque alacri ſtudio perſequamini: & priſcorum temporum ſolertiam potius quam recentiorum ſive inertiam, ſive avaritiam, vobis adumbrandam, proponatis. ſic enim eos vos oſtendetis, qui & domi & foris Reipub. uſui eſſe poſſint. & non tam ad rei privatæ incrementum, quam ſolidam virtutis gloriam, collimant. ut autem Littletonus olim ſuum filium, ſic ego vos præmonitos multo magis eſſe cupio, ne omnia huc congeſta juri noſtro conſentanea ſtatim exiſtimetis. Neque enim hoc opis eſt noſtræ: talia tamen eſſe non injuria forte polliceor, quæ & antiquitatum noſtrarum repagula vobis aperire, & veſtram in hodierno jure ſcientiam nonnihil promovere, poſſunt.

In hoc autem venia mihi & à vobis & quocunque lectore petenda eſt jus quod dictionib. & phraſibus minus latinis aliquando in hoc opere utar. Siquidem quædam voces tam ſimplices quam compoſitæ τῷ σχήματι & quaſi ſectæ juris Anglicani ſic accommodantur & illigantur, ut voces artis & præſcriptæ formulæ plane ſint, aliterque expreſſæ nativam integritatem amittant. Exemplo poſſunt eſſe (Facere legem, va-

diare

diare legem) & *multæ ſimiles. Præterea cum prudentum noſtrorum, qui latine ſcripſerunt, authoritates recenſeam, ipſorum verbis maxima pro parte utor: ne forſan ſtudio elocutionis ipſorum poliendæ abductus, ſententiam non ſatis exprimerem, atque ita non in verborum ſelectione nimis delicatum, in rerum explicatione minus caſtum ſyncerumque, me oſtenderem. Valete optimum, & hos noſtros conatus æqui conſulite.*

Pro-

Procœmium.

IN Rege, qui recte agit, neceſſaria ſunt duo hæc: arma videlicet & leges; quibus utrumque tempus bellorum & pacis recte poſſit gubernari. Utrumque enim iſtorum alterius indiget auxilio, quo tam res militaris poſſit eſſe in tuto, quàm ipſæ leges uſu armorum & præſidio poſſint eſſe ſervatæ. Si autem arma defecerint contra hoſtes rebelles & indomitos, ſic erit regnum indefenſum: ſi autem leges, ſic exterminabitur juſtitia, nec erit qui juſtum faciat judicium *a*.

a *Bract*. *l*. 1. *c*. 1. *nu*. 1. *vide etiam Brittonum in procœmio ſui libri. Fleta in præfatione totius operis*: & *l*. 1. *c*. 17. *per totum*.

INSTI-

INSTITVTIONUM JURIS ANGLICANI

LIBER PRIMUS.

De Juſtitia & Jure.

TIT. I.

JUSTITIA eſt conſtans & perpetua voluntas jus ſuum cuique tribuendi *a*.

§. 1. Juriſprudentia eſt divinarum atque humanarum rerum notitia, juſti atque injuſti ſcientia *b*.

§. 2. Juris præcepta ſunt hæc: honeſte vivere, neminem lædere, jus ſuum cuique tribuere *c*.

§. 3. Jus eſt publicum vel privatum. Eſt autem jus publicum, quod ad ſtatum Reipublicæ pertinet: & conſiſtit in ſacris, in ſacerdotibus, & magiſtratibus. Intereſt enim Reip: ut habeat Eccleſias, in quibus homines veniam petant peccatorum ſuorum. Expedit etiam eſſe ſacerdotes,

a *Bract. l.* 1 *c.* 4. *n.* 2. *ubi prolixam habes hujus definitionis explicatio. Flet. l.* 4. *c.* 1. *in princ.*
b *Bract. eodem, nu.* 4.
c *Idem Eodem nu.* 6.

dotes, à quibus de peccatis noſtris pœnitentiam accipiamus, & qui orent pro nobis, & Dei adjutorium nobis acquirant & providentiam. Expedit quoque Magiſtratus Reipublicæ conſtitui; quia per eos, qui juri dicendo præſunt, effectus rei accipitur. Parum eſt enim jus civile eſſe; niſi ſint qui poſſint jura gerere *a*.

a Bract. l. 1. c. 5. n. 6.

§. 4. Jus autem privatum eſt, quod ad ſingulorum pertinet utilitatem principaliter, & ſecundario pertinet ad Rempub. unde dicitur: Expedit quidem Reip: ne quis re ſua male utatur: Et ſic vice verſa. Quod Reip. pariter intereſt, hoc ſecundario reſpicit utilitatem ſingulorum. Eſt etiam hujuſmodi Jus privatum tripartito collectum; aut ex naturalibus præceptis; aut gentium, aut civilibus. *b*

b Bract. l 1. c. 5. n. 3. Flet. 1. 6. c. pri. in princ.

DE JURE NATURALI, GENtium, & civili.

TIT. II.

JUS naturale eſt, quod Natura, id eſt, Deus omnia animalia docuit *c*.

c Bract. l. 1. c. 5. nu. 4.

§. 1. Jus gentium eſt, quo gentes humanæ utuntur, & quod à naturali jure procedit: et quod jus naturale omnibus animalibus commune ſit, quæ in terra, quæ in mari naſcuntur, & quæ in aere *d*. A jure enim gentium deſcendit maris atque fœminæ conjunctio *e*, & fit per mutuam utriuſque voluntatem, quæ matrimonium appellatur; corporalis tamen conjunctio facti eſt; Nec proprie dici poteſt Jus; cum ipſum ſit corporale & videatur; Jura autem omnia ſunt incorporalia & videri non poſſunt, quæ deſcendunt & introducta ſunt jure gentium. A

d Idem l. 1. c. 5. 5. n. 6.
e Vid. Plow caſu Cleere. v: Broke f. 445.

eo

eo tamen jure deſcendit liberorum procreatio & educatio, id eſt, nutrimentum *c*. Hoc autem Jus gentium ſolum hominibus commune eſt: veluti erga Deum religio: ut parentibus & patriæ pareamus: *ut vim atque injuriam* propulſemus. Nam de jure hoc evenit, ut quod quis ob ſui corporis tutelam fecerit, jure feciſſe exiſtimetur *d*. A jure etiam gentium ſunt ſervitutes *e*, bella, ſeparatæ & diviſæ gentes, regna condita, & diſtincta dominia, manumiſſiones, termini agris poſiti, ædificia collata & vicinata: ex qua collatione fiunt civitates, burgi, villæ. Et generaliter Jus gentium ſe habet ad omnes contractus & ad alia plura *f*.

c *v. Plowd. caſu Sherington fo. 303. b. 304. a. cum ſeq.*
d *Bract. l. 1. c. 6. nu. 7.*
e *Idem eod.*
f *Idem l. c. 5. nu. 6, 7, & 8.*

§. 2. Jus civile Anglorum (ab ipſis lex communis frequentius appellatum) quod ad verba attinet, πολύωνυμον eſt, triplicemque habet ſignificationem. Primo enim accipitur univerſaliter pro illo jure, quo Angli utimur, ab illo Romanorum vel nationis exteræ cujuſcunque diverſo & diſtincto. Deinde pro prætoriis *vel tribunalibus illis duobus*, banco Regis, & communium placitorum. Nam ſi cauſæ alicujus cognitionem, vel ad curiam Baronis cujuſquam vel comitatum, vel nundinariam illam pedis pulveriſati, vel aliam quamcunque curiam non pertinere, ſed ad jus commune dicimus, hic intelligimus duo illa prætoria: quia nimirum illa ſingulas cauſas juxta juris communis reſcriptum religioſe dirimunt *a*. Licet etiam certi caſus ſint, in quibus tam in Cancellaria, quam in Scaccario domini regis, ſuper brevi originali proceſſus inſtituitur, & juxta legem communem judicium fit *b*. Tertio ſumitur pro eo jure, quod juri ſtatutario eſt oppoſitum *c*.

a *Doct. & Stud. l. 2. c. v. Bract. l. 1. c. 5. n. 5.*
b *Plow. fo. 9. b.*
c *Cocus l. 3 caſu de finibus f. 86. v. ter. juris verbo Commonly.*

§. 3. Jus civile Angliæ ſecundum quoſdam,

dam; ſex præcipue nititur fundamentis; lege nimirum rationis *d*, lege divina, generalibus Regni conſuetudinibus, nonnullis principiis ſive maximis, particularibus locorum conſuetudinibus, & Statutis *e*. Sed ſi iſta contractius tradi cupiamus, Jus Angliæ duas habet partes: Conſuetudines nimirum veteres, tam communi populi ſponſione, quam Regis ſacramento comprobatas, & ſtatuta, quæ ad dictarum conſuetudinum vel ſupplementum vel etiam emendationem communi regni concilio ſanciuntur. Harum autem utraque ex jure naturali atque gentium, ſicut & aliæ leges quæcunque, ſaltem juſtæ atque rationi conſentaneæ, omnino derivantur. Atque ita jus noſtrum in ſcriptum & non ſcriptum accommodate diſpertiri poſſumus *f*. Alii leges Angliæ tripartitas faciunt, jus commune, conſuetudines, & decreta Comitiorum *g*.

§. 4. Jus ſcriptum apud nos, ſaltem quod in uſu eſt, continet ſtatuta *h*. Illa autem non à ſola principis voluntate proficiſcuntur, ſed univerſi regni conſenſu per Regem ad hoc convocati ſtabiliuntur *i*. Sic tamen ut Regis approbatio neceſſario requiratur.

§. 5. In hoc tamen Rex Anglorum legibus eſt ſuperior, quod privilegia pro arbitrio ſuo, dummodo tertio non injurioſa, perſonis ſingulis, vel etiam muncipiis aut collegiis concedere poſſit *k*. In quibus etiam ſi dubitationes aliquæ oriantur, aliquorum opinione ipſe ſolus earum interpretandarum poteſtatem ha-

d v. Plowd. caſu Minos fo. 316. a.

e Doct. & Stu. l. c. 4. quæ omnia fuſe explicat in capitibus ſeptem ibi proxime ſeq. De particularibus locorum conſuetudinibus. v. etiam Brittonum. c. 72 & 103. v. Plowd caſu Remig. fo. 9. b.

f Domin. de Forteſc. c. 13. quem lege uſque ad c. 19.

g Cocus in præf. ad. l. 4

h v. Cocum in præf. l. 3.

i Dominus de Fortiſcuto c. 9. & c. 18. v. etiam Bract. l. 1. c. 2. nu. 7.

k v. Fitzhar. nat. brev. titulo Protection. fo. 28.

bet.

bet *a*. licet alii juſtitiariis quoque regiis hanc poteſtatem adſcribant, ut chartas regias juxta juris regulas explicare poſſint *b*.

§. 6. Sed contingunt aliquando cauſæ, quibus nec vetus conſuetudo, nec ſtatutum aliquod ſatis proſpexit. Has itaque Juſticiarii regii ex ſimilitudine rationis procedentes juxta res prius judicatas, adhibita nonnunquam ſolenni omnium diſceptatione *c*, dirimunt. Sin vero aliqua talis difficultas inciderit, quæ altiorem indaginem expoſcit, tunc ponitur judicium in reſpectum uſque ad magnam curiam (parlamentum ſcilicet) ubi per conſilium curiæ terminatur *d*.

§. 7. Jus non ſcriptum conſtat ex veteribus regni conſuetudinibus, quæ quidem pro lege obſervantur *e*. Ita ut Rex in coronatione ſua ad harum obſervationem ſacramento aſtringatur *f*. ſtatutum tamen, ſi conſuetudini cuiquam adverſetur, eam tollit *g*. Conſuetudo autem eſt vel generalis vel particularis. Generalis eſt illa, quæ univerſum regnum æque cuſtodit, & lex communis proprie apud nos dicitur *h*. Particularis quæ in diverſis comitatibus, civitatibus, burgis, villis aut feudis ſive maneriis vim obtinet *i*. Publica etiam Angliæ prætoria ſuas habent conſuetudines, quas inſtar legum religioſe obſervant *k*. Conſuetudo tamen & legi & rationi repugnans abolenda eſt *l*.

a Bract. l. 2. c. 16. nu. 3. Britto. c. 63. Fleta. c. l. 3. c. 14. ſect. De chartis.

b *v. Cocum l. 1. caſu de Altowoode ſparſim.*

c *Novi termi. iur. verbo. Demurrer.*

d *Bract. l. 1. c. 2. n. 17.*

e *Bract. l. 1. c. 3. nu. 2. Littletonus. l. 2. c. 10. Cocus l. 4. fo. 21. copyhold caſes.*

f *Dominus de fortiſſcuto c. 34.*

g *De & Stud. lib. 2. c. 15. noviter. jur. præſcrit. v. Plowd. caſu Biſton fo. 495. b.*

h *Bract. l. 1. c. 1. num. 2. & c. 5. num. 5.*

i *Cocus l. 4. caſ. corporationum. f. 78. a. D. & Stud. l. 1. c. 8. & 10. Novus liber in trationum verb. Cuſtom. Kitchinus c. Cuſtom. f. 102.*

k *Cocus l. 2. caſu Lane fol. 16. b. & 17. a & l. 4. copiholds. nu. 7. f. 23. 24. & caſu Slade fo. 93. b.*

l *Plowden. caſu Bret. fol. 400. a.*

§. 8. Jura naturalia ſunt immutabilia *m*. At Jus civile Anglorum poteſt eorum conſenſu mutari, quorum conſilio eſt promulgatum *n*, ſic tamen ut rationi aut legi naturali nunquam ſit adverſum *o*.

§. 9. Omne jus, de quo tractare propoſuimus, pertinet vel ad perſonas, vel ad res, vel ad actiones ſecundum leges & conſuetudines Anglicanas. Et cum digniores ſint perſonæ, quarum cauſa ſtatuta ſunt omnino jura, ideo de perſonis primo videamus, & de earum ſtatu, qui varius eſt & diverſus *p*.

m v. Plowd caſu Partrige fol. 88. b. Fleta lib. 1. c. 4. in fine.

n *D. & Stud. l.* 1. *c.* 19. *ſpeculum Juſtitiar: l.* 3. *c. Ingement homicid: ſect: ſept chuſes*

o *Bract. l.* 1. *c.* 9. *in prin: Fleta l:* 11. *c.* 1.

DE JURE

Perſonarum.

TIT. III.

EST autem prima diviſio perſonarum hæc, & breviſſima, quod omnes homines aut liberi ſunt aut ſervi *a*.

§. 1. Eſt autem libertas naturalis facultas ejus quod cuique facere libet, niſi quod jure aut vi prohibetur *b*. vel etiam definitur, evacuatio ſervitutis; quia recte contrario modo ſe habet *c*.

§. 2. Eſt quidem ſervitus conſtitutio juris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam ſubjicitur; & dicitur à *ſervando*, non *ſerviendo*. Antiquitus enim ſolebant principes captivos vendere, & ideo eos ſervare & non occidere *d*. Quare cum poſtmodum libertate donantur,

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *in prim: Flet: l.* 1. *c.* 1.

b *Bract. eodem n.* 2. & *l.* 1. *c.* 19. *nu.* 4.

c *Flet. l.* 1. *c.* 1.

d *v. Britt. fo.* 77.

donantur, dicuntur manumiſſi, quaſi de manu demiſſi *e*.

§. 3. Servi autem aut naſcuntur, aut ſiunt. Naſcuntur ex *nativo* & *nativa* alicujus copulatis vel ſolutis (quod etiam in *nativo* & *libera* verum eſt *f*) ſive ſub poteſtate *domini conſtituti* ſint, ſive extra poteſtatem. Item naſcitur ſervus qui ex nativa ſoluta generatur, quamvis ex patre libero, quia ſequitur conditionem matris quaſi vulgo conceptus *g*. Et è contra qui ex libera illegitime naſcitur, licet à ſervo procreatus, liber naſcitur, quia lege noſtra nullius reputatur filius *h*. Eos, qui naſcuntur ſervi, ſervos *per præſcriptionem* aliter noſtri vocant *i*: ſicut & illos forte vocare poſſent liberos per præſcriptionem, quos negligentia dominorum liberos facit *k*.

§. 4. Qui apud nos nativi dicuntur, iidem fere ſunt, qui apud Romanos adſcriptitii glebæ dicti ſunt: ii nimirum qui cum agro una ſerviebant domino, & cum fundis mancipabantur, alienabanturque *l*. Hos noſtri *Villanos reguardantes* dicunt *m*. quia nimirum villis inſerviunt. De eis antiqui Juris noſtri ſcriptores hæc habent. Servus natione dicitur de libero genitus, qui ſe copulavit villanæ in villenagio conſtitutæ, ſive copula maritalis intervenerit, ſive non: Hodie tamen ſoboles quæ per libe-

e *Bract.* eodem nu: 3. *Briton.* c. 31. *Speculum Juſtitiariorum* l. 2. c: *des Naifts Flet:* l. 1. c. 3.

f *Littleto.* l. 2. c: 11.

g *Bract.* eodem nu. 4. *Britt.* d. c. 31. *Flet.* l. 1. c. 3. *Spec Juſtic.* d. l. 2. d. c. *des Naifs.*

h *Bract.* l. 1. c. 6. *Juſtitutio. juris communis* c. 34.

i *Littlet.* l. 2. c. 11.

k *h. qui ſunt. v. Bract.* l. *primo* c. 10. *n.* 3. *Flet.* l. 1. c. 7. *ſec. penul* & *final.* & l. 4. c. 11. *ſ.* 1. *v. Dier.* f. 60. *n.* 23.

l *Bract.* d. l. 1. c. 6. *in princ.*

m *Littlet.* l. 2. c. 11. *v. quoque Britton.* c. 60. *f.* 165. *b.* & *Bract.* l. 1. c. 11. n. 1. & 2. *v. Specul. Juſtit.* l. 2. d. c. *des Naifs.*

rum ex nativa in matrimonio ſuſcitatur libera eſt *a*.

§. 5. Item vice verſa, ſi villanus ingrediatur ad liberam in liberum tenementum, partus proveniens erit ſervus. Si autem ex nativo unius & ex nativa alterius, tunc refert in cujus villenagio, ut per hoc videatur cujus ſervus eſſe debeat, & quem ſequi debeat partus: patrem vid; vel matrem, ſecundum quod copulati fuerint vel ſoluti, & ſecundum quod fuerint ſub poteſtate dominorum, vel extra. Item ſi à libero & ſoluta, partus erit nativus: quia ſequitur conditionem matris, Si autem ex nativa & libero extra villenagium copulatis, & in libero thoro, liber erit, ac ſi de libera & libero *b*.

§. 6. Fiunt ſervi captivitate de jure gentium, Bella enim orta ſunt, & captivitates ſecutæ. Fit etiam jure civili liber homo ſervus per confeſſionem in curia Regis factam: ut cum liber homo ſit in curia Regis, & ſe cognoſcat ad villanum *c*. Item liber homo fit ſervus ſecundum veteres *d*, ſi cum ſemel manumiſſus fuerit ob ingratitudinem in ſervitutem revocetur, ſed recentiores hoc negant *e*. Item fit liber homo ſervus, cum ab initio clericus vel monachus factus fuerit, & poſtea ad ſecularem vitam redierit: quia talis debet reſtitui domino ſuo *f*. Servi, qui fiunt, villani in groſſo à noſtris appellantur, quia per ſe ſubſiſtunt, nec prædio alicui adhærent vel adſcribuntur *g*. Omnes tamen qui villani in groſſo ſunt, non fiunt ſervi: quia à captivis noſtris, vel etiam iis qui aliquo alio horum modorum ſervi fiunt, ſoboles ſervilis procreari poteſt: quæ quam primum naſcitur, in poteſtatem domini, non minus quam nativorum progenies, cadit.

§. 7. Libera

a *Fitz. nat. br. f. 78. G. per conſequentiam. quia mater per tale matrimonium libertatem aſſequitur.*

b *Bract. l. 1. c. 6. n.* 4. *Britton. c. 31. Flet. l. 1. c. 3.*

c *Bract. l. 1. c. 6. nu.* 4. *Britt. c. 31 & 43. Fleta l. 1. c. 3. 5. fiunt & Littleton, l. 2. c. 11.*

d *Bract. l. 1, c. 6.*

e *Dominus de fortiſ. cut. c. 46.*

f *Bract. l. 1. c. 6. nu. 4. Fleta. l. 1. c. 3. ſect. fiunt.*

g *Litleton, l. 2, c. 11.*

§. 7. Libera mulier nubens villano villana non fit. Hoc que fit favore libertatis contra communem juris noſtri regulam, qua dicitur uxor eadem cum viro caro fieri *a*. Et ſi liber villanam deſponſaverit, liberam facit *b*.

§. 8. Hæc vetus Cornubiæ dicitur eſſe conſuetudo, ut ſi liber homo ducat nativam aliquam in uxorem ad liberum tenementum & liberum thorum, ſi ex eis duæ procreentur filiæ, una libera ſit, altera villana *c*.

§. 9. Servorum una eſt conditio ſubſtantialis. Quicunque enim ſervus eſt, ita eſt ſervus ſicut alius, nec plus nec minus *d*.

§. 10. Eſt denique apud nos certa perſonarum conditio ſervorum inſtar, libera tamen & ingenua: eorum nimirum quos Apprenticios dicimus, qui ad artem aliquam mechanicam, ſive aliam mercenariam perdiſcendam heris ſuis conventione ſua *e*, parentum, vel gubernatorum *f* aſtringuntur. Hi enim in herorum poteſtate ſunt, durante tempore conventionis, & illis acquirunt, non ſibi vel parentibus ſuis: niſi aliter tamen conventum fuerit. Conventio n. legem vincit *g*. Hi dominis ſpondent haud pauca, & hæc præcipue: quod per tempus conventum bene & fideliter domino ſuo ſervient; ſecreta ſua celabunt; præcepta ſua licita & honeſta libenter ubique facient; fornicationem neque in domo domini, neque extra committent; quod infra terminum non recedent, nec diebus aut noctibus ſe elongabunt; damnum ei non facient, nec fieri videbunt quod impedire poterunt, quin illud pro toto poſſe ſuo impedient, aut prædictum herum ſuum ~~inde~~ ſtatim præmunient; bona denique heri ſui inordinate non devaſtabunt, nec ea alteri accommodabunt

a *Fitzh. nat. br. fo. 78. G. licet Dominus de forti ſcuto contra dicat c. 42.*
b *Fitzh. eodem.*
c *Bract. l. 4. tractat. 3. c. 13. num. 2.*
d *Bract. l. 1. d. c. 6. n. 3. Britt. c. 31. Fleta. l. 1. c. 3. d. ſect. ſiunt.*
e *v. an. 5. Eliza. c. 4. fo. 25.*
f *v. an. 43. Eliz. c. 15.*
g *Bract l. 1. c. 15. & l. 5. tract. 2. c. 3. nu. 7. & l. 5. tract. 3. c. 9. num. 12.*

ſine ejus præcepto & ſpeciali mandato: tabernas ex conſuetudine non frequentabunt, niſi ſit cauſa mercandizandi, ac commodum dicti heri vel magiſtri ſui ibidem faciendi: ad talos, aut ad ſcaccarium non ludent, unde idem magiſter ſuus damnum incurrat: matrimonium aut ſponſalia cum aliqua muliere infra terminum non contrahent: cum argento ſuo proprio aut alieno non mercandizabunt ſine licentia & voluntate dicti magiſtri ſui: ſed bene & fideliter ſe habebunt in omnibus tam dictis quam factis, ſicut bonus & fidelis Apprenticius ſe habere debet *a*.

a Novus liber intrationum verbo covenant in Apprentic.

DE INGENVIS

TIT. IV

Liber eſt ingenuus vel libertinus. Ingenuus eſt is dicendus, qui ſtatim ut natus eſt, liber eſt: ſive ex duobus liberis & ingenuis, ſive ex duobus libertinis, ſive ex uno ingenuo & altera libertina, ſive naſcatur ex matre ancilla & patre libero *a*: dum tamen extra villenagium & in libero thoro: dum etiam ex matrimonio *b*.

§. 1. Item ſi ex matre libera & ſervo extra matrimonium. Et ſufficit matrem eſſe liberam, vel tempore illo quo concepit, vel tempore quo parit, vel ſaltem in medio illorum temporum. Licet ancilla ante partum facta fuerit. Quia non debet calamitas matris ei nocere qui in utero eſt *c*.

§. 2. Item ſi quis liberos habens, ſe in curia domini in villanum cognoſcat, liberi quos habet

a Dominus de Fortiſcuto c. 42. Fleta l. 2. c. 4.

b *v. ſup. tit. prox. ſect. 4. in fine.*

c *Bract. l. 1. c. 6. num. 5. Fleta. l. 1. c. 4. & v. Litleton l. 2. c. 11.*

…et ante talem cognitionem, ingenui ſunt; quos …oſtea, ſervi ſive villani *d*.

d *Bract. ubi ſupra.*

DE LIBERTINIS.

TIT. V.

Libertini ſunt, qui ex juſta ſervitute manumiſſi ſunt. Et dicitur libertinus, quaſi li…eratus à ſervitute *a*. Eſt autem manumiſſio da…io libertatis, id eſt, detectio, ſecundum …uoſdam: quia libertas, quæ eſt de jure naturali, …er jus gentium auferri non potuit, licet per …us gentium fuit obfuſcata *b*.

§. 1. Manumiſſio fit duobus modis: expreſſe …imirum, vel implicite & tacite *c*. Expreſſa …tem manumiſſio duplex eſt, una quæ ſcripto …it: ut cum dominus chartam vel inſtrumentum …nanumiſſionis ſervo ſuo dederit: altera quæ …acto fit, priſcis uſitatior: ut cum dominus, …icinis ſuis præſentibus, villanum ſuum capite …uſceperit, dixeritque: volo ut hic liber eſto: …atque, hoc dicto, illum è manibus ſuis dimiſ…ſum protruſerit. *d*.

§. 2. Lambertus in ſua *ἀρχαιονομία* e for…nam manumiſſionis apud majores noſtros ſic …deſcribit: Si quis velit ſervum ſuum liberum fa…cere, tradat eum Vicecomiti per manum dex…teram in pleno comitatu: & quietum illum cla…mare debet à jugo ſervitutis ſuæ per manumiſſio…nem: & oſtendat ei liberas portas & vias; & …radat illi libera arma: ſc. lanceam & gladium: …& deinde liber homo efficitur.

§. 3. Manumiſſio implicita eſt, cum do…minus ſcripto aliquo obligatorio ſe ſervo nexue…rit

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *num.* 6. *Fleta l.* 1. *c.* 4.

b *Bract. l.* 1. *c.* 5. *num.* 8. *Fleta. ubi ſupra.*

c *Dyer fo.* 60. *num* 23. & *fo.* 266. & 267. *nu.* 11.

d *Bract. l.* 1. *c.* 5. *nu.* 8. *Novus liber terminorum juris verbo Manumiſſio. v. etiam Britonum. c.* 31. *quot modis ſervus libertatem adipiſcitur.*

e *fo.* 126.

rit pro ſolvenda aliqua ſumma in diem certum vel etiam contra eum actionem inſtituerit pro re aliqua, quam ut ſuam vendicare poteſt: cum annuum reditum illi conc.ſſerit, vel eum infeoffaverit in terris *a*, aut terras per chartam illi locaverit ad terminum annorum vel vitæ: aut denique aliquid ſimile illi fecerit, quod homines non niſi liberis facere ſolent *b*.

§. 4. Si villanus fiat ſacerdos ſecularis, dominus poteſt eum nihilominus vendicare in ſervitutem, & bona ejus ſeiſire *c*: ſed ſi religionem ingreſſus fuerit, aliter ſe res habere videtur, quia jam juris fictione mortuus eſt *d*.

a *Fleta. l. 3. c. 13. in prin. l. 4. c. 11. ſect excipe autem.*
b *Bract. l. 4. tract. 1. c. 21. nu. 3. fo. 192. b. & 22. Brokius tit. villenage. Specul. Juſticiar. d. l. 2. c. des Naifts.*
c *Spec. Juſtic. l. 2. d. c. des Naifts.*
d *Litlet. l. 2. c. 11.*

QVIBVS EX CAVSIS MANVmittere non licet.

TIT. VI.

TAm exiguus his temporibus relinquitur ſive ſervorum, ſive villanorum numerus apud nos, ut eorum manumiſſioni modum aliquem imponi non ſit opus. Scriptores itaque noſtri hic tac.nt. Atque ut ego hunc locum verbo concludam, manumiſſio eiſdem legibus contineri videtur, quibus & alii actus legitimi: ita ut nec minor 21. annis, nec qui ſui compos non eſt, nec denique quiſquam non ſui juris manumittere poſſit: reliqui omnes, niſi in fraudem creditorum quid fiat, arbitrio ſuo hic relinquantur.

DE

DE LEGE FUSIA CANINIA tollenda.

TIT. VII.

NEque hujus legis, quæ ab ipſis Romanis ut invida & inhumana, ante tot ſécula abrogabatur, aliquis apud nos uſus eſt.

DE HIS, QUI SUI, VEL ALIENI juris ſunt.

TIT. VIII.

DIctum eſt ſupra de ſtatu perſonarum: nunc ſupponenda eſt alia diviſio. Eſt autem hæc diviſio talis, quod omnis homo aut ſui juris eſt, aut alieni *a*.

§. 1. Sui juris ſunt omnes qui non ſunt in aliena poteſtate; cognitis autem perſonis, qui ſunt alieni juris, per conſequens ſciri poterit omnes alios eſſe ſui juris *b*.

§. 2. In poteſtate igitur alienâ ſunt ſervi: quæ quidem poteſtas dominorum in ſervos à jure gentium eſt. Hæc autem aliquando fuit & vitæ & necis ſervorum. Sed nunc coarctata eſt per jus noſtrum civile: ita ut vita & membra ſint in poteſtate Regis. Unde ſi quis ſervum ſuum occiderit, non minus punietur quam ſi alienum occiderit. Expedit enim Reipublicæ ne quis re ſua male utatur. Et in hoc legem habent contra dominos, quod ſtare in judicio poſſunt contra eos de vita & membris propter ſævitiam dominorum, vel propter intolerabilem injuriam

a Bract. l. 1. c. 9. in prin. Fleta l. 1. c. 5. ſect. ſequitur.

b Bract. ibidem num. 2.

a. Ut

a. Ut ſi eos deſtruant, quod ſalvum non poſſet eis eſſe wainagium ſuum. Hoc autem verum eſt de illis ſervis, qui tenent in antiquo dominic Coronæ: ſed de aliis ſecus eſt. Quia quandocunque placuerit domino, auferre poterit villano ſuo wainagium ſuum, & omnia bona ſua *b.*

§. 3. Perſonarum etiam ingenuarum quædam ſunt in poteſtate aliena, ut pote minores in curatione parentum, vel amicorum, aut in tutela dominorum *c.*

DE PATRIA POTESTATE.

TIT. IX.

IN poteſtate autem parentum ſunt filii, qu naſcuntur ex juſto & legitimo matrimonio Idem in nepotibus & pronepotibus quantum a avos & proavos paternos *a.* Sed de nepotibus & pronepotibus hoc verum eſt, ſi pater eorun moriatur, & ipſi nullo modo de poteſtate exi verint *b.*

§. 1. Qui autem ex damnato coitu naſcuntur, inter liberos non computantur, ſicut e adulterio & ejuſmodi. Item qui contra formam humani generis converſo more procreantur: veluti ſi mulier monſtroſum vel prodigioſum ſit enixa. Partus, autem qui membrorum officia ampliavit, ut ſi ſex digitos habeat, vel ii quatuor tantum, vel ſi tantum unum, talis inter liberos connumerabitur *a.*

a *Vt manhemium. Litle. l. 2. c.* 11.

b *Bract. l.* 1. *c.* 9. *nu.* 3. *Fleta l.* 1. *c.* 5. *ſect. in poteſtate.*

c *Fleta. l.* 1. *c.* 9. *in principio.*

a *Bract. l.* 1. *c.* 9. *num.* 4. *& l.* 2. *c.* 29. *nu.* 4. *v. ſtatutum Mert. an.* 20. *H.* 3. *c.* 9. *v. terminos juris verbo Baſtardy. v. Fletam l.* 6. *c.* 1. *ſect. liberorum & ſeqq.*

b *Bract. l.* 1. *c.* 10. *in prin. Britton c.* 119. *fo.* 270. *a. Fleta. l.* 1. *c.* 6.

a *Bract. l.* 1. *c.* 6. *nu,* 7. *&. l.* 4. *tract.* 3. *c.* 13. *nu. Fleta. l.* 1. *c.* 5. *& l,* 4. *c,* 17. *ſect. vertitur etiam. v. quoq; Fletam. l.* 6. *c.* 56. *ſect. & non ſolum.*

§. 2. V

§. 2. Verum intelligendum eſt veterem il-
m poteſtatem, quam Romani in ſuos liberos
buerunt *b*, multo apud nos eſſe remiſſiorem. b *De qua*
am Angli per ſolam liberorum ſuorum, qui *vide Inſti-*
huc minores 21. Annis ſunt, induſtriam ſibi *tutiones*
quirunt; idque ea conditione,ſi apud ſe retine- *imperiales*
t, & in ſuis negotiis retentos ſuis negotiis ex- *eod. tit.*
ceant, & victum veſtitumque illis ſuppeditent.
am ſi aliis tradantur in aliqua arte inſtituendi,
ros ſuis laboribus reddunt locupletiores, niſi
men aliter conventum fuerit, quia conventio
gem vincit *c*. c *Bract. l.*

§. 3. Quodcunque peculium ſive adventi- *2.c.5.& a-*
um ſive profectitium, nedum caſtrenſe, liberis *libi multo-*
ntingit, ejus nec uſum fructum quidem pater *ties.*
ſequitur, ſed rationi ejus reddendæ, cum fil-
s ad plenam ætatem peruenerit, obnoxius ma-
et. Ut loquar quod res eſt;poteſtas patria apud
s amorem illum paternum, & officium libero-
m potius redolet, qui juris divini & naturalis
gore omnium mentibus inſtinguitur & inſtil-
tur, quàm aliquo juris civilis vinculo contine-
r *d*.NamDecalogie authoritate,quam Romani d *v.Cocum.*
teres ignorabant, honorem patribus præſtan- *l. 3. caſu*
um,idque divinæ benedictionis promiſſione ſu- *Ratclif fo.*
lemus:& in refractarios hoc unico patres utun- *37. b. &*
r fræno, quod ſpem hæreditatis & patrimonii *38. c. b.*
nnem illis amputare & præſcindere poſſint,ſæ- e *Exod.*
que nec vanum minitentur. *20. 12.*

§. 4. Cuſtodiam tamen minorum habemus
plicem: alteram jure communi alteram, ſta-
tis regni inſtitutam *a*. Et verum eſt patri jure a *Cocus u-*
mmuni dari actionem tranſgreſſionis contra *bi ſupra.*
m,qui filium & hæredem ſuum abduxerit. Quæ b *Brokus*
tio hac ratione ſuſtinetur, quod maritagium *tit.Treſpas*
ii ſui ad ſe pertinet *b*. *num. 92.*

§. 5. Ma-

§. 5. Matrimonium autem eſt viri & mulieris conjunctio individuam vitæ conſuetudinem continens *c*. Imo tam arcta eſt hæc jure noſtro conjunctio, ut vir & uxor eadem perſona reputentur *d*, quemadmodum eadem car[o] jure divino *e*.

§. 6. Qui filii ex juſto matrimonio naſcuntur, qui ex coitu illicito, Epiſcopus loci di[j]udicat ſecundum canones & ſtatuta regni; [&] de hoc Regem, quandocunque exigitur, ve[l] Juſtitiarios ſuos certiores reddit *f*.

§. 7. Secundum legem & conſuetudinem Angliæ baſtardus eſt qui naſcitur ante ſponſali[a] uel matrimonium *g*. Sed qui non antea nup[tam] uxorem ducit ſive per ſe, ſive per aliu[m] gravidam, prolem licet continuo natam, ſu[-]am facit & legitimam. Nuptiæ enim hoc ca[-]ſu filium probant *h*. Ei autem, qui viduam gravidam capit, diſtinctione opus eſt: utrum nimirum aperte gravidam duxerit, an ita dubie ut non certe conſtet priori enim caſu prioris ma[-]riti partus ſit, altero vero poſterioris *i*.

c *Bract. l. 5. tract. 5. c. 25. nu. 2. c. 3. nu. 8. & l. 2. c. 14. Brit. c. 107. Flet. l. 5. c. 25. Sect. Dotis enim.* d *Brokus villenage 39. quem quoque vide per integrum titulum Baron & feme. D. & Stud. l. 1. c. 24. in fine. Perkinus tit. Feofments. 217.* e *Gen. 2. v. 24. Fleta. l. 9. c. 19. in prin.* f *Liber novus intrationum tit. Baſtardy fo. 104. Brokus eod. tit. Bract. l. 5. tract. 5. c 61. num. 3. &c. 19. nu. 2. & [...] 25. e. d. 3. ſta. 2. ca unico. Glanvil l. 7. ca. 13. & 1[...]* g *Glanvil. l. 7. c. 15. Bract. 5. tract. 5. c. 19. nu. 2. & an. 20. H. 3.* h *Fleta l. 1. c. 5. in fine. & c. 14. & 15. quo[niam] toium.* i *Novi termini juris verbo Baſtardie.*

DE NUPTIIS.

TIT. X.

UXor quoque jure Anglicano in poteſtate vel ſub virga viri ſui eſt *a*, eoque officio illi bſtricta, ut ſi conſcia ſit ſceleris alicujus per irum ſuum perpetrati, idem reticendo non uniatur *b*. Illud tamen, quantum poteſt, im-edire debet *c*: & , ſecundum veteres, ſi fur-um *ſub clavibus* ejus inveniatur, ſimul cum iro tenetur, & ſola etiam, ſi furtum in manu a deprehendi contigerit *d*. Hodie tamen hoc us ſic mutatum videtur, ut ſi fœmina viri im-ulſu furtum faciat, feloniam non commit-at *e*.

§. 1. Eodem etiam vinculo obligatur mu-er quæ ſervo nupſerit. Nam ſi fœmina, quæ um aliis ſororibus cohæres eſt, ſervo copule-ur, propartem ſuam ante tempus petere non oteſt; id eſt, ante mortem mariti *f*. Bre-iter quodcunque vir, durante matrimonio, e terris uxoris ſuæ agat, ſi finem coram Rege vatum exceperimus, illud illa ſupervivens oſt mortem ejus diſſolvere poteſt, tanquam m actum, cum illa maritali obſequio per le-es aſtricta ei contradicere non potuerit *g*. Imo ro ſecundum aliquos veteres uſque adeo mu-er tenetur obedire viro ſuo, ut ſi vir dotem e-

a *Dier. fol. 79. num. 51. v. hujus rei rationem apud Plowd. caſu Sherington fol. 305. a. v. inf. titu. 8. l. 2. Sect. 3.*

b *Glanvil l. 11. c. 3. Bract. l. 1. c. 6. num. 2. & l. 2. c. 15. & l. 5. tract. 5. c. 17. num. 2. l. nov. intrat. tit. Debt. in feme. Spec. Juſtitiar. l.* c. *Jud. ement de homicid.* c *Fleta l. 1. c. 38. Sect. Uxor item.* d *Fleta ibid.* e *Fitzh. tit crowne. 99. Brocus in* d. 108. f *Bract. l. 5. c. 25. num. 2. v. Fletam l. 4. c.* 1. *nu. pri.* g *v. Plowd. caſu Osborn fol. 265. a. & an. 32.* . 8. *c.* 28.

jus

jus vendiderit, & ipſa contradixerit, non poterit, illo mortuo, dotem verſus emptorem repetere *h*. Siluiſſe enim debuit, & viro ſuo patienter obtemperaſſe, quia ſic ille ad vitam tantum ſuam de dote uxoris diſpoſuiſſet. Sed hoc jus pridem evanuiſſe videtur *a*.

Sect. 2. Sponſalia recte contrahunt ſeptennes *b*; ſed nuptias illi qui, juſtæ ætatis ſunt: (mas ſc. quatuordecim, fœmina duodecim, annorum *c*) nec aliquo conſanguinitatis vel affinitatis gradu ſe mutuo attingunt eorum, qui jure Levitico prohibentur *d*. Noſtro etiam jure ſi fœmina novennis nupta ſit, viro ſuo ſupervivens dotem lucratur, quia illa ætate eam dotem promereri poſſe definimus *e*. Atque hoc æque verum eſt in ſervis atque liberis. Servi enim matrimonium verum contrahunt jure noſtro *f*, quamvis ſine licentia dominorum ſuorum uxores non impune ducant *g*.

Sect. 3. Parentum conſenſus apud nos non tam neceſſarius eſt, ut contractum matrimonialem inter liberos de præſenti perfectum defectus ejus ſolvere poſſit. Hic enim jus Pontificum ſequimur *h*. Quod quoque jure civili verum fuiſſe nonnulli dicunt *i*, utcunque Tribonianus longo illo juris digerendi opere fatigatus hoc prætermiſerit. Nam hæc Pauli referuntur verba. Eorum qui in poteſtate patris ſunt, ſine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, ſed contracta non ſolvuntur. Contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur *k*.

h *Glanvil. l.* 2. *c.* 3.
a *Littleton. l.* 2. *c.* 4.
b *Bract. l.* 2. *c.* 36. *num.* 3. *v. Inſtitut. jure comm. c.* 24. & *Dier. fol.* 143. *num.* 56.
c *Bract. ubi ſupra. Inſtit. jur. comm. ubi ſupra.*
d *an.* 32. *H.* 8. *c.* 8.
e *Litlet. l.* 1. *c.* 5.
f *In hoc ſequitur jus canonicum. Quod vide extra de conjugio ſervorum cap. propoſuit.*
g *Litlet. l.* 2. *c.* 11.

h *ca. apud cum* 23. *ext. de ſponſa & matrim. Bronc miſcel. controverſ. cent.* 1. *aſſertio* 100. i *Cuiacius in Jul Pauli receptas ſententias l.* 2 *c.* 19. *quem etiam v. lib. obſerv.* 3. *c.* 5. k *l.* 2. *recept. ſentent. c.* 19. *de nuptiis.*

Sect. 4. N

Sect. 4. Neque tamen matrimonia uſque adeo ſunt libera apud nos, nam qui feudum tenent de domino Rege in capite; id eſt jure Coronæ ſuæ, aut etiam de aliquo Honore aut Manerio ejus, vel etiam de communi perſona, per ſervitium militare, ſi die, quo moritur ejus anteceſſor, ſit intra plenam ætatem & adhuc cœlebs, uxorem à domino feudi oblatam non tuto recuſat. Nam hoc caſu ſolvet ei valorem ſui maritagii: ſi tamen dominus idoneam illi & ſine diſparitate, vel (ut noſtri) diſparagatione uxorem infra ætatem prædictam obtulerit *a*. Imo ſi dominus nullam omnino offerat, ab hærede tamen; juxta aliquorum opinionem, cum ad ætatem pervenerit; maritagii ſui precium recte vendicare poteſt *b*. Sed hic tamen differentia eſt, utrum minor tantum recuſet fœminam illi per dominum oblatam, atque ſic uſque plenam ætatem cœlebs permaneat, an illa recuſata; aliam adhuc minor ducat. Nam illo caſu ſimplicem valorem maritagii, hoc vero duplum, ſolvere cogitur *c*.

Sect. 5. Hoc quoque verum eſt in fœminis, quæ die, quo anteceſſor fato cedit, ſunt infra ætatem quatuordecim annorum, minimeque nuptæ. Nam & illæ domino feudi idoneum eis maritum intra duos annos poſt annum decimum quartum completum offerente; tenentur aut ei nubere, aut ſaltem domino ſolvere valorem maritagii *d*. Silente etiam domino nec maritum quenquam exhibente, non minus quam maſculi, teneri videntur.

Sect. 6. Diſparagatio autem fit, cum domi-

a *Brit. c.* 66. *anno* 20. *H.*3. *c.* 7. *Fitzh. breu. fo.* 141. *E. F. G & fo.* 173. *c. Glanvil. l.* 7. *c.* 12. *Litleton. l. c.*4. *v. Spec. Juſtit. l.*1. *c. De articles* &c. & *Fletam l.*1. *c.* 13.

b *Dier fo.* 255. *nu.* 6. & *fo* 260. *n.* 23.

c *Fitzh. nat. bre. fo.* 141. *G. Littleton. l.* 2. *c.* 4. *Stat: de Merton: c.* 6. *editum. an.* 9. *H.* 3. & *Stat: Weſtm: pri: c.* 12. *edit: an:*3. *Ed. pri:*

d *Weſtmin: pri: c.* 22. & *v. Brit. c.* 67. *Brac; l.* 2. *c.* 37. *numi:* 9. *v. Flet: l.* 1, *c.* 13. Sect: *de ſeniellis.*

nus pupillo ſuo fœminam pede vel manu carentem, vel etiam alias mutilam aut deformem, vel quæ tetro morbo continuave infirmitate laborat, vel ita vetulam, ut ab omni ſpe ſobolis derelicta ſit *a*: aut è contra cum pupillæ nobiliori villanum, burgenſem, vel alium hujuſmodi de humiliori plebe obtruſerit *b*.

a *Litleton: l.* 2. *c.* 4.

b *Fleta. l.* 1. *c.* 13. Sect. 1.

Sect. 7. Si plures ſint domini de quibus feuda tenent, Rex, ſi eorum unus ſit, reliquis omnibus in maritagio hæredis præfertur. Sin omnes communes perſonæ fuerint, prævalet ille reliquis cui primo omnium homagium anteceſſores ejus præſtiterunt. Maritagium enim diviſionem non recipit. Si hoc non conſtiterit, præfertur is, qui anteceſſores hæredis primo feoffavit: ſi nec hoc, is, qui in poſſeſſione hæredis eſt, reliquis præponderat *c*.

c *Fleta*: *l.* 1. *c.* 13. *Cum autem.*

Sect. 8. Si dominus feudi pupillum ſuum maſculum infra ætatem quatuordecim annorum adhuc exiſtentem, in matrimonio cum aliqua copulaverit, is ad eum annum perveniens diſſentire poteſt, eamque deſerere: quod etiam in fœmina æque verum eſt, quæ conſenſu domini nubit ante annum duodecimum *d*. In hoc etiam uterque ſexus pari utitur jure, ut poſt matrimonium infra ætatem legitimam patroni deſignatione initum vinculo per mortem ſoluto, non denuo ejus arbitrio hic obſtringantur *e*: utque eis cum conſorte inidoneo copulatis, dominus pro ea vice jus cuſtodiæ amittat, & præterea amicis ſic diſpoſiti diſpoſitæve pro tanto damno ſatiſfaciat *f*.

d *Littleton: l.* 2. *c.* 4.

e *Bract. l.* 2. *c.* 37. *num.* 6. *Litlet: l.* 2. *c.* 4.

f *Brit. c.* 67. *quis ſit maritus idoneus vel inidoneus. v. Litle. l.* 2. *c.* 4. & *inſtitut. jur. com.* 24.

Sect. 9. Olim cum fœmina plenæ ætatis hæres exiſteret, & de feudo plurium dominorum teneret, tunc ſufficiebat ad ſe maritandum requirere *aſſenſum* domini capitalis primi feoffato-

ris

ris; & cui anteceſſores ſui fecerint ligeantiam *a*. Hodie quæ plenæ eſt ætatis domini conſenſu ad matrimonium non eget *b*.

Sect. 10. Si hæres feudi militaris infra ætatem; qua in matrimonium per leges conſentire poſſit, vivo adhuc patre, uxorem duxerit, patre mortuo, dominus feudi habebit breve de hærede abducto: quia in hærede eſt, cum ad juſtam ætatem pervenerit, uxorem ſic ductam repudiare *c*. Et fœmina, quæ à Rege ſic tenet, hoc caſu nupta, cum annos maturitatis aſſecuta fuerit, habet in electione ſua, utrum prioribus nuptiis adhæreſcere, an maritum à Rege oblatum acceptare, velit *d*.

Sect. 11. Viduæ etiam Regis quæ dicuntur, juramento recipiunt ſe, neglecto Regis conſenſu; ad ſecundas nuptias minime tranſituras. Et ſi ſecus fecerint *e*, Rex terras & tenementa quæ de eo tenentur in dotem, nomine diſtrictionis in manus ſuas capit, donec ipſæ, vel earum viri finem ei ad voluntatem ſuam fecerint. Magna etiam charta dicit communes perſonas in viduas ſuas eandem poteſtatem exercere *f*. Hujus juris hæc ratio datur, ne Regis tenentes capitalibus ejus inimicis nubant *g*.

Sect. 12. Si quis hæredem maſculum vel fœminam, cujus maritagium ad alium ſpectat, rapuerit vel abduxerit; quamvis eum poſtea reſtituerit non maritatum, vel de maritagio ſatisfecerit, pro tranſgreſſione tamen punitur incarceratione duorum annorum. Et ſi eum non reſtituerit ſed forte ipſum maritaverit, & inde ſatisfacere non poterit, abiurare debet regnum, vel perpetuum ſubire impriſonamentum *h*.

a *Bract. l.* 2. *c.* 37. *num.* 6.
b *Brook. tit. Grad.* 7.
c *Fitzh. brc. fo.* 143. *M.*
d *an.* 17. *E.* 2. *ſtatuto pri. c.* 5.
e *Stawnf. prærog. c.* 4. *v. Glanvil. l.* 7. *c.* 12. *v. Spec. Juſtic. l.* 1. *c. des articles, &c. vid. Fletam. l.* 5. *c.* 23. *Sect. in prin. v. Fitzh. nat. bre. de dote aſſignan. fo.* 263. *C. & fo.* 174. *E. & an.* 17. *Ed.* 2. *ſta.* 1. *f.* 4.
f *c.* 7.
g *Fleta. l.* 1. *c.* 23.

f. Parentes, h *Fleta l.* 1. *c.* 13. *Sect. de peruis.*

C 2 *Sect.* 13. Si

Sect. 13. Si quis annum ætatis ſuæ quartum decimum prætervectus, fœminam cœlibem, quæ infra ætatem ſexdecim annorum eſt, ſine parentum conſenſu, vel ſaltem eorum, quorum in poteſtate aut cura eſt, abduxerit, duorum annorum incarcerationem ſine ſpe redemptionis ſuſtinebit: aut ſaltem finem hujuſmodi delicti nomine ſolvet, Concilii Regii in ſtellata camera ſedentis arbitrio infligendam. S[i] inſuper ſic abductam conſtupraverit, aut matrimonium cum ea, parentibus vel tutoribus minime conſentientibus, quovis modo contraxerit, quinquennii incarcerationem patietur, au[t] ad arbitrium Concilii prædicti mulctabitur. S[i] autem fœmina hujuſmodi annum ætatis ſuæ duodecimum exceſſerit, nec adhuc decimum ſe[x]tum compleverit, & conſenſum ſuum tali rap[]tori in matrimonium perhibuerit; terris, tene[]mentis, hæreditatibuſque omnibus & ſingulis a[d] vitam ſuam excidet, quas tempore ſic dati co[n]ſenſus, vel in poſſeſſione, vel reverſione, vel r[e]m[a]nentia habuit *a*.

Sect. 14. Villani uxores non ducunt ſi[ne] conſenſu patronorum ſuorum *b*. Liber etiam nativam alicujus ſine patroni ſui conſenſu in ma[]trimonium acceperit, licet dominus eam illi e[x]pere non poſſit, de nativa tamen ſua abducta [a]ctionem contra raptorem habebit *c*.

Sect. 15. Fœminæ nobilibus perſonis nup[tæ] nobilium apellatione & jure fruuntur. Eis [e]nim dignitatem mariti tribuunt donec pleb[eis] nuptiis denuo fuerint copulatæ *d*. Nam eand[em] ſe carnem cum viris ſuis, nubendo faciunt *e*. [S]i itaque quæratur, quod aliquando uſu ven[it], num fœmina majoris nobilitatis quæ, defun[cto] marito nuptias cum aliquo de minori nob[ili]ta[te]

a an. 4. & 5. Philip. & Mar. c. 8. v. Corum l. 3. relationum. caſu Ratclif. fo. 39. a.
b Littleton. l. 2. c. 11.
c Idem Ibidem.
d An. 20. H. 6. c. 6.
e v. Dominum de Forticuo c. 42. Cromptonum in ſuis juriſdict. tit. Starr chamfo. 33. d. Et Eierum fo. 79. nu. 51.

tate, vel de plebe contraxerit, perſonalis reſidentiæ onere capellanos ſuos, juxta ſtatutum hac de re editum *a*, liberare poſſit: non ſine diſtinctione reſpondendum videtur. Illis enim, quos vidua accepit, ſubſequentes nuptiæ non præjudicant: at iis, quos poſt nuptias initas, propter extinctam jam nobilitatem, hujuſmodi privilegium impartiendi poteſtate deſtituitur *b*. Quod tamen ſecus videtur in illis quæ natæ nobiles, non nuptiis factæ ſunt *c*. Siquidem tales apud nos anteceſſorum magis quam maritorum radiis coruſcant & illuſtrantur.

a *v. ſtat. an.* 21. *H.* 8. *c.* 13.

b *Cocus l.* 4. *caſu Acton. fol.* 117.

c *Cocus eodem.*

Sect. 16. Si adverſus jus Leviticum aliqui coiverint, nec vir, neque uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur. Et ii, qui ex tali coitu naſcuntur, naturales tantum ſunt *d*. Qui autem ob matrimonii nullitatem ſeparantur, divortio dirimi proprie à noſtris Juriſperitis dicuntur: cum ob aliam aliquam cauſam, thori tantum & menſæ ſeparatio fit, vinculo matrimoniali firmo nihilominus permanente *e*.

d *an.* 32. *H.* 8. *c.* 38.

e *v. novum librum terminorum juris verb. Divorce.*

Sect. 17. Qui ex coitu illicito procreantur apud nos nullo modo fieri poſſunt legitimi. Diſpenſatione tamen ad ſacrorum ordinum: & eorumque ad ſacerdotium pertinent ſuſceptionem, habiles aliquando fiunt *f*. Taciturnitate tamen & patientia mariti ſpurii legitimorum liberorum loco habentur, ut ſi uxor alicujus de alio conceperit quam de viro ſuo, licet hoc de veritate conſtiterit, vir tamen prolem in domum ſuam ſuſcipiendo, & advocando, nutriendoque ut filium, legitimum ſibi filium & hæredem facit. Quod quoque verum eſt, licet non expreſſe eum advocaverit, dum tamen eam non amoveat. Neque quidem refert, vir omnino ignoraverit an

f *Bract: l.* 2. *c.* 29. *nu.* 4.

an ſciverit, vel etiam dubitaverit. Nam hæres ei legitimus judicabitur, eo quod naſcitur de uxore ſua: dum tamen præſumi poſſit, quod vir ipſum genuerit. Hoc etiam dici poterit de partu ſuppoſito, & ſic quandoque communis opinio veritati prævalet *a*.

Sect. 18. Duo ſunt matrimonii apud nos conſequentia vel effecta: quorum prius eſt, ut bona mobilia (à noſtris catalla perſonalia dicta) quæ uxor adducit, in viri ſui patrimonium ſtatim omnia ſine diſcrimine coaleſcant & quaſi abſorbeantur, nec ab illa ſuperſtite quicquam eorum præter mundum muliebrem repeti poteſt: immobilia vel realia ſic tandem, ſi vir ea vivus alienaverit. Non alienata, eo defuncto, quaſi jure non decreſcendi conjugi redeunt *b*. Si tamen vidua, quæ marito ſuo executrix vel adminiſtratrix extitit, ſecundo nupſerit, ei ſuperſtes omnia, quæ muneris hujuſmodi ratione poſſeſſa attulerat, modo per ſecundum maritum non alienata, tam perſonalia quam realia ſine diminutione reſumit *c*.

Sect. 19. Alterum nuptiarum conſequens eſt dos illa legitima ſive rationabilis, cujus nomine tertiam partem tenementorum terrarumque omnium quas vir feudi jure poſſedit, ad vitam ſuam vendicat *d*. Si tamen virum læſæ majeſtatis aut feloniæ convinci contingat, dotem ſuam uxor amittit *e*.

a *Bract: d. l. 2. c. 29. num: 4. & 5.*
b *Plowd. caſu Braccbridge: fo. 418. b. 419. a.*
c *v. infra l. 2. tit. 12. Sect: 7.*
c *v. Fletam: l. 5. c. 22. & c. 27. v. infr: l. 2. c. 2. Sect: liberum tenementum.*
d *an. 3. & 6. Ed. 6. in proviſ. ult. Dyer. fo. 140. n. 42.*
e *v. an: pri: Jas: ſeſ. 1. c. 11. & 12. in fine.*

DE ADOPTIONIBUS.

TIT. XI.

TAciturnitatem & patientiam maritorum circa ſobolem adulterinam Bractonus loco prædicto *a* adoptionem appellat, quæ tales liberos æque atque legitimos in noſtra poteſtate conſtituit. Audivimus etiam aliquando de illa adoptione apud nos quam Romani in uſu habuerunt. Sed hoc privata adoptantis & adoptati voluntate & conventione, magis quam aliquo jure, communiri viſum eſt. Nam hoc apud nos liberum eſt, ut terras à nobis perquiſitas, vel etiam à maioribus deſcendentes, niſi ſaltem conditionaliter datæ, ſive (ut nos loquimur) intalliatæ fuerint, cuicunque ſive agnato, ſive cognato, ſive etiam extraneo, dare poſſimus; liberis etiam noſtris, ſi quos habeamus, nihil impedientibus. Unde conſtat hunc Romanorum adoptandi morem aut à nobis nunquam receptum, aut jampridem, quemadmodum & apud Gallos *b*, evanuiſſe.

a l. 2. c. 28. nu. 4. & 5.

b *v. Eguinarium Baronem in particula poſteriori ſuorum comment. ſuper Inſtit. hoc titu.*

QUIBUS MODIS JUS PAtriæ poteſtatis ſolvitur.

TIT. XII.

DIctum eſt ſupra, quemadmodum patria poteſtas conſtituitur nunc dicendum eſt quomodo diſſoluatur & tollatur. Et ſciendum eſt, quod hoc fit tribus modis: morte naturali, morte civili, & dignitate. Nam ſi pater, qui

filium in poteſtate habet, moriatur, filius ejus remanet ſui juris: quamvis aliquando remaneat ſub tutela domini & ſub cura amicorum vel parentum. Mortuo vero avo patrio, nepotes ejus non ſunt ſui juris, ſed redeunt in poteſtatem ſui patris, ſi is vivat cum avus moriatur; & nullo modo de ejus poteſtate exierint: utpote per emancipationem vel dignitatem *a*.

Sect. 1. Item morte civili, ut ſi pater damnetur propter aliquam feloniam commiſſam; vel perpetuo exuletur. Si autem relegetur ad tempus; nihilominus retinebit liberos in poteſtate ſua, quia ſua habebit cum remeaverit *b*.

Sect. 2. Item per emancipationem ſolvitur patria poteſtas: ut ſi quis filium ſuum foris familiaverit cum aliqua parte hædeditatis ſuæ, ſecundum quod antiquitus fieri ſolet *c*. Emancipatio enim hujuſmodi eſt filii mors quædam civilis, ſicut & ingreſſus religionis *d*.

Sect. 3. Item dignitate ſolvitur patria poteſtas, ut quando filius fit epiſcopus *e*.

Sect. 4. Ut tam arctus non eſt apud nos patriæ poteſtatis nexus, quam apud Romanos fuit: ſic neque eſt tam ſolennis ejuſdem per emancipationem ſolutio. Nam nihil inter noſtros reperio, quod prohibet filium vel filiam, cum annum viceſimum primum impleverit, vel invito patre, eſſe ſui juris. Certum eſt eos tum poſſe cum quocunque contrahere, & ex quocunque contractu non minus quam ſexagenarium obligari. Hæc enim ætas apud nos plena eſt maturitas *f*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 10. *in princip. Fleta: l.* 1. *c.* 7.
b *Idem ibidem.*
c *Idem eodem. Flet: d. l.* 1. *c.* 7. *ſect. Item emancipatione.*
d *an.* 4. *H.* 4. *c.* 17.
e *Bract: ubi ſupra.*
f *Bract. l.* 1. 10. *num.* 2. *& Littlet: l.* 2. *c.* 4.

DE TVTELIS.

TIT. XIII.

PErſonarum, quæ non ſunt in poteſtate aliena, quædam ſunt in cuſtodia ſeu tutela dominorum, quædam in curatione parentum & amicorum, quædam vero neutro jure tenentur, ſicut illi qui ſunt plenæ ætatis *a*.

Sect. 1. Tutelæ verbum non frequens eſt apud nos, ſed cuſtodiæ potius. Nam ut multas juris ſpecies à Normannis *b*, ſic etiam & dictiones mutuati ſumus. Illi autem (Gardian) eum appellant, quem Romani tutorem: vel potius tutorem & curatorem unica hac appellatione comprehendunt: in quo nos quoque eos imitamur, eum quem illi (Gardian) cuſtodem vel gardianum dicentes.

Sect. 2. Cuſtodes itaque hos aliquando patris voluntas, aliquando legis neceſſitas, aliquando magiſtratus, conſtituit. Nam pater, ſi pecunias vel catalla tantum liberis ſuis relicturus ſit, quos impuberes in poteſtate habet, ſimul cum legatis ſuis cuicunque amico ſuo cuſtodiendos & gubernandos committere poteſt *c*. Etiam patri comparatur, is qui minorem in terris aliquibus feoffaverit; ejus enim cuſtodiam pro arbitrio ſuo committere cuilibet poteſt *d*. Quod autem de liberis jam natis diximus, illud æque in poſthumis obtinet *e*.

a *Bract: l.* 1. *c.* 10. *num.* 2. *Fleta: l.* 1. *c.* 9.

b *hoc conſtat è grandi illo Cuſtumario Norman. in ſingulis fere paginis.*

c *Cocus.* 3. *Relationum caſu Ratclif. fo.* 37. *b.* & 38. *a. b. quem lege.*

d *Fleta. l.* 1. *c.* 9, *v. infra de attil. tut. ſect.*

e *hoc confirmat quotidiana praxis.*

QVI

QUI TESTAMENTO TUTORES dari poſſunt.

TIT. XIV.

DAri autem tutor teſtamento poteſt, qui liberam habet rerum ſuarum adminiſtrationem: ille nimirum qui plenam ætatem aſſecutus compos mentis eſt *a*, etiam & fœmina *b*. Sin aliquis conſtituatur vel minor, & memoria minus ſana exiſtens, is tum demum adhiberi debet, cum talis defectus ſublatus fuerit *c*.

Sect. 1. Villanum etiam ſive nativum tam ſuum teſtamento tutorem pater liberis ſuis dare poſſe videtur, quam alienum, ſaltem cum voluntate domini. Sed an villano ſic libertas competat conſideratione dignum videtur *d*.

Sect. 2. Item quis apprenticium ſuum poſſe filio ſuo tutorem conſtituere videtur *e*. Nam qui poſſunt eſſe executores, poſſunt eſſe tutores *f*.

a *v. Ranulphum de Glanvilla. l. 7. c. 6.*
b *Britt. c.* 35.
c *v. Swinb. part.* 3. *ſ.* 10.
d *v. ſupra de libertinis tit.* 5. *Sect: manumiſſimo.*
e *Brocus, Teſtaments* 8.
f *Swinb. part:* 3. *Sect:* 10.

DE LEGITIMA ADGNATOrum tutela.

TIT. XV.

DIctum eſt legis neceſſitate aliquando tutores fieri *g*. Hoc autem contingit ratione feudi quod ad impuberes jure ſucceſſionis ſpectat. Si enim quis in ſocagio feudum tenens moriatur, proximus hæres ſive, filius ſive filia, ſive quicunque, modo impubes ſit, in cuſtodiam

g *Supra titulo* 13. *in Sect: c.*

ſtodiam proximi propinqui incidit ex illo latere, quo hæreditas minime deſcendit. Exempli gratia, ſi feudum per patrem pervenerit, tum mater, aut ea mortua, proximus cognatus minoris cuſtos ſit: ſi per matrem, tum proximus agnatus *a*. Atque hæc ratio hujus juris eſt, quia ab illis minor eſt pupillis metus, quibus mors ejus minus lucri allatura eſt *b*. Ita ut nullus plurium hæredum participum in ſocagio in alterius participis ſui vel ejus viri tutela cuſtodiri debeat ſed parentum. Si quis etiam ſibi cuſtodiam terrarum & maritagium filiarum emerit, & aliquam iſtarum duxerit in uxorem, ſtatim orta eſt ſuſpicio, & amittit cuſtodiam corporis & maritagium aliarum ipſo jure propter ſuſpicionem *c*.

§. 1. Si tamen duo fratres terras perquirant ſibi & ſuis hæredibus, major, ſi plenæ ætatis ſit, cuſtodiam fratris impuberis habere poteſt, modo uterque legitimus fuerit *d*.

§. 2. Hujuſmodi autem hæredes, cum annum decimum quintum compleverint, juxta veteres, exeunt è cuſtodia *e*. Sed juxta recentiores, cum decimum quartum *f*. Hac enim ætate lex præſumit eos illa quæ ad agriculturam pertinent præſtare poſſe. Tenentes autem in conſuetudine vocata (Gavalkind) terras ſuas anno decimo ſexto ætatis ſuæ completo ſine curatoris authoritate per feoffamentum alienare poſſunt *g*.

a *Glanvil: l. 7. c. 11. Littleton: l. 2. c. 5. Bract: l. 2. c. 37. num. 6. Stat: marlbr. an 52. H. 3. c. 17. Broc. tit. Gardeins & prochein am: 11. 12. 13. Nou. ter. juris verbo prochein amy. v. Plow. caſu Garel. fo. 295. & ſeqq: v. infr: de legit parentum tutela tit. 19.*
b *Dominus de Forteſcuto c. 44. & 45.*

c *Fleta l. Sect. 9 c. 1. Heredes.* d *Britt: c. 35. fo. 92. a.* e *Glanvil: l. 7. c. 9. Bract. l. 2. c. 36. nu. 2. Fleta: l. 1. c. 11. Sect: Heres.* f *Litleton: l. 2. c. 5. D. & ſtud: c. 7. fo. 14. Fitzh. nat: br: fo. 18. A.* g *Dyer: fo. 301. num. 41. Fitzh: Cuſt: 11, Brooke ibidem 50.*

§. 3. Il-

§. 3. Illi etiam, qui tenent in burgagio; & mortuo patre vel anteceſſore Impuberes ſunt, eadem ratione, qua Socmanni, curæ ſuorum committuntur: qua etiam liberantur, cum denarios diſcrete numerare ſciverint, & pannos ulnare, & alia negotia ſimilia exercere. Verum hic non definitur certum tempus, ſed per ſenſum & maturitatem hæredum adiudicatur *a*.

§. 4. Fœmina vero plenæ poterit eſſe ætatis in ſocagio, omni caſu, cum poſſit & ſciat domui ſuæ diſponere, & ea facere quæ pertinent ad diſpoſitionem & ordinationem domus, ut ſciat quæ pertineant ad Cone & Key *b*: quod quidem eſſe non poterit ante quartum decimum annum vel decimum quintum. Quia hujuſmodi ætas requirit diſpoſitionem & ſenſum *c*.

Sect. 5. Fœmina hæres & maſculus ſecundum veteres quoſdam ad paria judicantur, quoad omnes ætates, ſecundum diverſitatem tenementorum: ſc. quod habeat ætatem burgagii ſicut maſculus & ſocagii ſicut maſculus, ſc. 15. annorum *d* & feudi militaris ſicut maſculus: ſc. viceſimi primi anni, & quod tunc primo finiatur cuſtodia. Secundum alios vero dicitur fœmina habere plenam ætatem, cum 15. Annos compleverit, quoad feudum militare. Tunc enim poterit, ut dicunt, domui ſuæ diſponere, & nubere viro, qui per ſe, vel per alium militaria exerceret *e*. Sed recentiores aliter definiunt: & hic diſtinguendum putant, num ante mortem ſui anteceſſoris decimum quartum annum compleverit, an non. Nam priori caſu ſtatim terrarum ſuarum commoda aſſequitur, alterο vero non antequam decimum ſextum integrum peregerit *f*.

Sect. 9. Gardianus in ſocagio, finita cuſtodia,

a *Bract: ubi ſupra: Fleta: l.* 1. *c.* 11. *Sect: & hæres.*

b *Coue & Key.*

c *Bract: l.* 2. *c.* 36. *nu.* 2.

d *Hoc jus nunc in maſculo mutatur. ut ſup. eodem. Sect* 2.

e *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3.

f *Inſtitutiones juris com. c.* 24. *Litlet. l.* 4. *c.* 4. *v. infr: tit.* 17. *Sect:* 4.

dia, rationes ſuæ adminiſtrationis reddere pupillo tenetur *a*. Poteſt tamen cuſtodiam pupilli ſui extraneo committere, & talis conceſſio firma erit *b*.

DE CAPITIS DEMINUTIONE TIT. XVI.

DEminutionem quam, capitis Romani appellarunt, & in tres ſpecies diſtribuerunt, non eodem modo Angli dividunt: ſed tacite duplicem ſuis legibus agnoſcunt. Ejus quam minimam illi dixerunt, hi rationem nullam habent. Nam ut qui à patre emancipantur, jus prioris familiæ non amittunt, quo minus ad ſucceſſionem ab inteſtato (facta ſaltem bonorum collatione) non recipiantur: ſic qui ab aliis adoptantur, jus novæ familiæ ex ſola conventione, aut expreſſa adoptantium benignitate aſſequuntur, nullo legum ad majorem ſpem expectato auxilio *c*.

Sect. 1. Qui ſervi pœnæ ſunt, illi nimirum qui vel læſæ majeſtatis vel feloniæ judicium paſſi ſunt, omnia amittunt, quæ amitti poſſunt: non civitatem tantum & libertatem, ſed & omnia ſua atque vitam *d*. Succeſſorem non habent præter fiſcum aut dominum feudi, quemadmodum alibi demonſtraturi ſumus *e*. Hos itaque maximam capitis diminutionem pati merito dixerimus.

Sect. 2. Licet etiam jus vetus, quod majeſtatis & feloniæ reos ad eccleſias confugientes ex illo puniebat *f*, ſublatum ſit *g*: tamen & hodie cer-

a *Litlet. l.* 2. *c.* 5.
b *Fitzb: nat: br: fo.* 118. *A. B.* & 139. *G.* & 162. *B.* *Fleta: l.* 1. *c.* 12. *Sect. Item inhibitum.*
b *Fitzb. nat. br. fo.* 143. *P.*
c *So. ſup. tit. de adopt.* 17. *b. libri.*
d *v. Stawnf. plac. Cor. l.* 2. & *prær c.* 44.
e *inf. ib.* 4. *de publ. judiciis.*
f *v. Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 16. *novi term. jur. verbo Abjuration.*
g *v. an.* 22. *H.* 8. *c.* 14. & *an.* 36. *juſd. c.* 13. *an:* 28. *ejuſd. c.* 7. *an.* 32. *ejuſd: c.* 12. & *an.* 33. *ejuſ: c.* 15. & *an.* 1. *Ed:* 6. 1. *euſd. c:* 2. & *c.* 33. *an:* 5. *ej. c.* 10.

certa ſunt delicta, quæ abjuratione vindicantur *a*. Hanc autem pœnam qui ſuſtinent, minorem, ſive illam quam Romani mediam vocarunt, capitis deminutionem ſubire videntur.

Sect. 3. Cognationis jus minori capitis deminutione & apud nos tolli penitus videtur: quia abjurati Regis protectione penitus exuuntur *b*. Qui autem ad fidem Regis Angliæ non ſunt, in Anglia nihil capiunt *c*.

a *v. chart: de foreſt: c.* 10. & *un:* 13. *Ed.* 1. *c.* 35. & *an.* 25. *H.* 8. *c:* 14. & *an:* 35. *Elizab. c.* 2.
b *v. Bracton.* & *Brit.* & *novus ter: jur. ubi ſup.*
c *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c:* 25. *nu.* 3.

DE LEGITIMA PATRONOrum tutela.

TIT. XVII.

DE illa patronorum tutela, quam jus Romanum memoriæ prodidit, noſtri nihil quod ſcio, ſtatuerunt. Verum eſt apud nos aliud patronorum genus reſpectu feudi quod poſſidemus, qui domini feudi alias appellantur *d*. Atque in horum tutelam vel cuſtodiam, pauciſſimi ſunt minores in pinguius aliquod patrimonium ſuccedentes, qui non cadunt. Nam ut nemo apud nos pleniori quam feudi jure *e* (ſi Regem & Coronam exceperimus) terras vel tenementa aliqua poſſidet: ſic feudum fere nullum eſt paulo pinguius, quod ſervitio militari erga dominum vel patronum non aſtringitur. Hujus autem ſervitii propria ſunt cuſtodia, maritagium, & relevium *f*.

Sect. 1. Minor itaque qui anteceſſori cuiquam mortuo in feudo militari hæres exiſtit

d *Pratæi lexicon: verbo patronus.*
e *v. infra tit: de reb: corp.* & *in corp. ſ.* 2.
f *Litletonus l:* 2. *c:* 4.

ſtit *a*. Is in tutela vel cuſtodia domini de quo feudum tenetur, uſque ad plenam ætatem permanet. Nam ante illam ætatem bellicas virtutes à milite requiſitas, & ob feudum domino debitas, minime præſtare poſſe judicatur. Contingit tamen aliquando, ut, quaſi venia ætatis impetrata aliqui in ordinem militarem cooptentur, antequam annum viceſimum primum compleverint: hos autem jus noſtrum illis officiis quæ domino feudi debentur pares eſſe præſumit, ideoque à cuſtodia licet minores liberat *b*.

Sect. 2. Hoc cuſtodiæ jus ab hac ratione proficiſcitur, quod cum is qui per ſervitium militare tenet, militis loco dominum ſuum in bella Regis, juxta conventionem in feudi inveſtitura initam, ſequi teneatur; nemo præſumitur infantem talem in actibus bellicis ſolertius velle inſtituere quam ipſum dominum *c*.

Sect. 3. Si autem hujuſmodi hæres fœmina ſit, in cuſtodia domini ſui ultra annum ætatis ſuæ decimum quintum juxta veteres *d*, ſed decimum ſextum juxta recentiores, non hæret *e*. Nam non citius ad ætatem illam accedit, quam apta eſt domus ſuæ diſpoſitioni, & nuptiis viri cujuſcunque qui ſervitium militare patrono feudi præſtare poſſit *f*. Si tamen annum decimum quartum die quo moritur anteceſſor, compleverit, neque ipſa, neque terræ ejus in cuſtodiam patroni ſui incidunt *g*.

a *Fitzh: nat: br: fo:* 262. *Fleta l.* 1. *c:* 11. *v. Dyer: fo:* 44. *nu:* 27. *v. Dyer: fo:* 3. *v.* 2. *nu:* 18. *Glanvil. l.* 7. *c.* 9. *Britt. c.* 66. *Litleton. l.* 2. *c.* 4. *v. Fletam ubi ſupra.*

b *Brocus tit Gard.* 42. & 72. *v. Fulbeckum. in parallelis. fo.* 24. *b. v. Plowd. caſu Redclif. fo:* 267. *b.*

c *Dominus de Fortiſcuto c.* 44. *Sed v. Polydorum Virg. l.* 16. *ſuæ hiſtoriæ.*

d *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3.

e *Litlet. l.* 2. *c.* 4.

f *Bract. & Litlet. ibid.*

g *Litlet. d. l.* 2. *c.* 4. *Merton c:* 6. & *Weſt.* 1. *c.* 22. *Inſtit. juris comm. c.* 24. *Brocus. tit. Gard.* 7.

Sect. 4. Si

Sect. 4. Si dubitetur hoc caſu hæres major an minor ſit, remanebit in cuſtodia, donec de ætate ſua conſtiterit *a*.

Sect. 5. Si feudum militare deſcendat ad minorem ab avo materno, dum adhuc vivat pater, hujus corpus vel perſona in cuſtodia patris ſui erit, ſed terræ in cuſtodia patroni, Regula enim eſt, neminem, durante vita patris ſui in cuſtodiam domini, quoad perſonam, poſſe incidere *b*.

Sect. 6. Si terræ ad uxorem deſcendant, quæ poſt prolem viro aductam fato cedit, ita ut vir ob poſſeſſionem terrarum, uxore ſuperſtite, non acquiſitam, eas ex conſuetudine Angliæ ad vitam ſuam tenere non poſſit; hoc caſu proles, ſi minor ſit, in cuſtodiam cadit, niſi etiam patris hæreditatem juræ primogenituræ expectet. Si etiam talis proles fœmina ſit & poſt matrem mortuam minor, paterque filium ſuperſtitem habeat; illa in cuſtodia, licet vivo patre ſuo permanebit *c*.

Sect. 7. Dominus feudi militaris poteſt cuſtodiam ſui tenentis ad alium transferre. Unde oritur illa diſtinctio, ut alius jure, alius facto dicatur gardianus. Jure eſt ipſe dominus: facto eſt ille cui dominus cuſtodiam hæredis ſui conceſſit *d*.

Sect. 8. Eſt & gardianus alius ſimplex qui & originalis dicitur, alius per accidens ex cauſa cuſtodiæ. Originalis eſt, qui feudi ſui jure tenentis ſui proximi cuſtodiam habet: ex cauſa cuſtodiæ eſt is, qui ex hoc quod tenentis ſui adhuc minoris cuſtodiam habet, ideo & alterius, qui tenentis ſui tenens eſt cuſtodiam etiam adipiſcitur *e*. Minor enim minorem cuſtodire non debet *f*.

a *Bract. l.* 2. *c.* 37. *Britt. c.* 66. *fo:* 167. *b.*

b *Litlet. l.* 2. *cap.* 4.

c *Fitzh. nat. br. fo.* 143.

d *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3 *Litl. l.* 2. *c.* 4.

e *Fitzh. nat. br. fo.* 139. *D: v. Dyer. fo.* 123. *nu.* 38.

f *Fleta. l.* 1. *cap.* 11.

Sect. 9. Cum

§. 9. Cum ſit hæres maſculus vel fœmina, & plures domini capitales, omnes cuſtodiam hæredis habere non poſſunt, ideoque unus reliquis præfertur: ille ſc. qui primo tenentem illum feudo militari feoffavit: aliis interim cuſtodia terrarum quæ ſui feudi ſunt permiſſa *a*.

§. 10. Si tamen aliquis hæres terras aliquas tenuerit domino Rege in capite per ſervitium militare, ſive alios dominos habuerit ſive non: dominus Rex in cuſtodia hæredis aliis præfertur: idque ſive ipſe hæres ab aliis prius feoffatus fuerit, ſive poſterius. Nam Rex parem non habet nec ſuperiorem in regno ſuo *b*.

§. 11. Minor qui ſemel cuſtodia gardiani ſui (utpote per matrimonium conſenſu ejus contractum) liberatur, non iterum in cuſtodiam recidit: idque ſive infra ætatem 14. Annorum, ſive poſtea ante annum viceſimum primum matrimonio copuletur *c*.

§. 12. Si plures ſint filiæ hæredes quæ tenent per ſervitium millitare, omnes erunt ſub cuſtodia domini capitalis & nulla earum ſub cuſtodia alterius *d*.

a *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.*4. & 5. *Stawn. prærog.c.*2.

b *Glanvil. l.*7. *c.* 10. *Bract. ubi ſupra Stawn. prærog.c.*2.

c *Bract. l.* 2.*c.*38.*nu.* 1. *Litl. l.* 2. *c.* 4.

d *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 6.

DE LEGITIMA PARENTUM tutela.

TIT. XVIII.

OMnibus præfertur pater in cuſtodia filii ſui primogeniti. Si enim hæreditas minori tali, vivo adhuc patre ſuo, proveniat: licet terræ, ſi teneantur per ſervitium militare, in cuſtodia domini feudi ſunt, ipſe hæres tamen apud patrem manet *e*.

e *Litlet. l.* 2.*c.* 4. *Cocus l.* 3. *caſ. Ratclif.fol.*37. *b. quem lege*,

§. 1. Mater etiam minoris qui per Socagium tenet, in cuſtodia hæredis & terrarum quoſcunque antevertit adgnatos cognatoſque *a*.

a v. ſup. de legit. adgnatorum tute. tit. 15. in principio.

DE FIDUCIARIA TUTELA.

TIT. XIX.

Illam tutelam fiduciariam, quam Romani liberis maſculis parentum mortuorum, & illam etiam legitimam quam liberis patronorum impoſuerunt, majores noſtri penitus neglexiſſe videntur, De priori enim harum nihil ſtatuerunt præter illa quæ ſupra de legitima adgnatorum tutela dicta ſunt *b*: alteram vero non contulerunt in liberos patronorum, ſed executores potius *c*. Nam minorum cuſtodiam inter catalla realia numerant *d*: Ideoque ſi patronus ſive dominus feudi de eadem in teſtamento non diſponat, ad teſtamenti ſui executores univerſali jure tranſmittitur.

b Titulo 15. bujus libri.
c Litlet. l. 2. cap. 5.
d Novi termini jur. verbo Chattel. Fleta l. 1. c 11. ſect. Cuſtodiæ.

DE ATILIANO TUTORE ET eo qui ex lege Julia Titia datur.

TIT. XX.

Dativos tutores aliquando habemus apud nos. Si enim matre præmortua, Pater inteſtatus decedat, liberoſque relinquat impuberes in feudum aliquod minime ſucceſſuros: non raro contingit ut Judex eccleſiaſticus illis cuſtodem det, qui & perſonis & patrimonio eorum proſpiciat, donec annum ætatis ſuæ decimumquar-

tum

tum compleverint. Hocque teſtatum fit nonnunquam inſtrumento authentice ſigillato. Ad tale tamen munus leges noſtræ neminem compellunt; ſed Judices potius eos eligunt atque movent quos conſanguinitatis vel affinitatis vinculum ad hoc officium amore provocat *a*.

§. 1. Forte etiam & ille dativus tutor non inepte appellatur, cujus Bractonus mentionem facit *b*, cum dicat hominem minori terras vel tenementa donantem ei quoque tutorem dare oportere: rationem reddens, quia ipſe donator tutor eſſe non poteſt, ne ſeiſinam ſuam continuare videatur; nec minor donationi conſentire, niſi hoc faciat tutore authore.

Sect. 2. Rex poteſt literis ſuis patentibus univerſalem cuſtodem minori conſtituere, qui pro eo reſpondeat in omnibus actionibus cæptis ſeu incipiendis, idque coram quibuſcunque Judicibus. Vel etiam poteſt duos vel tres cuſtodes conjunctim & diviſim conſtituere, qui pro eodem reſpondeant aut actionem proſequantur. Eiſdemque literis ſuis ad inſtantiam minoris poteſt iſtiuſmodi cuſtodibus authoritatem dare alios cuſtodes conjunctim & diviſim ſubſtituendi, qui ipſorum vice atque loco vel agant pro dicto minori in omnibus cauſis & querelis, vel eum etiam defendant *c*.

Sect. 3. In curiis etiam Baronum aliarumque libertatum non raro cuſtodes vel gardiani per ſeneſcallum vel magiſtratum municipalem minoribus dantur *d*.

a *Swinb. parte* 3. *ſ.* 9.

b *l.* 2. *c.* 11. *n.* 1. *v. etiam. Britt. c.* 34. *fo.* 92. *a. Fleta l.* 1. *c.* 9. *ſ. minores.*

c *Fitzh. nat. br. fo.* 27. *L.*

d *Kitchinus inter præcedentia ſua pa.* 247.

DE AVTHORITATE TVTOrum vel curatorum.

TIT. XXI.

QUI annis viginti uno minor eſt, nomine ſuo contrahere non poteſt, (niſi pro rebus ad victum veſtitumque & inſtitutionem neceſſariis *a*), ſine authoritate & conſenſu ejus, ſub cujus cuſtodia vel poteſtate eſt *b*. Ut nec in judicio ſtare adverſus ipſum cuſtodem aut tutorem *c*. Meliorem conditionem ſuam per ſe poteſt facere qui minor eſt, deteriorem nequaquam *d*.

Sect. 1. In illis qui feudum militare tenent, aliquid ſpeciale eſt. Domini enim capitales plenam habent cuſtodiam feudorum ſuorum omnium ſine perſonis hæredum, quandoque etiam cum perſonis eorum, & ita quòd inde habeant plenam diſpoſitionem in Eccleſiis conferendis, cùm vacaverint, & in cuſtodiis concedendis, dandis, & vendendis, & in mulieribus maritandis & maritagiis vendendis, ſi quæ fuerint maritandæ: & generaliter de omnibus diſponere ad commodum hæredis *; ſicut de propriis eſſent diſpoſituri, & melius, ſi fieri poſſit. Et vendere poſſunt cuſtodiam terrarum & maritagium hæredum, ſi non fuerint maritati: ſed de hæreditate nihil poſſunt alienare, vel vendere ad remanentiam. Hæredes autem, quàm diu fuerint in cuſtodia, honorificè exhibebunt, & debita hæreditaria acquietabunt pro quantitate hæreditatis & pro rata ſecundùm tempus cuſtodiæ. Negotia verò hæredum agere poſſunt, & de eorum jure acquirendo, in quibus minoribus placitare licet, placitum movere & proſequi: de jure

a *Brocus. tit. Infant.* 51.
b *Liber nouus intrationum titulo Dum non fuit compos mentis. Bract. l.* 2. *c.* 11. *n.* 1. & *c.* 5. *nu.* 8.
c *Bract. l.* 5. *tract.* 4. *c.* 4. *nu.* 5. *Britt. c.* 121. *Car. enfant &c.*
d *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 8.
* *Nunc ad proprium commodum Broke Gard.* 2. *Fitzh. Accompt* 36.

jure poſſeſſorio propriæ ſeiſinæ, videlicet, vel alicujus anteceſſoris: ſed ſuper recto in cauſa proprietatis pro illis agere non poſſunt nec reſpondere, niſi hoc ſit in caſu: ſcilicet de aliquo, de quo minor infra ætatem feoffatus fuit *a*.

§. 2. Tutores verò domos minorum, parcos, vivaria, ſtagna, molendina, aliaque petrinentia ſuſtentare debent, ne per negligentiam corruant vel depereant per quam vaſtum valeat adiudicari. Et terras de carucis inſtauratas tempore debito, ſaltem prout eas receperunt, illis quietè ſine relevio, vel ſine fine gratis liberare tenentur: dum tamen de maritagio fuerint unanimes & concordes *b*.

§. 3. Illa etiam authoritas cuſtodum in ſocagio eſt, ut contrahant, in judicio ſtent, reliquaque faciant pro pupillo ſuo, quæ rerum ſtatuſque ſui vel conſervationem vel etiam incrementum ſpectant, & rationibus reddendis ei juſtam ætatem adepto obnoxii ſunt *c*.

§. 4. Cuſtos in animam minoris jurare poteſt *d*.

§. 5. In aliquibus caſibus jus noſtrum minoribus tantùm favet, ut ne quidem cum authoritate tutorum, judicii periculum ſubire eos patiatur, ſed placitum uſque in plenam eorum ætatem ſiſtat *e*. Super proprietate enim ſuarum poſſeſſionum petere vel reſpondere, niſi ipſas fuerint adepti, non poſſunt *f*: ad finem tamen in curia Regis factum, ad propriam injuriam, ad dotem, & ad perquiſitum olim tenebantur *g*. Nunc verò ad finem factum non tenentur *h*.

a *Bracton. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3. *ubi plura etiam habes de Cuſtodum officio. v. Britt. c.* 34. *fo.* 90. *a.*

b *Fleta. l.* 1. *c.* 12. *v. magn. chart. c.* 4. *weſtm.* 1. *c.* 47. *Statutum Gloceſt. an.* 6. *Ed.* 1. *c.* 5. *weſt.* 2. *c.* 35.

c *Fitzh. nat. br. fo.* 118. B.

d *Fleta. l.* 6. *c.* 10. §. *Eſſoniari.*

e *v. Glanvil. l.* 7. 9. *& Bract. l.* 5. *tracta.* 5. *c.* 21. *nu.* 2.

f *v. Dyer. fo.* 104. *nu.* 12. 13. 14. *& fo.* 137. *nu.* 32. 33.

g *Fleta. l.* 1. *c.* 9. §. *Hæredum.*

h *An.* 4. *H.* 7. *c.* 24. *Fitzh. nat. br. fo.* 21.

QUIBUS MODIS TUTELA *finitur.*

TIT. XXII.

Pupilli pupillæque omnes non tenentes per ſervitium militare, cùm annum decimum quartum compleverint, tutelâ ſine omni diſcrimine liberantur *a*. Sed qui ſic tenent, tum demum maſculi, cùm viceſimum primum annum prætervecti ſunt, fœminæ, cum decimum quartum, *b* aut in caſu decimum ſextum. *c* Licet enim fœmina, anno duodecimo completo, poſſit contrahere matrimonium, æque jure noſtro atque *civili d*, quia tum viripotens eſſe judicatur: judicii tamen maturitatem non tam feſtinanter aſſequitur: & tamen citiùs quam maſculus cuſtodem removet, quia ſi nupſerit, tutelam domini ſui cum nova viri poteſtate commutat *e*.

§. 1. Item tum naturali morte tutoris, tum civili *f*, ut maxima & media capitis diminutione, tutela finitur. Item ſi tutor pupillo terras &c. donarit, ſeu eum feoffaverit. Nam nemo pariter eſt minoris & feoffator & tutor *g*. Hoc tamen in gardiano feudi militaris ſpeciale eſt, ut cuſtodiam pupilli vel legato transferre poſſit, vel etiam executoribus inter reliqua catalla jure univerſali relinquere.

§. 2. Dominus feudi ſi pupillum vel pupillam dederit in matrimonium, cuſtodiâ corporis ſui ſtatim excidit: ita ut ſi contingat eum vel eam, dum adhuc infra ætatem fuerit, cœlibem denuo fieri, ille cuſtodiam non recuperet *h*.

a *Litleton. l. 2. c. 4.*
b *Litleton. l. 2. c. 4.*
c *v. ſup. tit. 15. Sect. 4.*
d *Bract. l. 2. c. 37. nu. 7.*
e *Glanvil. l. 11. c. 3. Bract. l. 1. c. 6. nu. 2.*
f *v. ſupr. de cap. deminut. Sect. 1. 2. 3.*
g *Bract. l. 2. c. 5. nu. 6. v. infra de ſuſpect. tuto. in princip.*
h *Litleton. l. 2. c. 4.*

DE CURATORIBUS,

TIT. XXIII.

MAſculi puberes & fœminæ viripotentes apud Romanos uſque ad viceſimum quintum annum completum curatores accipiebant, nos tantùm ad viceſimum primum: idque eo caſu, quo cuſtodes ratione feudi atque legis neceſſitate uſque ad illud tempus non habeamus. Tutorem autem & curatorem unico gardiani nomine complectimur licèt illum perſonæ, hunc rebus præcipue tribui manifeſtè conſtat *a*.

Sect. 1. Aliquibus etiam leges curatores æque atque tutores providerunt. Nam ex ſtatuto Rex idiotarum naturalium terras cuſtodit, exitus eorum capiens ſine vaſto & deſtructione, & inveniens eis neceſſaria ſua, de cujuſcunque feodo illius terræ fuerint, & poſt mortem eorum eas reddit rectis hæredibus: ita ut nullatenùs per eoſdem fatuos alienentur, nec eorum hæredes exhæredentur *b*. Ab antiquo idiotas in cuſtodia dominorum fuiſſe Fleta teſtatur *c*, ſed propter multas exhæredationes quæ hinc contigerunt, Regi tandem per communem regni conſenſum hanc eſſe devolutam: hoc tamen adjecto, ut dominis feudorum & aliis quorum interfuerit, in ſervitiis reditibus & cuſtodiis uſque ad legitimam ætatem ſecundum conditionem feudorum releviis & hujuſmodi nihil juris deperiret.

Sect. 2. Item quando aliquis qui prius habuit memoriam & intellectum, non fuerit compos mentis, ſicut quidam ſunt per lucida intervalla, Rex providebit terras & tenementa ejuſmodi cuſtodiri ſine vaſto & deſtructione: & ut ipſe & familia

a *Qui teſtam. tuto. dari poſſ. Sect.* 4. *in Inſtitut.* & *π. de ritu nuptiarum l. Sciendum.* 20.

b *An.* 17. *Ed.* 2. *v. etiam Britt. fo.* 167. & *Stawnf. præro. c.* 9. *v. etiam Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 20. *nu.* 1. *v. Dier. fo.* 102. *nu.* 53. & *Cokum. l.* 4. *caſu Beverley. fo.* 126. *a.*

c *l.* 1. *c.* 11. §. *ſolent.*

familia ſua de exitibus eorundem competenter vivant & ſuſtententur: utque reſiduum ultra ſuſtentationem eorundem rationabiliter cuſtodiatur ad opus ipſorum: ita ut predictæ terræ & tenementa, infra prædictum tempus nullatenus alienentur, neque Rex aliquid de exitibus recipiat ad opus ſuum. Et ſi obierit in tali ſtatu, tunc illud reſiduum diſtribuatur pro anima ejuſdem per conſilium Ordinarii *a*.

§. 3. Naturaliter ſurdus & mutus, & perpetuo morbo laborans juxta aliquorum opinionem curatores neceſſariò habet *b*.

Sect. 4. Inviti adoleſcentes niſi feudi ratione, aut ex cauſis præmiſſis curatores non accipiunt, præterquam in litem. Ad litem autem datur ſæpe non ſolum proximus propinquus, qui minori in agendo, ſed etiam gardianus, qui ei ſe defendendo ſuppetias ferat *c*.

Sect. 5. Nemo autem ut gardianus minoris, vel proſequatur pro eo, vel ſuſcipiat actionem ſine Waranto: Sed poteſt quis ut proximus ei proquinquus actionem pro eo ſine expreſſo mandato intentare *d*. Minor autem gardiano, qui pro illo actionem aliquam proſequitur ut proximus propinquus, renunciare non poteſt *e*.

Sect. 6. Idiota à nativitate non recipitur vel ad agendum vel defendendum in aliqua cauſa per cuſtodem vel proximum propinquum. Sed requiritur, ut ipſe ſemper præſens ſit in propria perſona *f*.

a *an.* 17. *Ed.* 2. *c.* 10. & *ibi Stawn. f. v. etiam Bract. l.* 5. *tra.* 5. *c.* 6. *nu.* 7. *v. Dier f.* 25. *nu.* 164. *v. Cocum l.* 4. *caſu Beverley. fo.* 127. *a. b.*

b *Bract. l.* 5. *tract.* 3. *c.* 6. *nu.* 7. & *tract.* 5. *c.* 18. *nu.* 1. & *c.* 20. *nu.* 1.

c *Weſtm.* 1. *c.* 47. & *weſtm.* 2. *c.* 15. & *Fitz. nat. br. fo.* 27. *H. I. L.*

d *Fitzh. nat. br. fo.* 27. *I.*

e *Idem. ibid. K.*

f *Fitzh. nat. br: fo.* 27. *G.*

DE

DE SATISDATIONE TUTO-rum, vel Curatorum.

TIT. XXIV.

TUtor ſive cuſtos ille ſolus, qui à magiſtratù vel ordinario datur ad ſatiſdandum jure noſtro tenetur. Is autem priuſquam admittitur ad tutelam, juramento recipit ſe omnia pupilli ſui negotia ad utilitatem & commodum ejus adminiſtraturum, verum & fidele inventarium bonorum ſuorum confecturum, & infra certum tempus (quod illi per Judicem aſſignatur) exhibiturum, nec non rationes ſui muneris, cùm ad id exactus fuerit juſtas & ſinceras redditurum. Ultra hoc etiam idoneos dat fidejuſſores cum illo conjunctim, & per ſe diviſim, pro fideli, atque recta ſuæ tutelæ adminiſtratione obligatos *a*.

a hoc praxi quotidianâ Judicum eccleſiaſticorum confirmatur.

DE EXCUSATIONIBUS TU-torum vel Curatorum.

TIT. XXV.

DE excuſatione tutorum vel curatorum leges noſtræ nihil loquuntur, quia nemini invito hoc munus imponunt.

DE

DE SVSPECTIS TVTORIbus, vel Curatoribus.

TIT. XXVI.

Tutorum fidei proſpiciunt aliquo modo leges noſtræ. Nam qui donat pluribus, quorum aliqui majores, aliqui minores ſunt, regulariter poteſt eos qui majores ſunt, minoribus tutores conſtituere. Hoc tamen non procedit ſi aliqua ſuſpicio habeatur, quòd machinari velint in mortem minorum. Suſpicio autem hîc non admittitur, ſi donatio fiat patri aut matri, & eorum pueris legitimis. Aliud tamen eſt, ſi fratri, vel avunculo, vel nepoti, propter jus adcreſcendi *a*.

Sect. 1. Item qui jure feudi ſui cuſtos eſt, quam diu cuſtodiam terræ habuerit, ſuſtentare debet domus, parcos, vivaria, ſtagna, molendina, & cætera omnia ad terram illam pertinentia de exitibus ejuſdem terræ, & reddere hæredi, cùm ad plenam ætatem peruenerit, terram illam ſuam totam inſtauratam de carucis & omnibus, & ſaltem non minus, quàm ſecundum quod illam inſtauratam invenit. Item nihil capiet de terra hæredis, dum ſit infra ætatem præter rationabiles conſuetudines & rationabilia ſervitia. Et hæc ſine deſtructione hominum & rerum. Quod ſi fecerit, ſive præceſſerit prohibitio ſive non, amittet cuſtodiam & emendabit damnum: & tradetur terra propter delictum talibus diſcretis & legalibus hominibus de feudo illo, vel propinquioribus conſanguineis *b*.

Sect. 2. Regulariter etiam verum eſt, quod nunquam remanebit aliquis in cuſtodia alicujus, de quo haberi poſſit ſuſpicio, quòd velit jus

a *Bract. l.* 2. *c.* 11. *in princi. v. ſupr. qui. mod. tut. finitur Sect.* 1.

b *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3. *& l.* 4. *tract.* 6. *c.* 19. *nu.* 2. *magna chart. c.* 4. *&* 5.

ıs clamare in ipſa hæreditate. Unde ſi plures nt filiæ & hæredes quæ tenent in ſocagio, nulla arum debet eſſe in alterius cuſtodia, ſed ſint in ıſtodia proximorum conſanguineorum, qui onjuncti ſunt jure ſanguinis non jure ſucceſſio- is. Si autem tenent per Servitium militare om- es erunt ſub cuſtodia domini capitalis, (& non na ſub cuſtodia alterius, propter predictam ſpicionem,) donec plenam ætatem habue- nt *a*.

Sect. 3. Minor proſequitur breve de vaſto lverſus cuſtodem ſuum; & atturnatum in illa ctione conſtituit *b*.

a *Bract. l.* 2. *d. c.* 37. *nu.*6. *&* *l.* 2. *c.* 5. *nu.*8.

b *Fitzh. nat. br. fo.* 27. *H.*

Finis Libri Primi.

IN-

INSTITUTIONUM JURIS ANGLICANI LIBER SECUNDUS.

DE RERUM DIVISIONE ET adquirendo earum dominio.

TIT. I.

SUperiùs dictum eſt de perſonis ſtatu hominum & jure perſon[a]rum: conſequenter dicendum e[ſt] de rebus per diviſionem; quia r[es] per diviſionem melius aperiu[n]tur *a*.

Sect. 1. Rerum prima diviſio hæc eſt, qu[od] quædam ſunt in patrimonio, quædam extra. [In] patrimonio noſtro ſunt res tam mobiles qu[am] immobiles, quibus pro voluntate & neceſſita[te] nobis uti licet. Jura & ſervitutes propriè in b[o]nis non ſunt: ſed tamen quia non prorſus ext[ra]nea, magis eſt ut in bonis annumerentur *b*.

Sect. 2. Extra patrimonium dicuntur res [ſa]cræ, religioſæ, & communes *c*.

Sect. 3. Naturali jure communes ſunt om[ni]a h[æc]

a *Bract. l. pri. c.* 12. *in princ.*
b *Bract. ibidem nu.* 2. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *in principio dicit jura incorporalia nec in patrimonio eſſe, nec extra patrimonium.*
c *Bract. l.* 1. *c.* 12. *nu.* 2. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *in prin.*

æ: aqua profluens, aer, & mare, & littora maris quaſi acceſſoria. Nemo enim ad littus maris accedere prohibetur, dum tamen à villis & ædificiis abſtineat: quia littora ſunt jure gentium communia, ſicut & mare. Ideo ædificia ſi in mari ſive in littore poſita fuerint, ædificantium ſunt e jure gentium: & ita in hoc caſu ſolum cedit ædificio, licèt alibi contrarium: quia ædificium cedit ſolo *a*.

Sect. 4. Publica verò ſunt omnia flumina & portus. Ideoque jus piſcandi omnibus commune ſolet eſſe in portu & in fluminibus *b*. Riparum etiam uſus publicus eſt de jure gentium, ſicut ipſius fluminis. Itaque naves ad eas applicare, funes arboribus ibi natis religare, onus aliquod in iis reponere, cuivis liberum eſt, ſicut per ipſum fluvium navigare. Sed proprietas earum eſt illorum, quorum prædiis adhærent: & eâdem de cauſâ arbores in eiſdem natæ eorundem ſunt. Et hæc intelligenda ſunt de fluminibus perennibus: quia temporalia poſſunt eſſe privata *c*. Sed publica hæc, quæ totius populi aliquando fuerunt, jure noſtro ad regem transferuntur: quippe qui univerſi populi atque adeo ipſius Reipub. perſonam ſuſtinet *d*. Qui itaque in ripas fluminum publicorum naves hodie exonerant, vectigal Regi, aut jus ejus habentibus hoc nomine pendunt *e*. Et in flumine publico nemo piſcatur, qui à Rege hanc libertatem non obtinuit *f*.

§. 5. Hic nota differentiam inter publicum & commune. Publica autem ita accipiuntur, quæ ſunt omnium populorum, id eſt, quæ ſpectant ad uſum hominum tantùm. Communia vero dici poterunt aliquando, quæ ſunt omnium animantium *g*.

a *Bract. d. l. 2. c. 12. nu. 5.*

b *v. Sect. 12. h. tit.*

c *Bract. l. 2. c. 12. nu. 6. Brit. c. 33.*

d *Plowd. in caſu Renegeri & Fogaſſæ.*

e *3. H. 7. fo. 14.*

f *Fitzh. nat. bre. fo. 88. H.*

g *Bract. ibid. nu. 6. Brit. c. 33. Fleta l. 3. c. 1. Sect. Riparum.*

§. 6. U-

Sect. 6. Univerſitatis verò ſunt (non ſingulorum) quæ ſunt in civitatibus, ut theatrum, ſtadia, & hujuſmodi, ſi qua ſint in civitate communia. Et dicuntur iſta univerſitatis dominio & uſu. Uſualia autem dicuntur eſſe univerſitatis, non uſu, ſed dominio & fructu: ut fundi & ſervi civitatum, ita ut nullius ſint per ſe *a*.

Sect. 7. Nullius in bonis res ſunt pluribus modis: jure naturali, ut feræ beſtiæ, volucres, piſces, & homines; cenſurâ, ut res ſacræ, religioſæ, ſanctæ: caſu: ut hæreditas jacens ante aditionem, wreckum: voluntate, ut derelictum: tempore, ut theſaurus *b*. Sed jure noſtro Wreckum, derelictum, & theſaurus ad fiſcum ſpectant *c*.

Sect. 8. Res ſacræ ſunt, quæ rite & per pontifices deo conſecratæ ſunt: veluti ædes ſacræ, & dona quæ rite ad miniſterium Dei dedicata ſunt: ut calices, cruces, & thuribula: quæ alienari prohibentur, exceptâ cauſâ redemptionis captivorum. Item loca ſacra ſunt cœmiteria, & capellæ, & eccleſiæ. Et licet ædificia diruantur adhuc locus ſacer manet. Et differt ſacrum à ſacrario, quia ſacrarium dicitur locus ubi ſacra reponuntur *d*. Etiam res quaſi ſacra eſt via Regia *e*.

Sect. 9. Res religioſas Chriſtiana religio eaſdem fere cum ſacris facit. Sunt tamen apud nos nobiles aliqui nonnunquam qui capellas cum venia ordinarii & parochianorum exædificando juxta eccleſias, jus ſepulchrorum ſibi in eiſdem

a *Bract. ibidem nu.* 7. *Brit. c.* 33. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *Sect. Aliæ univerſit.*

b *Bract. ubi ſupra nu.* 10. *quem etiam vide l.* 3. *tractat.* 2. *c.* 3. *nu.* 4. 5. & 6. *D. & Stu. l.* 2. *c.* 51. *fo.* 157. *a. & Brit. c.* 33. *v. Fletam. l.* 1. *c.* 43. & 44. & *c.* 47. & *l.* 3. *c.* 1. *Sect. Item res.*

c *Kitchin. fo.* 12. *nu.* 39. 37. *fo.* 30. *b. fo.* 40. *a. ſtatutum de prær. Regis c.* 11.

d *Bracton. ubi ſupra nu.* 9. & *l.* 2. *c.* 27. *nu.* 2. *in fine. quem quoque vide l.* 2. *c.* 5. *n.* 7. *Brit. d. c.* 33.

e *Bract. l.* 4. *tracta.* 1. *c.* 16. *nu.* 9. & *c.* 28. *ſparſim* & *c.* 38. & *tract.* 3. *c.* 9. *quem quoque vide l.* 5. *tract.* 5. *c.* 10 *in prin. Fleta. l.* 3. *c.* 1. *Sect. ſacra.*

æ-

acquirunt, ita ut nemini alii in eaſdem mortuum inferre liceat.

Sect. 10. Res ſanctæ ſunt quæ defenſæ ſunt & munitæ ab injuria hominum: ut & lex illa ſpecialiter ſanctio dicitur, quæ pœnam injurioſo imponit. Hujuſmodi ſunt muri & portæ civitatum. Ideo enim dicuntur muri ſancti; quia ſi veteribus juris noſtri ſcriptoribus credimus pæna capitalis conſtituta eſt in eos qui aliquid in muros ſanctos delinquunt, violando aliquid in his vel immutando, vel tranſcendendo ſcalis adhibitis, vel aliâ qualibet ratione. Quia hoſtile eſt & abominabile aliâs ingredi quàm per portas *a*. Sed hæc poena videtur hodie arbitraria, niſi ſaltem hujuſmodi delictum tempore belli admittatur.

Sect. 11. Singulorum autem hominum res ſunt jure naturali ſive gentium, vel jure civili. Ut igitur à vetuſtiori incipiatur, quod cum ipſo genere humano rerum natura prodidit: poſt dicendum erit de jure civili, quod poſtea eſſe cæpit: cùm nimirum civitates condi, & magiſtratus creari, & leges ſcribi cæperunt *b*.

Sect. 12. Jure naturali igitur ſive gentium dominia rerum inprimis quæruntur per occupationem eorum quæ non ſunt in bonis alicujus. Occupatio autem continet piſcationem, venationem, aucupium, incluſionem, apprehenſionem *c*. Res iſtis modis acquiſitas jus gentium facit occupantis: ſed noſtrum non utique ſimpliciter. Nam multa Regis fiunt jure prærogativæ ſuæ *d*. Non pauca etiam ſtatuta piſcationi *e*,

a *Bract. ubi ſupra nu.* 9. *Has res Fleta appellat quaſi ſacras l.* 3. *c.* 1. *Sect. ſacra.*

b *Bract. l.* 2. *c.* 1. *nu.* 2. *Britt. c.* 33.

c *Bract. ubi ſupra nu.* 2. & 3. *Britt. c.* 33. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *inprin. Plowden caſu. Reniger fo.* 28. *b.*

d *Bract. ibidem nu.* 2.

e *An.* 4. *H.* 7. *c.* 15. *an. Elizab. c.* 17. *nu.* 25. *H.* 8. *c.* 7. *an.* 13. *Ed.* 1. *c.* 47. *an.* 3. *Elizab. c.* 18. *an.* 31. *H.* 8. *c.* 2. *an.* 3. *Ed.* 3. *c.* 1. *n.* 13. *R.* 2. *ſtat.* 1. *c.* 19. *an.* 1. *Elizab. c.* 17. *an.* 5. *Elizab. c.* 21. *an.* 23. *H.* 8. *c.* 18. *an.* 31. *H.* 8. *c.* 2.

aucupio *f*, venationique *g*, modum impoſuerunt: quo priſca illa juris gentium libertas coarctata eſt. Conſuetudo etiam locorum juri communi in iſtis aliquandó derogat *h*.

Sect. 13. Sola perſecutio non facit rem meam. Nam etſi feram beſtiam vulneraverim ita ut capi poſſit, non tamen eſt mea, niſi eam cepero: Imo erit potius occupantis: quia multa accidere ſolent ne capiam. Item ſi in laqueum, quem venandi cauſâ tetendi, aper inciderit, & cum coertione illum exemptum abſtuli, erit meus ſi in poteſtatem meam peruenerit: niſi conſuetudo vel privilegium ſe habet in contrarium *i*.

Sect. 14. Apum quoque fera natura eſt. Nam ſi in arbore mea conſederint, non magis ſunt meæ, antequam à me alveo includantur, quàm volucres quæ in arbore mea nidum fecerint: & ideo ſi alius incluſerit eas, earum dominus erit; pulli tamen volucrum meis arboribus inædificantium, donec avolare poſſint jure noſtro mei ſunt: ita ut qui illos mihi ſub duxerit, mihi ad damnum reſarciendum obnoxius fiat *k*. Examen etiam quod ex alveo meo evolavit eouſque meum eſſe intelligitur, quàm diu in conſpectu meo eſt, nec ſit impoſſibilis ejus perſecutio; alioquin occupantis eſt. Sed ſi quis illud ceperit, ſuum non facit, ſi ſciverit ipſum eſſe alienum, ſed furtum facit, niſi animum habeat reſtituendi. Et hæc vera ſunt, niſi aliquando de conſuetudine in quibuſdam partibus aliud fiat *l*.

f *an* 37. *Ed*.3.*c*.13. *an*.11.*H*.7. *c*.17. *an*. 24.*H*.8.*c*. 10. *an*.25. *ejuſd*.*c*.11. *an*.31.*ejuſd*.*c*.12. *an*.32.*ejuſd*. *c*. 8. & *c*.11.*an*. 3.& 4.*Ed*. 6.*c*.7.*an*. 5.*Elizab*. *c*.21 *an*. 23.*ejuſd*. *c*.10.*v*. *Dyer*. *fo*. 306. *nu*. 65. & *fo*. 326.*nu*. 3.

g *an*. 23. *Elizab*.*c*. 10.*an*.13. *Ed*.2.*ſtat*. 1.*c*.13.*an*. 2.& 3.*Ed*. 6.*c*.14.*an*. 3.& 4. *ejuſd*.*c*.17. *v*. *Dyer*. *fo*. 238. *nu*. 34.

h *Bract*. *l*. 2. *c*. 12. *nu*. 3. *v*. *Fitzh*. *nat*. *bre*. *fo* 86. *L*. *m*. 87. *A*. *G*. *H*. *I*. 89. *K*: *Doct*. & *Stu*. *l*. 1. *c*. 5. *in fine*.

i *Bract*. *ibidem*. *nu*. 3.

k *An* 14. *H*. 8. *fo*. 1. & 5. *Fitzh*. *nat*. *bre*. *fo*. 86. *i*.

l *Bract* *l*. 2. *c*. 12. *nu*. 3. *Britt*. *c*. 33. *Fleta* *l*. 3. *c*. 2. *Sect*. 2.

Sect. 15. Hæ

§. 15. Hæc quæ dicta ſunt, locum habent in animalibus quæ omni tempore fera permanſerunt: ſi autem animalia fera facta fuerunt manſueta, & ex conſuetudine eunt & redeunt, volant & revolant, ut ſunt cervi, cygni, pavones, columbæ & hujuſmodi, alia regula comprobata eſt ut eouſque noſtra intelligantur, quam diu animum revertendi habuerint. Nam ſi revertendi animum habere deſierint, noſtra eſſe deſinunt. Revertendi autem animum videntur deſinere habere tunc, cum conſuetudinem revertendi deſeruerint. Idemque dicitur de gallinis & anſeribus quæ ex manſuetis feræ fiunt *a*.

§. 16. In domeſticis vero anſeribus & gallinis tertia regula comprobata eſt: quod licet conſpectum meum effugerint, quocunque tamen loco ſunt, mei intelliguntur eſſe, & furtum facit, qui eos animo lucrandi retinuerit *b*.

§. 17. Habet etiam locum iſta ſpecies occupationis in iis quæ ab hoſtibus capiuntur, ut ſi liberi homines in ſervitutem noſtram deducantur, & poteſtatem noſtram evaſerint, priſtinum ſtatum recipiunt *c*.

§. 18. Item locum habet eadem ſpecies occupationis in iis quæ communia ſunt, ſicut in mari & littore maris: in lapillis & gemmis & cæteris in littore maris inventis *d*.

Sect. 19. Secundus jure gentium acquirendi modus eſt per acceſſionem diſcretam, vel ſecreto concretam ſeu continuam. Et quæ ex animalibus dominio tuo ſubjectis nata ſunt, tibi acquiruntur *e*.

Sect. 20. Item quod per alluvionem agro tuo flumen adiecit, jure gentium tibi acquiritur. Eſt autem alluvio latens incrementum, & per alluvionem

a *Bract. ibidem Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. De*

b *Bract. ibidem.*

c *Bract. ibidem.*

d *Bract. ibidem & Britt. d. c.* 33: *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. Apprehenſione.*

e *Bract. eodem c.* 2. *in princ. Brit. c.* 33. *Fleta. l.* 3 *c.* 2. *Sect. adquiritur.*

vionem

vionem adjici dicitur, quod ita paulatim adjicitur, ut intelligere non poſſis quo momento temporis adjiciatur *a*.

a *Bract. ibide. Britt. ibidem Fleta ubi ſup. Dyer. fo. 326. nu.* 2.

Sect. 21. Si autem non ſit latens incrementum ſed apparens, contrarium erit: ut ecce vis fluminis partem aliquam ex tuo prædio detraxit & vicini prædio appulit: certum eſt eam tuam permanere. Sed etſi longiori tempore fundo vicini adhæſerit, & arbores, quas ſecum traxit, in eum fundum radices egerint, ex eo tempore videntur fundo vicini acquiſitæ. Dabitur tamen priori domino utilis vendicatio ſecundum quoſdam: ſed ceſſat rei vendicatio, quia alterius facta eſt cruſta, & alia dicenda eſt arbor aliûs terræ alimento *b*.

b *Bract. ibidem Brit. c. 33. Fleta. ubi ſupra.*

Sect. 22. Habet etiam locum eadem ſpecies acceſſionis in inſula nata in flumine, quæ ſi quidem mediam partem fluminis teneat, communis eſt eorum, qui pro indiviſo ab utraque parte fluminis prope ripam prædia poſſident, pro modo latitudinis cujuſcunque fundi, quæ latitudo prope ripam ſit. Quòd ſi alteri parti proximior ſit, eorum eſt tantùm qui ab ea parte prope ripam prædia poſſident *c*.

c *Bract. ibidem quem ex patiantem videris. Brit. c. 33. Fleta. l. 3. c. Sect. habet etiam.*

Sect. 23. Si autem inſula in mari nata ſit (quod raro accidit) occupantis fit. Non tamen credas proprium alicujus agrum in formam inſulæ redactum, inſulam eſſe: ut ecce flumen dividitur in ſuperiori parte, & circuit agrum alicujus, & demum infrâ unitur: hoc caſu ejus erit ager, cujus prius fuerat. Habent autem hæc locum in agris non limitatis. Nam in limitatis non habet locum jus alluvionis. Sunt autem limitati, qui aſſignantur aliquibus certis locis & certis terminis: ubi ſcitur quid cui ſit datum, quid retentum & relictum. Præterea agris limitatis non

ceſ

tedit inſula ratione vicinitatis in flumine publico: imo conceditur occupanti, & per conſequens Regi propter ſuum privilegium *a*.

Sect. 24. Habet quoque locum eadem ſpecies acceſſionis in alveo fluminis a fluvio derelicto. Cedit enim eis qui prope ripam prædia poſſident, pro modo ſc. latitudinis cujuſcunque agri; quæ latitudo prope ripam ſit. Novus autem alveus ejuſdem juris incipit eſſe, cujus & ipſum flumen, id eſt, publicus. Sed ubi flumen mihi abſtulit meum prædium per alvei conſtitutionem, deinde redit ad antiquum alveum, de jure quidem ſtricto in prædio meo nihil poſſum vendicare: cedit enim iis qui prope ripam prædia habent: de æquitate tamen vix obtinet hoc, id eſt, nullo modo obtinet *b*.

Sect. 25. Ubi autem flumen alveum ſibi non conſtituit in agrum meum ſed illum inundaverit, non immutatur ſpecies ejus quantùm ad proprietatem *c*. Atque hæc de acceſſione quæ fit tantùm divinâ naturâ operante.

Sect. 26. Eſt & alia acceſſio, quæ fit tantùm humanâ naturâ operante, quæ fit per adjunctionem unius ſpeciei ad alteram ejuſdem generis vel diverſi, per applumbaturam vel ferruminationem. Si autem per applumbaturam, minor cedit majori vel precioſiori: ſed ſi neutra precioſior, quilibet ſuum vendicabit *d*.

Sect. 27. Vendicat etiam ſibi locum jus acceſſionis in ædificiis per humanæ naturæ laborem: ut ſi quis in ſolo ſuo alienam materiam ædificaverit, ipſe dominus intelligitur ædificii: quia omne quod inædificatur, ſolo cedit *e*. Nec tamen is qui materiæ dominus fuerat, dominus eſſe deſinit, nec ſuum poteſt eximere, ſed pro eo duplum conſequetur. Et ſi dirutum ſit ædificium,

a *Bract. ibidem Fletal.* 3. *c.* 2. *Sect. ſi autem.*

b *Bract. ibidem nu.* 2. *v. Cromt. juriſdict. ubi patet hoc quoque in terra per mare relicta eſſe verum. f.* 109. *b. Court. d'eſchequer.*

c *Bract. ibidem Britt. c.* 33. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. ubi autem.*

d *Bract. ibidem nu.* 3. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. eſt autem.*

e *Fulb. titulo Deviſes fo.* 39. *b. Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. eſt autem.*

cium, quod ſuum fuerit vendicare poterit, niſi fuerit duplum conſequutus. E contrario autem ſi quis de ſuo in alieno ſolo ædificaverit mala fide, materiam præſumitur donaſſe: ſi autem bona fide, hoc eſt, exiſtimans ſolum eſſe ſuum, ſolvat dominus ſoli precium materiæ & mercedum fabricatorum. Hoc autem quod prædictum eſt locum habet, ſi ædificium ſit immobile: ſi autem mobile, aliud erit: ut ecce, horreum frumentarium novum ex tabulis ligneis factum in prædio Sempronii poſitum, non eſt Sempronii *a.*

Sect. 28. Hæc eadem ſpecies acceſſionis per humanæ naturæ ſolicitudinem poteſt aſſignari in literis. Literæ enim licèt ſint aureæ, perinde membraneis chartiſvè cedunt, ſicut ea ſolo cedere ſolent quæ ædificantur vel inſeruntur *b.* Sed in picturis erit contrarium. Ridiculoſum enim eſſet pretioſam picturam per acceſſionem cedere viliſſimæ tabulæ: & ideo tabula cedit picturæ *c.*

§. 29. Poteſt etiam eadem ſpecies aſſignari in texturis. Nam ſi alienam purpuram quis intexuerit in veſtimento ſuo, licèt pretioſior ſit purpura, tamen cedit veſtimento jure acceſſionis *d.*

Sect. 30. Item eadem ſpecies acceſſionis poteſt aſſignari in fructuariis & uſuariis circa fructuum obventionem *e.*

Sect. 31. Alia autem acceſſio erit divinâ natura & humanâ cooperante, & quæritur ex ea dominium. Ut ecce: Titius alienam plantam in ſolo ſuo poſuit, ipſius erit planta. Et ex diverſo, ſi Titius ſuam plantam in Mævii ſolo poſuit, Mævii erit planta: ſi modò utroque caſu radices egerit. Unde verſus:

Quicquid plantatur, ſeritur, vel inædificatur,

Omne

a *Bract. ibidem nu.* 4. *Brit. c.* 33. *qui dat hic cautionem fo.* 86. *a. Percinus titulo Dower.* 328.

b *Bract. ibidem nu.* 5. *v. plowd. caſu informationis circa fodinas f.* 223. *b. pixis chartæ pixidi cedant.*

c *Bract. ibidem.*

d *Bract. ibidem.*

e *Bract. ibidem Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. eſt autem.*

Omne ſolo cedit, radices ſi tamen egit.
Sed antequam radices egerit, permanet ejus cujus prius fuerat. Sed hoc eſt adeo verum, ut ſi vicini arbor, ita terram Titii oppreſſerit, ut in ejus fundo radices egerit, Titii erit arbor. Ratio enim non permittit ut alterius ſit quàm ejus in cujus fundo radices egerit. Item ſi in confinio arbor poſita ſit, & in vicini fundo radices egerit, communis erit; nec licebit vicino radices excidere. Et hoc verum eſt ſi arbor mea in vicini fundo radices egerit ſine quibus vivere non poſſit. Si autem ſatis vivere poſſit ſine illis radicibus, non erit communis *a*.

§. 32. Quâ autem ratione plantæ ſolo cedunt, cùm radices egerint, & ædificia immobilia; eâdem ratione cedunt frumenta, cùm ſata fuerint & ſolo coaluerint, ſive fortuito caſu ceciderint in terram, ſive non *b*.

Sect. 33. Acquiritur & nobis per ſpecificationem: ut ſi quis de aliena materia ſpeciem fecerit aliquam, dominus erit ſpeciei qui fecit *c*.

§. 34. Eſt & alius modus acquirendi per confuſionem. Confunduntur itaque liquida, ut mel & vinum. Confunduntur etiam ſolida, licèt cum difficultate magna: *viz*: ſpecies: ſicut aurum, & argentum, plumbum, ferrum: & quod ex his redigitur erit commune (ſive ſeparari poſſit ſive non) inter eos de quorum voluntatibus corpora ſive ſpecies confunduntur. Si autem caſu fortuito fiat confuſio, & ſeparari non poſſint, idem erit. Si enim ſeparari poſſint materiæ unuſquiſque partem ponderis, & menſuræ habebit, quam habuit in rudi materia *d*.

Sect. 35. Si autem frumentum alicujus mixtum fuerit cum frumento alterius, non erit frumentum inter eos commune, ſed quilibet de acer-

a *Bract. ibidem nu.* 6. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. Alia autem.*

b *Bract. ibidem Brit. c.* 33.

c *Bract. l.* 2. *c.* 3. *nu.* 1. *Fleta. l* 3. *c.* 2. *Sect. adquiruntur.*

d *Bract. d. c.* 3. *nu.* 2. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *Sect. eſt & alius.*

vo ſuo vendicabit partem, pro modo ſui frumenti. Nec fieri poterit communicatio frumenti, quia ſingula corpora manent in ſua ſubſtantia, ac ſi pecora Titii tuis pecoribus eſſent mixta, ubi non intelligitur grex eſſe communis. b Et quamvis valde difficile ſit, & quaſi impoſſibile ſeparare frumentum meum à frumento tuo: ſatis tamen dici poterit pro parte indiviſâ dari vendicationem, quaſi acervus frumenti communis ſit: ut vendicet tantum de acervo quantum fuerat ſuum. Et differt confuſio à mixtione in tribus: Species enim dicuntur miſceri & materiæ confundi. Item ſpecies mixtæ remanent in eadem ſubſtantia & ſpecie; confuſæ autem transferuntur in alienam materiam *a*.

§. 26. Si quis à non domino quem dominum eſſe credit, bona fide fundum emerit, vel ex donatione, aliave juſta cauſa æque bona fide acceperit, naturali ratione placuit fructus quos percepit ejus eſſe pro cultura & cura *b*. Ei verò qui alienum fundum ſciens poſſederit, non idem conceſſum eſt *c*.

§. 37. Is qui ad vitam terras tenet (talis autem idem ferè eſt qui uſufructuarius jure Romano fuit) fructuum non perceptorum an dominus ſit, quæſtio eſſe poteſt: Et noſtri diſtinguunt utrum ſolâ naturâ divinâ operante fructus creſcant, an humana quoque cooperante excitentur. Illos enim ad eum qui in terra ſuccedit ſpectare volunt, hos verò per eum qui ad vitam tenet, teſtamento vel aliter diſponi poſſe concludunt *d*.

§. 38. Acquiritur & dominium per inventionem: ut ſi theſaurus inveniatur *e*. Eſt autem the-

a *Bract. ibidem Fleta. ubi ſup. Sect. Cum autem.*

b *Fulbeck. Bargaines &c. fo.* 13. *b. &.* 14. *Elizab.* 311. *Dyer. c v. Cocum. l.* 1. *caſu. Shelley fo.* 98. *a. & Perkinum Deviſes.* 519. *Statut. Gloceſt. c.* 1. *an.* 6. *Ed. pri.*

d *Perkinus titulo. Deviſes.* 513. 514. 515. 518. 519. 520.

e *Bract. ibidem quem quoque vid. l.* 3. *tractat.* 2. *c.* 3. *nu.* 3. *v. etiam Plowd. caſu mines de mineris auri & argenti fo.* 315. *a. & ſeqq. & etiam caſtri vel ſtanni in quibus aliquid auri vel argenti invenitur fo.* 323. *a. & ſeqq.*

ſaurus

ſaurus quædam vetus depoſitio pecuniæ vel alterius metalli, cujus non extat modo memoria, ut jam dominium non habeat: & ſic de jure naturali ſit ejus qui invenerit, ut non alterius ſit *a*. Alioquin ſi quis aliquid lucri cauſa, vel metus, vel cuſtodiæ recondiderit ſub terra, non erit theſaurus: cujus etiam furtum fit. Theſaurus fortunæ donum creditur, & nemo ſervorum operâ theſaurum quærere debet, nec propter theſaurum terram fodere. Cùm igitur theſaurus in nullius bonis ſit & antiquitus de jure naturali eſſet inventoris: nunc de jure gentium efficitur ipſius domini Regis *b*. Hoc tamen verum eſt, ſi in terra inveniatur: ſecus ſi in mari *c*. Aliæ res inventæ ſuper terram domini permanent qui perdidit, ſi intra annum & diem eas vendicaverit: nec fiunt inventoris priuſquam in merketis & eccleſiis vicinis inventas publicaverit *d*. Imo hodie ſi inanimatæ ſint, domini perpetuò manent, nec ulla præſcriptione temporis inventori acquiruntur *e*. Ratio differentiæ hæc eſſe videtur, quòd res animatæ ſine ſumptu non cuſtodiuntur. Quod in inanimatis aliter ſe habet.

§. 39. Res quæ traditione noſtræ fiunt, jure gentium nobis acquiruntur. Nihil enim tam conveniens eſt naturali æquitati, quàm deſiderium domini volentis in alium rem ſuam transferre ratum habere. Eſt autem traditio rei corporalis propriæ vel alienæ de perſona in perſonam manu propria vel aliena, ſicut procuratoriâ (dum tamen de voluntate domini) in alterius manum gratuita tranſlatio. Et nihil aliud eſt traditio in uno ſenſu, niſi inductio in poſſeſſionem rei corporalis *f*. Et nihil intereſt, an ipſe dominus per ſe tradat alteri rem ſuam datam vel venditam, an alius voluntate ipſius, ſicut procura-

a *v. Fletam l. 1. c. 43.*
b *Bract. l. 3. tract. 2. c. 3. nu. 4. quem. v. quoque eodem c. 6. Fulb. tit. Bargaines and ſales. fo. 17. a.*
c *Brit. c. 17.*
d *Brit. ibidem D. & Stu. l. 2. c. 38. v. Dyer. 121. nu. 14.*
e *Brocus. Action ſur le caſe. 109. & 113.*
f *Bract. l. 2. c. 18. nu. 2. Brit. c. 40. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. finali,*

tor, ſi ipſe præſens non fuerit vel nuncius, cum literis tamen procuratoriis patentibus continentibus voluntatem ipſius donatoris vel venditoris *a*.

§. 40. Item ſufficit pro traditione corporali nuda voluntas domini ad alium transferendi, quaſi mutata cauſa poſſeſſionis: dum tamen fiat cum ſolennitate, ut probatio non deficiat: ut ſi quis alicui rem locaverit, vel ad terminum vitæ aut annorum conceſſerit, & eam eidem poſtea vendiderit, vel donaverit, licèt eam ex tali cauſa primò non habuerit, eò tamen quòd ipſe dominus patitur eam ex tali cauſa vel alia quacunque apud eum eſſe, ſua efficitur. Eodem modo ſi ex nulla juſta cauſa præcedente, ſed per intruſionem vel diſſeiſinam ſit aliquis in poſſeſſione rei alterius, & velit dominus proprietatis ut intruſoris vel diſſeiſitoris ſit, ejus erit, quamvis poſſeſſio apud verum dominum non fuerit. Fingitur enim quòd per voluntatem domini quaſi ab eo & per manum ſuam ad detentorem venerit rei poſſeſſio & dominium *b*.

§. 41. Venditæ verò res & traditæ non aliter emptori acquiruntur, quàm ſi is venditori precium ſolverit, vel alio modo ei ſatisfecerit, veluti per arras *c*: niſi venditor emptoris fidem ſecutus fuerit *d*.

§. 42. Si cui debeat traditio fieri ſive per ipſum dominum ſive procuratorem, de aliqua domo per ſe vel meſſuagio ratione alicujus fundi, eo animo ut donatarius totum fundum poſſideat uſque ad certos terminos, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis: non eſt in hoc caſu neceſſe omnes glebas circumire, nec ubique aut undique pedem ponere: ſed ſufficit, ſi traditio fiat per oſtium, per haſpam, vel per annulum oſtii. Nam

g *Bract. l. 2. d. c. 18. v. infra de donatim Sect. ut donatio.*

b *Bract. l. 2. c. 18. nu. 2. v. Litletonum. l. 3. c. Releaſes a. Fletam. l. 4. c. 20. Sect. Amitti etiam poterit.*

c *Bract. l. 2. c. 27. nu. 1. Fleta. l. 2. c. 51. in prin. v. Dyer. f. 76. nu. 30.*

d *Dyer. fo. 30. nu. 203. v. Plowd. caſu Smith. & ſtapleton f. 432. b. v. quoque eu in caſu Reniger f. 5. a. b. & fo. 9. a. b.*

Nam ſic erit in poſſeſſione totius ex voluntate & aſpectu & poſſidendi affectu. Si autem nullum ſit ibi ædificium, fiat ei ſeiſina, ſecundùm quod vulgariter dicitur, per fuſtim & baculum. Et ſufficit ſola pedis poſitio cum poſſidendi affectu, ex voluntate donatoris, quamvis ſtatim ex-pletia non capiat *a*. Sed ſine ſeiſina data, liberum tenementum, feoffamento, dono, vel locatione non transfertur *b*.

Sect. 43. Miſſilia non tam frequentia ſunt apud nos quàm apud Romanos fuerunt, de iis tamen aliquando audivimus, & eorum idem utrobique eſt jus. Et cùm aquæductus Londinenſes vinum effundant in coronationibus principum, aut aliis hujuſmodi ſolennitatibus, vinum quod quiſque capit, ſuum efficit *c*.

Sect. 44. Derelictum noſtri Waivium dicunt. Hoc olim, fuit inventoris de jure naturali, & jam de jure gentium principis fit *d*. Waivium autem videtur catallum perſonale & mobile felonia ſubductum, & à ſubducente metu captionis derelictum, cujus dominus non apparet *e*. Quapropter ſi quid tale inveniatur, Regi acquiritur, aut ſaltem domino feudi, qui hanc libertatem ſibi conceſſam à Rege habet. Ita tamen ut ſi dominus intra annum & diem idem vendicaverit, illi reſtituendum ſit *f*.

Sect. 45. Item animalia quæ oberrantia reperiuntur in feudo aliquo, derelictorum cauſam ſubeunt. Nam & hæc Waiviorum nomine antiqui noſtri ſcriptores comprehendunt *g*. Alii autem eadem (Eſtraye) ſpeciali nomine vocant *h*, & latine noſtri extrahuras vertunt: quia contra

a *Bract. l.* 2. *c.* 18. *nu.* 2. b *Brit. c.* 33. *in fine Bract. l.* 2. *c.* 19. *verſus fine. Doct & Stu. c.* 7. *fo.* 14. *b. Litle. c. Atturnment v. Perkinum, titulo feofmentes* 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. *& ſeqq.* c *Bract. l.* 1. *c.* 12. *nu.* 10. *Fleta. l.* 1. *c.* 43. *&* 47. d *Brokus. titulo eſtrey. & waife.* 2. *&* 6. e *Kitc. in. fo.* 12. *b. nu.* 39.

f *Britt. c.* 17. g *Bract. l.* 1. *c.* 12. *nu.* 10. *Fleta. l.* 1. *c.* 43. *&* 47. h *Brit. d. c.* 17. *v. infra de uſucap. Sect.* 3.

do-

dominorum voluntatem plerumque erumpunt & vagantur: & ea poſt annum & diem, niſi per dominum vendicentur, Regi vel domino feudi in quo deprehenduntur acquiſita cedunt, ſi tamen interim ſolenniter in emporiis vicinis proclamari fecerit *a*.

§. 46. Idem dicendum eſt de rebus quæ in tempeſtate navis levandæ cauſa ejiciuntur, vel etiam quæ de rheda currente, non intelligentibus dominis, cadunt. Si tamen naufragium factum fuerit, quod nos Wreckum dicimus, utpote cùm neque navigantium aliquis, neque canis aut felis è navi littus vivus appulerit, quicquid vel de navi vel de bonis in eadem contentis, in terram per undas conjectum eſt, illud Regi vel domino feudi Regis poteſtatem hîc habenti adquiritur *b*.

Sect. 47. Terrarum dominium nemo ſibi acquirit in Anglia, priuſquam civis factus ſit *c*. Sed quas alienigenæ antea coemunt, illæ omnes Regi cedunt *d*.

a *Britto. ibid.* b *Britt. d. c.* 17. & *an.* 17. *Ed.* 2. & *an.* 3. *Ed. pri. c.* 4. *vulgo vocat weſtm. pri.* c *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 25. *nu.* 3. *Brocus. titulo Corporation.* 26. *Dyer. fo.* 2. *nu.* 8. *v. e um.* 224. *nu.* 29. *v. infra de donation. Sect. omnes* 13. d *Brocus. Denizen.* 16.

DE REBUS CORPORALIBUS & *incorporalibus*.

TIT. II.

QUædam præterea res corporales ſunt, quædam incorporales. Corporales ſunt, quæ tangi poſſunt, ſicut terra, fundus; res immobiles vel mobiles, quæ ſe movere poſſunt, ſicut animalia vel hujuſmodi, vel etiam quæ moveri. Incorporales verò ſunt, quæ nec videri nec tangi poſſunt, ſicut ſunt jura, ut jus eundi, agendi, aquamve ducendi, & ſimilia *e*. Jura autem & ſervitutes

e *Bract. l.* 2. *c.* 12. *nu.* 3. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *Sect.* 1. *v. Plowd. caſu Hille fo.* 170. *a.*

tutes eadem ſunt ſed diverſo reſpectu dicuntur *a*. His addere licet jus paſcendi, quod noſtri com-uniam paſturæ, piſcandi, quod piſcariam, ceſpi-s fodiendi, quod turvariam, lignum in aliena ſ-va cædendi, quod eſt overium *b*, jus præſentandi l beneficium à feudo ſejunctum, quod advoca-onem in groſſo appellant *c*, annualem denique ditum *d*. Hæc autem non poſſidentur, ſed quaſi *e*.

Sect. 1. De rebus ſive mobilibus ſive immo-libus jus diſceptat quatenus ad perſonas ſpe-ant, & in hominis dominio ſunt vel non ſunt *f*. Dominium autem eſt jus de re aliqua corporali lenè ac liberè diſponendi aut vendicandi, niſi ex vel conventio obſiſtat *g*. Corporalium enim rum propriè dominium eſt, incorporalium uaſi dominium: quia hæ non acquiruntur tradi-one, ſed quaſi traditione *h*. Dominium au-em eſt duplex directum vel utile. Directum ali-r. & plenum dicitur, quod & proprietatem & u-mfructum continet: dominium utile eſt quod n ſolo uſufructu aut commodo rei conſiſtit *i*.

Sect. 2. Angli rerum corporalium & mobili-m plenum dominium habent ſed non utique nmobilium, ſi Regem & jus Coronæ exceperi-ius. Allodium enim ſubditi non aſſequuntur in erris & tenementis ſed feudum tantùm *k*. Feu-um autem plenum dominium non continere pſa, non ſolum feudiſtæ *l*, ſed etiam Litletoni æc verba non obſcurè declarant, (quod talis de

a *Bract. l. 4. tract. 1. c. 37.*
b *v. Bract. l. 4. tract. 1. c. 37. & ſeqq.*
c *Brocus. Tenures. nu. 15. & 18.*
d *D. & ſtu. c. 30. dial. 1*
e *Bract. l. 4. tract. 1. c. 37. & ſeqq. quem etiam v. l. 2. c. 23. in prin.*
f *Minſing. ad rubr. Inſtitut. de rerum diviſ.*
g *Idem ibidem.*
h *Gothoft. ad rubr. π. de acqu.* [illegible] *rum Dominio Litletonus l. 1. c. 1. ſect. And of ſuch things. &c. Bract. l. 2. c. 22. & 23. Brit. c. 40.*
i *v. Bract. l. 4. tract. 1. c. 27. nu. 6. & l. 4. tract. 4. c. 4. v. Fletam l. 1. c. 12. Sect. ed refert. & ſeqq.*
k *Litleto. l. 1. c. 1. & Inſtitut. jur. com. c. 11. v. Brocum tit. Tenures. nu. 52.*
l *Anto. Cont. in feudorum com-ment. c. 2. Matheus weſenbecius in tract. de feudis. c. primo.*

de

de tali fundo ſeiſitus fuerit in dominico ſuo tanquam de feudo) quibus pleniſſimum jus exprimi dicet, Nam hæc verba (ut in feudo) de directo dominio aliquid minuunt, & beneficii loco à ſuperiori teneri arguunt. Sed quòd ea etiam ad dominicum Regis aliquando referantur *a*, illud vel ignoratio dictionis huc induxit : vel ſaltem illa diſtinctio tuetur, quâ aliqui feudum duplici ratione acceptum produnt : aliâ ſc : quâ quis tenet immobile aliquid ex quacunque cauſa ſibi & hæredibus ſuis , aliâ, quâ quis tenet ab alio per reditum vel ſervitium vel utrumque *b*: cum feudum in ſecunda ſignificatione ſine fidelitatis juramento non ſit *c* : quod Rex noſter nemini unquam jure præſtitit , quippe qui abſolutum habet imperium *d*.

§. 3. Feudum, quod aliter & feodum dicitur, ab illa Germanorum voce (Fief) efformatur, quod prædium beneficiarium ſignificat *e* : & à feudiſtis definitur eſſe res immobilis ita data alicui, ut ejus proprietas penes dantem maneat, uſusfructus verò ad accipientem hæredeſque ejus ſive maſculos ſive fœminas, in perpetuum tranſeat, dummodo accipiens ejuſque hæredes fideliter domino ſerviant *f*. Ita ut fidelitas fundamentum feudi ſit, nihil præterea neceſſarium ad ejus conſtitutionem. Fit tamen plerunque ut non prorſus gratuito conferatur, ſed pecuniâ aliqua tenui, reditus loco , ſeu, etiam ſervitio interveniente *g*. Nôs autem feudum omne illud intelligimus quod nobis & hæredibus noſtris tenemus *h*.

§. 4. Feudum ut pro prædio beneficiario accipitur, vel à rege vel à ſubdito aliquo, ſive (ut

a *An.* 37. *H.* 8. 16.
b *Fleta. l.* 5. *c.* 5. *Sect. feudum autem*
c *novi term. jur. verbo Fealty. v. infra de ſervitutibus v. Flub. paral. c. Seignoryſc. fo.* 19.
d *Dominus de Fortiſcuto c.* 9. *Bract. l.* 1. *c.* 8. *Britt. in proemio verſu Nous volons.*
e *Hottoman lib. diſputa.* 11. *c.*
f *Anto. Contius in comm. ſup. feudis c.* 3.
g *Duar. in com. ſup. feud. c.* 12. *Smithus de Rebub. Angle. l.* 3. *c.* 8.
h *Bract. l.* 4. *tractat. l.* 3. 9. *nu.* 6. *Litletonus l.* 1. *c.* 2.

no-

noſtrorum phraſi utar) à communi perſona tenetur. A Rege dupliciter: vel ut de jure coronæ ſuæ, quam tenuram in capite dicimus, vel ut de honore aliquo vel manerio ad coronam ſpectante. Subditus autem licet feudatorios habere poſſit à quibus fidelitatem exigat: ipſe tamen Regi vel mediatè vel immediate eſt quoque feudatarius. Nam omnes regni noſtri terræ, quæ aliis non inſerviunt vel antiqui dominici, vel eſcaetæ vel perquiſiti jure ad Regem pertinent.

Sect. 5. Feudum vel ab effectu, vel aliqua cauſa efficienti vel formali, in multas ſpecies dividitur. Eas ſolummodo hîc perſequi ſtatutum eſt, quarum veſtigia apud noſtri juris antiſtites manifeſta inter legendum deprehendimus, idque breviter.

Sect. 6. Feudum itaque aliud eſt ligium, aliud non ligium. Ligium feudiſtæ aliqui ab Italica dictione (liga) quod vinculum ſignificat, derivatum volunt *a*: idque quia arctius ligat vaſallum & obſtringit. Nam ligium propriè eſt, ubi quis fidelitatem domino jurat, nullius fidelitate excepta: non ligium, ubi cum exceptione alterius. Illud ſoli Regi debetur apud nos, hoc communibus etiam perſonis *b*.

§. 7. Feudum ſecundò aliud regale eſt, aliud non regale. Regale eſt feudum majus, ſeu quod regale aliquid in ſe habet, de quo quis à Rege abſoluto nec ſuperiorem agnoſcente, inſtituitur. Hujuſmodi ſunt illa, quæ dignitatem cum poteſtate eorum privilegiorum conjunctam habent, & à noſtris libertates regales appellantur. Utpote ſi Rex per chartam ſuam ſubdito conceſſerit viſum franci plegii, placita de vetito namio, emendationes tranſgreſſionis aſſiſarum, judicia latronum, ut Infangthef & Onfangtehf, Soc;

a *Duar ubi ſup.*

b *v. an.* 10. *Rich.* 2. *c. unico.* & *an.* 11. *ejuſd. c.* 1. & *an.* 34. & 35. *H.* 8. *c.* 1. & *an.* 35. *ejuſd. c.* 3. *Litleton. l.* 2. *c.* 1.

Soc, ſac, tol, theam, furcas, & alia quæ ad judicii executionem pertinent, bona felonum, & alia quæ pertinent ad pacem & per conſequens ad coronam *a*. Wreckum maris, balænas, ſturiones, liberam warennam, mercatum *b*, & cætera quæ prærogativa Regis comprehendit *c*. Sed horum feudorum apud nos ſunt quidam gradus; cùm quædam plures, quædam pauciores harum libertatem ſibi conceſſas habeant. Primum autem principatus Walliæ jure ſuo vendicat, qui ab Edouardo primo ad filium Regis natu maximum ſemper ſpectavit *d*. Secundum quatuor illi palatinatus, ſeu comitatus palatini, Lancaſtrenſis, Dunelmenſis, Ceſtrenſis, Elienſis *e*. Iſtos ſubſequuntur feuda illa, quæ honores dicimus, quibus ultra juriſdictionem curiis baronum contingentem, aliqua, licet non omnia hæc regalia Rex pro ſua munificentia conceſſit *f*.

§. 8. Feudum tertiò eſt nobile vel ignobile. Nobile eſt quod dignitatem aliquam habet, & poſſeſſorem ſuum nobilitat, vel nobilem eſſe arguit. Hujus generis ſunt apud nos quæ maneria vulgo dicimus, quorum domini juriſdictionem aliquam, licèt non regales libertates, in tenentes ſui feudi habent *g*. Ignobile eſt, quod à manerio aliquo dependens, ruſticis & hæredibus eorum ob ſervitium aliquod ignobile conceditur, & liberum tenementum vulgo appellatur *h*.

§. 9. Feudum quartò vel novum vel antiquum dicitur. Novum eſt quo quis primò omnium inveſtitur à principe vel domino feudi, idqu

a *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 7. & *c.* 24. & *l.* 3. *tract.* 2. *c.* 35.
b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 46.
c *An.* 17. *Ed.* 2. & *Stawnford. ſuper eadem.*
d *Polido. virg. in Edwardo* 1. *fo.* 343. *linea* 28.
e *An.* 5. *Elizab. c.* 23. & *v. an.* 17. *Ed.* 4. 6. & 1. & *an.* 27. *H.* 8. *c.* 25.
f *An.* 31. *H.* 8. *c.* 5. *an.* 33. *ejuſd. c.* 37. & 38. & *an.* 37. *ejuſd. c.* 18.
g *v. Perkinum. Reſervations* 670. & *Fulb. paral. c. Seinoriſe fo.* 18. *b. Kitchinum fo.* 4. *a.*
h *v. librum meum de verb. ſignif. verbo Freehold.* & *infra eodem Sect.* 18.

ive ex beneficio domini, ſivè pecunia priori feu-latario data, feudum aſſecutus fuerit. Nam ho-magium vel fidelitatem primus de nova familia præſtat *a*. Feudum antiquum eſt, ubi feudatarius & majores ſui ultra hominum memoriam feu-dum tenuerunt *b*. Feudiſtæ hîc medium iſtis ex-tremis interponunt, paternum ſc. feudum, quod quis à ſuperioribus & aſcendentibus accepit uſ-que ad quartum gradum: illud antiquum defi-cientes quod ex ulterioribus profectum eſt *c*.

§. 10. Feudum quintò aliud eſt eccleſiaſti-cum, aliud laicum vel ſæculare. Eccleſiaſticum eſt, quod ab eccleſiaſticis vel eccleſiis poſſide-tur; laicum quod à laicis, & ab eccleſiaſticis poſ-ſideri non poteſt. Atque revera omnia feuda laica ſunt apud nos, niſi ſpeciali conceſſione principis, quam ad mortuam manum dimitten-di dicimus, fiant eccleſiaſtica *d*.

§. 11. Feudum ſextò dividitur in maſculi-num & fœmininum. Maſculinum illud dicitur quod feudatario & hæredibus maſculis de cor-pore ſuo procreandis aſtringitur. Hujus autem generis ſunt plerumque ducatus, marchionatus, comitatus, vice commitatus, & baroniæ, quæ ob defectum hæredum maſculorum extinguuntur, & in principis quaſi gremium, unde profecta ſunt, revertuntur. Sed hæ ſunt hodie dignitates potius apud nos quàm feuda, quia plerumque ſine feudo per principem conferuntur *e*. Fœmi-ninum feudum eſt, quod etiam fœminis com-petere poteſt; ut cum feudatario & hæredibus ſuis indefinitè concedatur *f*, atque ita, maſculis deficientibus, ad fœminas & earum ſobolem deſcendat.

a *Litletonus l.* 2. 1. 7.

b *Idem eodem & term. jur. verbo Homage awnceſtres.*

c *Duao. com. in conſue. feud. c.* 4. *nu.* 10.

d *Magna chart. c.* 36. & *an.* 7. *Ed.* 1. & *an.* 18. *Ed.* 3. *ſtat.* 3. *c.* 3. & *an.* 15. *R.* 2. *c.* 5. *v. Polid. virg. l.* 17. *Angl. hiſt.*

e *v. librum meum de verborum ſignificatione verbo Earle.*

f *v. Bract. l.* 2. *c.* 34. *hujus rei rationem habes apud eundem l.* 1. *c.* 8. *nu.* 4.

Sect. 12. Ultimo in loco dividitur feudum in purum vel ſimplex, & conditionale vel limitatum. Simplex eſt, quod ſimplici & perpetuo jure quis tenet ſibi & hæredibus ſuis. Conditionale eſt, quod quis ſibi & hæredibus ſuis talibus vel talibus conceſſum habet. Nam illis deficientibus, feudum ad donatorem vel hæredes ſuos revertitur. Atque ideo qui terras ſibi & uxori ſuæ & hæredibus ſuis ex ea genitis donatus habet; eâ ſine liberis mortuâ, ille appellatur tenens in tallio poſt ſpem vel poſſibilitatem exitus extinctam. Hoc enim feudum apud nos talliatum dicitur; profluens nimirum à gallica dictione (tallier) id eſt, ſcindere, ſecare, inſecare, ac ſi diceremus, feudum quodammodo inſectum aut diminutum *a*.

Sect. 13. Hujuſmodi autem feudum duplex eſt: generaliter nimirum & ſpecialiter talliatum. Talliatum generaliter eſt quando feudum datur feudatario & hæredibus ab ipſo legitimè natis vel naſcituris. Hoc enim caſu è quâcunque uxore ſive prima ſive ſecunda aut tertia liberos ſuſcitaverit, illi ſuccedent. Talliatum ſpecialiter eſt, quando feudatario & uxori & hæredibus utriuſque eorum feudum donatur *b*, vel etiam (ut aliqui volunt) quando cuiquam & uxori ſuæ, & uni hæredi de eorum corporibus legitimè procreato, & uni hæredi ipſius hæredis tantùm *c*: ſed hoc an propriè feudum dicendum ſit, propter perpetuitatis defectum, meritò quis dubitaverit.

Sect. 14. Feudum autem non unicus tantùm feudatarius, ſed plures poſſidere poſſunt: ut qui participes, tenentes conjuncti, vel tenentes in communi à noſtris appellantur *d*. Participes ſunt vel jure vel conſuetudine: jure ſunt ſorores cohæredes, quia hæredibus maſculis deficientibus æqua

a *Litletonus l.* 1. *c.* 1. & 1. *Inſtitut. jur. com. c.* 11. & 13.

b *Litletonus ubi ſupra & Inſtit. jur. com. c.* 12. *v. ſtat. weſt.* 2. *c.* 1. *an.* 13. *Ed.* 1.

c *Perkinus titulo Faites* 171.

d *Litletonus l.* 3. *c.* 3. *Inſtit. jur. comm. c.* 15.

æqualiter in feudo parentibus ſuccedunt *a*: conſuetudine ſunt fratres qui in diverſis regni provinciis, præſertim in Cantio, ex conſuetudine (Gavelkind) appellata pro æquis portionibus ad hæreditatem vocantur *b*. Tenentes conjuncti ſunt qui uno & eodem titulo dummodò non hæreditario terras aut tenementa poſſident. Tenentes in communi ſunt illi, qui ex diverſis titulis terras aut tenementa pro indiviſo poſſident. Utpote ſi una è cohæredibus partem ſuam extraneo vendiderit, hic non tenens conjunctus cum reliquis participibus, ſed in communi nuncupatur *c*.

§. 15. Feudum apud nos non eſt rerum corporalium tantùm ſed etiam incorporalium. Nam cuſtodia foreſtæ *d*, & carceris *e* & comitatus *f* in feudum alicui concedi poteſt. Idem etiam de annuo reditu dici poteſt *g*, & de advocatione eccleſiæ ſeparata ſeu abſtracta, nec ad manerium aliquod pertinente, quam noſtri advocationem in groſſo vocant *h*. Ad feuda autem multæ pertinent ſervitutes, quas capite ſequenti percenſebimus.

§. 16 Ad feudorum naturam prope accedunt feudi firma, libera firma, & liberum tenementum. Feudi firma autem eſt tenura terrarum vel tenementorum cuiquam & hæredibus conceſſa pro annuo reditu, qui tertiam *i*, vel ad minus quartam *k* veræ æſtimationis æquat, abſque aliis ſervitiis, quàm quæ in charta conceſſionis ſeu feoffamento exprimuntur *l*. Aliqui tamen feudi firmam ad vitam firmarii tantùm concedi poſſe volunt *m*. Aliqui etiam fidelitatem licèt in char-

a *Litletonus. l. 3. c. 1. & 3.*
b *Litletonus. 3. c. 2.*
c *Litletonus l. 3. c. 4. Inſtit. jur. com. c. 15.*
d *Vetus. nat. br. fo. 6. v. Dyer. fo. 30. nu. 209.*
e *Eodem fo. 41.*
f *An. 28. Ed. 1. ſtat. 3. c. 8.*
g *Vetus nat. br. f. 8.*
h *Litletonus. l. 1. c. 1. Sect. And of ſuch things &c. Brocus titulo Tenures 105.*
i *Fitzh. nat. bre. f. 210. c.*
k *Liber vocat. ould tenures verbo ſect. ferm.* l *Weſtus parte 1. ſymbol. ſect. 463.* m *Brocus. tit. Tenures nu. 7.*

ta non expreſſam *a*, alii rationabile relevium *b* per feudi firmarium donatori ipſo jure deberi contendunt. Hujus autem tenuræ conditio talis eſt, ut ſi tenens per biennium reditum ſuum detineat, tum dominus ſeu feoffator actionem ad terras ſibi & hæredibus ſuis recuperandas habeat *c*.

§. 17. Liberam firmam Brittonus dicit eſſe, ubi terræ aut tementa ſic tenentur, ut natura feudi per feoffamentum mutetur à ſervitio militari in certa ſervitia annua: ita ut nec homagium nec maritagium, nec relevium inde requiri poſſit, nec aliud ſervitium in feoffamento non expreſſum *d*. De hac autem non memini apud alium quenquam aliquid me legiſſe.

Sect. 18. Liberum tenementum eſt ubi terræ vel ædificia tantùm ad vitam tenantis poſſidentur, & qui ſic tenet dicitur poſſideri in dominico ſuo ut de libero tenemento *e*. Feudum ſi dixerit aliquis liberum eſſe tenementum, non imus inficiâs: ſed dicimus eſſe aliquid amplius, quia perpetuum eſt *f*. Liberi autem tenementi, ut hoc loco accipitur, duæ ſunt ſpecies: una quæ conſuetudine vel ipſo jure, altera quæ ex conventione poſſidenti ad terminum vitæ ſuæ competit. Prioris generis ſunt terræ vel tenementa, quæ ex conſuetudine Angliæ maritis, vel in dotem uxoribus permittuntur. Illa enim eſt nationis noſtræ humanitas, ut ſi quis fœminam hæredem ducat, & ex ea prolem gignat quæ viva prodit in lucem, terras de quibus uxoris nomine ſeiſitus in ejus vita eſt, eâ mortuâ integras ad vitæ ſuæ terminum retineat *g*; quam legem Henrico

a *Novi ter. jur.*
b *Bract. l.* 2. *c.* 39. *nu.* 9.
c *Brit. c.* 66.
d *Brit. c.* 66
e *Dyer. fo.* 221. *nu.* 19 *f.* 153. *nu.* 10.
f *Inſtitutio jur. com. c.* 10. *Litleton. l.* 1. *c.* 6. *Tertia eſt apud Bractonum liberi tenementi acceptio, quatenus alteri ſervit vel non ſervit. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 37. *in princ.*
g *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 30 *nu.* 7. *& ſeqq. Fleta. l.* 6. *c. finali. Doct. & ſtud. dial.* 1. *c.* 7. *& dial.* 2. *c.* 15 *v. tamen Dierum fo.* 25. *nu.* 159. *& fo.* 95. *nu.* 35. *Inſtit. jur. com. c.* 8.

pri-

primo aliqui aſcribunt *a*. Mulier etiam, cujus vir de feudo ſeiſitus in vita fuit, eo mortuo, tertiam illius feudi partem, alicubi dimidiam *b*, alicubi illud integrum *c* in dotem lucratur. Si tamen novennis ſit ut dotem ſuam promereri poſſit *d*. Alia ſpecies liberi tenementi eſt dos quæ ex conventione acquiritur: illa nimirùm de qua ante nuptias vel ad oſtium eccleſiæ, vel aliâs inter virum & uxorem pactum de dote interceſſit *e*. Terræ etiam & tenementa, quæ vel ex conductione, vel donatione, vel alio contractu quocunque quis ad terminum vitæ vel ſuæ, vel alterius poſſidet, liberi tenementi loco comprehenduntur *f*.

Sect. 19. Sed ut feudum *g*, ſic etiam liberum tenementum rei incorporalis, utpote officii ad vitam conceſſi, eſſe poteſt *h*.

Sect. 20. Atque ita feudorum vel hæreditatum atque liberorum tenementorum deſcriptionem qualemcunque habetis. Tertium eſt genus poſſeſſionum vel tenuræ, quod catallorum realium nomine complectimur: ut ſunt illæ quas tenemus ad terminum annorum, aut ad voluntatem alterius. Ad voluntatem autem alterius tenet quis dupliciter, aut ex jure communi nimirum, aut ex conſuetudine manerii per copiam rotulorum curiæ vel virgam *. Hoc autem genus ad uſumfructum referimus, de quo poſtea *i*.

a *Spec. Juſtic. c.* 1. *des articles. &c.*
b *Litleton. l.* 1. *c.* 9.
c *Fitzh. nat. bre. fo.* 150. P. *Bract l.* 4. *tract.* 6. *c.* 13. *nu.* 2. *Doct. & ſtu. dial.* 2. *c.* 15. *& dial.* 1. *c.* 10.
d *Litleton. l.* 1. *c.* 4. *Fleta addit annum dimidium l.* 5. *c.* 22. *Sect. & ſic ut.* — —
e *Litleton. l.* 1. *c.* 4. *de hiis vid. Inſt. jur. com. c.* 9. *Fletam l.* 5. *c.* 22. *& ſeqq. Bract. l.* 2. *c.* 39.
f *Inſtit. jur. com. c.* 6. *vid. Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 7.
g *v. Dyer. fo.* 213. *nu.* 42. *& f.* 288. *nu.* 55.
h *Brocus. tit Tenures. nu.* 25. *v. Dyer. fo.* 221. *nu.* 19.
* *Inſtitut. jur. com. c.* 2. *&* 3. *Litleton. lib.* 1. *c.* 9. *Kitchinus. fo.* 102. *b. Cocus. l.* 3. *caſu l.* 3. *caſu Heydon. fo.* 8. *a. b. & fo.* 9. *quem lege.*
i *Tit.* 4. *hujus libri.*

DE SERVITUTIBUS PRÆdiorum.

TIT. III.

Quia ſervitutes connumerantur inter alias res incorporales, de iis videndum eſt. Eſt autem quædam ſervitus, qua homo fit ſervus hominis *a*. Verùm de ea non hîc tractatur, ſed de illa, quâ ſubjicitur prædium prædio. Fit tamen ad ſimilitudinem ejus qua homo fit ſervus hominis. Sicut enim illa conſtitutio dicitur jus gentium, quâ quis dominio alieno contra naturam ſubjicitur: ſic etiam dici poteſt de ſervitute ſive conſtitutione, quâ domus domui & rus ruri ſubjicitur. Atque ita dicuntur ſervitutes urbanæ vel ruſticæ *b*. Urbanæ ſunt eædem ferè quas jus civile commemorat: eæ nimirum quæ ædificiis inhærent, ideo urbanorum prædiorum dictæ, quia ædificia omnia prædia urbana appellamus, etſi in villa ædificata ſint *c*. Iſtius generis ſunt, altius non tollere ædificium, non officere lumini, vel proſpectui, ſtillicidium avertere in aream, domum, aut tectum vicini, tignum immittere, onus ferre, viam aut iter habere. Nam licet via & iter ruſticæ ſint ſervitutes, quando de prædio ruſtico agitur, urbanæ tamen ſunt quando ad prædia urbana accommodantur. Sæpe enim vicinus habet facultatem per domus tuæ atrium eundi agendi, &c. aut per ſcalas tuas aſcendendi in ſuum cænaculum *d*. Ruſticæ ſunt, quæ ædificiis non inhærent, quæque ſine ædificiis ſunt. Hæ quoque cum iis quas Jus civile recenſet eædem ferè ſunt, (ſi eas excepero, quas feudorum conſuetudines introduxerunt) utpote iter, actus a-

a *v. ſupra l.1.tit.3.de jure perſonarum.*

b *Bract. l. 2. c. 4.*

c *Bract. idem.*

d *Titulo.π. de ſervit. urbanorum prædiorum*

aquæ-ductus *a*, aquæ-hauſtus, pecoris appulſus, pecoris paſtus, calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, lapidis eximendi, & cæteræ id genus *b*. Servitutes autem tam urbanæ quàm ruſticæ ſunt vel reales vel perſonales, reſpectu rei vel perſonæ cui debentur *c*.

§. 1. Servitus feudalis, quæ & ſervitium tum à feudiſtis tum à noſtri juris peritis dicitur, eſt vel militaris & nobilis, vel ruſtica & ignobilis *d*. Militaris eſt, quæ munus aliquod ad miltarem diſciplinam pertinens, vel aliâs honorificum præſtat. Hæc quoque eſt duplex. Una quæ ſoli Regi debetur *e*, altera quæ cuicunque feudi domino, licèt & ipſe alteri ſuperiori ſit feudatarius. Quæ ſoli Regi debetur eſt quoque duplex: Sergeantia nimirum & Caſtlegardum.

§. 2. Sergeantia altera magna vel grandis, altera parva. Magna eſt, ubi quis feudi nomine per perſonam hominis officium aliquod honorificum Regi debet *f*: quam tamen aliqui communibus quoque perſonis deberi prædicant *g*. Hujus generis ſunt Regis ſignum aut haſtam tempore belli portare, aut etiam ejus exercitum ducere, aut Mariſcalli munus obire, aut cornu ſonare, hoſtibus aquilonaribus impreſſionem aliquam in Regnum facientibus, aut hominem armatum ad pugnandum ſub Rege inter quatuor maria, quandocunque neceſſitas exegerit, niſi ipſe pugnare malit, exhibere *h*; aut Regis enſem in die coronationis ſuæ illi præferre, aut ambulonis ferculari, prægustatoris, diſſipatoris ciborum in menſa, pincernæ, cubicularii munus ſuble-

a *v. Dyer fo.* 248. *nu.* 80. *& fo.* 319. *nu.* 7.
b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 38. *nu.* 12. *& ſeqq. capitibus. Fleta l.* 4. *c.* 18. 19. *&c. uſque finem libri.*
c *Bract. l.* 4. *tra.* 1. *c.* 38. *ſub fine. Fleta l.* 4. *c.* 19. *Sect. finali in fin. & l.* 4. *c.* 27. *Sect. Item aquæductus.*
d *v. Fulbecci diviſionem ſeignoryſe & ſervices fo.* 20. *b.*
e *Litletonus. l.* 2. *c.* 8.
f *Litletonus. ubi ſupra. Fleta l.* 1. *c.* 10. *& l.* 3. *c.* 16. *in prin.*
i *Litleton. l.* 2. *c.* 8. *Inſtit. nu.* 6.
h *v. Brocum. tit. Tenures* 73.

re *i*. Atque per hoc ſervitium omnes baroniæ temporibus antiquis tenebantur *k*.

Sect. 3. Sergeantia parva eſt, quæ in feudi ἀντίδωρον Regi quotannis dat arcum, haſtam, pugionem, par manicularum militarium, aut calcarium aureorum, ſagittam, equum, aut tale aliquid minutum, quod ad militiam pertinet. Qui autem tale feudum poſſidet, perſonale aliquod munus non præſtat, ſed patrimoniale potius & reale, idque certum: ideoque à natura ſervitii propriè militaris aberrat aliquantum, & adverſæ ſpeciei proprietatem induit *c*. Fleta autem hanc præſtationem dimidiam marcam excedere non vult *d*.

Sect. 4. Caſtlegardum ſervitium ad ſolum regem pertinens eſſe diximus *e*. Quod originaliter verum eſt: quia nemo caſtrum aut propugnaculum aliquod ſine regis licentia in regno extruit. Sed tamen ſi Rex caſtrum cum omnibus libertatibus idem ſpectantibus ſubdito cuiquam conceſſerit, caſtlegardum quoque dat, ſi modo tale ſervitium hujuſmodi caſtro debeatur: Atque iſtâ ratione ſervitium ad ſubditum ut & jus foreſtæ *f*, pertinere poteſt *g*. Eſt ſervitus quæ in arce aliqua Regis vel alterius domini propugnanda atque defendenda conſiſtit, quoties feudatarius requiſitus fuerit. Hæc etiam ubi perſonalem tenentis operam poſtulat, militaris propriè eſt: ſed quando cum certa pecuniarum ſumma ad caſtri propugnationem aut munitionem quotannis pendenda permutatur, etiam à militaris ſervitii eſſentia declinat *h*.

Sect. 5. Secunda militaris ſervitii ſpecies quæ communibus perſonis æque atque Regi debetur,

a *Bract. l.* 2. *c.* 35. *jur. com. c.* 26.
b *Cocusl.* 2. *caſu domini Cromwell. fo.* 81. *a.*
c *Litleton. l.* 2. 9. & *Inſtit. jur. com.* 27. *Brocus tit. tenures* 69.
d *l.* 1. *c.* 11.
e *ſupra eod. tit. Sect.* 1.
f *Manwod parte pri. de jure foreſtar. pa.* 87.
g *v. Cokum col.* 4. *f.* 88. & *Litleto. c. Soccage.*
h *Litleto. ubiſupra. Inſtit. jur. com. c.* 27. *v. Brocum tit. Tenures nu.* 58. *v. tamen Fitzh. na. br. fo.* 259. *A.*

ſcu-

ſcutagium *a* à ſcuto dicitur. Qui autèm huic ſubditus eſt, tenetur dominum ſuum in bellum contra Scotos ad certum numerum dierum propriis impenſis ſequi *. Et qui integrum feudum militare tenet quod aliqui 680. acris terræ, aliqui 800. *b* aliqui quindecim libris ſterlingorum, alii 20. *c* alii quadraginta *d* definiunt, hi ſcutagio 40. dierum obnoxii ſunt *e*, qui autèm dimidium feudi militaris poſſident, ſervitio 20. dierum, & ſic deinceps *f*.

Sect. 6. Sed quod difficultates aliquot inter dominos & feudatarios, tam de ármis ipſis, quàm de tempore ſervitii, utrum nimirum à die monſtri an perfectionis inciperet, tandem mutuo domini & feudatarii conſenſu multis in locis perfectum eſſe videtur, ut in poſterum feudatarii pro rata feudi ſui certam pecuniæ ſummam dominis quotannis ſolverent, atque ita à perſonali illo obſequio liberarentur *g*. Unde ſenſim ſic rès permutata videtur; ut ſervitus iſta, quæ apud majores noſtros incerta fuit, ad certos quaſi limites haud paucis in feudis hodie reducatur, & ſcutagium certum appelletur *h*, & incertum illud diverſis maneriis exterminaverit. Hoc certum ſcutagium autem ſoccagium eſt *i*.

Sect. 7. Sunt & aliæ ſervitutes reales, quæ feudum militare, tanquam umbra corpus ſequuntur; ut homagium, fidelitas, cuſtodia tam terræ quàm hæredis, relevium, maritagium *k*. Nam has nulla tempora deleverunt, aut (ut puto) delere poterunt *l*.

Sect. 8. Homagium, quod feudiſtæ & homi-

a *De hujus origine v. Plowd caſu Buckley fo.* 126. *b.* 129. *b.*
* *Litlet. l.* 2. *c.* 3.
b *Camdenus in ſua Brittan. pa.* 111.
c *v. ſtatut. an.* 1. *Ed.* 2. *c.* 1.
d *Smithus de Repub. Angli. c.* 18.
e *v. Brocum Tenures. nu.* 19.
f *Litletonus l.* 2. *c.* 3.
g *Litletonus l.* 2. *c.* 3.
h *Litletonus l.* 2. *c.* 5.
i *Brocus tit. Tenures.* 28. 29.
k *Bract. l.* 2. *c.* 35. *Litletonus, l.* 2. *c.* 4.
l *v. Polid. virg. l. hiſt. Angl.* 16.

nium dicunt *a*, eſt ſervitus realis *b*, quam patrono feudatarius in ipſa inſtitutione regulariter præſtat: nudo capite nimirum ſe in utrumque genu ad pedes ejus conjiciendo, & manus ſuas conjunctas palmis domini ſedentis interponendo, atque hæc verba, aut alia in effectu ſimilia pronunciando: Audi hoc domine, quòd ego devenio homo veſter ab hoc die in futurum de vita & menbris, & terreno honore, & fidem vobis portabo pro terris quas à vobis teneo (& ſi Rex non ſit qui homagium capit) fide illâ ſemper ſalvâ, quam Regi noſtro domino ſupremo debeo; ſic me deus adjuvet, & hæc ſancta evangelia. Quibus ſic dictis, patronus ei oſculum impingit *c*.

§. 9. Ranulphus de Glanvilla negat Epiſcopum conſecratum & mulierem homagium præſtare *d*. Fitzharbertus *e* tamen juxta regulam Regiſtri, dicit fœminam homagium & fidelitatem Regi jurare, ſi cælebs ſit, cùm terrarum ſuarum liberationem à Rege obtineat. Et recentiores tradunt tam ecclſiaſticos quàm fœminas huic ſervitio eſſe ſubditos, licèt verbis paulo diverſis idem exprimant. Eccleſiaſticus enim quia ſe ſpeciali Dei ſervitio conſecravit, his utitur. Homagium vobis facio, & fidem vobis portabo pro terris & tenementis quæ de vobis teneo, ſalvâ ſemper fide quam Regi noſtro ſupremo debeo *f*. Fœmina autem cœlebs homagium exhibendo, non dicet domino: Ego devenio veſtra mulier: quia non convenit, ut ſit mulier cujuſquam alterius quàm viri ſui cui nuptura eſt: ſed eadem verba proferet quæ perſonis eccleſiaſticis adſcribuntur *g*. Fœmina autem ſi nupta ſit, per virum ſuum homagium præſtat *h*.

a *Hotoman diſput. de feud.* 3.
b *Brtt. c.* 66. *v. ſpeculum Inſtic. l.* 3. *c. de ferment feire de homag. cæteriſque ſervitiis feudalibus v. Fletam l.* 3. *c.* 16. *per totum. ubi pulchrè definitur.*
c *Bract. l.* 2. *c.* 35. *nu.* 8. & 9. *Litletonus. l.* 2. *c.* 4. *Inſtit. jur. com. c.* 23. & *an.* 17. *Ed.* 2. *Britt. c.* 68.
d *Libro.* 9. *c.* 1. *v. etiam ſpecul. Inſtic. l.* 1. *des articles.* &c.
e *De nat. br. f.* 258. *F.* f *Inſtit. jur. com. c.* 23. *Litletonus l.* 2. *c.* 1. g *Inſtit. jur. com. c.* 23. h *Idem. ibidem.*

§. 10. Si

§. 10. Si contingat aliquem plura feuda tenere per ſervitium militare à diverſis dominis, homagium ſingulis faciet : ſed in fine his verbis utetur : fide ſalvâ, quam debeo Regi domino noſtro ſupremo, & aliis dominis meis *a*.

§. 11. Intelligendum autem eſt homagium ſervitio militari ſemper annecti, ſed non ſoli. Nam qui in ſocagio tenent, homagium etiam aliquando præſtant *b*.

§. 12. Homagium dividitur in novum & antiquum. Novum eſt quod ab eo præſtatur qui novum feudum habet : antiquum ab eo qui antiquum *c*. Antiquum autem duplex effectum habet : unum quòd patronus feudum feudatario ſuo preſtabit, aut (ut noſtri loquuntur) contra omnes gentes warantizabit : alterum quòd immunem ab omni ſervitio aliorum dominorum ſa'tem pro illo feudo hominem ſuum conſervabit, eumque acquietabit.

§. 13. Fidelitas, quam & fiduciam noſtri appellant, eſt ſervitus realis *d*, à quolibet feudatario, ſive feudum ſit nobile ſive ignobile, domino in ipſa inſtitutione præſtanda. Nam eſt de ſubſtantia hujus contractus, ita ut qui per ſolam fidelitatem tenet liberrimè omnium teneat, ſi principem exceperimus *e*. Nam ſine fidelitate nemo ſubditus tenet *f*, & antiquitùs qui fidem domino fefellit feudum ſtatim amiſit *g*.

§. 14. Fidelitas autem eſt duplex : una generalis quæ principi per quemlibet ſubditum jure jurando confirmatur, altera ſpecialis quæ domino feudi *h*. Illa in turnis vice comitum, & in

a *Idem. ibidem Litleton l.2.c.* 1.
b *Bract. l.* 2.*c.*35.*nu.* 6.
c *Litleton. l.*2.*c.*7.*Inſtit. jur. com. c.* 28. *quid autem ſit feudum novum v. ſupra de reb. corp. & incorp. Sect.* 8.
d *Britton. c.* 66.
e *Smithus de Repub. Angl. l.* 3. *c.* 8.
f *Litleton. l.*2.*c.*5. *Aliqui hic excipiunt tenentes in libero maritagio uſque ad quartum gardum weſtus ſimbol. l.*2.*ſect.*303.
g *Bract. l.*5.*tract.*3.*c.*6.*nu.*3.
h *v. Le gran. conſtumier d' Narmand. De hac vi. Flet. l.* 3. *c.* 16. *Sect. Ille autem.*

in viſibus franciplegii ſive letis exigitur ab omnibus infra procinctum comitatus vel letæ, qui annum duodecimum ſuæ ætatis compleverunt, aliâs enim non habent warantum in terra ejus remanere *a*: licèt apud majores noſtros antiquiores hoc juramentum ante decimum quartum *b* vel decimum quintum *c* annum adoleſcentibus non imponeretur. Ejus formam his verbis exponit Bractonus: Jurabunt quòd Utlagatos, murdritores, robbatores, & burglatores non receptabunt, nec eis conſentient, nec eorum receptatoribus: Et ſi quos tales noverint, illos attachiari facient. Et ſi hureſium vel clameum de talibus audiverint, ſtatim audito clamore, ſequantur cum familia & hominibus de terra ſua *d*. Brittonus multò ſuccinctiùs hoc deſcribit *e*. Dicit enim eos jurare, quòd Regi fidem portabunt, quodque neque felones erunt, neque eis conſentient.

§. 15. Fidelitatis ſpecialis forma duplex eſt; altera quæ à liberis, altera quæ à villanis præſtatur. Cùm liber fidelitatem domino juret, dextram libro apponit & ſic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quòd ego M. vobis fidem portabo, & fidelitatem meam vobis debebo de terris quas de vobis teneo, ad terminos aſſignatos: ſicut me Deus adjuvet & omnes ſancti *f*. Cùm villanus fidelitatem juret, dexteram ſupra librum paulo elevatam tenet, ita ut eum non tangat, & ſic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quòd ego M. vobis ab hoc die in futurum fidem portabo, & fidelitatem vobis debebo pro terris quas de vobis teneo in villenagio, & per vos juſtificabor in corpore & in bonis meis: ſicut me Deus adjuvet & omnes ſancti *g*.

Sect. 16. Cuſtodia ſive guardia eſt ſervitus realis feudi militaris propria *h*, quà dominus feudi

a *Fitz. nat. br. fo.* 161. *A. Fleta. l.* 1. *c.* 5. *Sect. hominum.*
b *Brit. c.* 12.
c *Bract. l. tract.* 2. *c.* 1. *nu.*
d *Bract. d. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 1. *nu.* 1. *v. etiam Fleta. l.* 1. *c.* 27. *Sect. omnis enim.*
e *Dicto. c.* 12.
f *Litleton. l.* 2. *c.* 2.
g *An.* 14. *Ed. pri. ſtat.* 2. *v. ſpecul. Inſtic. l.* 3. *c. des ſerments.*
h *v. Supra. l.* 1. *tit.* 17. *Sect. pri.*

di tam curam feudi, idque in ſuam rem ſine rationibus reddendis, durante minori ætate feudatarii, quàm etiam tutelam & educationem ipſius hæredis habet. Minor autem eſt quiſque apud nos, donec annum viceſimum primum compleverit, ſi maſculus ſit. Nam præſumit jus noſtrum, militare ſervitium uſque in illam ætatem rectè ab aliquo præſtari non poſſe *a*. Sed de hac ſervitute ſatis alibi ſcripſiſſe videmur *b*, hoc tantùm hîc addimus, patronum ſi voluerit jus hujus cuſtodiæ poſſe quemadmodum aliud quicquam quod ſuum eſt alienare. Unde contingit, ut Gardianus duplex ſit: alter nimirùm jure, ut dominus feudi: alter facto, ut ille ad quem dominus, hæredis & terrarum, aut ſolius hæredis cuſtodiam alienavit *c*.

Sect. 17. Revelium eſt ſervitus realis ſeu patrimonialis (utcunque aliqui illud ſervitii fructum aut commodum eleganter appellant *d*.) tam ad feudum militare *e* quàm ſoccagium *f* ſpectans, qua feudatarius tenens per ſervitium militare, ſive mas ſive fœmina, qui die mortis anteceſſoris ſui juſtam ætatem complevit (ille ſc. viceſimum primum, hæc decimum quartum annum) certam pecuniæ ſummam ſolvere tenetur. Qui per ſocam, id eſt, per aratrum tenet, quicquid annui reditus domino pendit, tantundem Relevii nomine præbet: idque quacunque ætate hæres ſit, cùm anteceſſor moriatur, atque ſine mora *g*, ita ut primo anno, reditum duplicatum ſolvat, alterum relevii nomine, alterum reditus *h*. Nam dominus eum ſtatim diſtringere poteſt, id eſt, pignoris loco ca-

a *Dominus de Fortiſcuto. c.* 44.
b *l. Pri. tit.* 17.
c *Inſtitut. jur. com. c.* 24.
d *Cocus. l.* 3. *caſu Penantes fo.* 66. *a.*
e *Bract. l.* 2. *c.* 4. *Litletonus l.* 2. *c.* 4. *Brit. c.* 66. *fo.* 165. *a. v. Fleta in. l.* 3. *c.* 17.
f *v. Litlet. l.* 2. *c.* 5. *ſtat. an.* 19. *H.* 7. *c.* 15. *Brocus Tenures* 76. *Fleta. l.* 3. *c.* 17. *Sect. De ſoccagio.*
g *Doct. & Stu. l.* 1. *c.* 7. *Fleta reditum unius anni duplicatum hoc caſu deberi dicit, & conſuetudine diverſorum locorum eſſe diverſam. l.* 1. *c.* 9. *Sect. necerit.*
h *Fleta l.* 3. *c.* 17. *Sect. de ſocagio.*

pere

pere quicquid in feudo reperiat, nonec ei de rele-
a Litleton. l. 2. c. 5. vio ſatisfactum fuerit *a*. Item ſi quis tenet per fidelitatem & libratam piperis, hæres libratam piperis duplicatam primo anno ſolvet. Idem jus eſt, ubi feudatarius pro reditu quotannis ſolvit certum numerum caponum, gallinarum aut par chirothecarum, aut tot modios frumenti vel aliud ſimile. Si tamen per rerum naturam relevium exhiberi ſtatim non poſſit, tum dominus expectare ad juſtum tempus cogitur. Utpote ſi quis roſam, aut modium roſarum ad feſtum divi Johannis Baptiſtæ ſolvendum teneatur, is ſi in hyeme moriatur, hæres per dominum diſtringi non debet,
b Litleton. d. l. 2. c. 5. donec roſæ per tempus comparari poſſunt *b* Feudiſtæ id definiunt eſſe honorarium, quod novus vaſallus patrono introitus cauſâ largitur, quaſi morte vaſalli alterius, vel alio quo caſu feudum
c Hotoman verbis feudalibus verbo Relevium. cciderit, quod jam à novo ſublevatur *c*.

§. 18. Et notandum eſt hæredes Comitum, Baronum, aut aliorum qui de Rege in capite (id eſt, jure coronæ ſuæ) per ſervitium militare tenent, ſi ad plenam ætatem ante mortem paren-
d Magna chart. c. 1. & an. pri. Ed. 2. c. 1. Inſtit. jur. com. c. 24. Fleta. l. 3. c. 17. tum pervenerint, conſuetum relevium Regi perſolvere: Comitem nimirum centum libras, Baronem centum marcas, militis hæredem pro unico feudo militari centum ſolidos. Sin quis ſit qui duplex feudum militare tenet, bis centum ſolidos: atque ita plus vel minus pro rata *d*. Quod quoque de aliis feudorum dominis verum eſt *e*.

e Bract. l. 2. c. 26. Brit. c. 69. f Bract. l. 2. c. 36. Brit. c. 69. §. 19. Relevii nomen hinc fluxiſſe veteres dixerunt, quia hæreditas, quæ jacens fuit per anteceſſoris deceſſum, relevatur in manus hæredis, & propter factam relevationem, facienda erit ab hærede quædam præſtatio, quæ dicitur Relevium *f*.

Sect. 20. Ma-

§. 20. Maritagium eſt ſervitus realis ad feudum militare ſpectans, quâ dominus feudi poteſtatem feudatarii ſui in matrimonio pro arbitrio ſuo collocandi habet, ſi infra ætatem atque cœlebs fuerit die quo anteceſſor moriatur, aut ſaltem valorem vendicandi. Hac de re ſatis ſupra locuti ſumus *a*. Maritagii tamen verbum æquivocum eſt, cùm præterea ſignificet feudum ipſum quod intuitu matrimonii datur *b*. Atque hæc de ſervitio nobili ſufficiant.

a *l.* 1. *tit.* 10. *de nuptiis.*
b *Bract. l.* 2. *c.* 34. & 39.

§. 21. Servitium ruſticum ſive ignobile ſocagium à noſtris dicitur, à gallica dictione (Soc) quod vomerem ſignificat *c*: vel etiam ſoccagium atque ſockagium. Cauſa hujus appellationis hæc fuit, quòd hujuſmodi feudatarii apud majores noſtros tenerentur ad ſervitium ſocæ vel aratri. Veniebant enim quotannis, cùm tempus poſtularet, cum jumentis ſuis, & tum arabant tum ſeminabant aliquam partem terræ dominicæ. Tempore autem factum eſt, ut iſtiuſmodi operæ plerunque in reditum certum convertantur, licèt priſcum nomen hujus ſervitutis adhuc permaneat *d*. Ita ut hoc feudum, quod in prima feudorum inſtitutione indignius habitum eſt, nunc longè potius & liberarius habeatur. Nam priſtini labores in modicam pecuniæ ſummam permutantur, ſolus valor annui reditus pro relevio exigitur, cuſtodia atque maritagium hîc locum non habente *e*.

c *Litleton l.* 2. *c.* 5. *Bract. l.* 2. *c.* 35. *nu.* 1.
d *Litleton. l.* 2. *c.* 5. *Inſtitut. jur. com. c.* 31.
e *v. Dyer f.* 362. *nu.* 18.

§. 22. Socagium igitur quod in initio ſimpliciter villanum aut ruſticum ſervitium dicebatur, nunc dividitur in liberum & villanum. Liberum eſt, quod loco villanæ ſervitutis certam denariorum ſummam quotannis domino reddit *f*. Villanum etiam duplex eſt. Illud vetuſtum ſc. de quo fit certum ſervitium ratione ſui te-

f *Bract.* 2. *c.* 35. *nu.* 1.

tenementi. Nam & hoc adhuc in uſu eſt *a*. Alterum purum villenagium dicitur, in quo præſtatur ſervitium incertum & indeterminatum, ubi ſciri non poterit veſpere, quale ſervitium fieri debeat manè. viz: ubi quis ratione feudi vel etiam perſonæ ſuæ facere tenetur quicquid ſibi præceptum fuerit *b*. Recentiores tamen eos qui in villenagio tenent, cuilibet incerto ſervitio non tam apertè ſubjiciunt, ſed villenagium illud definiunt, ubi vel villanus tenens ſecundùm conſuetudinem manerii, vel ad voluntatem domini, vel etiam liber homo ratione tenementi ſui, ſerviles operas domino feudi præſtat: utpote eſt fimum è civitate vel manerio domini ad terras ejus dominicas exportare, aut aliquid ſimile *c*.

§. 23. Feudum ergo quod tenetur per liberum ſocagium, optimus omnium conditionibus hodie poſſidetur: quippe quod à cuſtodiæ & maritagii moleſtiis immune eſt *d*, quæ per ſervitium militare tenentibus gravius ſæpe incumbunt. Hoc autem hodie ſi in lata ejus ſignificatione accipiatur, omnes feudorum ſpecies includere intelligitur, quæ à cuſtodiæ & maritagii ſervitute liberatæ per certum reditum tenentur *e*. Cujuſmodi ſunt illa quæ tenentur per liberam eleemoſynam *f*, vel de antiquo dominico Regio *g*, per feudi firmam *h*, in franco banco *i*, aut burgagio *k*.

Sect. 24. Servitium liberæ & puræ elemoſynæ, ſi ſervitium eſſe credamus, quod nec fidelitatem, nec terrenum aliquod officium donatori impendit *l*, eſt, ubi feudum Abbati aut Priori, aut

a *Litleton. l.2.c.5. & Inſtit. jur. com. c.31.*
b *Bract. l.2.c.8. nu.3. & v. vet. nat. br. fo. 49. v. Bract. l.1. c.11. nu.1. & 2. & Brit. c.66. fo. 165. b.*
c *Litleton. l.2.c.11. & Inſtit. jur. com. c.34. Brit. c.66. nu.9.*
d *Smithus de repub. Angl. l.3. c.5.*
e *Brit. c. 66.*
f *Idem ibidem.*
g *Idem ibidem & v. Litleton. c. ſocage in prin.*
h *Brit. ibidem.*
i *Idem ibidem.*
k *v. Brocum tit. Tenures nu.5.&.77*
l *Litletonus l.2.c.6. Brit.c.66. qui dicit aliquam eleemoſynam eſſe, non puram ſed cum aliis conjunctam ſervitiis.*

eo-

eorum conventui, Decano & Capitulo, Magiſtro hoſpitalis, aut cuicunque corpori vel homini eccleſiaſtico ejuſdem capaci datur, ut pro donatoris & ſuorum tam vivorum quàm mortuorum animis apud deum orationibus & divinis officiis intercedant. Hoc autem hodie à ſolo Rege fieri poteſt. Nam *a* ſtatutum quoddam omnibus interdicit concedere feudum ſimplex cuiquam de ſeipſo tenendum. Itaque quicunque ab illis temporibus, ſi Regem excipiamus, feudum in liberam & puram eleemoſynam dederunt, fruſtrâ hæc verba chartis ſuis inſeruerunt (in liberam & puram eleemoſynam) quia nihil per hæc effecerunt, quo minus donatarii feudum à ſuperiori donatoris domino per eadem ſervitia tenuerint, per quæ ipſe donator idem tenuit. Cujuſque enim factum ſibi non alii præjudicare debet *b*. Dominus tamen capitalis videtur poſſe remittere hæc ſervitia ſibi debita, atque ita liberam & puram eleemoſynam efficere *c*.

Sect. 25. Servitium antiqui dominici eſt illud quod præſtant feudatarii de antiquo Regis dominico tenentes. Antiquum autem Regis dominicum eſt omne feudum quod à ſancto Edovardo Rege vel etiam à Gulielmo Conqueſtore immediate tenebatur *d*. Hic enim univerſum regnum curioſe deſcribi fecit, ſic ut cognoſci poſſet, à quo domino quælibet virgula terræ teneretur: & hanc deſcriptionem in librum congeri, qui adhuc in ſcaccario principis permanet, & rotulum Wintoniæ vel domus Dei appellatur *e*. Maneria autem omnia quæ illic Regi aſcribuntur, antiquum dominicum nuncupamus. Quia nimirum ab antiquo Regis dominicum fuerunt. Servitium itaque per quod hi Regis feudatarii tenebant, ſocagium dicitur *f*. Sed

a *An.* 18. *Ed.* 3. *quod ſtatutum appellatur weſtmonaſter* 3. *aliàs Quia emptores terrarum.*

b *Brocus tit. Tenures nu.* 61.

c *Brocus tit. Tenures nu.* 71. 97.

d *v. Terminos jur. verbo Awncient demane.*

e *v. Cambdenum in ſua Britan. de Normanis c.* 94. *Cocum in præfatione ad* 3. *librum.*

f *Fitzh. nat. br. fo.* 13. *D.* & *f.* 114. *B. C.*

dupliciter

dupliciter iſti tenebant, alii ſc. per chartas, & liberi Regis tenentes, alii per diplomata quæ copias rotulorum curiæ appellamus, vel etiam per virgam, & hi liberi Regis ſocmanni dicebantur *a*. Eorum neutri tenet ad voluntatem domini, ſed per ſervitia priùs debita ſecundum conſuetudinem manerii *b*. Libertates horum feudatariorum quibus gaudebant, ut regii negotiis vacare poſſent, nonnulli ſcriptores memoriæ prodiderunt *c*.

Sect. 26. Servitus etiam quæ præſtatur ab iis, qui in feudi firma tenent, ſocagium dicitur. Quia feudi firma non poteſt eſſe, ubi cuſtodia & maritagium domino per chartas reſervantur *d*. Quod idem de iis qui francum bancum habent, dicendum eſt *e*.

Sect. 27. Burgagium eſt certus reditus ab iis qui antiqua burga regni, vel (quæ ex iis ortæ ſunt civitates incolunt. Regi vel alii domino, cui Rex hunc conceſſit, ſolutus, & ſocagium quoque dicitur *f*.

Sect. 28. His ſic percurſis intelligendum eſt plures adhuc eſſe ſervitutes feudales *g*, quæ partim iis qui tenent feuda militaria, partim iis qui ruſtica, incumbunt, partim etiam quæ utriſque ſunt communia: utpote ſecta ad curam, ſecta ad molendinum, heriottum, auxillium ad filium faciendum militem & filiam maritandum, reditus ſervitudinarius & aliæ, quas quia à diverſis diverſorum locorum conſuetudinibus, & diverſis patronorum arbitriis dependunt, enumerare ſingulas difficile eſt *h*.

Sect. 29. Secta ad curiam eſt ſervitium quo feudatarius ad frequentandam curiam domini ſui

a *Bract. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 4. *Brit. c.* 66. *Fitzh. nat. br. fo.* 14. *D. v. Fleta. l.* 1. *c.* 8. *per totum.*

b *Kitchin. fo.* 99. *ſed v. Brit. c.* 66.

c *Brit. c.* 66. *Fitzh. nat br. fo.* 14. *D. Litletonus l.* 2. *Inſtitut. jur. com. c.* 35 *Fleta. l.* 1. *c.* 8. *In hujuſmodi & ſeque.*

d *Brt. c.* 66.

e *Brit. ibidem Kitchinus fo.* 102. *Bract. l.* 4. *tract.* 6. *c.* 13. *nu.* 2.

f *Litleton. l.* 2. *c.* 10.

g *v. Bract. l.* 2. *c.* 1. 6. *n.* 6. 7. 8. *& c.* 35. *& Brit. c.* 59. *hv. Brecum tit. Tenures. nu.* 50. *&* 53. *&* 58.

te-

tenetur *a*. Sed non ſolùm feudatarii ad hoc tenentur. Nam noſtri ſectam quadruplicem faciunt: unam ex conventione aut ſtipulatione: quando ſc. quis non mei feudi dominus convenit mecum vel anteceſſoribus meis, licèt non feudatariis ſuis ad ſectam faciendam ſuæ curiæ: aliam ſectam conſuetudinariam, cùm quis & anteceſſores ſui ultra memoriam hominum ad curiam alterius & anteceſſorum ſuorum licèt non patronorum feudi ſui, venire conſueverunt: tertiam, quam appellare poſſumus ſectam ſervitudinariam, quam ſervitii nomine feudatarius domino ſuo præſtat: quartam regalem, quâ omnes ad turnum vicecomitis, vel letas bis quotannis adire tenentur, ut non ignorent quæ ad pacem Reipub. illic geruntur. Regalem enim appellatam noſtri volunt, (licèt aliqui realem eam malè dicant) quia fit ligeantiæ erga principem præſtandæ cauſâ. Nam illic omnes qui annum duodecimum prætervecti ſunt, ligeantiæ ſacramentum ſubeunt *b* ut ſupra dictum eſt *c*.

§. 30. Secta ad molendinum eſt ſervitium quo feudatarii grana ſua ad domini molendinum ibi molenda perferre ex conſuetudine aſtringuntur *d*.

§. 31. Heriotum alias Hariottum compoſitum videtur à ſaxonicis dictionibus (Here & geat) (Here) enim exercitus eſt, & (geat) profectionem aut iter ſignificat. Tributum autem domino datum fuit profecturo ad bellum *e*. Bractonus dicit Heriotum apud nos eſſe quaſi Relevium *f*. Brittonus *g* ait eſſe munus feudatarii cùm moriatur, domino ſuo datum, quo relinquit illi animal omnium quæ habet optimum, aut aliud quodque juxta aſſignationem ſuam. Dicitque tale munus non tangere dominum, aut hæredem, aut

a *Fitzh. nat. br. fo.* 158.

b *Novi term. jur. verbo Suyte.*

c *Sect. fidelitas* 14. *hoc tit.*

d *Fitzh. nat br. fo.* 122.

e *Lamberti ἀρχαιονομία verbo Heriotum.*

f *l.* 2. *c.* 36.

g *c.* 69. *quocum conſentit Fleta l.* 3. *c.* 18.

aut hæreditatem, neque cum relevio compa-randum: ſed potiùs ab amore & benevolentia feudatarii, quàm à jure aut officii neceſſitate profluere: & tam à villanis quàm liberis tenentibus. Heriottum hodie eſt ſervitium, quo feudatarius optimum animal, vel deficientibus animalibus, aliud quodcunque mobile quod tempore mortis habet, domino ſuo relinquere tenetur. Eſt autem duplex. Servitudinarium nimirùm quod tenens in feudo ſimplici ſolvit, aut conſuetudinarium, quod tenens pro vita juxta conſuetudinem luit *a*.

a *Brocus tit. Hariot. nu.* 5.

DE VSVFRVCTV.

TIT. IV.

Ex ſuperioribus patet ſervitutes eſſe vel reales vel perſonales *b*, de realibus dictum eſt. Perſonales ſunt quæ perſonæ debentur *c*. Hæc autem ſpecies duplex eſt: una quam perſona perſonæ debet, de qua quoque ſupra *d*: altera quam res perſonæ debet: cujuſmodi ſunt uſusfructus, uſus, habitatio. Uſusfructus itaque reſpectu perſonæ cui debetur, jus eſt, reſpectu rei quæ debetur, eſt ſervitus *e*.

§. 1. Cùm nullus in Anglia præter Regem, plenum in rebus immobilibus dominium habeat: non eſt facile diſcernere, qui ſunt uſufructuarii, qui non. Utrùm nimirùm omnes ſubditi, qui terras quocunque titulo tenent, an aliqui tantùm, qui vel hoc vel illo jure eas poſſident. Nam qui fæudum habent, utile tantùm dominium habent *f*, & eo excidunt juxta feudiſtas, ſi fidelitatem domino præſtitam violaverint, noſtro vero jure, ſi quid

b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 39.

c *Bract. ibidem.*

d *l.* 1. *tit. de Jure perſonarum.*

e *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 37. *nu.* 1.

f *Weſſenbec. de feud. c.* 1. *nu.* 5.

quid felonice perpetraverint *a*. Qui autem uſumfructum ſolum habet, dominium quoque aliquâ ratione habet *b*. Præterea qui fæudi firmam habet, ille nimirum quem Jus civile Romanorum emphyteuticum appellat *c*, licet habeat perpetuitatem, in dominii tamen recognitionem, penſionem annuam alii ſolvit *d*. Denique qui liberum habet tenementum, idemque malè utendo fruendo perdit, actioni de vaſto ſubjicitur *e*. Quod ita non eſſet, ſi dominus ſoli eſſet, & liberam ejus diſpoſitionem haberet. Sed Bractonus apertè declarat quos titulos noſtri Juriſperiti nomine uſusfructus comprehendunt. Nam diſtinguendo inter liberum tenementum & uſumfructum *f*, inter tam feudum quàm feudi firmam & uſumfructum multo magis diſtinxerit, quia in illis perpetuitatem, in hoc ſolùm vitæ ſuæ terminum poſſeſſor habet *g*. Unde ſequitur uſufructuarium in rebus ſoli apud noſtros eſſe eum, qui terras aut tenementa vel ad terminum annorum, vel ad voluntatem alterius tenet, vel etiam eum qui vi pignoris terras poſſidet, quem noſtri in mortuo vadio tenentem appellant, vel ex cauſa executionis, quem (juxta cauſæ varietatem) tenentem per elegit, per ſtatutum ſtapuli vel de mercatoribus: vel denique qui cuſtodiæ jure terras hæredis occupat, donec ad ætatis maturitatem pervenerit.

§. 2. Uſusfructus autem apud nos & legari & pactionibus conſtitui poteſt *h*. Imo quidem apud majores noſtros fæudorum uſusfructus à proprietate in perpetuum ſeparari potuiſſe videtur, donec hoc regni conſtitutione mutatum

a *Stawnf. placita cor. l.* 3. *c.* 30.
b *l. Qui uſumfructum* 58. π *de verb. oblig. v. Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 36. *nu.* 2.
c π *ſi vectigalis agar.*
d *Brit. c.* 66.
e *Fitzh. nat. br. fo.* 55. *& ſeqq. Doct. & Studial.* 1. *c.* 23. *v. Flet. l.* 1. *c.* 12.
f *l.* 4. *tract.* 1. *c.* 36. *in prin. v. Plowden caſu Partridge fo.* 83. *a.*
g *Supra de reb. corp. & incorp.*

h *Inſtitut. jur. com. c.* 5. *etſi hos nudum dominium habere Fleta affirmat l.* 2. *c.* 12. *Sect. ſed refert.*

a *An.* 17. *H.*8. *c.* 10. *v. Cocum. l. pri. caſu Chudley per totum.*
b *Inſtitut. jur. com.*
c *Inſtitut. jur. com. c.* 5.
d *Brucus. tit. Tenures* 133. *v. Plowden caſu Paramour fo.* 542. *b.*
e *Inſtitut. jur. com. c.* 5.
f *v. Infra. l.* 4. *tit. finali. Sect. læſæ majeſtatis & Sect. pæna felonie.*

eſſet *a*. Tenementa tamen illa, quæ per copiam rotulorum curiæ aut per virgam ad voluntatem domini tenentur, ultra annum ſine domini licentia locari non poſſunt *b*, neque legari omnino, nec ad alium pactione aliquâ tranſmitti, niſi tradita priùs in manus domini fuerint & deinceps ab eo accepta per illum, ad quem prior tenens eadem alienare cupit *c*.

§. 3. Receptum quoque eſt apud nos uſumfructum earum rerum conſtitui poſſe quæ uſu & aſſiduâ permutatione extinguuntur. Ita ut ſervi, pecuniæ, jumentorum, vaccarum, gregis, granorum, aut ſimilium uſumfructum & legari vel etiam conventione inter vivos conſtitui nemo dubitet *d*.

§. 4. Finitur uſusfructus aut morte uſufructuarii *e*, utpote eorum tenementorum quæ per copiam rotulorum Curiæ tenemus: aut maximâ capitis diminutione *f*, nempe in illo caſu, quo quis ob crimen aliquod omnibus bonis ſuis excidit, vitâque privatur *g*. Item tempore, cùm nimirum anni, ad quos conſtitutus eſt, elapſi fuerint: & conſolidatione *h*: cùm uſufructuarius proprietatem rei acquiſiverit: culpâ denique uſufructuarii: ut cum vaſtum fecerit, aut tenementum contra jura ad alium tranſmiſerit *i*.

g *Fitzh. nat. br. fo.* 201. h *v. Cocum* l. 2. *caſu Lane fo.* 17. *a. b & Plowdem caſu Bracebripge fo.* 419. *b. &* 420. *a.*
i *v. Flet. l. c.* 12. *per totum v. mag. chart. c.* 4. *weſtm.* 1. *c.* 47. *ſtatut Glloceſt. c.* 5. *weſtm.* 2. *c.* 35. *v. Dyer. fo.* 42. *nu.* 20. *fo.* 30. *nu.* 207. *fo.* 178. *n.* 36. *v. Fitzh. nat. br. fo.* 55. *& ſeqq.*

DE

DE USU ET HABITATIONE.

TIT. V.

USus apud nos æque late extenditur, atque uſusfructus apud authores juris civilis *a*. Sed non video cur idem jus tam de uſu, ut illi eum intelligunt, quàm de habitatione apud nos non teneat, quod olim inter Romanos tenebat. Nam nihil quod legi, impedit quo minus & legentur, & pactionibus acquirantur. Nihil tamen de iis invenio ſpecialiter pronunciatum apud noſtros, unde hoc confidenter affirmare poſſim.

a *An.* 27. *H.*8. *c.* 10. *Doct.* & *ſtu.dial.* 2. *c.* 22.

DE USUCAPIONIBUS ET LONgi temporis præſcriptionibus.

TIT. VI.

DIctum eſt ſuprâ qualiter rerum corporalium dominia ex titulo & juſta cauſa acquirendi transferuntur per traditionem. Nunc autem dicendum qualiter transferuntur ſine titulo & traditione per uſucapionem, ſc. per longam continuam & pacificam poſſeſſionem ex diuturno tempore & ſine traditione *b*. Nam præſcriptio nonnunquam traditionis vim habet *c*.

§. 1. Hanc uſucapionis & præſcriptionis differentiam Juſtinianus fere dat, ut illam rerum mobilium, hanc immobilium faciat *d*, confunduntur tamen ſæpiſſime *e*.

§. 2. Res mobiles non eodem ſemper modo uſucapiuntur. Nam emptæ in publico foro vel

b *Bract.* *l.* 2. *c.* 22. *in prin.* *Fleta.* *l.* 3. *c.* 15. *Sect.* *De minori.*

c *Britt.* *c.* 4. & *Bract.* *l.* 4. *tract.* 1. *c.* 38. *nu.* 13.

d *v.* *Pratæum in lexico ſuo verbo præſcriptio.*

e *Vulteius in commen. ſupra Inſtit. h. t. nu.* 6. & 10.

vel merketo, licèt furtivæ, perfectâ venditione, id eſt, poſt telonium, ſi quod debeatur, ſolutum, & inſinuatum contractum, ſtatim emptoris fiunt, ita ut nullo domino detur evictio *a*. Sed equus furto ſubductus ſic tandem uſucapitur, ſi integram horam per forum obequitetur, aut aliâs continuè & apertè ductus oſtendatur *b*: & deinceps ejus venditor ad eum qui ad telonium ſedet accedens, tam equum cum vero ejus precio quàm prænomen, cognomen ſuum, victus quærendi rationem, & locum habitationis illi declaret, ac denique hæc omnia per unum teſtem telonitæ bene perſpectum & cognitum comprobans in librum inſinuari faciat *c*.

§. 3. Jumentum vel pecus oberrans in feudo cujuſquam repertum, poſt denunciationes in vicinis emporiis debite factas, per patronum feudi uſucapitur, niſi intra annum & diem à domino vendicetur *d*. Idem etiam de derelictis quæ Waivia dicimus *e*, & è naufragio in terram propulſis, niſi in Wrecki cauſam incidant, pronunciandum eſt *f*. Aliæ verò ſivè datæ, ſivè inventæ, ſivè ex cauſa onerofa provenientes, uſucapioni non cedunt, multo minus quæ furtivæ ſunt *g*. Londinenſes tamen hoc gaudere privilegio dicuntur, ut quicquid quis profeſſioni ſuæ conſonum, & officinæ ſuæ allatum bonâ fide emit, illud ſtatim ſine omni evictionis metu ſuum faciat *h*.

§. 4. Præſcriptio eſt legitima definitio temporis ideo conſtituta, ut in omnibus negotiis opportunitas cum tranquilitate teneatur. Omnes enim præſcriptiones eò pertinent, ne quid in Re-publica tardius vel immaturius fiat, quàm æquum & bonum videtur. Porro in rebus tractandis, aliâs ad diligentiam exercendam, aliâs ad

præ-

a v. *Infra titulum de empt. & vend. l. 3. tit.* 24. *v. Dyer. f.* 99. *nu.* 66.

b *An.* 2. *&* 3. *Ph. & Mar. c.* 7.

c *An.* 31. *Eliz. c.* 12.

d *Brit. c.* 17. *Doct. & ſtu. dial* 2. *c.* 3. *& c.* 51. *v. ſup. de rerum diviſ. Sect.* 44. *&* 45.

e *Idem ibidem.*

f *Weſtm.* 1. *c.* 4. *an.* 3. *Ed. pri.*

g *Nous liber intrationum verbo Trouer. Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 2. *v. tamen Brit. d. c.* 17.

h *Dyer. fo.* 121. *nu.* 16.

præcipitationem evitandam præfixis temporum metis urgendi ſumus *a*.

§. 5. Præſcriptio autem à conſuetudine differt, quòd illa poſſeſſione quæritur, ut quærenti jus novum adjungat, detrahat alteri. Conſuetudo verò nihil habet hujuſmodi, cùm eos tantùm ſuis legibus impleat à quibus ipſis inſtituitur, quorum moribus & conſenſu perficitur *b*.

§. 6. Præſcriptio licèt generaliter accepta, ſit temporis, quæ hominum memoriam ſuperat *c*, tamen ſit apud nos non ſine magna diverſitate. Sed ordinis cauſâ eam dividendam cenſemus ſic, ut alia damni ſecuram evitationem, alia dominii certam acquiſitionem operetur.

§. 7. In pœnis itaque declinandis hoc primò perpetuum eſt, ubi aliqua pecuniæ ſumma ob delictum quodcunque ſoli principi per ſtatutum addicitur, illic delinquentes poſt duos annos præſcribere ſibi immunitatem: ubi autem principi & alii ut quadruplatori, poſt biennium contra inſtantiam principis, poſt annum contra communis perſonæ promotionem aut delationem *d*. Niſi tamen ſtatutum illud quod pœnam infligit, aliud tempus ſpecialiter præfiniat. Statutorum autem hîc magna eſt diſcrepantia: aliqua ſiquidem annum *e*, aliqua annum & diem *f*, aliqua duos annos *g*, aliqua tres *h*, aliqua quatuor *i*, aliqua menſem unum *k*, aliqua duos *l*, aliqua ſex *m*, aliqua dies ſex *n*, aliqua dies quindecim *o*, præſcriptioni indulgeant. Prætereà juxta

a *Prateus in ſuo lexica verbo: præſcriptio.*

b *Conna. l.* 1. *comment. jur. civil. c.* 10. *nu.* 8.

c *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 8. *Kitchinus fo.* 104.

d *An.* 31. *Elizab. c.* 5.

e *An.* 3. *Hyc.* 1. *an.* 2. *&* 3. *Ph. & Ma. c.* 3. *an.* 4. *&* 5. *Ph. & Ma. c.* 2. *an.* 1. *Eliza. c.* 7. *an.* 13. *ejuſdem c.* 11. *an.* 31. *ejuſd. c.* 4.

f *An.* 23. *Eliza. c.* 1.

g *An.* 8. R. 2. *c.* 4. *an.* 5. *Ed.* 6. *c.* 14. *an.* 39. *Eliza. c.* 1. h *An.* 8. *H.* 6. *c.* 9. *an.* 1. *H.* 8. *c.* 4. *an.* 39. *Elizab. c.* 1. i *An.* 7. *H.* 8. *c.* 3. k *An.* 23. *Eliza. c.* 1. l *An.* 23. *H.* 6. *c.* 15. *an.* 1. *Ed.* 6. *c.* 1. m *An.* 5. *Eliza. c.* 5. *&* 15. n *An.* 11. *H.* 7. *c.* 7. *an.* 7. *H.* 8. *c.* 7. o *An.* 7. *H.* 8. *c.* 7.

jus commune ſi quis malitioſi homicidii, quod murdrum dicimus, indictatus abſoluatur, contra appellationem omnem ab uxore vel conſanguineo hominis interfecti poſt annum & diem elapſum præſcribit *a*.

§. 8. Res item immobiles ſive corporales ſive incorporales ſint, variè præſcribuntur. Uſitatiſſima autem omnium eſt illa quæ longiſſima citur, & ultra hominum memoriam extenditur. Si enim capellani ſuſtentationem ad divina in eccleſiâ aliquâ celebranda *b*, ſi reparationem eccleſiæ *c*, ſi intereſſe in electione magiſtri cujuſquam hoſpitalis *d*, ſi annuitatem *e*, ſi cognitionem placiti cujuſquam in ſua curia *f*, ſi ſervitutem in ſuo feudo *g*, præſcribere contra aliquem quis velit, immemorialem hanc probare debet, aut nihil agit. Neque enim cùm generaliter præſcriptionem dicimus, aliquam præter iſtam intelligimus *h*.

§. 9. Sunt tamen breviorum temporum præſcriptiones: ſicuti quadraginta annorum in modo decimandi *i*, quinque annorum in terris & tenementis poſt finem de eis debite recognitum *k*: trium annorum ad poſſeſſionem terrarum vel tenementorum violenter retinendam, quarum in pacifica poſſeſſione tam diu fuimus *l*: unius anni & diei, villano ad aſſerendam libertatem contra dominum, ſi tam diu in antiquo dominico, vel aliqua Regis civitate aut villa minimè interpellatus permanſerit *m*: & cuicunque ad in-

a *Fitzh. nat. br. fo. 25. G. Brit. c. 28. fo. 66. b.*
b *Novus liber intrationum tit. Action in Chapelayn.*
c *Eodem tit. in Reparations.*
d *Eodem libro, tit. Quare impedit in Hoſpital.*
e *Eodem lib. tit. Annuity in Corps politique.*
f *Eodem l. tit. remover de bref.*
g *Eodem l. tit. Replevin in amercement. & Fitzh. nat. br. fo.* 122. *Doct. & ſtud. l. 2. c. 51.*
h *Doct. & ſtud. l. 1. c. 8.*
i *An. 2. & 3. Ed. 6. c. 13.*
k *Doct. & ſtu. l. 1. c. 25. & l. 2. c. 14. Litle. l. 3. c. 7. Inſtitut. jur. com. c. 27. v. Plowden caſu Stowel fo. 357. a. & ſeqq. v. Dyer fo. 72. nu. 3.*
l *An. 8. H. 6. c. 9.*
m *Fleta l. 2. c. 51. §. & ſi talis. Fit. nat. br. f. 76.*

ſtrumenti

ſtrumenti ab aliquo incarcerato facti confirmationem, niſi qui illud confecerit, interim idem reclamaverit *a*: & ad impediendum ejus introitum, qui poſt continuum clameum omiſſum, terras aut tenementa de quibus injuſtè dejectus eſt, poſtquam ad dejectoris hæredem ſucceſſionis jure pervenerint per ſe recuperare nititur *b*.

§. 10. Regi nulla temporis præſcriptio præjudicat *c*, neque domino cuiquam, quo minus villani ſui perquiſitum vendicet *d*.

§. 11. Neque quidem omnium rerum eſt præſcriptio: utpote quarum nullum eſt commercium, vel corona proprie domina eſt *e*, vel uſus rationi aut bonis moribus repugnat *f*, vel alienatio ſine inſtrumento fieri non poteſt *g*: quarum etiam ne præſcriptio fiat, inter aliquos conventum eſt *h*. Hoc quoque apud noſtros receptum eſt, ut præſcriptio nullum jus in terris conſtituat *i*.

§. 12. Nec poteſt præſcriptio eſſe earum pertinentiarum, quarum principale perpetuam & conſtantem durationem non habet *k*: aut earum quas ſe & anteceſſores ſuos ſingulosue quorum ſtatum ipſe habet poſſediſſe quis non dixerit *l*: Præſcriptio denique contra ſtatutum poſtea editum non valet *m*.

§. 13. Magna varietas apud antiquos fuit quanto tempore poſt, terrarum, tenementorum, vel juris cujuſpiam dominium vel quaſi conſopitum, per breve petitorium quod de recto dicimus, aut poſt poſſeſſionem vel quaſi, amiſſam, per poſſeſſorium, quod aſſiſam vel de ingreſſu vocamus, agere quis poſſit *n*. Sed hanc

a *Brit. c.* 31.
b *Litle. l. 3. c. 7. Bract. l. 4. tract. 1. c. 2. nu. 7. v. Brit. c. 42. v. Plowden caſu Stowel fo. 357. b. & f. 372. a. nov. term. jur. verbo Continual clayme.*
c *Brit. c. 34. Perkinus Grawnts 29.*
d *Idem c. 38. Bra. l. 2. c. 5. n. 7.*
e *Bract. l. 2. c. 5. nu. 7.*
f *Litle. l. 2. c. 11.*
g *Idem ibidem. & v. Bract. tract. 1. c. 38. nu. 23.*
h *Bract. l. 2. c. 19. nu. 4.*
i *Doct. & ſtu. l. 1. c. 8.*
k *Dyer f. 70. nu. 40.*
l *Dyer f. 71. nu. 42.*
m *Dyer f. 373. nu. 13.*
n *v. Theolati digeſtum brev. l. 10. a.*

omnem controverſiam poſteritatis prudentia ſalubri regni conſtitutione compoſuit, quæ caſuum differentiis accommodata ſingulis optimè proſpexit *a*.

DE DONATIONIBUS.

TIT. VII.

ACquiritur etiam civili multis modis: viz: ex cauſa donationis, ſucceſſionis ex cauſa teſtamentaria, & aliis pluribus modis, ut infra dicetur *b*. Quoniam autem inter alias cauſas acquiſitionis magna, celebris, & famoſa eſt cauſa donationis, ideo donatio primum locum meritò vendicat. Nam per eam magis acquiritur & ſæpius quàm per aliam *c*.

§. 1. Donatio autem eſt quædam inſtitutio, quæ ex mera liberalitate & voluntate, nullo jure cogente, procedit, ut rem tranferat ad alium, Et (dare) eſt rem accipientis facere cum effectu: alioquin inutilis erit donatio, quæ irritari poterit & revocari *d*.

§. 2. Donationem noſtri feoffamentum ſæpe appellant. Verùm donationis nomen multo eſt latius: ſiquidem non ſoùm immobilium ſed & mobilium quorumcunque gratuitam alienationem comprehendat *e*. Sed circa terras ſic quoque diſtinguuntur iſtæ appellationes, ut feoffamentum feudi ſimplicis ad donatarium ſeu feoffatum, donatio feudi talliati tranſlationem ſignificet *f*.

§. 3 Donatio juxta latiſſimam ſignificationem ſic dividitur, ut alia inter vivos, alia mortis cauſâ dicatur, de qua inferius dicetur *g*. Item

a *An.* 32. *H.*8.*c.*2.*v. Cocum l.*4. *caſu Bevil. fo.* 10. *a.*

b *Bract. l.* 2. *c.* 4. *in prin. Flet. l.*3. *c.* 2. § *penult.*

c *Bract. eodem c.* 5. *nu.* 2. *Brit. c.* 34.

d *Bract. eodem nu.* 2. *Brit. c.* 34. *Flet. l.*3. *c.* 3. *in pri.* & *Sect.* 1.

e *Bract. l.* 2. *c.* 26. *in princ.*

f *Litle l.* 1. *c.* 6.

g *Bract. l.* 2. *c.* 5. *Flet. l.* 2. *c.* 57.

dona-

donationem alia ſimplex & pura: quæ ſc. nullo jure civili vel naturali cogente, nullo precio, metu, vel vi interveniente, ex mera & gratuita liberalitate donantis procedit, & ubi nullo caſu velit donator ad ſe reverti quod dedit *a*. Alia fit ob cauſam futuram ubi ſc. cauſa interponitur, ut aliquid fiat vel non fiat *b*. In quam ſpeciem cadit donatio cauſâ matrimonii & dotis *c*, vel mortis, & hujuſmodi: Ut ſi quis eâ mente dederit, ut tunc fiat accipientis, cùm aliquid fuerit ſubſecutum: id eſt, ſi aliquid factum fuerit vel non factum. Et hoc genus donationis improprie dicitur donatio, cùm fiat ſub conditione *d*. Sed & fit donatio aliquando propter cauſam præteritam *e*. Quædam tam propter præteritam quàm futuram *f*. Item donatio quædam libera & pura, quædam ſub conditione vel modo ſuſpenſa *g*. Item quædam abſoluta & larga, quædam ſtricta & coarctata, ſicut certis hæredibus, quibuſdam à ſucceſſione excluſis *h*. Item donatio quædam cum charta fit, quædam ſine charta *i*.

§. 4. Videndum eſt quis donare poſſit & quis non. Et ſciendum quòd donare poteſt omnis qui à lege vel jure non prohibetur *k*. Prohiben-

a *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 3. *quem quoque vide l.* 2. *c.* 10. *Flet. l.* 3. *c.* 3 *Sect.* 2. 3. 4. *c.* 8.
b *v. Dier f.* 33. *b. nu.* 34.
c *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. & *c.* 18. *Bract. l.* 2. *c.* 7. *Fleta. l.* 3. *c.* 9. *per totum.*
d *Bract. ubi ſupra. Britt. c.* 34. *Fitzh. nat. br. f.* 205. *H. v. Flet. l.* 3. *c.* 11. *per totum.*
e *Brit. c.* 35. *Litleton c.* 5. *f.* 76. *a.*
f *Plowden caſu wroth f.* 455. *b.*
g *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 3. *Brit. c.* 35. *Fitzh. nat. br. f.* 205. *A. Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 7. *nu.* 2. *Plowden caſu Reniger. f.* 30. *a.* & 32. *a. b.*
h *Bract. l.* 2. *c.* 7. *Brit. c.* 35. *Doct.* & *ſtu. l.* 1. *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 6. *per totum. Litle. l.* 1. *c.* 23. *Flet. l.* 3. *c.* 3. *Sect. donationum* & *ſeqq.*
i *Doct.* & *ſtu. l.* 1. *c.* 16. *f.* 86. *b. Bract. l.* 2. *c.* 16. *Brit. c.* 29. *v. Fletam l.* 3. *c.* 9. *per totam.*
k *Bract. eodem nu.* 4. *qui quoque omnia ſequentia in hoc Sect. habet ibidem. v. Flet. l.* 3. *c.* 3. *Sect. quidem autem* & *ſeqq. quem etiam lege capite* 7. *ejuſdem libri per totum.*

tur donationem facere omnes, qui generalem & liberam rerum ſuarum non habent adminiſtrationem: ſicut illi minores qui ſunt ſub tutela vel cura, & ſeipſos regere non norunt. Accipere autem poterunt, & conditionem ſuam meliorem facere. Dare autem non poſſunt, quia donationi conſentire non poſſunt, nec cum authoritate tutoris nec ſine. Item nec ſurdus qui omnino non audit. Secus ſi tardè audit. De muto autem qui omnino loqui non poteſt, idem erit dicendum. Poſſunt tamen conſentire (ſecundum quoſdam) per ſigna & nutum. Generaliter tamen tenendum eſt, quòd mutus donationem facere non poteſt, quia donationi conſentire non poteſt: ſicut nec furioſus nec mente captus, niſi lucidis gaudeat intervallis *a*. Vice autem minoris fungitur eccleſia Dei *b*.

§. 5. Item nec ille donare poteſt, qui ab hoſtibus captus eſt, quamdiu fuerit in cuſtodia eorum & ſub poteſtate. Quia nec poſſidere poteſt qui ab aliis poſſidetur. Nec aliquid dare poteſt cum effectu quia nihil poſſidet *c*. Idem de ſervo dici poteſt ratione prædictâ: nihil enim poſſidet, dum ab aliis poſſidetur *d*. Hic tamen utiliter donare videtur rem ſuam quamcunque, cujus ſeiſinam dominus ejus adhuc non eſt aſſecutus *.

§. 6. Donare olim non potuit leproſus extra communionem gentium poſitus *e*. Neque baſtardus hæredes habet, quibus hoc nomine cum effectu donet, niſi de corpore ſuo legitimè procreatos *.

§. 7. Feudum neque donare poteſt accuſatus ſuper crimine læſæ majeſtatis vel alio crimine capitali convictus poſt feloniam perpetratam: dum tamen poſtea judicialiter & per ſententiam

a *Idem eodem. Brit. c.* 34.

b *Bract. eodem Brit. c.* 54. *Flet. l. c.* 3. *Sect. Dare autem.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 4. *Doct. & ſtu. l.* 2. *c.* 43.

d *Bract. l.* 2. *c.* 16. *nu.* 5. *v. tamen exceptionem tit. proximè ſequenti.*

* *Litle. c. villenage.*

e *Bract. d. l.* 2. *c.* 5. *& Brit. d. c.* 34.

* *Bract. & Brit. ibid. Perkin. tit. Graunts* 48.

tentiam

entiam condemnatus & convictus fuerit *a*. Caalla quandocunque ante convictionem rectè lonare videtur *b*.

§. 8. Nec quis præter Regem *c* dare poteſt, qui omnino rei datæ ſeiſinam non habuerit. Quod etiam juxta veteres verum eſt, licet dominium habeat & ſervitium recipiat *d*.

§. 9. Nec valent donationes factæ inter virum & uxorem. Non enim poterit vir dare uxori, nec è converſo, conſtante matrimonio. Quia hujuſmodi donationes prohibitæ ſunt inter tales perſonas. Si autem ante ſponſalia vel matrimonium, vel poſt divortium fient, bene valent: dum tamen non fiant occaſione matrimonii ſubſequentis, ſi fiant ante, juxta quorundam opinionem *e*. Vir tamen terras in feudum ſimplex uxori teſtamento ſuo legare poteſt: & ratio diverſitatis eſt quia teſtamentum ante mortem teſtatoris vires non capit *f*, & tùm una atque eadem perſona vir & uxor eſſe deſinunt *g*.

§. 10. Nec donat quis rem alienam cum effectu *h*. Nec in extremis agens terras dare poteſt ſecundùm quoſdam *i*, licèt alii aliter ſentiant *k*, & meliùs. Fœmina ſine viro, nec vir terras fœminæ ſine ipſius conſenſu, dare poteſt *l*.

a *Bract. l. 2. c. 13. Brit. d. c. 34. Stawnf. pla. cor. l. 3. c. 32. Fleta l. 3. c. 3. Sect. præterea dare. & l. 3. c. 10. Sect. quandoque v. Fulb. paral. tit. Seignories fo. 26. a. b. Perkinus Grawnts 29.* b *v. infra quibus non eſt permiſſum Sect. 3.* c *Dyer fo.* 108. *nu.* 28. 29. 30. d *Bract. d. c.* 5. *Spec. Juſti. l.* 2. *c. de. contractes v. caſum notandum in Flet. l.* 5. *c.* 15. *in princ.* e *Bract. ibidem Brit. d. c.* 34. *Fleta l.* 3. *c* 3. *Sect. Dare etiam & Sect. ſi autem & Sect. ſimplicis & Sect. ſancimus & l.* 3. *c.* 13. *Sect. fin.* f *Litle. l.* 2. *c.* 10. *l. aſſiſ. pla.* 60. g *Brokus Deviſe* 34. h *Bract. l.* 2. *c.* 14. *v. tamen eum lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 7. *Plowd. caſu Hare fo.* 528. *a.* i *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. k *Bract. d. c.* 5. *nu.* 8. l *Brit. d. c.* 34. *Fitzh. nat. br. fo.* 163. *A. B. C. D.*

§. 11. Mo-

§. 11. Modum præterea illum donationibus hominum ſtatuta regni adhibuerunt, ut neminem ultra facultates ſuas in fraudem creditorum ſuorum dare patiantur *a*.

§. 12. Sunt & alii qui ſine conſenſu aliorum dare non poſſunt, ut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates vel Priores eccleſiarum, non dant terras ſuas ſine conſenſu capituli, neque cum capitulo ſine conſenſu Regis vel alterius patroni. Quia omnium illorum conſenſus, quos res tangit, erit neceſſarius & requirendus *b*. Unde etiam fit ut qui de Rege tenent ſine ejus conſenſu terras ſuas donare nequeant *c*. Item nec rectores eccleſiarum, quia nihil poſſident niſi nomine eccleſiæ ſuæ: unde nihil dare poſſunt, alienare, vel permutare, ſine conſenſu Epiſcopi & patroni, niſi inde conditio eccleſiæ melioretur. Sunt etiam qui dicunt eos eccleſiæ conditionem meliorare non poſſe ſine conſenſu prædictorum *d*.

§. 13. Omnes ex donatione alterius capere poſſunt, niſi qui expreſſo jure prohibentur, neque quidem ſinguli tantùm ſed & plures ſimul *e*. Hi autem ſunt fœmina ex dono viri ſui aut è contrà, durante inter eos matrimonio *f*: viri religioſi *g*, & eccleſiaſtici omnes eccleſiæ ſuæ nomine *h*, corpora etiam politica *i*. Immobilia enim quæ corporibus politicis ſine venia legitima donantur, aliquando regi, aliquando domino proximè ſuperiori foris fiunt *k*. Neque Judæi *l*, nec ii qui

a *An.* 13. *Elizab. c.* 5. & *an.* 27. *ejuſdem cap.* 4. *vid. Coƒum. l.* 3. *caſu. Twyne per totum v. Dier. f.* 29. 5. *nu.* 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
b *Bract. d. c.* 5. *nu.* 7. *Brit. d. c.* 34. *Fitz. nat. br. fo.* 194. I. & 195. *B.*
c *Fleta. l.* 3. *c.* 3. *Sect. Dare autem v. infra. tit. ſeq. Sect.* 2.
d *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. *in. fine Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 5. *conjunge Sect. quartum tituli proximè ſubſequentis.*
e *Bract. l.* 1. *c.*
f *v. Fletam. l.* 3. *c.* 4.
g *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 6. *Brit. d. c.* 34. & *Bract. l.* 2. *c.* 12. *per totum.*
h *Magna charta c.* 36. *Flet. l.* 3. *c* 5. *in prin*
i *Statutum de mortmayn ſeu de religioſis. an.* 7. *Ed.* 1. *ſtat.* 1. *ſtat.* 2. *an.* 34. *ejuſdem ſtat.* 5. *an.* 18. *Ed.* 3. *ſtat.* 3. *c.* 3.
k *An.* 15. *Rich.* 2. *c.* 5. *Fitzh. nat. br. f.* 221. *Q.*
l *v. ſtat. an.* 15. *R.* 2. *c.* 5.
m *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 6.

non

non ſunt ad fidem Regis Angliæ *a* : ſed quia quicquid datum accipiunt, non ſibi ſed Regi acquirunt, ut ſupra quoque diximus *b*: neque denique perſonæ quæ adhuc incertæ ſunt; utpote hæredes ejus qui ſuperſtes eſt *c* : aut ille qui erit primogenitus alicujus, qui tempore donationis liberos non habet *d*. Poſſeſſio tamen Titio ad vitam, remanentia hæredis ejus licèt adhuc incerto rectè donatur *. Is quoque qui penitùs inidoneus eſt ad exercendum officium in curia domini Regis, ejuſdem officii capax non eſt *e*.

§. 14. Res etiam quæcunque donari poſſunt præter eas quæ poſſideri non poſſunt vel quaſi. Tales autem ſunt ſacræ & religioſæ, vel quaſi ſacræ. Quaſi ſacræ ſunt liber homo, & res fiſcalis quæ facit ipſam Coronam, & communem utilitatem reſpicit *f*. Quibus aliqui etiam muros & portas civitatum addunt *g*. Hodie tamen vix videtur eſſe aliqua libertas ad coronam, vel regis prærogativam ſpectans, quæ regis chartâ ſubdito alicui non concedi poteſt *.

§. 15. Jus quod habeo ad rem quam alius poſſidet tertio donare non poſſum : poſſidenti tamen remittere ſcripto meo, & (ut noſtri loquuntur) relaxare poſſum *h*. Actionem denique quam ad rem aliquam habemus ut ſuprà diximus, * nemo præter Regem *i* aut regi *k* rectè dat : ei tamen qui nobis obſtringitur, eandem acceptam ferre poſſumus *l*. Reverſionem officii, nomine reverſionis nemo rectè concedit : imo

a *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 25. *Flet. l.* 6. *c.* 48. *Sect. cum autem plures v. Dyer. fo.* 224. *nu.* 29.
b *Tit.* 1. *b. lib. Sect.* 47.
c *Perkinus tit. Grawnts* 52. *Plowd. caſu Bret. fo.* 345.
d *Perkinus ibidem nu.* 54. *Dyer. f.* 274. *nu.* 43.
* *Cocus l.* 1 *caſu Ar- fo.* 66. *b.*
e *Dyer fo.* 151. *nu.* 1.
f *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 13. 14. *Brit. d. c.* 34. *Flet. l.* 3. *c.* 6. *Sect. Res quidem.*
g *Fleta. l.* 3. *c.* 6. * *v. Kitchinus fo.* 30. *b.* h *Perkinus ibidem* 85. 86. * *Sect.* 8. *ſupra eodem.* i *Dyer fo.* 30. *nu* 208. k *Brocus choſe in action.* 4. l *Perkinus ubi ſupra* 85. 86.

ne:

nec ipſius officii nomine quiſquam præter regem *a*.

§. 16. Ut donatio facta valeat, quædam alia requiruntur. Debet enim eſſe libera & non coacta, non per vim & metum extorta *b*. Certa etiam res in donatione deduci debet, nam incertæ nulla eſt donatio, niſi ſaltem aliquo modo ad certitudinem reduci poſſit *c*. Item oportet ut certa verba interveniant donationi congrua *d*, ſicut ſtipulationi *e* : & ut tam accipientis quàm dantis concurrat conſenſus *f*. Præterea ut error in re data non ſit *g*, neque fraus *h*, neque præjudicium tertii *i*. Falſa tamen cauſa donationi adjecta eam non vitiat *k*.

§. 17. Hæc etiam donationum una differentia eſt, quòd quædam verbo, quædam non ſine ſcriptis vel facto (ut noſtri loquuntur) præſtari poſſint *l*. Catalla autem ferè omnia ſive perſonalia, ſive realia verbo rectè donantur *m*. Niſi tamen à corpore politico dentur, cujus ſigillum in omni alienatione eſt neceſſarium *n*. Si quis ergo in feudo militari, & perſonæ & terrarum cuſtos ſit, terrarum cuſtodiam & uſumfructum ſolo verbo ad alium transferre poteſt : quod etiam in perſona vel corpore hæredis aliqui verum eſſe putant *o*, licèt alii contrà ſentiant, quia in poſſeſſionis traditione corporis tranſlatio propriè non conſiſtit *p*. Nemo terras quas unas poſſidet, ad alterum vel pro vita, vel in perpetuum ſine ſcripto transfert, ad annos tamen hoc rectè fit *q*. Fruges adhuc creſcentes nudo verbo conceduntur,

a *Dyer fo.* 259. *nu.* 28.
b *Bract. lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 8. & 13. *Brit. d. c.* 34.
c *Perkinus Grawnts nu.* 1. 18. 86. *Fulb. paral. c. devises f.* 38. *Plowden caſu Reniger fo.* 12. *b.* 13. *a. b.* & *fo.* 6. & 7.
d *Bract. eodem nu.* 12.
e *Idem ibidem Dyer. fo.* 91. *nu.* 10. & 11.
f *Bract. ubi ſupra nu.* 12. & *Doct.* & *ſtut. l.* 2. *c.* 33. *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 12. *Fleta. l.* 3. *c.* 7.
h *idem ibidem*
i *an.* 13. *Elizab c.* 5.
k *Flet. l.* 3. *c.* 6. § *fiunt etiam.*
l *Bract l.* 2. *c.* 5. *nu.* 3.
m *Porkinus tit. Gravunts* 57.
n *Idem. eodem* 64
o *Idem eodem* 60.
p *Idem ibidem*
q *Idem eodem* 61.

idque

Idque per tenentem in tallio, licèt ante eas per donatarium à terrà ſeparatás moriatur *a*. Quod tamen ſecus eſt in arbore terræ infixà *b*. Et ratio differentiæ hæc forſan eſt, quia fruges non ſine induſtria hominis excitantur, arbores naturâ creſcunt. Tenens tamen in feudo ſimplici tales arbores ſolo verbo donat *c*. Quia nimirùm látiorem habet poteſtatem, quàm qui in tallio tenet. Terræ denique & tenementa ſolo verbo dantur inter vivos *d*, licèt non mortis cauſâ ſine teſtamento in ſcriptis *e*.

§. 18. Sine facto, (ut noſtri loquuntur) vix dantur jura incorporea, cujuſmodi ſunt reditus annuus *f*. Communia paſturæ, advocatio, villanus in groſſo, atque reverſio terrarum poſt mortem præſenter occupantis *g*. Cujus quoque naturæ decimas eſſe, aliqui ſentiunt *h*. Rectoria tamen cùm decimis ſine charta recte conceditur *. His quoque addi poteſt jus tam cuſtodiæ quàm maritagii *i*.

§. 19. Ut donatio ſuis numeris abſoluta ſit, traditione vel quaſi confirmari debet *k*. Traditio autem vel ſeiſina quot modis fiat, alibi dictum eſt *l*.

Sect. 20. Donationum mortis cauſâ ſunt tres ſpecies: una cùm quis nullo præſentis mortis periculi metu conterritus, ſed ſolâ cogitatione mortalitatis donat. Alia, cùm quis imminenti

a *Idem eodem* 57.
b *Idem eodem* 59.
c *Idem eodem* 58.
d *Idem eodem* 62.
e *Infra de teſtament. ordinand. in princ.*
f *Dyer fo.* 139. *nu.* 57. *Doct. & ſtud.l.*2. *c.*16.*fo.*80. *b.*
g *Perkinus Grawnts* 61. *Plowd. caſu Throckmorton fo.* 150.
h *Idem ibidem* 62. *Plowden caſu Smithe f.*233.*b.* * *Broke leaſe,f.*15.20. i *Dyer f.*370.*nu.* 57. k *Bract. l.* 1. *c.* 5. *nu.* 12. & *c.* 17. & 18. *Inſtit. jur. com. c.* 21. *Litle. l.* 1. *c.* 7. *Fleta l.* 3. *c.* 2. & *c.* 9. *v. Lier. fo.* 49. *nu.* 10. 11. 12. 13. 14. & *fo.* 91. *nu.* 10. 11. l *ſupra de rerum diviſione Sect.* 42. *De poſſeſſione vel quaſi. v. Flet. l.* 3. *c.*15. *in prin. Incorporea traduntur viſu corporis ad quod ſpectent Flet. l.*4. *c.*18. *Sect Jura ſiquidem.*

periculo mortis commotus ita donat ut ſtatim fiat accipientis. Tertia, ut ſi quis commotus periculo non dat ut ſtatim fiat accipientis, ſed tunc demum cùm mors fuerit inſecuta *a*.

a Bract. l. 2. c. 26. in prin. Fleta l. 2. c. 57. in prin.

QVIBVS ALIENARE LICET vel non licet.

TIT. VIII.

ARcta eſt conjunctio hujus tituli cum proxime ſuperiori: ita ut non pauca hîc neceſſario repetenda ſint, de quibus illic locuti ſumus. Sed generalius eſt alienandi quam donandi verbum: ideoque quæ hîc denuo inculcamus, univerſaliorem hîc quam illic habent uſum.

Accidit autem aliquando ut qui dominus rei ſit, eam alienare non poſſit. Antiqua enim maneria Coronæ annexa, Regi non licet alienare; ſed omnis Rex coronæ ſuæ alienata revocare tenetur. Nec obſtabit obligatio Warantiæ, niſi per eſcambium vel aliter ad valentiam in dominico vel ſervitio: vel ſaltem ad commodum & honorem regiæ dignitatis, ſicuti baroniæ Epiſcoporum & hujuſmodi, fuerint conceſſa *b*. Sed hoc jus munificentia Regum noſtrorum, ſeu ſaltem nimia reipub. Neglectio periculoſâ oblivione fere tandem contrivit. Ideoque tam pernicioſo malo remedium ſalubre Jacobus noſter piè meditatur.

Sect. 1. Maritus quoque neque hæreditatem, neque dotale prædium uxoris eâ invitâ, ſic alienare poteſt, ut ab ea aut ejus hæredibus illo mortuo, non revocetur *c*.

Sect. 2. Illi etiam qui de Rege in capite ſive per

b Fleta l. 1. c. 8. in prin. Sect. cum quoque quem. v. eodem c. 17. Sect. Item quod.

c Glanvil. l. 6. c. 3. Brit. c. 34. Fitzh. nat. br. fo. 193. A.

per ſervitium militare ſive per ſocagium tenent, ſine Regis licentia terras ſuas impune alienare non poſſunt *a*. Aliqui tamen tenent talem alienationem emptoris vel feoffato ſatis eſſe utilem contra venditorem ſeu feoffatorem & ejus hæredes, licet Regi præjudicium inde procreari non poſſit *b*.

Sect. 3. Neque minor *c*, neque furioſus *d*, neque monachus *e*, neque fœmina nupta *f* alienare poſſunt. Neque villanus res per ſe acquiſitas & per dominum poſſeſſas *g*, vel etiam non poſſeſſas, ſi Regis villanus ſit *h*.

Sect. 4. Nuperâ etiam inclyti Jacobi noſtri conſtitutione jus vetus quod ad eccleſiæ pene ſubverſionem neglectum jacuit, renovatur, quâ Archiepiſcopi & Epiſcopi feuda eccleſiarum ſuarum alienare prohibentur *i*.

Sect. 5. Denique qui aliâs alienare poſſunt, in certis caſibus tamen non poſſunt. Utpote terras aut tenementa corpori politico, ſive eccleſiaſticum illud ſit ſive ſæculare *k*, niſi prius impetratâ Regis veniâ in manum mortuam dimittendi. Et è contra religioſa collegia, quæ per Reges hujus terræ fundata ſunt terras ſuas ſine ejus licentia alienare prohibentur *l*.

Sect. 6. Contra quoque accidit aliquando, ut qui dominus non eſt alienare poſſit. Creditor enim pignus ex pactione, quamvis ejus ea res non ſit, alienare poteſt: utpote ſi initio conventum ſit ut liceret creditori pignus vendere, niſi pecunia ſolvatur. Item uxor, apprenticius, ſeu alius famu-

a *Fitzh. nat. br. fo.* 175. *A. Brocum tit. Alienationem.* & *Tenure* 69. & *an.* 32. *H.* 8. *c.* 1.
b *Brocus Teſtaments* 34.
c *Fitzh. nat. br. fo.* 192. *g. v. Perkinum Grawnts* 18. & 19.
d *Fitzh. nat. br. fo.* 292. *C.*
e *Perkinus Grawnts* 3.
f *Idem ibidem* 6. 11. *v. Brocum executors* 175.
g *Fitzh. nat. br. fo.* 202. *C.*
h *Litletonus l.* 2. *c.* 11.
i *c.* 1. *Jac. ſeſ.* 1. *c.* 3.
k *An.* 7. *Ed.* 1. & *an.* 18. *Ed.* 2. *c.* 3. & *an.* 15. *Rich.* 2. 5. *Fitzh. nat. br. fo.* 221. *Q.*
l *Weſtm.* 2. *c.* 41.

lus, quem mercator in ſua officina vel taberna ad merces diſtrahendas conſtituit *a*, vel quicunque alius qui a domino hoc mandatum habet *b*.

Sect. 7. Etiam aliquando contingit, ut qui alienandi plenam poteſtatem habeat, non niſi ſub certo modo alienare poſſit. Rex enim terras neque perquirit, nec alienat niſi per ſpecialem illam inſinuationem quam recordum appellamus *c*.

a *v. Fitzh. nat. br. fo.* 120. *H.* & *Brocum tit. Contract.* 37. & 43.

b *Novus liber intratio. Treſpas in Agiſtment.* 1. & *ejectione firmæ* 10.

c *Plowden caſu Walſingham fo.* 553. *a.*

PER QVAS PERSONAS NObis acquiritur.

TIT. IX.

Nunc per quas perſonas nobis acquiritur, videndum eſt. Et ſciendum, quòd per noſmetipſos, & per uxores, per ſervos ſive maſculos ſive fœminas, & per filios filiaſque quos in poteſtate noſtra habemus, per liberos homines ſervientes noſtros, dum tamen factum eorum neceſſarium fuerit & approbatum *d*. Et per ſervos *e* quidem tam illos, qui non ſunt in poteſtate noſtra quàm qui ſunt, dummodò non ſint in aliena; ita tamen ut nihil inde capiamus, antequam corpora eorum dirationentur. Item per ſervum communem, & tam per alienum quàm per proprium, quem bonâ fide poſſidemus: & pre eum in quo uſumfructum habemus.

d *Hæc confirmantur variis in locis per Bract. ſc. lib.* 1. *cap.* 9. *nu* 3. *l.* 1. *c.* 11. *nu.* 12. & *c.* 18. *nu.* 6. & *l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 12. *Brit. c.* 35. & *c.* 38. *Litle. l.* 2. *c.* 11. *Doct.* & *Stu. l.* 1. *c.* 8. *l.* 2. *c.* 18. *bis.*

e *Flet. l.* 3. *c.* 13. *Sect. ſi autem ſervo* & *c.* 15. *Sect. de minor,* & *l.* 4. *c.* 11. *Sect. ſi autem* & *c.* 12. *in princ.*

Sect. 1. I-

Sect. 1. Item per procuratores acquirimus, per tutores, curatores & cuſtodes, qui nomine noſtro ſtipulati ſunt, vel in poſſeſſione ſunt *a*: & hoc verum eſt etiam in iis qui naturaliter ſurdi & muti ſunt *b*.

Sect. 2. Filii quoque ſive filiæ villani ſub poteſtate domini ſui ſine manumiſſione in villenagio manentes, ſi perquiſitum fecerint extra villenagium, nullum habent hæredem, niſi dominum ſuum: dum tamen vel in vita villani in manum ſuam ceperit illud tenementum, vel poſt mortem *c*.

a *Bract. l.* 2. *c.* 18. *nu.* 6. *Flet. l.* 3. *c.* 4. *Sect. final.* & *c.* 15. *Sect. de minori.*

b *Idem ibidem.*

c *Bract. l.* 4. *tract.* 3. *c.* 13. *nu.* 1. *in finc.*

DE TESTAMENTIS ORDInandis.

TIT. X.

TErtia ſpecies donationis quæ mortis cauſâ fit, teſtamentum eſt *d*. Teſtamenrum autem eſt voluntatis noſtræ ſententia de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri voluit *e*. Eſt quoque duplex: aut ſic propriè aut impropriè dictum. Teſtamentum propriè dictum eſt illud ſupremum hominis judicium, in quo ejuſdem executor nominatur *f*. Hic enim ejus loco eſt, qui heres apud Romanos dictus, & quaſi baſis teſtamenti eſt *g*, teſtatoris ſtatum repræſentans *h*. Teſtamentum impropriè dictum eſt quælibet alia ultima voluntas, ſive ſit codicillus, ſive mortis cauſâ donatio, ſive epiſtola *i*. Utrumque autem hoc eſt

d *Bract. l.* 2*c.* 26. *Flet. l.* 2. *c.* 57. *in prin.*

e *le.* 1. *π de teſtam.*

f *Brocus Teſtament.* 20.

g *Swinb. parte* 1. *Sect.* 3. *nu.* 19.

h *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 19.

i *Vultejus in comm. ſuper Inſtit. tit. de teſtam. ordinand. in princ. nu* 9. 10. 11.

duplex: ſcriptum vel nuncupativum *a*. Sed per nuncupativum terræ dari non poſſunt *b*.

Sect. 1. Rigor ille ſolennitatis, quo Romani in condendis teſtamentis uſi ſunt, à jure Canonico pridèm delinitus eſt, quod duos teſtes coram presbytero parochiali ad teſtamentum ſuſtinendum vult ſufficere *c*. Neque huic quidem Decretali Anglorum conſuetudo ſe aſtringit: quibus ſatis eſt coram duobus liberis hominibus, ſive clericis ſive laicis condi teſtamentum *d*. Prudentes tamen noſtri, homines in teſtamentis ſuis condendis non nimis ſecuros aut ſupinos eſſe & meritò ſuadent *e*.

Sect. 2. Imo verò uſque adeo faſtidioſa illa antiquorum curioſitas nobis viſa eſt, ut omnem teſtamenti probationem idoneam exiſtimemus, quæ primæ illi juris gentium ſimplicitati ſatisfacit *f*. Neque enim duo teſtes hodie requiruntur ſi aliæ ſint circumſtantiæ, quæ probationem ſupplent *g*.

Sect. 3. In teſtibus admittendis vel rejiciendis non multùm à jure civili recedimus. Ut enim hæres illîc, ſic executor apud nos teſtis eſſe nequit. Fœmina tamen admittitur *h*. Neque adeo neceſſe eſt ut interrogentur teſtes ad perhibendum teſtimonium, niſi tales ſint qui aliis exceptionibus removeri poſſint *i*.

Sect. 4. Teſtamenta licèt vires à voluntate teſtatoris præcipuè capiant *k*, executor tamen acti-

a *Perkinus tit. Teſtaments* 476.
b *An.* 32. *H.*8.*c.*1. *v. Cocum l.*3. *caſu Baker fo.* 31. *b. v. Dyer, fo.* 53. *nu.* 13. & *fo.* 72.*nu.*2.*fo.* 143. *nu.* 54. & 55.
c *Cap. cum eſſes* 10. *extra de teſtamentis.*
d *Bract. l.* 2.*c.*26. *nu.* 1. *Glanvil. l.* 7. *c.* 6. *vid. Dyer, fo.* 5. *nu.* 13.
e *v. Cocum l.* 3. *caſu Butler.* & *Ba. fo.* 36. *a. b.*
f *v. Swinb. parte* 4. *Sect.* 25.
g *Hoc non difficulter probatur ex Brit.* 28. *fo.* 7. *a. Mes aſcun. &c.*
h *Swinb. parte.* 4. *Sect.* 21.
i *Idem parte* 1. *Sect.* 10.
k *Perkinus Deviſes* 155. & *ſeqq. Plowden. caſu Newis fo.* 412. *b*, 413. *a.*

onem

onem contra teſtatoris debitores non habet, priuſquàm teſtamentum inſinuaverit, & ejuſdem exequendi authoritatem à Judice eccleſiaſtico adeptus ſit *a*. Atque hoc licèt non ita pridem inductum nonnulli velint *b*: contrarium tamen apertiſſimè liquet *c*.

Sect. 5. Cùm autem executor Judicem ad teſtamentum publicandum acceſſerit, juratus hæc aſſerit: credere ſe nimirùm quòd teſtamentum per ſe exhibitum eſt verum atque ultimum teſtamentum defuncti, deinceps quòd in tempus per Judicem aſſignandum (niſi jam paratum habeat) juſtum & fidele inventarium, omnium & ſingulorum bonorum, quæ defunctus die vitæ & mortis ſuæ habuit, conficiet & exhibebit: tertiò quòd debita & legata ſolvet: & rationes juſtas ſuæ executionis reddet, quandocunque ad hoc per Judicem requiſitus fuerit *d*. Atque his ſic peractis eadem perſona cum teſtatore fit *e*, neque ſolùm omnia quæ teſtatoris fuerunt rectè vendicat, ſed ejus etiam debitis, quoad facultates acceptas obnoxius redditur *f*.

§. 6. Si plures nominentur executores, omnes, ſi onus ſubire velint, hoc faciunt: ſin velit unus tantùm, hoc unus *h* faciat.

§. 7. Sin verò vel cum ultima voluntate quis, executore minimè nominato, vel etiam omninò inteſtatus, deceſſerit, proprior cura Judici eccleſiaſtico incumbit. Quippe qui omnibus defuncti debitis uſque ad bonorum ſuorum valorem eſt obnoxius *i*: & etiam adminiſtrationem

a *Perkinus teſtament.* 482. 484. & 486. *Brocus executors* 49. & 139.
b *Brocus Teſtaments in ipſo fine.*
c *Glanvil l.* 7. *c.* 7. *Bra. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *v. Plowden caſu Greiſbroke fo.* 280. *b. Flet. l.* 2. *c.* 57. *executors.*
d *Lynd. provincial de teſtamentis c. ſtatutum bonæ memoriæ.*
e *An.* 9. *Ed.* 3. *c.* 3.
f *An.* 13. *Ed. pri. c.* 35. *v. Dyer. fo.* 187. *nu.* 6.
g *Perkinus teſtaments* 486.
h *An.* 13. *Ed.* 1. *ſtat.* 2. *c.* 19. *an.* 21. *H.* 8. *c.* 5. *v. Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *Glanvil. l.* 7. *c.* 6. *v. Dier. fo.* 232. *nu.* 5. & *fo.* 171. *nu.* 26. *Fitzh. nat. br. fo.* 120. *D.*

a *An.* 31. *Ed.*3.*c.*11. b *v. Dyer. fo.*294.*nu.* 7. *fo.* 339. *nu.* 46. c *Argum. Perkin. Teſtaments* 483. & *Brocus eodem* 20. & *tit. executors.* 90. & 117.*v. nov. term. jur. verbo Adminiſtrator.v. Flet. l.* 2. *c.* 62. *Sect.* & *ſi debitor. v. Dyer. fo.* 232. *nu.* 5. & *fo.* 256. *nu.* 8. &. *fo.*160.*nu.* 42. *v. Plowden. caſu Greiſbroke fo.* 277. *a.* & *ſeqq.*

bonorum, viduæ aut proximo conſanguineo; ſaltèm eandem ſuſcipere volenti & tum de fideli adminiſtratione, tum de indemnitate ordinarii fidejuſſores idoneos offerenti, committere tenetur *a*. Hic autem, quiſquis ſit, jurat (quantùm ſcit aut credit) defunctum cum teſtamento exhibito (in quo nimirùm executor non nominatur, aut nomanatus executionem in ſe ſuſcipere recuſat) aut ſi is caſus ſit) prorsùs inteſtatum deceſſiſſe: præterea ſe juſtum & fidele inventarium confecturum & exhibiturum: debita defuncti juxta valorem bonorum ſuorum ſe perſoluturum, & portiones etiam, ſi quid ſuperfuerit, per Judicem aſſignandas, liberis defuncti (ſi quos reliquerit) aut aliis etiam conſanguineis, erogaturum: rationes denique juſtas ſui muneris Judici requirenti ſe redditurum. His ſic peractis, ſe cum idoneis fidejuſſoribus pro juſta bonorum adminiſtratione obligat, & ita demum fit adminiſtrator *b*, cùm tandem literas adminiſtratorias ſigillo Ordinarii authentico ſigillatas acceperit.

§. 8. Quæſtio eſt, ſi neque executor neque adminiſtrator, propter ſuſpectam hæreditatem, quis eſſe velit, quid faciendum ſit. Et hoc caſu Judex bona defuncti ſequeſtrare debet, ſingulisque creditoribus per edictum convocatis, juxta juris præſcriptum, ſatisfacere *c*.

§. 9. Sed quis hoc caſu competens Judex? Regulariter quidem Epiſcopus ejus diœceſis in qua moritur defunctus. Sunt tamen aliqui tam ſeculares quàm clerici, qui hoc privilegium ſeu libertatem (ut noſtri loquuntur) præſcribunt, aut etiam chartis antiquis conceſſum habent *d*.

d *Perkinus Teſtaments* 486. *Doct.* & *ſtud. l.* 2. *c.* 28. *Swinb. de teſtam. parte* 6. *Sect.* 11.

(Re-

(Regulariter) diximus quia hoc verum eſt, ſi defunctus bona notabilia non habeat in diverſis diœceſibus *a*. Nam ſi habeat, tum teſtamenti ſui probatio & publicatio ad reverendiſſimum Archiepiſcopum Cantuarienſem, vel Eboracenſem in provincia Ebora, jure prærogativæ ſuæ ſpectat *b*.

§. 10. Cùm etiam Epiſcopum diœceſis competentem hîc Judicem diximus, hoc de ejus quoque officialibus intelligi volumus, ſive ſit vicarius generalis, ſive commiſſarius foraneus *c*, ſive etiam Archidiaconus qui talem poteſtatem vel præſcriptione vel compoſitione vendicare poteſt *d*.

a *Quæ hæc ſunt v. Swinb. parte 6. Sect.* 11.
b *Lynd. provinc. c. ſtatut. De teſtament. Perkinus Teſtaments* 489. *Statutum an.* 23. *H.* 8. *c.* 9.
c *Brecus Teſtaments* 12.
d *Idem. ibidem* 35. & *Perkinus Teſtaments.* 492. 493.

DE MILITARI TESTAmento.

TIT. XI.

NUllum militari teſtamento privilegium Jus noſtrum relinquere poteſt, quod paganorum ultimis voluntatibus nullum fere negat *e*. Subtilitates enim Romanorum omnes in antiquam Juris gentium fidem diſſolvit.

e *Swinb. parte* 1. *Sect.*19.& *parte* 4. *Sect.*17.& 18.

QVIBVS NON EST PERMISſum facere teſtamentum.

TIT. XII.

JUre noſtro aliqui prohibentur teſtamentum facere ſimpliciter, aliqui de certis rebus.

§. 1. Infans prohibetur ſimpliciter. Sed infantem

tem dupliciter hoc caſu accipimus: uno modo maſculum qui annum decimum quartum, aut fœminam quæ duodecimum non complevit, alio qui vel quæ non viceſimum primum. Illi teſtari prorſus non poſſunt *a*; hi de catallis poſſunt, non tamen de terris quas perpetuo jure tenent *b*; niſi conſuetudo loci hoc ferat *c*.

§. 2. Idiota *d*, id eſt, talis qui de re aliqua facili & vulgari interrogatus aptè reſpondere non poteſt *e*, Item ſervus eâdem causâ, quâ donare inter vivos prohibetur *f*, nihil eorum teſtamento diſponere poteſt, quorum poſſeſſionem dominus acquiſivit *g*, vel ſolo verbo vendicavit *h*, niſi tamen executor alterius fuerit: quo caſu alium, domino ſuo invito, executorem ſuum conſtituere poteſt. Nam bona vi muneris hujuſmodi ſibi contingentia, non ad uſum ſuum habet ſed alienum *i*. Item captivus: quia is nihil poſſidet, ſed ipſe ab alio poſſidetur *k*. Item deportatus, quem nos exlegem ſive utlagatum dicimus *l*.

§. 3. Præterea reus læſæ majeſtatis teſtamenti factionem non habet: quia ſi ejus criminis poſtea convincatur omnia quæ tempore criminis commiſſi poſſedit vel quaſi, Regi & fiſco foriſfacit *m*. Neque feloniæ reus: Quod tamen ſine diſtinctione non procedit. Nam talis ſi moriatur ante convictionem, tam terras quàm catalla teſtamento dare poteſt. Aut etiam ſi cùm pro tribunali ſiſtatur, juxta formam regni præſcriptam ſe Dei atque patriæ examini committere recuſaverit,

a *Swinb. parte* 2. *Sect.* 2. *v. tamen Perkinum Deviſes.* 503.
b *An.* 34. *H.* 8. *c.* 5. *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 21.
c *Perkinus Deviſes* 504.
d *An.* 34. *H.* 8. *c.* 5.
e *Swinb. parte* 2. *Sect.* 4.
f *v. ſupra de donationibus Sect.* 5.
g *Perkinus Grawnts* 29. *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 43
h *Brocus villein.* 50.
i *Idem ibidem* 68. & 73.
k *Bract. l.* 2. *c.* 16. *nu.* 5.
l *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c* 13. *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 6. & *l.* 2. *c.* 3.
m *An.* 5. *Ed.* 6. *c.* 11. *Swinb. parte* 2. *Sect.* 12. *v. an.* 1. *R.* 3. *c.* 3.

aut mutus ſteterit: Hoc caſu terras vel hæredibus ſuis proximis ab inteſtato: vel teſtatus quibus videbitur, ſuas reſervat, & ſolis catallis ſuis excidit, porro ſi condemnetur, terras à crimine perpetrato, catalla a convictione perdit, ita ut ante convictionem illa donare, aut aliter alienare pro ſuo arbitrio poſſit *a.*

§. 4. Ille qui ſibi ipſi mortem ſponte conſciſcit, felo de ſe à noſtris vocatur, & ſucceſſorem non habet in catallis ſuis præter fiſcum *b.* Verùm utrùm hodie terras amittat per aliquos dubitatur *c.* Catalla tamen fiſco cedere nemo dubitat *d.*

§. 5. Hereticus jure veteri noſtro teſtari non potuit *e.* Sed conſtitutio quâ hoc decretum eſt, abrogatur *f.* Ita ut hîc nihil fixum habeamus quod a jure Canonico non accepimus.

§. 6. Manifeſtus uſurarius, ſi ultra decimam pro anno acceperit, omnibus pœnis à jure Canonico inflictis obnoxius relinquitur *g.* Itaque neque teſtari poſſe videtur *h.*

§. 7. Simpliciter prohibetur uxor terras hæreditarias ultimâ voluntate ſuâ diſponere *i.* Bona etiam & catalla ſine licentia viri ſui *k.* Niſi tamen executrix prioris mariti aut cujuſquam alterius fuerat, priuſquam huic viro nuberet; vel actionem prius acquiſitam habeat ad aliquam pecuniæ ſummam quæ adhuc ſoluta non eſt. His enim caſibus bona quæ ex causâ ejus muneris ſibi contigerunt, aut etiam prædictæ actionis jure debentur, legare poteſt, & vel virum ſuum vel quemlibet alium executorem ſuum conſtituere

a *Swinb. parte* 2. *ſect.* 13. *Brocus Forfeitures.* 5. 28. 65. 89. 103. 113. 117. *v. ſupra de donatio. ſect.* 7.

b *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 31.

c *ſtawnf. pla.cor.l.*1. *c.* 3. *lib.* 4. *tit.*18.*ſect.* 16.

d *v. Infra de publ.judiciis ſect. ſed eſt & murdrum.*

e *An.* 2. *H.* 5. *c.* 7.

f *An.* 1. *Ed.* 6. *c.* 12.

g *An.* 13. *Elizab. c.* 8.

h *ſwinb. parte* 2. *ſect.* 16. i *An.* 34. *H.* 8. *c.* 5. k *ſwinb. parte* 2. *ſect.* 9. *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 1. *in fin. Cocus l.* 4. *caſu Ognel. fo.* 51. *b.*

tuere

tueret *a*. Si tamen Bractono credimus receptum eſt, quòd uxor quandocunque teſtamentum facere poſſit de rationabili parte, quam habitura eſſet, ſi virum ſupervixiſſet: & maxime de rebus datis ſibi & conceſſis ad ornamentum, quæ ſua propria dici poterunt: ſicut de robis & jocalibus *b*. Verùm hoc jus aut conſuetudinarium alicujus loci videtur, aut jam pridem evanuiſſe.

§. 8. Denique religionem ingreſſi teſtamentum facere nequeunt: Nam in bona de quibus ante ingreſſum nihil ſtatuerunt, proximi conſanguinei ſtatim ſuccedunt, ac ſi ab inteſtato deceſſiſſent *c*. Eccleſiaſticorum ſecularium alia cauſa eſt: quorum bona conſuetudine Angliæ laica reputantur, ſive ab eccleſia ſive aliunde perquiſita fuerint *d*. Etiam fruges in gleba ſatæ & non dum perceptæ *e*.

§. 9. Rex, utcunque aliàs teſtabilis, non poteſt regnnm aut bona regni, id eſt, coronam & antiqua ejus jocalia teſtamento ſuo cuiquam relinquere *f*.

§. 10. Epiſcopus aut abbas, quia eorum baroniæ ſunt de eleemoſyna Regis & anteceſſorum ejus, non poſſunt de dominicis ſuis aliquam partem dare ad remanentiam ſine aſſenſu & confirmatione domini Regis *g*.

Sect. 11. Item Epiſcopus, Decanus, & magiſter fraternitatis alicujus teſtamentum facere de illis bonis prohibentur, quæ ſibi cum capitulo vel ſocietàte communia ſunt *h*.

a Brocus Teſtaments 9.11.13.& *execut.* 132.175. 178. *Glanvil l.7.c.*5. *Perkinus Deviſes* 502.

b *l.*2.*c.*26. *nu.*1. *in finem v. Fitzh. nat. br. in brevi de rationabili parte bonorum f.*122. *Fleta. l.*2. *c.*57. *ſect. ſi autem.*

c *Brocus Teſtaments* 9.

d *Doct.* & *ſtud. l.*2. *c.* 39.

e *An.* 28. *H.*8. *c.* 11.

f *Fitzh. Abridgment tit. Deviſe.* 5. & *executors.* 108. *poſt quem Swinb. parte* 2. *ſect.* 28. g *Glanvil. l.*7. *c.* 1. *in fine.* h *Doct.* & *ſtud. l.*2.*c.*39. *vi.*, *Bract. l.*2.*c.* 14. *Perkin. Deviſes* 469. 497. 499.

DE

DE EXHÆREDATIONE LIberorum.

TIT. XIII.

EXpreſſam illam liberorum exhæredationem, cui leges Romanæ cives illius civitatis aſtrinxerunt, jus noſtrum paterno amori remittit, quem præſumit naturam tam firmiter omnium animis inſculpſiſſe, ut niſi turpiſſimis liberorum moribus eradicari non poſſit. Omnes itaque non ſolùm mobilium, ſed etiam immobilium ſuorum liberam habent diſpoſitionem, idque tam perquiſitorum quàm ab anteceſſoribus deſcendentium uſque ad certum modum, niſi feudum talliatum fuerit. De hoc enim non niſi tallii diſſolutione per finem, aut recuperatione prius impetratâ noſtri diſponunt *a*.

Sect. 1. Veteres tamen juris noſtri ſcriptores, patribus hæreditatem ab anteceſſoribus ſuis acceptam, cuiquam præter proximum hæredem teſtamento relinquere, vix permiſſum aſſerunt. Quo etiam nomine æris alieni à parte contracti onus in hæredem conjici volunt *b*. Sed poſteriora tempora modum ſatis idoneum huic neceſſitati adhibuiſſe videntur *c*. Ideoque hæres ad anteceſſoris ſui æs alienum diſſolvendum hodie non tenetur, niſi in contractus inſtrumento ſpecialiter recenſeatur, & hæreditatem ſatis ad hoc locupletem inveniat.

Sect. 2. Catalla ſic diſtribuenda cenſet Bractonus *d*, ut debitis defuncti, ſi quæ ſint, ſolutis, quæ ſuperſunt in tres partes dividantur: quarum una pueris, ſecunda uxori, tertia libertati teſtatoris relinquatur. Si pueri non ſint, tum una medietas

a *An. 4. H. 7. c. 24. & an. 32. H. 8. c. 6. v. Plowd. caſu Stoel & Zouch. & Cocum vol. 3. in caſu finium.*

b *Glanvil. l. 6. c. 17. & 18. & l. 7. 1. v. etiam Bract. l. 2. c. 26. nu. 1. & Brit. c. 34.*

c *An. 32. H. 8. c. 1.*

d *l. 2. c. 26. nu. 1. v. etiam Glanvil l. 7. c. 8. v. Plowden caſu Bracebridge. fi 418. b.*

tas

tas defuncto, altera uxori reſervatur. Si non uxori, tum una pueris, altera defuncto. Sed hoc conſilium potius videtur quàm præceptum. Nam non ita multo poſt in eodem loco dicit, neque uxorem neque liberos amplius capere debere de bonis defuncti patris vel viri mobilibus, quàm fuerit eis ſpecialiter relictum, niſi hoc ſit de ſpeciali gratia: utpote ſi bene meriti in ejus vita fuerint. Rationem adhibet: quia nimirum vix inveniretur civis aliquis qui magnum quæſtum faceret, ſi in morte ſua pueris indoctis & luxurioſis vel uxori malè meritæ relinquere cogeretur. Et ideo neceſſarium eſt valde, ut illis in hac parte libera facultas tribuatur. Per hoc enim tollent maleficium, animabunt ad virtutem, & tam uxoribus quàm liberis benefaciendi dabunt occaſionem. Quod quidem non fieret, ſi ſe ſcirent indubitanter certam partem obtenturos, etiam ſine teſtatoris voluntate.

DE HÆREDIBUS INSTItuendis.

TIT. XIV.

HÆredem juris civilis & noſtri antiſtites diverſis modis accipiunt. Illi enim hæredem eum dicunt, quem teſtator in ſuo teſtamento nominaverit *a*: hi eum qui defuncto proximus eſt conſanguineus, ad quem feudum de jure poſt anteceſſoris deceſſum ſpectat *b*. Ita ut non hominem ſed deum hæredes facere aſſerant *c*, & hæredem dici ab hæreditate, in quam jure ſanguinis ſuccedit *d*. Hereditatem autem noſtri non univerſum jus defuncti, ſed feudum tan-

a *Juſtitut. de teſtament ordinand.*
b *Glanvil. l. 7. c. 1. Bract. l. 2. c. 33. nu. 3. Brit. c. 118. & 119.*
c *Brit. ubi ſupra & Britt. quoque.*
d *Brit. ubi ſupra.*

tantùm appellant, ſeu ſaltem eas terras, tenementa, & illa ſive corporalia ſive incorporalia quæ perpetuo jure defunctus tenuit *a*. Hæredem itaque neceſſitas quodam modo conſtituit, qui ut in rebus prædictis anteceſſori ſuo vel invito ſuccedere ſolet: ſic etiam æs alienum ab eo contractum, ſi catalla ad hoc non ſufficerent, liberare tenebatur *b*: quemadmodum & ſupra aliqua ex parte oſtendimus *c*.

§ 1. Hæres itaque non in univerſum jus defuncti apud nos, ſed in feudum tantùm aliâs non utiliter legatum ſuccedit. Ad catallorum ſuorum diſpoſitionem homines pro arbitrio ſuo executores nominant *d*, qui pro illa parte patrimonii hæredis locum occupant, & perſonam defuncti ſubeunt, ſi ſaltem onus delatum in ſe ſuſcipiant *e*. Ita ut bona omnia aliter non legata ſibi acquirant *f*, atque viduæ teſtatoris veſtes auferre poſſint, ſi delicatioribus aut ſumptuoſioribus utatur, quàm viri conditio ferebat *g*.

§. 2. Executor autem poteſt conſtitui vel ſimpliciter vel ſub conditione *h*: & vel à certo tempore vel poſt certum tempus *i*: & vel univerſaliter vel particulariter *k*: & in primo gradu vel ſequenti per ſubſtitutionem *l*: & vel unus vel plures *m*.

§. 3. Executores autem conſtitui poſſunt illi quos teſtator elegerit, ſive ſint extranei ſive parentes, propinqui vel remoti *n*: imo non ſo-

a *Iiſdem ubi ſupra.*
b *Glanvil. l. 7. c. 7. Bract. l. 2. c. 26. nu.* 1.
c. *Titulo* 12. *hujus l. Sect.* 1.
d *Glanvil. l. 7. c. 6. Bract. ubi ſupra. Doct. & ſtud. l. 2. c.* 10. *Term. jur. verbo executor.*
e *Brocus executors* 5. 21. 22. 57. 84. 97. 122.
f *Plowd. caſu Paramour fo.* 943. *b.*
g *Brocus executors* 19.

h *Brous executors* 9. & 155. *Adminiſtrators* 1. & 45.
i *Brocus executors* 155.
k *Brocus ibidem* 2. & 155. *v. Dier. fo.* 3. 4. *nu.* 7. & 8.
l *Idem ibidem.*
m *Idem ibidem.* 13. 24. 38. 117. 177.
n *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.

lùm qui liberi ſunt ſed etiam ſervi, ſive noſtri ſive alieni *a*: neque laici ſolùm, ſed etiam clerici & religioſi *b*. Quod tamen procedere videtur, ſive niam a ſuperiori impetraverint *c*. Porro fœminæ *d* & infantes *e*. Denique omnes qui jure expreſſè non prohibentur *f*.

§. 4. Nemo tamen invitus cogitur ad hoc munus, quin qui velit, recuſare poſſit. Et qui ſemel recuſavit, poſtea nihilominus idem in ſe ſuſcipere poterit *g*: ſi tamen vivo ſuo coexecutore hoc fecerit juxta aliquorum judicium non poſtea *h*. Munere autem ſemel ſuſcepto ſemper tenetur: quod factum videtur, quàm primùm bona aliqua teſtatoris hoc nomine aſſecutus fuerit *i*.

Sect. 5. Si quis executorum conſtituat, qui ante probatum teſtamentum diem obit, bonorum adminiſtratio viduæ vel proximis teſtatoris conſanguineis ab ordinario tanquam in cauſa inteſtati committenda eſt, qui bona defuncti juxta teſtamenti tabulas diſponat: niſi tamen reſiduum bonorum, poſt diſtractum æs alienum & legata ſoluta, illi legatum fuerat: quo caſu executores ejus adminiſtrationem cum teſtamento annexo rectè vendicant *k*.

a *Litleton l.* 2. *c.* 11. *Brocus villeins* 68.
b *Brocus eodem* 68. 77.
c *Fitzh. abridgment tit. executors* 47.
d *Brocus tit. executors paſſim.*
e *Idem ibidem* 15.
f *Glanvil. l.* 7. *c.* 6.
g *Brocus executors.* 38. 117. *Park. deviſes* 485.
h *Dier. fo.* 160. *nu.* 42.
i *Dyer. fo.* 166. *nu.* 10. 11.
k *Lyer. fo.* 372. *nu.* 8.

DE VULGARI SUBSTITUtione.

TIT. XV.

Subſtitutio apud noſtros non levem habet uſum, in qua tamen fere juris civilis ſcita amplectimur. Feuda tantùm militaria quæ poſſidemus non tam libere teſtamentis noſtris diſ-

ponere

ponere poſſumus, quin trientem hæredi noſtro relinquere teneamur *a*. At quæ per ſocagium, ſaltem non talliata *b*, aut particulari alicui conſuetudini aſtricta *c*, cuicunque ſive propinquo ſive extraneo legare poſſumus *d*, dummodo nullas alias terras in capite per ſervitium militare teneamus, atque utroque caſu ſive vulgariter ſive pupillariter ſubſtituere. Subſtitutio autem hîc nihil aliud eſt, quàm conditionis ejus adjectio, quam vulgo (tallium) dicimus: limitatio nimirum hæredúm, quibus terras legatas à legatario noſtro deſcendere, vel remanere, vel ſaltem ad nos & hæredes noſtros reverti volumus.

a *An.* 32. *H.*8.*c.*1. *v. Glanvil. l.* 7. *c.* 3.
b *Bract. l.* 2. *c.* 30.
c *Glanvil. l.* 7. *c.* 3.
d *d. Satuto. an.* 32. *H.* 8. *c.* 1.

§. 1. Hæc tamen ſubſtitutio non eadem eſt cum illa Romanorum, quia illa hanc conditionem annexam habet: Titium hæredem juſtituo: & ſi ille hæres non erit, tum Sempronius hæres eſto *e*. Hæc autem noſtræ non aſtringitur, ſed legatario contraria tacitè potius inponitur: talis nimirum: Titio do lego tale feudum, & ſi ille idem acceptaverit, tum volo ut talis aut talis ei hæres ſit, vel ſuccedat *f*.

§. 2. Simili modo ſi legatum quodcunque cuiquam ſub conditione relinquamus, ei ob defectum conditionis adjectæ ſubſtituere poſſumus. Exempli cauſâ: Titio centum do lego quando uxorem duxerit, aut ſi filium è filia mea legitime procreaverit: ſi uxorem non duxerit, aut ſi filium è filia mea non legitime procreaverit, tum Sempronio dicta centum do lego *g*.

e *Inſtitut. eodem in prin.*
f *v. Weſtm.* 2. *c.* 1. *an.* 13. *Ed. pri. v. Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 24.
g *v. Infra, de legatis Sect.* 29.

DE

DE SUBSTITUTIONE PUpillari.

TIT. XVI.

PAtriam poteſtatem in hac ſubſtitutione nos non tam reſpicimus, quàm teſtatoris libertatem. Ita ut ſive liberis ſive etiam extraneis legatariis qui infra ætatem ſunt, pupillariter ſubſtitui poſſit. Sic viz: Titio filio ſive meo ſive alieno centum do lego, cùm ad pubertatem pervenerit: & ſi prius moriatur, tum Sempronio dicta centum do lego. Sed quia teſtamentariæ cauſæ in foro eccleſiaſtico, & ex juris civilis pontificiique præſcripto apud nos maxima pro parte judicantur *a*: ideo totam hanc materiam & alias hujuſmodi jus noſtrum quaſi ſicco pede præterit, & juri civili pontificioque diſceptandas relinquit.

QUIBUS MODIS TESTAMENta infirmantur.

TIT. XVII.

TEſtamenta ab initio juſte non fiunt ab iis quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum: ii qui ſunt, ſupra diximus *b*. Poſteriori teſtamento quoque rumpuntur *c*, vel etiam maximâ capitis diminutione infirmantur: utpote ſi quis poſt teſtamentum conditum læſæ majeſtatis aut feloniæ condemnetur *d*, aut ſi teſtator teſtamentum revocet, aut executore quem nominavit, deſtituatur *e*.

§. 1. Sed ponamus Titium duo feciſſe teſtamenta,

a *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.

b *Tit.* 12. *hujus libri.*

c *Perkinus Teſtam.* 476. 479. &. 480. *Fulb. paral. Deviſ. fo.* 43. *a. b.*

d *Stawnf. pla. coro. l.* 3. *c.* 20. *quem etiam v. c.* 32.

e *Brocus executors paſſim.*

menta, unum anno ſexto, alterum octavo Reginæ Elizabethæ: tandem eum acri morbo correptum eſſe, ita ut eloqui non poſſit: accedere autem ad eum Sempronium familiarem ſuum, qui illi utrumque teſtamentum in manum dat, juberque ut illud tetradat, quod pro ſupremo judicio ſuo haberi vult: Titium autem retradere teſtamentum anno ſexto conditum. Hoc caſu teſtamentum retraditum poſterius erit *a*.

a *Perkinus Teſtaments* 479.

§. Fit etiam quandoque, ut voluntas hominis, quæ jure civili ambulatoria eſt uſque ad mortem *b*, propter præjudicium alterius contractus unde teſtamentum deſcendet, apud nos mutari non poſſit. Exempli cauſa: Titius poſſidet quaſdam terras in feudo (ut noſtri loquuntur) quas Sempronio ſub hac conditione alienat, ut illius ſint ad terminum vitæ ſuæ, ſed ad uſum dicti Titii, deinceps ut Seio & ejus hæredibus perpetuo remaneant: & ſuper hoc ultimam voluntatem ſuam poſt datam Sempronio poſſeſſionem declarat. Hæc voluntas (ſaltem quatenus ad hanc alienationem attinet *c*) poſteriori aliquâ rumpi non poteſt. Ratio eſt, quia uſus dictarum terrarum ſtatim ad Seium ſpectat, cui remanentia earum modo ſupradicto transfertur, ita ut ſtatim ſi velit, eandem vendere poſſit *d*.

b *l. In ipſius Coſam erciſc. & l. omium* 19. *C. de Teſtamentis.*

c *v. Dyer. f.* 48 *nu.* 12.

d *Perkinus Teſtaments nu.* 480. *v. Dyer. fo.* 325. *nu.* 37.

DE INOFFICIOSO TESTAMENTO.

TIT. XVIII.

INofficioſi teſtamenti querela apud noſtros non auditur: nam de feudis militaribus, niſi pater ultra mones inter vivos vel mortis cauſâ dona-

tiones ſtatuto comprehenſas trientem legitimo hæredi relinquat, teſtamentum in hac parte irritum eſt *a*: ita ut hæres nihilominus poſſeſſionem inde capere poſſit, aut etiam legatarium, ſi prius eam adeptus ſit, continuo per ſe ejicere *b*, vel poſtea per Judicem removere *b*.

§. 1. In catallorum diſpoſitione variæ diverſorum locorum videntur eſſe conſuetudines, quarum apud veteres juris noſtri ſcriptores haud obſcura veſtigia permanent *d*. Sed de jure communi voluntas horum diſtribuendorum teſtatori ſemper libera fuit *e*. Quare breve illud de rationabili parte bonorum, quod tam uxori quàm liberis ad partem aliquam bonorum paternorum recuperandum contra executores jacet *f*, non generale eſt, ſud certis comitatibus peculiare, quorum conſuetudo poſtulat, ære alieno deducto, quod reliquum eſt in partes dividatur, una uxori, altera liberis, tertia teſtatoris arbitrio relinquenda *g*.

DE HÆREDVM QVALITATE & differentia.

TIT. XIX.

HÆredes, ut à noſtris quoque accipiuntur *h*, fuerunt olim neceſſarii quoad hæreditatem à majoribus per proximum anteceſſorem diductam & derivatam *i*. (Sicut etiam & hodie ſunt quoad partem *k*) idque non ſolùm ut in feudo ſuccederent, ſed etiam anteceſſoris ſui æs alienum diſtraherent *l*: etiam warantiis, id eſt, de evincendo cautionibus, quas ille vel alii majores in terris aliquibus vendendis alicui ſpoponderunt;

a *An.* 32. *H.* 8. *c.* 1.
b *Bract. l.* 2. *c.* 39. *nu.* 2.
c *Bract. ibidem v. infra tit. de legat. Sect.* 5.
d *Glanvil l.* 7. *c.* 5. & 7. *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.
e *Iidem ibidem.*
f *Regiſtrum originale fo.* 142. *b. Fitzh. nat. br. fo.* 122. *L.*
g *v. Supra de exhæredatione liberorum Sect.* 2.
h *ſupra tit.* 14. *in prin.*
i *Glanvil. l.* 7. *c.* 1.
k *An.* 32. *H.* 8. *c.* 1.
l *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.

derunt, obnoxii perpetuò & obligati eſſent.

§. 1. Quia autem conſtat quòd liberi naturales & legitimi vocantur præ aliis ad ſucceſſionem, non eſt inutile videre ſtatum & differentiam liberorum: quæ quidem multiplex eſt. Liberorum enim quidam ſunt naturales & legitimi: legitimorum & naturalium ſunt aliqui filii & hæredes, aliqui filii & non hæredes: aliqui etiam patrum ſuorum hæredes, aliqui matrum: aliqui & patrum & matrum. Aliqui etiam non ſunt hæredes licèt & legitimi & naturales ſint. Aliqui inſuper incipiunt eſſe hæredes, aliqui eſſe hæredes per caſum ceſſant. Naturalium autem & legitimorum aliqui propinqui, & aliqui propinquiores: aliqui etiam remoti, aliqui remotiores *a*. Sed de his infra *b*.

DE LEGATIS.

TIT. XX.

DOnatio mortis causâ eſt, cùm teſtator rem legatam ſeipſum magis habere voluerit, quàm eum cui legata fuerit, & eum cui legata eſt magis quàm hæredem ſuum *c*.

§. 1. Jus commune cauſas teſtamentarias licèt maximâ pro parte foro eccleſiaſtico ſecundum regulas juris civilis & canonici judicandas reliquerit: peculiaria tamen quædam de terris, catallis realibus & rebus ſoli ſtatuit, quæ ad ſuum quaſi tribunal dirimenda advocavit. Ea nos quantâ poſſumus brevitate perſtringemus.

§. 2. Primò legare omnes poſſunt, quibus fas eſt teſtamentum facere. Illi qui ſunt, ſupra do-

a *Bract. l.* 2. *c.* 29. 30. *&c. Brit. c.* 118. *v. Cocum l.* 3. *caſu Ratcliſe. f.* 40. 41. 42. *Plowd. caſu Remiger f.* 28. *a. Flet. l.* 6. *c.* 1. *Sect. Librorum & ſeqq.*

b *Tit. de gradibus cognationum.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 21. *nu.* 1.

cuimus *a*. Terras tamen aut tenementa nemo rectè legat, qui tempore conditi teſtamenti in earum poſſeſſione non eſt *b*. Quod ita verum videtur, ſi neque alius ejus jure ſeu nomine poſſideat. Reverſionem enim quis rectè legat *c*.

§. 3. Legatorum capaces etiam ſunt omnes, quos jus ſpecialiter non excipit. Hi ſunt religionem ingreſſi *d*, quique adhuc exiſtentiam nullam habent, licèt poſtea futuri: quemadmodum ſi quis legaverit tali collegio vel Cantuariæ, quale nullum eſt tempore mortis teſtatoris, ſed poſtèa extruitur *e*. Poſthumus verò in favorem teſtamentorum, licèt in utero matris, exiſtere intelligitur *f*.

§. 4. Vir autem licèt uxori inter vivos donare non poſſit, quia eadem perſona, durante matrimonio, uterque judicatur: ei tamen terras teſtamento ſuo rectè dat legat, quia legata ante mortem teſtatoris, quâ hæc conjunctio diſſolvitur, effectum non capiunt *g*.

§. 5. Incertæ perſonæ etiam rectè legatur, quæ poſtea certa reddi poteſt. Annus reditus Titio ad vitam ſuam, & poſt ejus mortem ei qui primus Divi Pauli templum mane ingreditur, & hæredibus ſuis legatur. Sempronius mane templum ante omnes ingreditur: hoc legatum tam Titio, quàm Sempronio & hæredibus ſuis utile erit *h*.

§. 6. Corpus politicum, niſi per chartam Regiam perquirendi licentiam conceſſam habeat, feudum legatum ad uſum ſuum acquirere non poteſt *i*.

§. 7. Veteri jure noſtro feuda legari teſta-

a *Tit.* 12. *hujus libri.*
b *Fulb. paral. c. diviſes. f.* 37. *a. & ſtat. an.* 32. & 34. *H.* 8.
c *Infra tit.* 20. *nu. libri. Sect.* 31.
d *Perkinus tit. deviſes.* 566. & 577.
e *Perkinus deviſes* 505. *Fulb. paral. Deviſes. f.* 35. *b.*
f *Nov. term. jur. verbo. deviſe.*
g *Fulb. paral. Deviſes fo.* 36. *a.*
h *Fulb. eodem f.* 36. *a.*
i *Perkinus tit. Deviſes* 505.

mento

mento prorſus non potuerunt *a*, ſed ad proximos hæredes neceſſariò deſcendebant *b*, niſi contra jus commune particularis conſuetudo civitatis aut municipii alicujus hoc ferret *c*, aut ſaltem hæres tali legato conſenſum ſuum præberet. Quiſquis itaque terras teſtamento ſuo ad alium derivari voluit, primò aliquem in eis feoffavit ad uſum tamen ſuum & hæredum ſuorum *d*: atque ita uſum dictarum terrarum, licèt non ipſas terras alicui tertio legare potuit *e*. Sed huic incommodo vel jejuno potius frigidoque commento poſteritas medicinam adhibuit, effecitque ut non uſus tantùm, ſed & ipſæ terræ, cum quadam tamen moderatione teſtamento transferri poſſint *f*. Nam feudi militaris trientem hæredi adhuc relinquere tenemur: & teſtamento nuncupativo, quia hîc multum præjudicii verſatur, terras legare non permittimur *g*.

§. 8. Si vir & uxor conjunctim terras perquirant ſibi & hæredibus viri: & vir eas extraneo poſt obitum ſui & uxoris legaverit, utiliter quidem legat. Nam vir hoc caſu feudum ſimplex habet *h*.

§. 9. Si duorum tenentium conjunctorum in feudo ſimplici, ubi terræ & tenementa per conſuetudinem loci teſtamento dari poſſunt, alter jus ſuum tertio cuiquam legaverit, hoc legatum prorſus inutile eſt. Nam cùm teſtamentum ante mortem teſtatoris vires non capiat, conjuncti tenentis jus eodem momento quo ſpiritum ultimum exhalat, ad ſocium ſuum jure

a *Perkinus Deviſes* 537. *cujus juris ratio eſt apud Brit.c.*34. *v. an.* 27. *H.* 8.*c.* 10. *Doct. & ſtud.l.* 1. *c.* 7. & *c.* 20. *Dyer.f.*74. *nu.* 14.

b *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. *Bract.l.* 2. *c.*26. *Dyer. f.*127. *nu.* 54.

c *Litle. l.* 2. *c.* 10. *Fitzb. nat. br.fo.* 198. *L.* —

d *v. Perkinum Deviſes* 528.

e *Idem ibidem* 497.

f *An.*32.*H.* 8.*c.* 1. *Brocus Teſtaments* 19. *Swinb. parte* 3. *Sect.* 4. *v. Cocum l.* 3. *caſu. Butler fo.* 30. *a.*

g *v. Supra tit.* 10. *hujus lib. in princ. v. Dyer. fo.* 155. *nu.* 21.

h *Perkinus Deviſes* 539.

non decreſcendi transfertur *a*. Quod tamen in participibus aliter ſe habet: quia nimirum participes jure ſanguinis & hæreditatis terras aſſequuntur, non beneficio donatoris, ut tenentes conjuncti *b*.

§. 10. Poteſt quoque quis teſtamento conſtituere, ut executores ſui terras ejus quas in feudo tenet & legare poteſt, vendant, & commodum inde proveniens in pias cauſas aut animæ ſuæ ſalutem diſtribuant *c*. Sed ſi illi intra biennium teſtatoris mandatum non impleverint, hæres in eaſdem ingredi, eoſque ejicere poteſt *d*.

§. 11. Titius terras quas in feudo ſimpliciter tenet per ſocagium, uxori ſuæ dat quàm diu vixerit, & earum remanentiam Sempronio fratris ſui filio ejuſque hæredibus maſculis de corpore ſuo procreandis. Et ſi contingat dictum Sempronium ſine hæredibus de corpore ſuo procreatis decedere (maſculos neque expreſſe nec implicite innuendo) tum dictam remanentiam Mævio alii adgnato ſuo ſuiſque hæredibus maſculis in feudo ſimplici dat legat: & ob defectum hæredum maſculorum à dicto Mævio ſuſcitandorum, proximis hæredibus maſculis ab illa ſtirpe legitime procreandis dictas terras relinquit. Sempronius unicâ filia Arëthusâ relictâ, moritur. Dubium ſuboritur an Arethuſa in dictis terris vi verborum prædictorum (& ſi contingat &c.) ſucceſſura ſit, an hæres aliquis maſculus gradu remotior. Dijudicatur autem verba illa non generale tallium hæredibus Sempronii inducere, aut efficere quo minus terræ legatæ hæredibus maſculis ſpecialiter annexæ permaneant *e*.

§. 12. Catalla cujuſcunque generis, ſive perſonale

a *Inſtit. jur. com. c.* 15.
b *Ibidem. v. differentiam participum & tenentium conjunct. infra l.* 3. *de ſocietate.*
c *Perkinus Deviſes.* 422. 541. 540. & *ſeqq. v. etiam ſtat. an.* 21. *H.* 8. *c.* 4.
d *Fulb. paral. c. deviſe. fo.* 40. *b. Plowd. caſu welkden f.* 523. *b.*
e *Dier. fo.* 171. *nu.* 7.

ſonalia nimirum ſive realia legari poſſunt *a*. Itaque commodum quod è cuſtodia vel hæredis vel etiam terrarum provenit *b*, conductio (quam leſſam ad terminum annorum dicimus) equi, boves, oves, aurum, argentum tam factum vel ſignatum quàm non, annuli lecti, vaſa quæcunque ſine diſcrimine legantur *c*: niſi tamen teſtator conjunctim & pro indiviſo cum alio mortis ſuæ tempore poſſideat *d*, aut niſi feudo liberove tenemento ſic affixa ſint, ut ſine ejus damno avelli nequeant, ſed pars ejus reputentur *e*.

§. 13. Denarii quoque qui ſub conditione debentur, utiliter legantur, nam poſtea executoribus ſoluti legatario cedunt *f*.

§. 14. Etiam catalla, quæ jure uxoris noſtræ poſſidemus, ut conductiones ſive leſſas ad terminum annorum, aut ſimilia, legare poſſumus *g*.

§. 15. Res quoque incerta rectè legari videtur, dummodo per legatarium certa reddi poſſit *h*.

Sect. 16. In frugibus per terrarum poſſeſſores ſatis, nec dum à ſolo ſeparatis noſtri Juriſperiti variè juxta ſpecierum diverſitatem ſtatuerunt. Exempli causâ, mulier in dotem tenens ſementem facit, & ante meſſem moritur: fruges nondum maturas legare poteſt *i*. Quod etiam verum eſt in terris quas dotis nomine cum alio conjunctim & pro indiviſo tenet *k*.

Sect. 17. Si tamen præter modum per cuſtodem hæredis dotata ſit, & ſic moriatur ut fruges creſcentes reliquerit, per hæredem interim maturitatem ætatis aſſecutum ejus executores ejici

a *v. Perkinus Deviſes* 511. *& ſeqq.*
b *Flet. l.* 1. *c.* 11.
c *Perkinus eodem* 525.
d *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 6. *Litl. l.* 3. *c.* 3.
e *Brocus executors.* 65.
f *Perkinus ubi ſupra &* 527.
g *Perkinus Deviſes.* 560.
h *Fulb. paral. f.* 38. *b.*
i *Perkinus Deviſes* 521. *& ſtatut. Merton. c.* 2. *an.* 20. *H.* 3. *Flet. l.* 2. *c.* 57. *Sect. mulier & Sect. proviſum eſt.*
k *Perkinus eodem* 523. *Fulb. paral. Deviſes fo.* 38. *a.*

poſ-

a *Perkinus Deviſes.* 524.

poſſunt 2 impediri quo minus eas capiant *a.* Item ſi hæres ad ætatem perveniens contra matrem vel novercam vel aliam quamcunque anteceſſoris ſui viduam per breve de admenſuratione dotis terras recuperaverit: recuperatas pariter cum frugibus obtinet, & eas legare poteſt *b.*

b *Idem ibidem.*

Sect. 18. Si quis etiam per conſuetudinem Angliæ terras tenens eas alii locaverit & moriatur: conductor fruges licèt adhuc non maturas percipiet, & interim fato cedens eaſdem legare poteſt *c.* Quod jus rectori eccleſiæ quoque in frugibus glebæ ſuæ competit *d.*

c *Perk. ibidem* 514.

d *An.* 28. *H.* 8. *c.* 11.

Sect. 19. Præterea terras jure uxoris poſſidens, uxore poſt ſparſas fruges decedente, eas lucratur & utiliter legat *e.* Quod etiam in conductore tenet, ſi hoc modo tenens terras alii locaverit *f.*

e *Perkinus Deviſes.* 518. *v. Litle. l.* 1. *c.* 8. *in prin.*

f *Perkinus ibidem.* 513. *Fulb. paral. fo.* 37. *b.*

Sect. 20. Obligatio, quam ſcriptum de ſtatuto mercatorio dicimus, executioni ſuper manerio quodam debitoris mandatur: creditor terras ſerit: & ante meſſem tenens aliquis dicti manerii diem obit, cujus hæres infra ætatem eſt, ita ut ejus cuſtodia integro debito ſufficiat. Hoc non obſtabit, quo minus fruges immaturas legare quoque poſſit *g.*

g *Eodem* 516.

Sect. 21. Sed terras in vadium mortuum quis obligat, & ſolutâ ad diem pecuniâ eas liberat: creditor fruges interim ſatas & non perceptas (licèt aliqui contra ſentiant) legare poſſe videtur *h.*

h *Perkinus eodem* 516.

Sect. 22. Tenens in tallio terras talliatas alii locat, quas conductor ſerit: hæres per breve de forma donationis in deſcenſu recuperat, & ante fruges perceptas mortem obit: eas aliquorum judicio, quamvis aliis contradicentibus, teſtamento ſuo rectè legat *i.*

i *Perkinus Deviſes* 520. *Fulb. paral. c. Deviſes fo.* 37. *b.*

Sect. 23. Quidam

§. 23. Quidam feudum poſſidens moritur, filiam unicam & uxorem gravidam relinquens: filia feudi poſſionem aggreditur, & agris ſemina mandat: ante fruges maturas naſcitur matri filius, ad cujus uſum propinquus aliquis amicus feudi poſſeſſionem acquirit: filia hoc caſu fruges legare poteſt *a*. Sed ponamus matrem ante natum filium dotem contra filiam obtinuiſſe, & eam partem vicecomitis aſſignatione cepiſſe, quam filia ſeminaverat: certe ſegetem legare poteſt. Sed hoc tamen ſine controverſia non procedit *b*.

§. 24. Qui terras poſſidet ad terminum annorum, vaſtum committit: unde locator eas per breve de vaſto recuperat; fruges hoc caſu creſcentes conductor legare non poteſt *c*. Ut neque ſi quis dictas terras vi antiquioris tituli contra locatorem evincat *d*.

Sect. 25. Quidam domum conductam habens ad quadraginta annos, eam domum Sempronio dat legat, titulum quem habet vel donat, non recenſendo. Quæritur quid legatum eſt? & judicatur ipſum jus legatum eſſe, quod teſtator habuit, id eſt, terminum quadraginta annorum *e*.

Sect. 26. Qui terras ad terminum annorum conduxit, jus ſuum in eis dat legat Titio: & ſi Titius ante terminum finitum deceſſerit, tum annos reliquos Sempronio dat. Titius legatum adipiſcitur, nec multo poſt, jure ſuo in eiſdem alienato nec termino adhuc tranſacto, diem obit. Quæſitum eſt aliquando quis modus Sempronio reliqui termini aſſequendi competit? & judicatum eſt eum eſſe ſine remedio *f*. Sed ſi teſtator tot annos dictæ conductionis Titio legaſſet, quot vixiſſet, & in reliquis Sempronium ſubſtituiſſet, Titius ſic terminum alienare non potuiſſet,

a *Perkinus eodem* 521. *Fulb. eodem fo.* 38. *a.*

b *Perkinus eod.* 521.

c *Idem eodem* 515.

d *Idem ibidem.*

e *Dyer. fo.* 307. *nu.* 69.

f *Dyer. fo.* 75. *nu* 18. & *f.* 140. *nu.* 41.

iſſet; quin anni ſuperſtites *S*empronio ceſſiſſent *a*.

Sect 27. *S*poliatus contra *S*poliatorum recuperat: fruges ſatas ſpoliatus legare poteſt. Si tamen à ſolo priùs ſeparatæ fuerit, ſpoliator eas aſportat & legare poteſt *b*, in damnis tamen ſpoliato tenetur *c*.

Sect. 28. Teſtator neque actiones ſuas niſi convictas & recognitas, neque actionum inſtrumenta legare poteſt *d*. Quod tamen ex actione aliqua debetur rectè legat. Eſt enim legatum hujuſmodi conditionale: ſc. ſi debitum ſolutum aut per executores recuperatum fuerit *e*.

Sect. 29. Jus noſtrum, ſicut & Jus civile & ipſa ratio ſtatuit, voluntatem (modo juri non contrariam) teſtatoris præcipue ſpectat *f*: ideoque ſi filio & filia ſuperſtitibus, terras ſoboli fœmininæ quis legaverit: licèt filius ſexu dignior ſit, filia tamen terras obtinebit *g*. *S*i conditionem legato adjecerit, quæ nec naturâ nec jure impoſſibilis eſt illa legatum ſuſpendit, donec impleatur *h*. Hoc autem ita verum eſt, ut verbo nonnunquam ob voluntatem teſtatoris conjecturatam, ultra naturalem intellectum extendantur *i* & etiam ex cauſis reſtringantur *k*.

Sect. 30. Titius enim terras *S*empronio dat legat ſub conditione ſolvendi certam pecuniæ ſummam. Licèt verborum vi *S*empronius terras

a *Dyer. fo.* 358. *nu.* 50.51.& *f.* 359. *nu.* 52.
b *Perkinus deviſes fo.* 519.
c *Statutum Glocceſtriæ. an.*6.*Ed.*1. *c. primo.*
d *Bract. l.* 2.*c.*26. *nu.* 2. &. *l.* 5. *tract.* 5. *c.* 10. *nu.* 3. *Fulb. paral. f.* 30. *b.* & 31. *a.*
e *Perkinus deviſes.* 527.
f *Cocus l.* 3. *caſu Butler fo.* 2.7.*b. Fulb. paral. c. deviſes. f.* 47. *b. Plowd. caſu Bret. f.* 343. *a.* & *ſeqq.*
g *Nov. term. jur. verbo deviſe. Fulb. paral. eod. f.* 45. *a.*
h *Brit. c.* 36. *Perk. deviſes* 579. & *ſeqq. Bract. l.* 2. *c.* 6. *nu.* 1. 2. 3. *v. Swinb. parte.* 4. *Sect.* 13.
i *Exempla hujus theoriæ ſequuntur in* §§ *reliquis h. tit.*
k *v. Fulb. paral. c. Deviſes fo.* 41. *b. v. Plowd. caſu Paramour* 540. *a. b.*

ſic

ſic legaras tantùm ad terminum vitæ ſuæ habeat jus tam ob conditionem oppoſitam feudum ſimplex ei legari definit *a*. Aliâs enim ſi legatarius brevi moreretur, legatum ei nocere potius quàm prodeſſe poſſet.

§. 31. Mævio terras ſuas omnes & omnia tenementa Sejus dat legat: non ſolùm terræ & tenementa quæ teſtator actu poſſidet, huic legato cedunt, ſed etiam quæ ſpe, aut (ut noſtri loquuntur) reverſione habet *b*.

§. 32. *S*i terræ cuiquam legantur tenendæ & habendæ per eum in perpetuum: aut habendæ & tenendæ illi & aſſignatis ſuis, feudum ſimplex utroque caſu legatur, licèt hæredum mentio non fiat *c*. Quod tamen alii hæſitanter affirmant *d*.

§. 33. *S*i quis terras alicui his verbis legat: Do Titio terras meas dandas aut vendendas, àut aliter pro arbitrio ſuo diſponendas: feudum ſimplex eſt *e*.

§. 34. Terras Titio & hæredibus ſuis maſculis à corpore ſuo procreandis teſtator legat: Titius autem filiam tantùm procreat, & ex illà nepotem habet: hoc caſu nepos potius avo ſuccedit ex vi legati in his terris, quàm legatum inutile erit: cùm tamen in aliis donationibus contrarium obtineat *f*.

§. 35. Item ſi quis terras poſt mortem uxoris ſuæ filio leget: licèt eas expreſſè uxori non leget, illam tamen benevolâ interpretatione jus noſtrum juvat *g*.

§. 36. Teſtator terras quas in feudo poſſidet, Titio ad terminum centum annorum dat legat ſub hac conditione: *S*i *S*empronio decem quotannis ſolverit: & remanentiam dictarum terrarum Mævio & hæredibus ſuis: licèt Titius con-

a *Brocus. Teſtaments* 18. *Perk. Deviſes* 555.

b *Nov. term. jur. verbo Deviſes.*

c *Nov. term. jur. eodem.*

d *Perkinus deviſes* 557.

e *Term. jur. ubi ſupra.*

f *Term. jur. ibidem Brocus deviſes* 5.

g *Term. jur. ibidem & Plowd. caſu Newis f.* 414. *a. Brocus tit. executors f.* 175. *v. an.* 13. *H.* 7. *fo.* 17.

conditionem violaveritrit, emanentia tamen Mævii per hoc non læditur: licet in contractibus inter vivos contrarium jus eſſet *a*.

a Perkinus Deviſes 564. quem quoque vide 565. 566. 567. 568. 569.

§. 37. Terras ſuas ſuas omnes quis legat *Sem*pronio ſub hac conditione, ſi decem dederit: & deficiente conditione eas familiæ ſuæ relinquit: hoc legatum ad eum qui conſanguinitate teſtatori eſt proximus, ſpectare jus noſtrum pronunciat *b*.

b Fulb.paral. c. Deviſes.f. 46. b.

*Sect.*38. *Si* grana quæ habet in tali horreo Titius cuiquam det leget, & poſt factum teſtamentum plura in idem congerat: verborum generalitas ad illa grana reſtringenda eſt, quæ tempore conditi teſtamenti ibidem recondebantur; quia jus præſumit de eis tantum ſenſiſſe teſtatorem *c*.

c Idem eodem fo. 41. b. vid. Plowd.caſu Bret.fo. 345. ab.

Sect. 39. *Scius* poſt multa legata tandem teſtamento ſuo reſiduum bonorum ſuorum uxori Franciſcæ relinquit his verbis. Reſiduum omnium bonorum meorum Franciſcæ conjugi meæ chariſſimæ do lego (quam quoque hujus mei teſtamenti plenam ſolamque executricem conſtituo) ut pro ſalute animæ meæ & debitorum meorum ſolutione eadem diſponat. Franciſca onus executionis in ſe ſuſcipit, omniaque tum legata præſtat tum debita diſſolvit. Poſtea Mævio nubit qui dictorum onorum poſſeſſionem adeptus condito teſtamento executoribuſque conſtitutis) Franciſcæ præmoritur. *S*uboritur controverſia utrum bona quæ Franciſca ſecundo marito adduxit, ad eam jam denuo revertantur, an per executores Mævii poſſint vendicari? Poſt juſtam autem diſceptationem habitam, in hanc itum eſt ſententiam, ut dicta bona ad Franciſcam, non ad executores pertinerent: idque quia reſiduum bonorum non libero ejus arbitrio diſponenda, ſed

ed certis uſibus deſtinata relinquebantur *a*. a *Dyer. fo.* 331.*nu.*21.

Sect. 40. Stichus qui centum valet & viginti lebet dimidiam partem bonorum ſuorum æqualiter inter Bertam uxorem, & executores ſuos lividendo, teſtamento dat. Dubitatur an Berta quinquaginta, an quadraginta vendicare poſſit? Et reſponſum eſt quinquaginta ei deberi. Si tamen Executores ſpecies aliquas priùs alienaverint, Bertam à ſpecierum alienatarum vendicaione hoc ipſo excluſiſſe, quòd alienatæ ſint *b*. b *Dyer. fo.* 165. *nu.* 57.

Sect. 41. Petuntur legata in foro eccleſiaſtico, quam aſſertionem catallis realibus & perſonaibus aliqui tamen reſtringunt *d*. Nam de feudo ut libero tenemento legato ordinarius cognoſcere non poteſt *e*. Si tamen Judex curiæ Chriſtinæ aliquem in cauſa talis legati citaverit, quale ure communi inutile eſt, prohibitio jacet *f*.

c *Glanvil. l.* 7. *c.* 7.
d *Perkinus deviſes.* 570.
e *Perkinus eodem* 579. 577. 578. 579.
f *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 55.

DE ADEMPTIONE LEGATOrum vel tranſlatione.

TIT. XXI.

UBI Jus civile ob defectum hæredis teſtamentum prorſus inutile facit *g*, noſtrum executore vel non nominato vel onus recuſante, non ſtatim legata perire patitur, ſed adminiſtraionem bonorum ordinarii judicio committenam definit *h*, qui adminiſtrationem ſolutioni legatorum, ſaltem quoad ferunt facultates, aſtringit *i*.

Sect. 1. Etiam terræ, tenementa, aut alia hæreitamenta quæcunque legata per teſtatorem, ſi poſtea per eum alienentur, & denuò redimantur, que debentur legatario, ac ſi omnino alienata non fuiſſent *k*.

g *l.* 10. ff *de jure codicillor.*
h *v. ſupra de teſtam. ordinand.*
i *Brocus executors in diverſis locis.*
k *Brocus Deviſe.* 8.

DE

DE LEGE FÆLCIDIA.

TIT. XXII.

PRimum executoris officium, poſt executionis munus in ſe ſuſceptum, eſt ut æs alienum teſtatoris diſſolvat, qua de re perpendendum cenſeo, quid ſtatuerit antiquitas. *S*i pluribus debeatur (inquit Bractonus *a*) præfertur alius alii. Nam rex omnibus eſt potior: & bene licebit vicecomiti vel aliis Balivis domini Regis, ſi oſtenderint literas domini Regis de ſummonitionibus *S*caccarii patentes imbreviare & attachiare bona catalla defuncti inventa in laico feudo ſuo, ad valentiam ipſius debiti quod debetur domino Regi, per viſum legalium hominum, & ita ut nihil inde amoveatur, & reſiduum catallorum executoribus relinquatur. Ad quæ etiam debita vel alia acquietanda uxor defuncti ſi ſuperſtes fuerit, nihil conferet de dote ſua *b*: cùm dos uxoris debeat eſſe libera. Quod ſic verum eſt, niſi dotis jus acquiſitum maritus Regi deberet. *S*ecundo loco deduci debent debita aliorum, quæ clara ſunt & recognita: inter quæ connumerari potuerint ſervitia ſervientium, & ſtipendia famulorum, dum tamen certa ſint. *S*i autem incerta ſint, qui ſine certo precio ſteterint in ſervitio alicujus, licet ex voluntate dependeant, tamen cùm ex arbitrio teſtatorum & amicorum taxata fuerint, ex bonis defunct deducantur. Item deduci debent expenſæ facta circa funus. Item neceſſaria habeat uxor uſque ad quarentenam, niſi fuerit ſua dos citiùr aſſignata.

a *l. 2. c. 6. quocum conſpirat Galanui. l. 7. c. 5. Fleta. l. 2. c. 57. Sect. Item ſi liber homo & ſeq.*

b *Fitzh. nat. br. fo. 151. A.*

Sect. 1. Ut autem facultates defuncti tantò meliu

lius cognoſcantur: executores vel adminiſtratores cum ſcientia & conſilio duorum ad minus creditorum aut legatariorum, vel illis intereſſe recuſantibus, proximorum (modo integrorum) defuncti conſanguineorum, vel etiam illis nolentibus aliorum quorumcunque proborum hominum, verum & fidele inventarium omnium bonorum & catallorum tam mobilium quàm immobilium, quæ defunctus tempore vitæ & mortis habuit, conficere tenentur: & inſuper ea omnia & ſingula juſtè æſtimata in duas chartas ſive tabulas ſimiliter laciniatas ſeu indentatas (ut noſtri loquuntur) deſcribere earum alterâ ſibi reſervatâ, alteram ordinario tradere. Si tamen teſtator terrarum aliquarum aut tenementorum auctionem fieri juſſerit, pecuniæ inde conflatæ in inventarium minimè rediguntur *c*.

§. 2. Hæredes autem tenentur debito ſuorum anteceſſorum, ad quæ catalla non ſufficiunt, acquietare *d*. Quod ſi neque ſic teſtatoris facultates debitis ſufficiant, excepto domini Regis privilegio, olim fiebat ubique defalcatio *e*.

§. 3. Hodie quoque jus eſt, ut non niſi ære alieno diſſoluto, legata ſolvi debeant. Sic enim executor de bonis ſuis ſatisfacere creditoribus tenebitur *f*. Non tamen omnibus debitum vendicantibus aurem præbere cogitur, ſed iis tantùm, contra quorum actiones ipſe teſtator, ſi viveret, legem ſuam vadiare non poſſit *g*.

§. 4. Quod ad privilegia creditorum attinet, antiquum jus aliquantulum videtur immutatum. Hodie verò ante omnia executor moderatas funeris expenſas deducere poſſe videtur:

c *An.* 21. *H.* 8. *c.* 5. 8. *Swinb. parte* 6. §. 9.

d *Glanvil* & *Bract. ubi ſupra*

e *Bract. ibidem*

f *Doct.* & *ſtud. l.* 2. *c.* 11. *Brocus executors* 116. *Perkinus Teſtaments* 88.

g *Brocus executors* 79. 78. 217. 163. 171. *Doct.* & *ſtud. l.* 2. *c.* 11. *v. Plowd caſu Norwod. fo.* 181. *a.* & *ſeqq. Dyer. fo.* 23. *nu.* 144. 145. & *fo.* 80. *nu.* 53. 54. 55.

tur: & deinceps creditoribus ex juris præſcripto ſatisfacere. Eorum autem primum locum ſuâ prærogativâ Rex occupat *h*. Secundum illis quibus juxta ſtatutum de mercatoribus, aut in recognitione, teſtator obligatus fuit. Tertium ii, qui teſtatorem ſuper debito judicialiter condemnatum habent *i*. Quartum chirographarii qui obligationes pœnales habent *k*: & horum illi quorum dies præterlapſus eſt *l*; & inter ipſos, ſi plures ſint, ii qui primò agunt. Sin ſimul agere incipiant, aut dies ſolutionis adhuc non ſit præteritus, gratificandi copiam executor habet. Obligationes pœnales ſequuntur illæ quas ſimplices billas dicimus *m*. Ultimum locum tenent qui ſine ſcripto contraxerunt, nec legis vadiatione per teſtatorem declinari poſſent: utpote Servientes pro ſalariis ſuis, & qui reditum ob terras aut ædes ad terminum annorum aut vitæ teſtatoris conductas non ſolutum vendicant: ſi qui ſint alii ſimiles *n*. Cæteris qui nudo verbo contraxerunt executores ſatisfacere non tenentur *o*. Aliquorum tamen opinione & hi actione ſuper caſu propter promiſſum teſtatoris adjuvare poſſunt *p*.

§. 5. Si is executor conſtituatur, cui teſtator pecunias debebat, poteſt ad ſui ſatisfactionem primo ſummum debitam è defuncti facultatibus deducere: deinde quod ſupereſt reliquis creditoribus ſolvere tenetur *q*.

§. 6. Poſt debita ſoluta ſi reliquæ facultates legatis ſufficiant, quilibet legatarius integrum ſuum legatum jure poſcit, aliter non niſi pro portione facultatum ad univerſorum legatorum quantitatem. Ita tamen ut executor ſumptus bonâ fide expenſos & nomina deſpera-

h. *magna char. c.* 18.
i *v. Swinb. parte* 6. §. 16.
k *v. Brocum executors nu.* 88. & 172.
l *Dyer. fo.* 80. *nu.* 54.
m *Swinb. ubi ſupra*
n *Brocus ubi ſuprà. nu.* 33. 87. 127. 163.
o *Brocus ibidem*
p *Term. jur verbo executor.*
q *Plowd. caſu Wodward. fo.* 185. *b.*

ta

tà deducere prius poſſit. Sed Falcidiæ nominê nihil vel retinere vel Judicis officio petere. Bona tamen aliàs non legata ille lucratur *r*.

§. 7. Executores etiam Executorum debitis primi teſtatoris tenentur, niſi bona ejus per teſtatorem ſuum plenè adminiſtrata probauerint *ſ*.

r Perkinus Deviſes 525.

ſ Dyer. fo. 174. nu. 21. & 22. an. 25. Ed. 3. ſtat. 5. c. 5.

DE FIDEI COMMISSARIIS HÆREDITATIBUS, ET AD ſenatuſconſultum Trebellianum.

TIT. XXIII.

HÆreditates fidei commiſſariæ nullo in uſu ſunt apud nos. Aliquid tamen illis ſimile repræſentant eæ fiduciæ, quas in dando terras noſtras extraneis, ad uſum tamen noſtrum & hæredum noſtrorum, vel etiam hominibus privatis ad commodum corporis politici, collocare ſolemus. Sed iſtorum uſuum inventionem ut principi dominiſque feudorum injurioſum *t* conſtitutiones regni ſuſtulerunt, aut ſaltem magna ex parte mutaverunt *u*.

t v. Cocum l. 1. caſu Shudley fo. 123. a.

u v. an. 1. R. 3. c. 1. & an. 4. H. 7. c. 7. & an. 27. H. 8. c. 10.

DE SINGULIS REBUS PER fidei commiſſum relictis.

TIT. XXIIII.

SIngularum rerum fidei commiſſa, ſi illa quæ proximo titulo propoſita ſunt exceperimus, noſtri ſilentio prætereunt, & juris civilis definitionibus relinquunt.

DE CODICILLIS.

TIT. XXV.

Codicillorum nomen apud noſtros non ſæpe legitur: quamobrem in iis ea ſequimur, quæ à jure civili & canonico mutuati ſimus: niſi tamen feudum aut liberum tenementum contineant: quo caſu probari tantùm coram Judice eccleſiaſtico debent, à regni legibus ſuam interpretationem accipere.

Finis Libri Secundi.

IN-

INSTITUTIONUM JURIS ANGLICANI LIBER TERTIUS.

DE HÆREDITATIBUS QUÆ Ab inteſtato deferuntur.

TIT. I.

EST etiam alia cauſa acquirendi dominii, quæ dicitur cauſa ſucceſſionis, & quæ competit ſingulis hæredibus, de omnibus de quibus anteceſſores eorum obierunt ſeiſiti ut de feudo, vel etiam ſeiſiti fuerunt aliquo tempore ut de feudo & jure hæreditario, nec idem alienaverunt: quod quidem deſcendere debet hæredibus propinquioribus, maſculis vel fœminis rectâ lineâ vel tranſverſali venientibus. Deſcendit itaque jus quaſi ponderoſum quiddam, cadens deorſum rectâ lineâ vel tranſverſali: & nunquam reaſcendit eâ viâ quâ deſcendit per mortem anteceſſorum. A latere tamen aſcendit alicui propter defectum hæredum inferiùs provenientium *x*.

x *Glanvil. l. 7. c.* 1. *Bract. l.* 2. c. 29. *nu.* 1. *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 7. *Fleta. l.* 6. *c.* 1. *Sect. ſucceſſio & c.* 2. *in prin.*

§. 1. Deſcendit jus vero hæredi, ubicunque natus fuerit vel in utero matris, citra mare vel

ultra, idque ſive infra ſive extra Regis noſtri dominia, dum tamen parentes ad fidem regis noſtri habeat; & mater cum venia mariti ſui transfretaverit: nec poteſt aliquis ſibi facere hæredem: quia ſolus deus hæredem facit: & quia hæres dicitur ab hæreditate, non hæreditas ab hærede *y*.

§. 2 Hæreditas autem eſt ſucceſſio in univerſum jus feudale quod defunctus anteceſſor habuit, ex quacunque cauſa acquiſitionis vel ſucceſſionis, cum ſeiſina vel ſine: ut ſi cum ſeiſina quocunque tempore ſeiſitus fuerit, in vita ſua vel in morte: ſc: die quo obiit. Et ſi jus ad plures hæredes deſcendat, ſucceſſive & ſine ſeiſina: tamen eadem ſeiſina competit hæredi quam anteceſſor habuit vel in vita vel in morte. Et cum jus proprietatis concurſum habuerit cum ſeiſina: ſtatim & ſine mora acquiritur hæredi liberum teſtamentum *z*.

§. 3. Hæredem noſtri non eodem modo dividunt: alii enim in proximum & remotiorem *a*, alii in propinquum & propinquiorem & remotum & remotiorem diſtinguunt *b*.

§. 4 Si quis plures filios habeat, omnes ii ſunt hæredes propinqui, poſt natus ſicut & ante natus *c*: & filiis deficientibus filiæ *d*.

§. 5. Propinquior eſt ante natus *e*, niſi tamen loci conſuetudo aliud inducat *f*; aut niſi ante natus alienigena, poſt natus civis ſit *g*.

§. 6. Eſt autem hæres remotus, ut ſi quis haberet plures filios & filias: maſculi erunt hæredes propinqui, filiæ erunt hæredes remotæ. Nam hoc verum perpetuo eſt, ut maſculi fœminis ejuſdem gradus præferantur *h*.

y *Glanvil. & Bract.*] *ubi ſup. v. ſtatuta an.* 25. *Ed.* 3. *ſtatuto* 2. *& an.* 4v. *ejuſdem c.* 10. *Fleta. l.* 6. *c.* 1. *§ ſucceſſio.*
z *Bract. eodem nu.* 2. *Brit. c.* 56. *Fleta l.* 6. *c.* 1. *§. hæc quidem.*
a *Glanvil. l.* 7. *c.* 3.
b *Bract. l.* 20. 2. 30. *nu.* 1. *Brit. c.* 11. 8. *v. Flet l.* 6. *c.* 1. *&* 2.
c *Bract. ibidem*
d *Glanvil. l.* 7. *c.* 3.
e *Bract. ibidem.*
f *Glanvil. ubi ſupra.*
g *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 7. *& c.* 20.
h *Bract. l.* 2. *c.* 30. *nu.* 3.

Sect. 7.

§. 7. *S*i autem plures filios & nullam filiam ſed nepotes ex filiis; filii erunt hæredes propinqui, & nepotes erunt hæredes remoti *i*. *Si* plures filias, & nullum filium, omnes ſunt hæredes propinquiores *k*.

§. 8. Item dici poterunt remotiores reſpectu hæredum remotorum: ſicut ponepos: abnepos, atnepos, trinepos, & ſic ulterius deſcendendo: vel ſi deſint deſcendentes tranſvertendo in infinitum *l*.

§. 9. Antiqui regni noſtri conſuetudo eſt ut promogenitus filius patri ſolus in feudo ſuccedat: ſi autem filii non ſunt, ſed filiæ: tum omnes filiæ cohæredes erunt *m*. Quod idem verum eſt in neptibus & proneptibus, ſi nepotes aut pronepotes deſint.

§. 10. Etiam hoc ſemper apud nos receptum fuit ut feudum nunquam aſcendere, vel (ſi velis) deſcendere à filio ad patrem vel matrem nec aliquem alium in recta linea anteceſſorem poſſit *n*. Neque ullus in linea tranſverſali vocatur ad ſucceſſionem, quàm diu aliquis ſuperſtes erit in linea rectè deſcendenti *o*.

§. 11. Proles ante matrimonium ſolemnizatum genita, jure regni nothus ſive baſtardus eſt, neque in hæreditatem ſuccedit *p*. Neque baſtardus hæredem habet niſi de corpore ſuo *q*.

§. 12. Catalla neque perſonalia neque realia ad hæredem deſcendunt, ſed ex conſuetudine regni ad executores, aut ab inteſtato ad

i *Bract. ibidem.*
k *Glanvil. l. 7. c. 3.*
l *Bract. l. 2. c. 30.*
m *Doct. & ſtud. l. 1. c. 7. v. tamen Glanvillam de nepote filii ante patrē mortui l. 7. c. 3. Fleta. l. 6. c. 1. §. ſi Titius*
n *v. Cocum l. 3. fo. 40. a in caſu Ratclife. Doct. & ſtud. l. 1. c. 7. Bract. l. 2. c. 29. in prin. Litle. l. 1. c. 1. v. tamen Brit. c. 119 paulo ante finem.*
o *Bract. l. 2. c. 31. nu. 1. Fleta l. 6. c. 2 in prin.* p *Doct. & ſtud. l. 1. c. 7. & c. 20. Stat. Merton. c. 4. an. 20. H. 3. v. Perkinum tit. Grawnts 49. & 50.* q *Glanvil. l. 7. c. 16. Perkinus Grawnts 48. in fin.*

r Doct. & stud. l. 1. c. 7. v. an. 13. Ed. 1. c. 19. & an. 31. Ed. 3. c. 11. & an. 21. H. 8. c. 5. v. Fletam l. 2. c. 57 § Item si liber *ſ Dyer fo. c. 77. nu. 57.* *ſ Dyer. fo. 232. nu. 5. & fo. 256. nu. 8. & fo. 160. nu. 42. & fo. 271. nu. 26.* *t Fleta. l. 6. c. 1. § Dominus.* *u l. 4. titulo. 18. de pub. judi §§ 8. & 22.* *x Lile. 1. 1. c. 1. Brit. c. 119. nu. 7. Fleta. l. 6. c. 1. omnes autem & Sect. jus etiam & Sect. quandoque* *y Litletonus. ibidem v. Gocum l. 3. casu Ratclife fo. 40. & 41. a. b. & fo. 42. a.*

Ordinarium & per eum conſtitutos adminiſtratores deferuntur *r*. Vel etiam ſi nemo adminiſtrare velit per ordinarium ſuo periculo ſequeſtrari debent. *ſ*.

§. 13. Dominus capitalis loco hæredis habetur, quoties per defectum vel feloniam extinguitur ſanguis ſui tenentis *t*. Hoc tamen ſine diſtinctione hodie non procedit, ut ſuo loco oſtendetur *u*.

DE LEGITIMA ADGNATOrum ſucceſſione.

TIT. II.

IN linea tranſverſali hoc perpetuum eſt: ut hæredes ſint ii, qui integrum ſanguinem defuncti participant: Exempli gratia: Titius habens filium Sempronium & filiam Arethuſam ex una uxore & filium Mævium ex alia, moritur: Sempronius ei ſuccedit & ſine liberis decedit: Arethuſa ſoror & non Mævius frater ad ejus hæreditatem vocatur *x*.

§. 1. Item Titius habens fratrem Sempronium & duos filios Sejum nimirum ex una & Mævium ex altera uxore: Titio mortuo ſuccedit Sejus, & Sejo ſine liberis defuncto Sempronius patruus, quia integri eſt ſanguinis non Mævius frater *y*. Sed ſi Sempronus ſine liberis quoque decedat, Mævium ſucceſſorem habet, quia utroque latere illi conjungitur, tam avi

nimirum

nimirum quàm aviæ *z*. Atque ideo niſi Sempronius tam ex parte matris quàm patris Titio frater ſit, contrarium videtur eſſe ſtatuendum. z *Litle. ibidem paulo poſt.*

§. 2. Linea tranſverſalis duplex eſt: altera deſcendens per fratrem ad ejus liberos, altera aſcendens per patruum & ſic deinceps. Ex aſcendenti autem nemo ſuccedit niſi deficientibus iis, qui è deſcendenti ſunt *a*.

§. 3. E linea tranſverſali deſcendenti ſuccedit is qui proprior gradu eſt: & ſi hæc linea defecerit, is qui in aſcendenti tranſverſali defuncto proximus eſt *b*. a *Bract. l.* 2. *c.* 30 *nu.* 1. *Brit. c.* 119.

§. 4. Si duo in eodem gradu ſunt, & ambo maſculi, præfertur natu major: ſi alter maſculus altera fœmina maſculus fœminæ præfertur ut in linea recta *c*. b *Bract. ubi ſupra Fleta. l.* 6. *c.* 2. § *Illis autem.*

§. 5. Ubi hæreditas è parte matris provenit, ibi filio ſine liberis decedenti proximus conſanguineus à parte matris hæres fit, non ex ſolo patre frater *d*. Sed ſi filius feudum pecuniis ſuis perquiſiverit & ſine liberis moriatur, adgnatum proximum è parte patris ſucceſſorem habet, non cognatum è patre materna, niſi ob defectum adgnationis paternæ *e*. Cognatus tamen è parte materna ſuccedet potius quàm terræ domino feudi ob defectum hæredum contingent aut excident *f*. c *Brit. d. c.* 119. *nu.* 1. & 2. & 7. d *Brit. d. c.* 119. *nu.* 7. e *Litle. l.* 1. *c.* 1. *Cocus l.* 3. *caſu* Ratclif. *fo.* 39. *b.*

§. 6. Titius habet duos filios Sempronium & Mævium: Sempronius vivo patre feloniam perpetrat; & morte punitur, deinceps Titius moritur. Quæritur an feudum de quo ſeiſitus Titius obiit, domino feudi excidat, aut eſchaetæ nomine cedat, an potiùs ad Mævium ſecundum ejus filium deſcendat. Prudentes noſtri hic diſtinguendum cenſent, utrùm Sempronius ſine liberis deceſſerit: ſic enim feudum Titii ad f *Plowden. caſu Cleere & Broke. fo.* 444. *b.* & *ſeqq.*

Mævi-

Mævium deſcendit: aliter verò ad dominum feudi ſpectat *g*. Sed Sempronius in vita patris condemnatus, illi ſuperſtes eſt: hoc caſu licèt ſine liberis decedat, feudum domino feudi excidit, non ad Mævium deſcendit *h*.

g *Dyer. fo.* 48. *nu.* 15.

h *Kitchin tit eſchcate fo.* 110. *b.*

DE SENATVSCONSVLTO Tertulliano.

TIT. III.

NOſtri in feudo rigorem duodecim tabularum imitantur, quod à filiis ad parentes aſcendere nullo modo patiuntur *i*. Ideoque ſi hoc durius videatur cuiquam, illi exoptandum eſt ut Tertullianus aliquis vel Claudius nobis excitetur, qui contrarium Senatui noſtro ſuadeat.

i *Bract. l.* 2. *c.* 49. *nu.* 4.

DE SENATVSCONSVLTO Orphitiano.

TIT. IV.

LIberi apud nos in hæreditatem maternam accedunt æquè atque paternam: eamque eiſdem gradibus & regulis quibus paternam aſſequuntur *k*. Hîc itaque Orphitio nobis opus non eſt.

k *Fleta l.* 6. *c.* 9. § *plura*

DE

DE SUCCESSIONE COGnatorum.

TIT. V.

COgnatos Romani eos appellant ſpecialitèr, qui per fœminas nobis conjunguntur *l.* De horum ſucceſſionibus nihil reſtat iis dicendum, qui duos proximos titulos rectè obſervarunt *m.* Illìc enim docuimus in ſucceſſionibus locum non eſſe cognatis, niſi adgnatorum linea defecerit. Quod ſic intelligendum eſt, ut adgnati remotiſſimi in linea rectè deſcendenti, non item in tranſverſali, proximis ejuſdem cognatis præferantur. Nam filiæ meæ trinepos ante fratris filium, & etiam ſororis trinepos ante patruelem meum mihi ſuccedit *n.*

§. 1. Hoc breviter hîc etiam notandum cenſeo: deficientibus nimirùm in linea recte deſcendenti & utrâque tranſverſali ſucceſſoribus, feudum ad eſcaetæ cauſam reduci, atque ad ejus patronum reverti *o.*

l *l. ult.* §. 1. π *de gradibus affinitatis.*

m *primum ſc.* & *ſecundum hujus libri.*

n *Bra. l.* 2. *c.* 30. & 31. *ſparſim.*

o *Glanvil. l.* 7. *c.* 17. *Bract. l.* 2. *c.* 29. *nu.* 1. *Litle l.* 1. *c.* 1. *Fitzh. nat. br. Brief. d'eſchet. f.* 143. *vide ſupra* § *fin. de hæredit. ab inteſtato.*

DE GRADIBUS COGNATORUM.

TIT. VI.

FActâ mentione de gradibus, bonum eſt videre de perſonis ſuccedentium, & qui in ſucceſſione aliis præferuntur, à primo gradu cujuſque lineæ uſque ad ultimum *p.*

§. 1 In linea rectè aſcendenti ſunt avus, proavus, abavus atavus, tritavus, & majores noſtri in infinitum *q.*

p *Bract. l.* 2. *c.* 31. *nu.* 2.

q *Bract. ibidem Flet.* Sect. *l.* 6. *c.* 2.

§. 2. In linea rectè deſcendenti primum gradum occupant pater & mater, qui faciunt ſtipitem communem: ſecundum filius & filia, tertium nepos & neptis, & ſic deinceps in infinitum *r*.

§. 3. In linea tranſverſali aſcendente ſecundum gradum faciunt frater vel ſoror patris aut matris: id eſt, patruus & matertera & eorum hæredes in infinitum *ſ*.

§. 4. In linea tranſverſali deſcendente ſunt frater & ſoror & eorum hæredes in infinitum *t*.

r Bract. & Fleta. ibidem.
ſ Bract. l. 2. c. 31. nu. 1. Flet. ubi ſupra.
t Bract. & Flet. ibidem.

DE SERVILI COGNATIONE.

TIT. VII.

HIC apud veteres juris civilis ſcriptores titulus ſuperioris pars habetur *u*. Neque quidem jus noſtrum de ſervorum manumiſſorum cognatione quicquam ſtatuit quod ab ingenuorum propagine eſt diverſum. Nam inter eos æquè atque ingenuos juſtæ ſunt nuptiæ *x*.

u wesenbe. hoc tit.
x c. unico extra de conjungio ſervorum.

DE SUCCESSIONE LIBERORUM

TIT. VIII.

AD liberorum ſine liberis decedentium ſucceſſionem patroni apud nos non admittuntur. Itaque ſi quis poſt manumiſſionem feudum acquiſiverit: & ſine hæredibus deceſſerit: hoc quidem feudi ejuſdem dominus jure eſcaetæ vendicabit, & non qui defunctum libertate donavit *y*. De catallis quoque eorum inteſtato decedentium

y Fitzh. nat. br. fo. 143. T. &c.

cedentium idem jus eſt iſtis cum ingenuis z.

z *quod quale ſit. v. ſupra de teſtam. ordinan. &c.*

DE ASSIGNATIONE LIBERtorum.

TIT. IX.

LIberti apud nos nihil differunt ab ingenuis, niſi quòd ſervi aliquando fuerunt. Eorum itaque aſſignatio nullum in hoc regno uſum habet.

DE BONORUM POSſeſſionibus.

TIT. X.

FEudi poſſeſſionem apud nos dat Rex eorum hæredibus qui ab eo feudum in capite quocunque ſervitio tenuerunt. Ille enim jure prærogativæ ſuæ terrarum hujuſmodi primam ſeiſinam habet *a*: & eas, niſi ab illius manibus, hæredes accipere non poſſunt. Qui ab aliis dominis per ſervitium militare tenent (nedum per ſocagium) ætatis maturitatem aſſecuti, ſuo jure poſſeſſionem ſuæ hæreditatis ingrediuntur, & impediti actionem habent contra dominos, modo valorem maritagii prius ſatisfecerint *b*.

§. 1. Bonorum verò quæ nos catalla dicimus, poſſeſſionem ſecundum tabulas dat, aut ſaltem antea captam confirmat, Judex eccleſiaſticus apud nos, qui loci eſt Ordinarius executoribus nimirum defuncti: ſin nullæ tabulæ extiterint, adminiſtrationem viduæ defuncti

a *Stawnf. prærog. c. 3. & 13. Fitz. nat. br. fo. 255. e. & 256. c. & ſeqq.*

b *Cocus vol. 4. caſu Corbet.*

vel proximis conſanguineis concedit *c*, ſuo tamen arbitrio vel inter ipſos, vel in pias cauſas diſtribuendorum *d*.

c *an.* 31. *Ed.*3.c.11.
d *Lynw. provin. c. Ita quorundam tit. de teſtamentis & ibi gloſ.*

DE ADQUISITIONE PER adrogationem.

TIT. XI.

NIhil impedit quo minus Angli & adrogare & adrogari poſſint. Sed hic ſolus adrogantis & adrogati conſenſus inſpicitur. Jus enim municipale de hac acquiſitionis ſpecie nihil ſtatuit, niſi quatenus illud quod inter partes agitur, in alicujus contractus naturam incidit.

DE EO CUI LIBERTATIS cauſâ bona addicuntur.

TIT. XII.

SErvorum qui libertatem à dominis in teſtamento accipiunt, hoc intereſt tantùm, ut de teſtamento conſtare poſſit; utrùm executor onus in ſe ſuſceperit, eorum nihil intereſt. Nam priſcam illam teſtamentorum ſolennitatem, quæ apud Romanos in uſu fuit, nobis ſemper diſplicuiſſe ſupra oſtenſum eſt *e*.

e *tit. de teſtam. ordinand.*

DE

DE SUCCESSIONIBUS SUBlatis *quæ fiebant per bonorum venditiones ex ſenatuſconſulto Claudiano.*

TIT. XIII.

HOc adquirendi genus nos non habemus, ſimile tamen aliquid. Decoctorum enim qui poſt exceſas fortunas ſe abdunt, quo minus à creditoribus conveniri poſſunt, tam feuda quàm alia bona ubicunque reperiri poſſunt, ad creditorum ſuorum ſatisfactionem diſtrahi poſſunt per viros honorificos, quos conſtitutiones ad hoc editæ nominant *f*. Reliquarum autem omnium illa recentiſſima auguſti Jacobi noſtri ſanctio eorum technis ſolertiſſimé proſpexit *g*.

f *an.34. H. 8.c. 4. & an 13, Elizab.c.7.*

g *an. pri. Jaco. ſeſ.* 1. *c.15.*

DE OBLIGATIONIBUS.

TIT. XIV.

DIctum eſt ſupra de perſonis & rebus: deinceps dicendum eſt de Actionibus *h*. Actio autem ex obligationibus præcedentibus, tanquam à matre filia, oritur *i*. Obligatio vero eſt juris vinculum, quo neceſſitate aſtringimur ad aliquid dandum vel faciendum *k*.

§. 1. Omnium obligationum civilium ſumma diviſio in duo genera deduci poteſt. Nam aut jure communi conſtituitur, aut ſtatuto. Exemplum illius fuerit vulgaris illa, quam pænalem obligationem dicimus, & cæteræ hujuſmodi *l*: hujus vero ſcriptum de ſtatuto mercatorio,

h *Bract. l. 3 tract.1.c. 1.*

i *Bract. ibidem. nu. 2.*

k *Bract. ibidem c. 2. nu.1. Brit. c.28. Fleta l.2. c.65. in prin.*

l *v. weſt. ſymbolaiogr. l.1. ſect. 156. & multiſeqq.*

&

& quæcunque è ſtatuto regni aliquo profluit *m*.

Sect. 2. Obligatio ex aliqua cauſâ præcedenti originem ducit ſive ex contractu vel quaſi, ſive ex maleficio vel quaſi *n*: Obligatio ex contractu quatuor habet ſpecies. Nam contrahitur, re, verbis, ſcripto, conſenſu.

QVIBVS MODIS RE CONTRAhitur obligatio.

TIT. XV.

RE contrahitur obligatio; veluti mutui datione: quæ conſiſtit in rebus quæ pondere, numero, menſurâ ſunt. Pondere, ſicut in rebus quæ ponderantur, ut ære, argento, auro: numero, ſicut pecunia numerata: menſurâ; ſicut in vino, oleo, frumento: Quæ res autem in appendendo, numerando, metiendo in hoc dantur, ut ſtatim fiant accipientium, eæ mutui contractum conſtituunt: quia mutuum proprie dicitur id, quod ex meo fit tuum, & quando non eædem res, ſed aliæ ejuſdem naturæ redduntur creditori *o*.

Sect. 1. Si quis pecunias alicui per errorem ſolverit cui non debentur, eas actione in factum quam noſtri (ſuper caſu) dicunt, apud nos condicet vel recuperabit. Qui autem non debitum cepit, re obligatur *p*.

Sect. 2. Is autem cui res aliqua utenda datur re obligatur quæ commodata eſt: Sed magna differentia eſt inter mutuum & commodatum quia is qui rem commodatam accepit, ad ipſam reſtituendam tenetur vel ejus precium, ſi forte incendio, ruinâ, naufragio, aut latronum v[el] hoſtiu[m]

m v. Statutum de Actor Burnet an.1. Ed.1. ſtatut.1. & an.38. Ed. 3. c. 4. & novum librum intratio. Action ſur le ſtatut. per totum, Flet.l.2. c. 64.per totum. Flet.l.2. c. 64. per totum.

n *Bract. l. 3. tract.1.c. 1. nu.2. Brit.c. 28. Flet.l.2. c. 36.1.*

o *Glanvil. 10. c. 3. Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. v. novum lib. intoatio. Dett in Apprompt. 1.2. 3. Fleta.l. 2. 26. Sect. Re autem.*

p *Inſtitut. hoc tit. Sect. 1.*

hoſtium incurſu conſumpta fuerit vel deperdita, ſubtracta vel ablata. Et qui rem utendam accepit, non ſufficit ad ejus cuſtodiam ut talem diligentiam adhibeat, qualem ſuis rebus propriis adhibere ſolet, ſi alius eam diligentius cuſtodire potuiſſet. Ad vim autem majorem vel caſus fortuitos, non tenetur quis, niſi culpa ſua intervenerit: ut ſi rem domi ſibi commodatam ſecum detulerit peregre profectus, & illam incurſu hoſtium vel prædonum, vel naufragio amiſerit: non eſt dubium quin ad rei reſtitutionem teneatur *q*.

§. 3. Commodata autem res ad commodum data eſt, & proprie dicitur commodata, cùm nullâ mercede acceptâ, res utenda datur. Gratuitum enim debet eſſe commodatum: & ſi merces intervenerit, potius dici debet locatio quàm commodatum *r*.

§. 4. Is quoque apud quem res deponitur, re obligatur, & ad illam reſtituendam tenetur: & etiam ad id, ſi quid in re depoſita dolo commiſerit. Culpæ autem nomine non tenetur, deſidiæ ſc: vel negligentiæ: quia qui negligenti amico rem cuſtodiendam tradit, ſibiipſi & propriæ fatuitati, hoc imputare debet *ſ*. Quod tamen jus hodie immutatum videtur, niſi depoſitarius expreſſè polliceatur eam tantùm curam quâ res ſuas cuſtodire ſolet *t*.

§. 5. Creditor qui pignus accepit re quoque obligatur, & ad illam reſtituendam tenetur. Et cùm hujuſmodi res in pignus data ſit utriuſque gratiâ, ſc. debitoris, quo magis ei pe-

q Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 1. Brit. c. 28. Glanvill. 10. c. 3. Fitzh. nat. br. fo. 121. B. Doct. & ſtud. l. 2. c. 38. Fleta. l. 2. c. 56. § Re autem

r Bract. ubi ſupra. Glanvil. l. 10. c. 13. Fleta l. 2. c. 56. § commodata.

ſ Bract. ubi ſupra. v. novos term. jur. verb Garniſhment Doct. & ſtud. l. 2. c. 24. & c. 38. v. nov. l. intratio. Action ſur le caſ. in Gardere & hoſtler, & Gager deliverance v. veterem nat. br. de catallis reddend. fo. 63. & chartas reddend fo. 66. v. Fulb. paral. c. Baylemento f. 55 a. b. et 57. a. Fleta. l. 2. c. 56. § Is apud quem

t Cocus l. 4. caſu Southcot.

L cunia

cunia tradatur, & creditoris, quo magis ei in tuto ſit creditum: ſufficit ad illius rei cuſtodiam diligentiam exactam adhibere: quam ſi præſtiterit, & rem ante pecuniam ei per debitorem oblatam caſu amiſerit, ſecurus eſſe poterit, nec impedietur creditum petere *u*. Diligentiam autem exactam noſtri itelligunt eam, quam quis rerum ſuarum cuſtodiæ adhibet *x*.

u Bract. ubi ſupra v. Glanvil. l. 10. c. 3. & 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & Fitzh. nat. br. fo. 86. C. & non. lib. intratio. Action ſur le caſe in Gage. 1. & nou term. jur verbo mortgage. Fleta. l. 2. c. 56. § Creditor.

x Cocus l. 4 caſu Southcot: fo. 48. b.

DE VERBORUM OBLIGATIonibus.

TIT. XVI.

VErbis contrahitur obligatio per ſtipulationem. Eſt enim ſtipulatio quædam verborum conceptio, quæ conſiſtit ex interrogatione & reſponſione: ut ſi dicatur: Promittis? Promitto: Dabis? Dabo: facies? faciam: fidejubes fidejubeo *y*.

§. 1. Omnis ſtipulatio aut fit purè, aut in diem, aut ſub conditione, purè, ut ſi dicatur: Tantam pecuniam dare ſpondes? ſine aliqua addictione diei vel conditiones: quo caſu pecunia illa ſtatim peti poterit. Sed ſi dies adjiciatur, quo ſolui debeat, ſtatim debetur, ſed peti non poteſt ante diem, nec etiam eo die, quia totus dies relinquitur arbitrio ſolventis *z*, nec verò certum erit eo die ſolutum non eſſe, priuſquam dies præterierit. Nec eodem modo rectè petet quis, ſi quis hoc anno vel menſe dare ſpopondit, niſi omnibus partibus præteritis anni vel menſis *a*.

§. 1. Fit aliquando, ſub conditione ſtipulatio:

y Bract. ubi ſupra nu. 2. Brit. c. 28. Flet. l. 2. c. 56. § verbis.

z Bract. d. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 2. Brit. d. c. 28. Flet. l. 2. c. 56. Sect. verbis. v. Cocum l. 2. caſu Cromwel fo. 79. a. b.

a Bract. l. 3. tract. 1 c. 2. nu. 2. & Brit. c. 28.

ut ſi dicatur: ſi Titius conſul factus fuerit, tantam pecuniam dare ſpondes? Et notandum quod in conditionali ſtipulatione tantùm ſpes concipitur: & conditiones quæ ad præteritum vel præſens tempus referuntur, aut ſtatim infirmat obligationem aut omnino non differunt, ut ſi dicatur: *Si* talis aliquando vixit, aut hoc tempore vivit, dare ſpondes? Nam ſi neque vixit, neque nunc vivit, ſtipulatio nihil valet. Quia ea quæ per rerum naturam ſtatim certa ſunt, non vitiant obligationem, quamvis apud nos incerta ſunt. *b*.

§. 3. Facta autem in ſtipulationem deducuntur: ut ſi facta fuerit ſtipulatio aliquid fieri vel non fieri: quo caſu, optimum erit pænam adjicere, ne quantitas ſtipulationis ſit in incerto: vel neceſſe ſit actori probare quid ejus interſit. Et tali modo adjiciatur pœna: *Si* hoc factum non fuit vel non erit, tunc nomine pœnæ tantum dare ſpondes *c*?

Sect. 4. Notandum autem eſt hanc verborum obligationem à noſtris, qui rerum definitiones non tam accuratè perſequuntur, quàm illud quod factum eſt *d* perpendunt, ſimplicem contractum appellari *e*, neque ſpondentem teneri, niſi συνάλλαγμα aliquod, aut (ut illi loquuntur) conſideratio, vel quid pro quo, interceſſerit *f*, utpote ſi ſponſio in cauſa ſit, cur ſtipulator onus aliquod in ſe ſuſceperit, quod aliter ſuſcepturus non erat. *g*.

Sect. 5. *S*tipulationis perpetua eſt cauſa jure

b *Bract. ib idem nu.* 3. *v. Brit, c.* 28. *Doct.* & *ſtud l.* 2. *c.* 35. *Fleta. l.* 2. *c.* 56. *S. ſit aliquando.*

c *Bract. d. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 4. *Flet. ubi ſupra Sect. Facta.*

d *Doct.* & *ſtud. l.* 2. *c.* 24.

e *Fitz. nat. br. f.* 119. *G. v. weſt Symbol. l.* 1. *c. contr. ſect.* 30. *Dyer. f.* 90. *nu.* 8. & *fo.* 336. *nu.* 34

f *Fitz. eodem fo.* 120 *K.* & 122. *H.* &

g *v. Brocum contract.* 5. & *Dyer. fo.* 272. *nu.* 31. 32. & *fo.* 296. *nu.* 22. *Doct.* & *ſtu. l.* 2. *c.* 20. & 24. *v. Fulb. paral. c. contracts fo.* 6. *a ſed vid. Plowd. caſu Sherington fo.* 308. *a.* & *ſeqq.*

civili *h*: ſed jure noſtro contractus vel ſcriptis conceptus non tenet hæredes, executores, aut ſucceſſores *i*, niſi ſpecialiter nominentur, aut Rex ſit creditor *k*, neque illis circa immobilia prodeſt *l*. Ex contractu itaque verbali multò minus hæredibus executoribuſve, vel etiam in illos actio competere videtur.

Sect. 6. Sola ſtipulatione non ſæpe contrahitur apud Anglos, præſertim in rebus magni momenti: quia hic contractus legis vadiatione plerumque irritus ſit *m*.

DE DVOBVS REIS STIPVlandi & promittendi.

TIT. XVII.

DUo rei ſtipulandi noſtro quoque jure eſſe poſſunt *n*: & hoc caſu alter eorum debitum relaxat, & qui ſupervivit integrum non prius ſolutum rectè vendicat *o*. Sed frequentiores ſunt duo vel plures rei promittendi: quia vix hodie reperitur, qui cuiquam ſoli majorem pecuniæ ſummam credere velit.

DE STIPVLATIONE SERvorum.

TIT. XVIII.

SErvi apud nos quoque ex perſona dominorum ſtipulari poſſunt, quibus tam feudum quàm alia acquirunt *p*.

h *Inſtitutio. de inutilibus ſtipul. S.* 24.
i *v. Dyer. fo.* 23. *nu.* 142.
k *v. Fitzb. nat. br. fo. Fleta. l.* 2. *c.* 6 *S.* & *ſciendum Brocus Garanty* 89. *Fulb. paral. deviſes fo.* 44. *a. v. Cocum l.* 2. *caſu Cromwel. fo.* 79. *a. b. v. tamen Plowden caſu Worib fo.* 457. *a. et Dyer. f.* 14. *nu.* 69. & 42. *nu.* 12.
l *Plowd. ibid.*
m *Brocus Ley gager per totum.*
n *Fitzb. nat br. fo* 120. *A. B. Glanvil. l.* 10. *c.* 3.
o *Brocus executors,* 149.
p *Dict. ſtud. l.* 1. *c.* 8.

DE DIVISIONE STIPULAtionum.

TIT. XIX.

STipulatio aut judicialis eſſe poteſt aut conventionalis. Judicialis eſt, quæ juſſu Judicis fit: conventionalis quæ ex conventione utriuſque partis concipitur, nec juſſu Judicis *q*.

DE INUTILIBUS STIPULationibus.

TIT. XX.

SI quis rem dari ſtipulatus ſit quæ in rerum natura non eſt nec eſſe poteſt, inutiliter ſtipulatur *r*.

Sect. 1. Idem juris eſt, ſi rem ſtipuletur quis, quæ in alicujus bonis non eſt, veluti rem ſacram vel publicam *ſ*.

Sect. 2. Qui etiam alium daturum aut facturum promiſerit, quàm eum qui in poteſtate ſua extiterit non obligabitur *t*.

Sect. 3. Si quis alii quàm ei cujus juri ſubjectus eſt, ſtipuletur, nihil agit *u*.

Sect. 4. Qui ad ea quæ interrogatus fuit, non reſpondet nec ſecundum quod interrogatus eſt, (ut ſi quis decem aureos dari ſtipuletur, & alius quinque promittat: vel ſi unus purè, & alius ſub conditione) ſtipulatio non valebit *x*.

Sect. 5. Ab iis quoque inutiliter ſtipulamur,

q *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 6. *Fitzh. nat. br. fo.* 123. *C.* & 135. *D.*

r *Bract. l.* 3, *tract.* 1. *c.* 2. *n.* 5. *De his quæ hoc tit. continentur. v. Fletam. l.* 2. *c.* 60. *S. oportet igitur* & *ſeqq.*

ſ *Bract. ibidem*

t *Bract. ibidem Doc.* & *ſtu. l.* 2. *c.* 20. & 21. *v. Perkinum Conditions.* 759.

u *Bract. ibidem. Brit. c.* 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. § *Item*

x *Bract. ibidem nu.* 4. *Fleta. l.* 2. *a.* 56. § *Item ſi de una re.* & § *Item ſi quis.*

qui poteſtati noſtræ ſubjecti ſunt, eiſque inutiliter promittimus *y*.

Sect. 6. Mutus nec ſtipulari poteſt nec promittere, cùm loqui non poſſit, nec verba ſtipulationi congruentia proferre. Quod quidem in ſurdo receptum eſt: quia is qui ſtipulatur, verba promittentis, & is qui promittit verba ſtipulantis audire debet. Niſi ſit qui dicat quòd facere hoc poſſunt per nutus vel per ſcripturam. Neç dicitur hoc de eo qui tardius audit, ſed de eo qui non omnino exaudit *z*.

§. 7. Furioſus ſtipulari non poteſt, nec aliquod negotium gerere: quia non intelligit quid agit *a*.

§ 8. Qui etiam à Monacho *b*, vel fœmina quæ marito cooperta eſt *c*, vel ſervo *d* ex perſona ſua aliquid ſtipulatur, nihil agere videtur, ut & ab eo qui feloniæ condemnatur quatenus in Regis vel domini feudi præjudicium hoc fiat *e*.

§. 9. Pacta etiam quæ vi metuve quis cuiquam excuſſerit, exceptione enervantur. Utpote ſi quis duritie carceris preſſus aliquid dicto vel ſcripto promiſerit aut conceſſerit *f*. Quod tamen ſic intelligendum eſt, ſi pactam rem ipſam, cujus cauſa paciſcens in carcerem eſt conjectus attingat *g*. Si etiam mortem, carcerem vel plagas quis mihi minetur, niſi quid illi donavero vendiderove, niſi metus minor ſit, quàm qui in conſtantem virum cadere ſolet; donum infirmum reddit *h*.

y *Bract. ibidem.*
z *Bract. l. 3. tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 5. *Brit. c.* 28. *Flet l,* 2. *c.* 56. § *mutus*
a *Bract. ibidem Brit. d. c.* 28. *v. Perkinum Grawnts* 3. 4. 5. *v. tamē Crum. l.* 4. *caſu Beverley fo.* 123. *b.*
b *Bract. & Brit. ubi ſupra* Fulb. *paral. fo.* 1. *b. & fo.* 2. *a. Perkinus Grawnts* 3. 3. 4. 5.
c *Bract. et Brit. ubi ſupra Fulb. paral. fo.* 4. *b. Perkinus Grawnts* 6. & *ſeq.* & *conditions* 722. 735. d *Brocus contracts* 40. e *Perkinus Grawnts* 26. 27. 28. 29. *v. ſupra de donation Sect.* 7. f *Brit. c.* 28 *Perkinus Grawnts* 16. 17. *Fulb. paral. c. Bargines. fo.* 15. g *Perkinus eodem* 18. h *Fleta. l.* 3. *c.* 7. *in prin. Plow. caſu Remiger fo.* 19. *a Fulb. paral. c. Bargines. fo.* 15.

Sect. 10.

Sect. 10. Eodem modo nec infans, vel qui in infanti proximus eſt, & qui multum à furioſo non differt: niſi hoc fiat ad commodum ſuum, & cum tutoris authoritate *i*. Fit tamen aliquando ut minor teneatur *k*.

Sect. 11. Item non valebit ſtipulatio ſi impoſſibilis adjecta fuerit conditio, cui natura in impedimento fuerit quòd exiſtat. Veluti ſi dicat ſtipulator: Si cœlum digito tetigero, dare ſpondes *l*? Si autem ſic: Si cœlum digito non tetigero: tunc valet: quià purè facta eſt, & ſtatim peti poterit *m*.

Sect. 12. Inutilis etiam videtur ſtipulatio, ſi quis ita ſtipulatus fuerit: *S*i navis cras venerit ex Aſia, hodie dare ſpondes? quia præpoſterè concepta eſt. Tamen licèt præpoſtera fuerit, non erit rejicienda *n*.

Sect. 13. Quòd autem per ſcripturam fieri poſſit ſtipulatio & obligatio videtur: quia ſi ſcriptum fuerit in inſtrumento aliquem promiſiſſe: perinde habetur, ac ſi interrogatione præcedènte reſponſum ſit *o*.

Sect. 14. *S*i cum res plures in ſtipulationem deducantur, promiſſor ſimpliciter reſpondeat: Sic dare ſpondeo: propter omnes tenetur. Et ſi unam rem tantùm ex pluribus ſe daturum promiſerit vel quaſdam: obligatio in iis contrahitur pro quibus reſpondet *p*.

Sect. 15. Inventæ autem ſunt hujuſmodi ſtipulationes & obligationes ad hoc, ut unuſquiſque habeat & ſibi acquirat quod ſuâ intereſt, ſi contra ea agatur, quæ in ſtipulationem deducuntur. Et ſi res in ſtipulationem deducta alii detur, nihilominùs intererit ſtipulatoris. Quia ille qui promiſit, tenebitur ad intereſſe: vel ad pœnam,

i *Bract. l.* 3 *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 5. *Brit. c.* 28.
k *v. Plowd. caſu Stowel fo.* 364. *b.*
l *Bract.* & *Brit. ibidem Fleta. l.* 2 *c.* 56. § *Loca. v. Dyer. fo.* 169. *b. nu.* 1.
m *Bract. ibidem Fleta l.* 2 *c.* 56. § *Item non valebit.*
n *Bract. ibidem Fleta l.* 2. *c.* 56. § *Item erit inutilis.*
o *Bract. ibidem nu.* 8. *Fleta. l.* 2 *c.* 56. § *Inventæ*
p *Bract. ibidem nu.* 9. *Fleta. l.* 2. *c.* 56. § *ſi cùm plures.*

ſi pœna fuerit in ſtipulationem deducta *q*.

Sect. 16. Si quis alii ſtipuletur, cùm ipſius interſit, placuit ſtipulationem valere, ut ſi tutor pupillo *r*.

Sect. 17. Nemo rem ſuam futuram in eum caſum quo ſua ſit, utilitèr ſtipulatur. Nam quod ſemel eſt meum ex una cauſa & ab uno, durante poſſeſſione meâ, non poterit illud iterum eſſe meum ex eadem cauſa & ab alio *ſ*.

Sect. 18. Item ſi de una re ſenſerit ſtipulator, & de alia promiſſor: non magis valet, quàm ſi ad interrogatum reſponſum non fuiſſet *t*.

Sect. 19. Neque valet, ſi quis ſtipuletur te homicidium perpetraturum, vel furtum, vel hujuſmodi. Non enim ex hac obligaris *u*.

Sect. 20. Promiſſio itèm inutilis eſt carceris cuſtodi facta, in carceratum aliquem, qui in executione jacet, non aufugiturum, aut carcerem non effracturum. Nam noſtri hanc juri publico adverſam putant, quod homines ob æs alienum carceri mandatos duriùs cuſtodiri vult, ut tanto libentiùs & maturiùs creditoribus ſatisfacere nitantur *x*. Quod etiam verum videtur in omnibus caſibus, ubi quis ob cauſam non balliabilem carceri committitur *y*.

Sect. 21. Cùm quis ſub aliqua conditione ſtipulatus fuerit, & ante conditionem impletam deceſſerit: poſteà exiſtente conditione, neque hæredi, nec in hæredem actio noſtro jure dari videtur *z*.

Sect. 22. Si dies ſtipulationi adjiciatur, qui nunquam futurus eſt, ut craſtinus judicii genera-

q Bract. ibidem nu. 9. Doct. & ſtud. l. 2. c. 20. & 21.

r Bract.

ſ Bract.

t Bract. ibidem nu. 4. Flet. l. 2. c. 56. § Item ſi de una re.

u Bract. ibidem nu. 4. Brit. c. 28. Perkinus Conditions 723. &c. Flet. l. 2. c. 56. § Item non valet.

x Brocus. Condition. 45. 85. v. Cromptoni Juriſd. fo. 101. a. court del marſhal ſea. v. Dyer fo. 118. nu. 1. & fo. 34. nu. 33.

y v. Plowd. caſu Dyne ſparſim per totum, præſertim fo. 63. a. & ſeqq. ſc. 64. b. 67. a. b. z *v. Cocum* li. 2. *caſu Cromwel fo. 78. in fine, & fo. 79. a. b. v. ſupra eodem tit. 16. Sect. 5.*

lis,

lis, præſenti die debetur *a* Si quis hominem vel feudum ſtipulatus fuerit, utilis eſt ſtipulatio. Sed res ſic in ſtipulationem deducta rectè non petitur, antequam tantum ſpatium præterierit, quanto commodè tradi poſſit.

Sect. 23. Non videtur quis rectè ſtipulari à corpore politico: quia illi ad nihil niſi ſub ſigillo ſuo communi ſe obligant *b*. Si quis tamen aliquid emerit quod in talis corporis uſum convertitur, ipſum corpus teneri conſtat *c*.

DE FIDEJUSSORIBUS.

TIT. XXI.

Quem jus civile fidejuſſorem, eum jus noſtrum plegium vocat. Cùm ergò quid creditur alicui, ſolet id plerumque credi ſub plegiorum datione. Quo caſu ſi principalis debitor ita inde defecerit, ut non habet unde ſolvere poſſit: tunc demum recurrendum erit ad plegios *d*, & non anteà *e*.

Sect. 1. Tenentur autem plegii, ſi plures fuerint, ſinguli in totum niſi aliter convenerit, quando ſe plegios inde fecerint, & ad id ſatisfaciendum ſimul ſunt diſtringendi. Ita ut ſi plures dati fuerint plegii, & aliqui vel aliquis eorum non habeant unde reddere poſſint: ipſum onus acquietantiæ ad cæteros vel in totum ſpectat, vel in quantum illi defecerint *f*.

Sect. 2. Verùm ſi debitore aliquo plegiando plegii pro certis partibus dati fuerint, quicquid de quibuſdam eorum plegiorum contigerit, reliqui non niſi pro partibus ſuis inde reſpondere cogentur *g*.

a *Brocus obligations* 58.
b *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 2. & *Brit. c.* 28. *Cocus. l.* 3: *caſu Butler. fo.* 28. *b.* & 33. *b.* & 34. *a. Perkinus Conditions.* 804. *Fulb. paral. c. Bargines fo.* 14. *A.*
c *Brocus. Corporation.* 35.
d *Glanvil l.* 10. *c.* 3.
e *Brit.* 3. 28. *Flet. l.* 2. *c.* 62. § *Rex vicecomiti ſalutem. Fitzb. nat. br.* 137. *F.*
f *Glanvil l.* 10. *c.* 4. *Fitzh. nat. b. f.* 122. *K.*
g *Glanvil. ubi ſupra.*

Sect. 3. Plegii autem ſi ob defectum principalis conveniantur, & pecuniam promiſſam ſolvere cogantur, actionem ſuam contra eum habent *h*.

DE LITERARUM OBLIGAtionibus.

TIT. XXII.

PER ſcripturam quoque obligatur quis: ut ſi quis ſcripſerit alicui ſe debere, ſive pecunia numerata ſit ſive non, ex ſcriptura obligatur: nec exceptionem non numeratæ pecuniæ contra ſcripturam habebit: quia ſcripſit ſe debere *i*.

Sect. 1. Literarum obligationes celſioris apud nos videntur eſſe naturæ, & magis ligare quàm ſtipulationes. Nam ſi ſcriptura interceſſerit, conſiderationem vel *συνάλλαγμα* exprimi non eſt neceſſe *k*. Si verbalis contractus de re aliqua fiat, & deinceps obligatio in ſcriptis inde contexatur: contractus ille prior penitus extinguitur, nec actionem aliquam dat: ſed ſolum chirographum vires habet *l*. Quod tamen in debito inſinuato vel recordato, aut etiam aliâ obligatione priori in ſcriptis conceptâ, aliter ſe habet *m*. Literarum etiam obligatio verbali aliquo pacto de non petendo minime tollitur *n*.

Sect. 2. Harum quoque duæ ſunt ſpecies, ſicut & ſtipulationum, una nimirum ſimplex dicitur, quâ debitor ſolum debitum agnoſcit & ſe perſoluturum ſpondet: altera conditionalis, quæ majorem ſummam (utpote duplum) præ ſe fert: conditionemque habet annexam, quæ à pœna liberat, modo principale debitum die aſſignato perſolvatur.

Sect. 3.

h *Nonus liber intrationum Pledges.* 2. *Fitz. nat. br. fo.* 137. *C.* & 146. *B. Fleta. l.* 2. *c.* 63. §. *ſi forte.*

i *Glanvil. l.* 10. *c.* 12. *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 9. *Brit. cap.* 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. § *Inventæ.*

k *Plowd. caſu Sheringtoн fo.* 308.

l *Fitz. nat. br. fo.* 121.

m *Brocus obligations* 21.

m *Brocus ibidem nu.* 21. *v. Fulb. paral. Borrowing. fo.* 52 *a. Dyer. fo.* 21. *nu.* 31.

n *Dyer f.* 51

§. 3. Etiam hæc in conventionalem & judicialem rectè dividitur. Conventionalis eſt illa quæ ex conſenſu partium coram privatis hominibus ſcribitur, conſignatur & traditur. Judicialis quæ coram Judice aliquo, ſeu ſaltem Judicis vices ſupplente initur. Cujuſmodi ſunt Recognitiones, Scripta de ſtatuto mercatorio, & de ſtatuto Stapuli *o*.

§. 4. Recognitio definitur eſſe literarum obligatio inſinuata ſive de recordo, teſtimonium perhibent debitorem ſive recognitorem, creditori ſive recognizato debere talem pecuniæ ſummam, & agnoſcitur in curia aliqua de Recordo, aut coram aliquo Judice vel publica perſona ad eam accipiendam habente poteſtatem. Hi autem ſunt magiſtri Cancellariæ, Juſticiarii alterutrius banci, Barones ſcaccarii, Juſticiarii pacis, &c. Recognitiones quoque illæ propriè dicuntur, quæ non ſigillo Recognitoris communiuntur, ſed in Archivis Curiæ deſcribuntur & irrotulantur. Harum vis talis eſt, ut ob debitum non ſolutum executioni mandatæ, creditorem in omnium debitoris catallorum, (exceptis jumentis & aliis inſtrumentis ad agriculturam neceſſariis) & in mediæ terrarum partis poſſeſſionem immittant, donec ſibi de debito ſatisfiat *p*.

§. 5 Scriptum de ſtatuto mercatorio eſt literarum obligatio ſigillata & inſinuata ſive de Recordo (ut loquimur) teſtans debitorem debere creditori certam pecuniæ ſummam. Hæc agnoſcitur coram talibus perſonis quales à ſtatutis hanc authoritatem ſibi delegatam habent: ut ſunt clerici, qui à munere ſuo clerici ſtatutorum mercatoriorum appellantur, & Major, vel principalis Gardianus civitatis Londinenſis, aut duo ejuſdem mercatores ad hoc ſpecialiter aſſignati:

o *v. nonum librum intrationum: Action ſur le ſtatut.*

p *v. weſtus ſimbolaiogr. parte* 1. *l.* 2. § 149. *v. an.* 23. *H.* 8. *c.* 6. *& an.* 37. *ejuſd. c.* 9. *v. Cocum l.* 3. *ſuarum relat. Caſu Harbert fo.* 11. *&* 12. *& ſeqq.*

aſſignati aut ſaltem Major, principalis Gardianus, vel alii viri idonei aliarum ſive civitatum, ſive burgorum hanc poteſtatem habentium. *S*igillantur autem tam ſigillo debitoris, quàm Regis. Rex enim ſigillum ad hoc negotium habet ſpeciale in duas partes inæquales diviſum, quarum altera quæ minor eſt, clerici ſtatutorum, altera Prætoris vel principalis Gardiani fidei & cuſtodiæ committitur. Hujus obligationis executioni ſubjicitur corpus debitoris, ſi laicus ſit & apprehendi poſſit: ſin minus, aut captus non poſſit intra tempus trimeſtre creditori ſatisfacere, tam bona quàm terræ ejus eidem ſubmittuntur *q*. Debitori tamen incarcerato creditor panem & aquam ſuppeditat *r*.

q west. ibidem ſect. 151. Stat. un. 13. Ed. 1. ſtat. 3. & an. 5. H. 4. c. 12.

r Fitzb. nat. br. fo. 116. o & 133. C. & dicto an. 13. Ed 1. ſtat. 3. Brocus ſtatut. 15.

§. 6. Scriptum de ſtatuto Stapuli duplex eſt: alterum ſic propriè dictum, alterum impropriè. Quod proprie ſic dicitur, definitur eſſe obligatio inſinuata ſive de Recordo, quæ coram Majore ſtapuli in præſentia alterius duorum Coniſtabulariorum recognita & per eum ſigillata. Vi autem hujus obligationis, ſi debitor in ſolutione defecerit, creditor, authoritate prætoris, corpus, terras, & bona ejus ſibi uſque ad ſatisfactionem arripit & detinet, modo infra limites Stapuli ipſe reperiatur, vel bona ejus prehendi poſſint. *S*i verò neque corpus neque bona ſufficientia illic reperiantur, Cancellarius Angliæ hujus rei ſub prætoris ſigillo certior factus, ultra decernit, tam corpus quam bona ejus ubicunque capi & terras extendi, donec creditori ſatisfactum fuerit *ſ*.

ſ weſtus eodem ſect. 153. Statut. an. 27. Ed. 3. ſtat. 2. c. 9.

§. 7. *S*criptum de ſtatuto *S*tapuli impropriè dictum, eſt obligatio coram altero capitalium Juſticiariorum, aut in eorum abſentia, coram Majore ſtapuli Weſtmonaſterienſis, & civitatis

Londinenſis Recordatore agnita. Eaſdem in executione cum illo alio vires habet. *Hoc* autem ideo videtur improprie dictum, quia non tantù inter mercatores, ſicut prius illud, locum habet, ſed eorum exemplo ad omnes Regis ſubditos uſu ſuo extenditúr *t*.

Sect. 8. Inter prudentes noſtros aliquando dubitatum fuiſſe videtur, num teſſera illa lignea, quam Tallium dicimus, literis obligatoriis inſcripta & ſigillo debitoris inſignita, obligatio ſcripta dicenda eſſet: ſed quia literæ lignò inſcriptæ facile ablui & mutari poſſint, tam apertum ad fraudum aditum patefaciendum non duxerunt *u*.

Sect.9. Obligationes illæ conventionales in prima perſona concipiendæ ſunt. Nam in tertia perſona conceptæ nullius ſunt roboris. Quamvis aliqui hoc ſcitum cheirographis apud exteras nationes confectis aſtringi velint *x*.

Sect. 10. In iſtis obligationibus literatoriis, ſicut & in aliis ſcriptis (quæ noſtri facta dicunt) quædam ſunt de earum eſſentia, ideoque tam neceſſaria reputantur, ut ſine principalis obligationis interitu abeſſe nequeant: quædam verò, quæ minus requiruntur, quia ad earum firmitatem minus faciunt. Prioris generis ſunt, ſcriptio in charta vel pergameno, ſigillatio, & traditio. Alterius verò indictio ſeu datus, cujus omiſſio vires obligationis non enervat *y*.

t *weſtus eodem ſect*. 155. *ſtat. an*.23. *H*. 1.*c*.6.

u *Brocus obligations* 80. *Fitzh. nat.br.fo*. 121.*l*.

x *an*.38. *Ed*.3.*c*.4. *ſed v. Brocum Obligation*. 51. 65.

y *v. Cocum l*.2. *caſu Godard.fo*. 5.*a*. *v*. *Dyer.fo*.192. *nu*.26.

DE

DE OBLIGATIONIBUS EX Conſenſu.

TIT. XXIII.

CONtrahitur obligatio non ſolùm ſcripto & verbis, ſed & conſenſu, ſicut in contractibus bonæ fidei: emptionibus nimirum venditionibus, locationibus, conductionibus, ſocietatibus & mandatis. Et ideo dicuntur hujuſmodi obligationes contractæ ex conſenſu, quia nec ſcriptura nec præſentia ſemper eſt neceſſaria *z*.

§. 1. Non eſt hîc prætermittendum, veteres noſtros Juriſconſultos, obligationes iſtas, quæ re, verbis, ſcriptis vel conſenſu contrahuntur, non tam contractus quàm contractuum apparatus ſeu veſtimenta dicere: quibus etiam addunt traditionem & juncturam *a*; id eſt pactorum cumulationem, aut pacti ad pactum adjectionem *b*. Contractus enim ſine conſenſu eſſe non poteſt. Quapropter reliquas formas hujus potiùs ornatus fortè dixerint, quia conſenſus omnibus eis ineſt, qui contractui eſſe dat, & aliquid ultrâ quo conſenſus declaratur & probatur.

§. 2. De traditione ſatis ſupra videtur eſſe dictum *c*. Junctura de qua loquuntur, eſt, quâ plura pacta de eadem re in ſtipulatianem deducuntur. Plùra enim pacta æquè atque plures res in ſtipulationem deduci poſſunt *d*.

z *Glanvil. l.*10.*c.*14. *Bract.l.* 3. *tract.*1.*c.*2. *nu.* 9.
a *Bract. l.* 3.*tract.*1.*c.* 2.*nu.* 1. *Brit.c.* 28.
b *Fleta.l.*2. *c.* 60.
c *tit.de rerum diviſione.*
d *Bract. l.* 3.*tract.*1.*c.* 2.*nu.* 11. *Brit.d.c.* 28.

DE

DE EMPTIONE ET VENDItione.

TIT. XXIV.

EMptio & venditio contrahitur, cùm de precio convenerit inter contrahentes: dum tamen à venditore arrarum nomine aliquid receptum fuerit. Quia quod arratum nomine datum eſt, argumentum eſt emptionis & venditionis contractæ, niſi tamen dies detur ſolutioni, quo caſu arræ non requiruntur *e*. Sed ſi ſcriptura intervenire debeat non erit perfecta emptio & ditio, niſi cùm fuerit partibus tradita & abſoluta. Et cùm arræ non intervenerint vel ſcriptura, nec traditio fuerit ſubſecuta, locus erit pænitentiæ, & impune poſſunt partes contrahentes à contractu recedere *f*. Si tamen arrarum nomine aliquid datum fuerit ante traditionem, & emptorem emptionis pænituerit, ut à contractu reſilire voluerit, perdat quod dedit. Si autem venditorem, quod arrarum nomine recepit emptori reſtituat duplicatum *g*. Sed ſi precium ſolutum fuerit, vel ejus pars & traditio ſubſecuta: perfecta erit emptio & venditio, nec poterit poſtea aliquis contrahentium à contractu reſilire prætextu precii non ſoluti vel in parte vel in toto: Sed agere poterit venditor ad recuperandum id quod de precio defuerit per actionem competentem; ſed non ad ipſam rehabendam *h*.

e *Brocus Contracts.* 15. *& Action ſur le caſe.* 60.

f *Glannil.* *l.* 10. *c.* 14. *Bract.* *l.* 2. *c.* 27. *nu.* 1. *Flet.* *l.* 2. *c.* 58. § *emptio & ſeqq.*

g *Glanvil. ibid. & Bract. ibidem nu.* 2.

h *Idem ibidem.*

§. 1. Sed oportet ut certa ſit res quæ venditur, aut ſaltem ad certitudinem reduci poſſint, certum conſtituatur precium. Nulla enim emptio eſſe poteſt, ſine certo precio, nec etiam

aliqua res incerta peti poterit. Si autem inter contrahentes ita convenerit ut res empta ſit tanti quanti talis æſtimaverit: niſi ille talis precium definiverit, vel ſi ille definire noluerit vel non poſſit, nulla emptio vel venditio, quaſi nullo precio conſtituto *i*.

§. 2. Precium rei emptæ in numerata pecunia etiam noſtro jure conſiſtere debere videtur, ut emptio & venditio fiat: aliter enim permutationis, ſive (ut nos loquimur) excambii naturam contractus induit *k*. Quamvis ſi res tales commutentur, quæ apte ſine ſcriptura transferri non poſſunt: excambii verbum ſcripturæ neceſſariò inſerendum aliqui dicunt, ut fiat permutatio *l*. Et hoc ideo forte fit, quia ipſum excambii verbum warrantiam implicitè continet, id eſt, compenſationis ſponſionem, ſi rem permutatam evinci contigerit *m*.

§. 3. Cum emptio & venditio contracta ſit, ante traditionem & poſt, periculum rei emptæ & venditæ illum generaliter reſpicit qui eam tenet, niſi aliter ab initio convenerit. Quia revera qui rem emptori nondum tradidit, adhuc ipſe dominus erit. Nam traditionibus & uſucapionibus dominia transferuntur *n*. Exempli causâ, ſi bos mortuus fuerit ante traditionem, vel ædes incendio conſumptæ, vel fundus vi fluminis in parte vel in toto conſumptus vel ablatus videtur quod totum periculum pertinet ad venditorem. E contrario quoque videtur, quod ſi poſt emptionem ante traditionem, feudo vendito aliquid per alluvionem vel alio modo accreverit, commodum ad venditorem pertinebit. Ipſum enim ſequi debent commoda, quem ſequuntur incommoda, & incommodum ejus eſſe debet cujus eſt periculum *o*. Verùm traditiones

i Bract. ibidem nu. 1. Fleta. l. 2. c. 58. in prin. Dyer. fo. 91. nu. 11.

k v. Fulb. paral. c. exchange fo. 32. a. & Perk eodem 244. cum seqq. v. Marantæ ſingularia verbo permutatio.

l Fulb. ibidem.

m Brocus exchange 2. 12.

n Glanvil l. 10. c. 14. Bract. l. 2. c. 27. nu. 2.

o Bract. ibidem Fleta. l. 2. c. 58. § Si quis autem.

tione opus non eſt, ubi terræ per factum irrotulatum venduntur *p*, ſeu per excambium alienantur.

§. 4. Poterit quoque Emptio & venditio contrahi inter aliquos tum ſub conditione quàm purè, Nempe ſi talis res empta infra certum diem emptori placuerit, ſit ei empta aureis tot: & ſi diſpicuerit emptori reſtituatur *q*.

§. 5. *Si* quis autem rem ſacram, quæ vendi non poteſt, à venditore emerit, cùm contractus ſtare non poterit, emptor à venditore conſequatur quatenus ſuâ interfuit non fuiſſe deceptum. Quamvis emptor ſcire teneatur, quæ & qualis ſit res quam emerit, ſacra vel non ſacra, obligata vel non obligata *r*.

§. 6. Cùm autem venditor rem ipſam vendiderit tanquam ſanam & ſine mahemio, & poſtea mahemiata inventa fuerit vel minus ſana: & probari poterit ab emptore, quod tempore contractus talis fuerit: tenebitur venditor rem ſuam habere. Sed ſi tempore contractus ſana & ſine mahemio fuerit, quicquid de eo poſtea contigerit non tenebitur *ſ*.

§. 7. Cum rem immobilem vendat quis, ut terram: & in venditione promiſerit eam eſſe liberam, cùm ſit ſerva, vel non oneratam, cùm ſit onerata, vel non oblatim, cùm ſit obligata: per hoc non reſcinditur contractus, ſed agere poteſt emptor contra venditoeem ad hoc, ut ei teneat quod promiſit *t*. Quod quoque verem eſt ſi vel quantitatem vel qualitatem rei venditæ præſtare aſſirmat, & potea contrarium reperiatur *u*.

p *Nou. term. jur. verbo Bargin. vi Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 7. *Litleton. l.* 1. *c.* 8.

q *Bract. l.* 2. *c.* 27. *nu.* 2. *Flet. l.* 2. *c.* 58. § *Item. poterit.*

r *Bract. ibidem. Fleta. l.* 2. *c.* 58. § *Si quis autem.*

ſ *Glanvil. l.* 10. *c.* 14. *Bract. l.* 2. *c.* 27. *nu.* 2. *Fitzh. nat. br. fo.* 94. *C. vid. Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 42. *Fleta. l.* 2. *c.* 58. § *Cùm autem venditor &* § *Cùm autem emptio.*

v. 1 *yer. fo.* 75. *nu.* 27.

t *Bract. ibidem Fleta l.* 2. *c.* 58. § *Item cùm rem.* u *Fulb paral. c. Bargains fo.* 15. *a. b.*

§. 8. Emptori & hæredibus ſuis tenetur venditor & hæredes ſui rem emptam præſtare, & (juxta phraſin noſtram) warantizare. *Sive* mobilis ſive immobilis *x*. Aliqui tamen in hac opinione eſſe videntur, ut ad rem warantizandam venditor non teneatur ipſo jure niſi in caſibus à jure expreſſis *y*.

§. 9. Res incorporales ſine ſcripto apud nos emi vel vendi non poſſunt *z*.

§. 10. Eſculenta putrida vel aliâs vitioſa, & merces aliæ fallaces diverſorum generum venum apud nos exponi prohibentur *a*. *S*ed hæc ad jus publicum quoque pertinent.

§. 11. Contractibus in nundinis vel publico foro factis rerum proprietates alienantur, niſi Regis ſint, aut per colluſionem fiant: ita ut omnis evictionis metu emptor hoc caſu liberetur *b*: dum tamen aliqua obſerventur, quæ in equorum venditione leges exigunt *c*.

§. 12. Ut denique non donari, ſic nec vendi actiones poſſunt *d*, niſi regi vel per regem *e*.

x *Glanvil. l.*10. *c.* 15. *Bract. l.* 2. *c.*27. & *l.*5. *tract.*4. *per totum v. Dyer.fo.* 75.*nu.* 23. *Brit.c.* 35. 36. & *ſeqq. Fleta.l.*1.*c.* 38. § & *quod.* & *l.* 2.*c.*58. § *ſi quis autem.* & *l.*6.*c.*23. §. *vocare autem.*

y *Fulb .paral.c.* Bargaines *fo.*15. *b.*&16.*a.v. Cocum.l.*3. *caſu Fermor fo.* 78. *v. Cocum l.* 4.*caſu*Noke *fo.*80. 81. & *caſu Baſtard.fo.* 121. *a.*

z *Doct.* & *ſtud.l.*1.*c.*8. a *v. an.* 13.*H.*4.*c.* 1. & *an.* 11. *Ed.*4. *c.* 7. & *an* 1. R.3. *c.*1. *cum alys ſtatutis numero fere infinitis* b *Doct.* & *ſtud.l.*1.*c.*25. & *l.*2.*c.*47. & 49.*Fulb.paral.contracts fo.*7. *a.v.tamen.*Perkinum *Grawnts* 93.*Fleta.l.*1.*c.*38. *Sect.ſi quis autem.* c *Bract.l.*2.*c.*28. *v. Cromt.Juriſd.fo.*221.*b.v. Dyer. fo.*99.*nu.* 66. d *v. Plowd. caſu Patridge fa.* 79. *b.* e *Brocus*

DE LOCATIONE ET CONDUCTIONE.

TIT. XXV.

LOcatio & conductio proxima eſt emptioni & venditioni: quia ſicut emptio & venditio contrahitur, poſtquam de precio convenerit: ita

locatio & conductio conſtitutâ mercede *f*. Nam cùm quis locat rem ſuam alii uſque ad certum terminum, certâ interveniente mercede, tenetur locator rem locatam ad uſum dare, conductor quoque ſolvere mercedem *g*.

Sect. 1. Merces præcipuè conſiſtit in pecuniis numeratis: ſed apud nos æquè in tritico & aliis hujuſmodi *h*, & etiam aliquando in ſola fidelitate *i*. Sed cùm terras pro terris locemus hæc permutatio eſt *k*.

Sect. 2. Emphiteuſin, quam Romani dubitabant, emptionem & venditionem, an locationem & conductionem appellarent, nos feudifirmam dicimus, de qua alibi dictum videtur quod ſatis eſt *l*.

Sebt. 3. Locamus autem & conducimus res mobiles, ut equos, boves, oves *m*, & immobiles ut terras *n*: adeoque incorporales, ut paſcendi jus *o*, decimas *p*, res tamen incorporalis non ſine chartis *q*: (niſi res aliqua corporales, ut eccleſia, cæmiterium, gleba, vel ædes Rectoriæ principaliter dimittantur: nam ſic nomine pertinentium decimæ & oblationes rectè veniunt *r*,) præterea operas *ſ*: ſed quantitatem non tutò, quia labes hoc modo facile contrahitur *t*,

Sect. 4. Qui pro uſu veſtimentorum, auri vel argenti, vel alterius ornamenti, vel jumenti mercedem dederit vel promiſerit, talis ab eo deſideratur cuſtodia, qualem diligentiſſimus paterfamilias ſuis rebus adhibet: quam ſi præſtiterit, & rem caſu aliquo amiſerit, ad eam

f *Glanvil. l.* 10.*c.*18. *Bract.l.* 2. *c.*28.
g *Bract.l.* 2.*c.*28.*Fleta.l.*2.*c.*59.
h *an.*14.*Elizab.c.*11,
i *Litle. l.*1. *c.* 7.
k *Litle.l.*1. *c.* 7.
l *ſupra de reb.corp. & incorporal.*
m *Fitzb. nat.br fo.* 86.*D.Brocus Leaſes* 23.
n *Fitzb.nat. br.fo.* 146. *L.Litle. l. c.*8. *in fin.*
o *Fitz. nat. br fo.*86.B. *lib intratio Agiſtment.*
p *Nov term.ſjur. verboLeaſe.*

Brocus Leaſe 1.5.12.*v. tamen* 17.& 21 *an.*23 *H.*6.*c.* 10. *Brocus Leaſe* 15.20. ſ *Lib.intrat.Servant.Doct.* & *ſtud.l. c.*38. t *v. an.*13.*Eliz.c.*8.& *an.* 37. *H.*8. *c.* 9.

reſtituendam non tenebitur, niſi aliter convenerit. Nec ſufficit aliquem hoc caſu talem diligentiam adhibere, qualem ſuis rebus propriis adhiberet *u*.

u *Bract. l. 2. c. 28. nu. 2. Doct. & ſtud. l. 1. c. 23. l. 2. c. 4. Flet. l. 2. c. 59. Sect. Qui autem.*

x *an. 32. H. 8. c. 28.*

y *Litleton. l. 3. c. 3.*

z *Litleton. l. 3. c. 5.*

a *Brocus Leaſe 37. & 42.*

b *Brocus Leaſe 4.*

Sect. 5. Terrarum & rerum immobilium locationes maximas omnium turbas apud nos hodie videntur excitare. Ideoque res poſtulat, ut illud quod de terrarum & tenementorum locationibus leges noſtræ loquuntur, paulo fuſiùs hoc in loco tractemus. Terras itaque locare poſſunt omnes qui in eis feudum habent ſive ſimplex ſive talliatum, idque ſive ſuo, ſive eccleſiarum aut uxorum jure *x*. Quod quoque verum eſt in his qui terras cum alio pro indiviſo tenent *y*. Ille etiam ad cujus uſum alius in terris feoffatus fuerit, terras quarum uſum ſibi reſervatum habet, poteſt dimittere *z*. Corpus quoque politicum poteſt locare, licet non niſi per chartam *a*. Item qui vel liberum tenementum habet *b*, vel etiam terras conductas dum tamen tempus ad quod ipſi tenent, non excedant. Etiam tutores vel curatores uſque ad pupillorum juſtam ætatem.

c *Brocus Leaſes. 49.*

Sect. 6. Qui jure ſuo feudum ſimplex habet ad quotcunque velit annos terras locare poteſt, dummodo tamen non corpori politico, ne modum excedendo ad manum mortuam dimiſiſſe videatur *c*. Qui feudum talliatum, ſive vel ſimplex, alieno jure, eccleſiarum videlicet aut uxorum, tenent, paulò arctius cohibentur. Nam terras, jam antea ad longiorem quàm unius anni terminum locatas, denuo locare non poſſunt, neque ullas quæ intra viginti annos proximè elapſos communiter locari non ſolent: neque illas pro minori mercede quam priùs locabantur: aut ad longiorem terminu

minum quàm viginti unius annorum aut trium vitarum, idque ſine permiſſione vaſti. His etiam adjungendum eſt, ut qui uxoris jure feudum teneat, conjunctim cum uxore idem dimittat, nec poteſtatem habeat mercedem quoquo modo avertendi, quo minus ad legitimum hæredem poſt uxoris obitum perveniat *d*.

Sect. 7. Archiepiſcopi aut Epiſcopi terras ſuarum eccleſiarum ultra terminum viginti unius annorum aut trium vitarum ab initio ejuſdem locationis computandum, locare non poſſunt: neque quidem pro minori reditu quàm prius locari ſolebant *e*.

Sect. 8. Magiſtri & ſocii Collegiorum, Decani & Capitulum, Gardiani hoſpitalium, & omnes eccleſiaſtici terras ſuorum Collegiorum eccleſiarumve collegiatarum ultra terminum viginti unius annorum aut trium vitarum à tempore locationis computandum (idque ſi privata eorum ſtatuta hoc permittant, & non aliter) aut pro minori quàm ſolitâ mercede, locare prohibentur *f*. Neque ſic quidem niſi locatio prius facta, ſi quæ talis ſit, infra triennium proximè ſequuturum, finem habitura ſit *g*. Collegia etiam tam utriuſque Academiæ, quàm etiam Ætonæ & Vintonæ tertiam mercedis partem in granis, juxta Conſtitutionis præſcriptum, accipere tenentur *h*. Domus tamen quas in aliqua civitate, burgo, villa incorporata, aut publico emptorio ſitas habent & fundos ad eas ſpectantes qui quantitatem decem acrarum non attingunt, non prohibentur quo minus juxta communem Angliæ legem modo privatis Collegiorum aut eccleſiarum ſtatutis non contrariam, liberè dimittant *i*.

Sect. 9. Quidam cathedralis eccleſiæ præbendarius

d *an*. 32. *H*. 8. *c*. 28. *quod vide latius*.

e *an*. 1. *Elizab. non impreſ. v. Dyer fo*. 145 *nu*. 65.

f *an*. 13. *Elizab*. *c*. 10.

g *an*. 18. *Eliz*. *c*. 11.

h *an*. 14. *Elizab*. *c*. 11.

i *an*. 14. *Eliz*. *c*. 11.

darius partem ſuæ præbendæ locat; dictamque locationem ſuam Decani & Capituli conſenſu confirmari procurat. Quæſitum eſt aliquando num nec ſine Epiſcopi conſenſu ſufficeret, nec leviter dubitatum: idque quia Epiſcopus cujuſque præbendæ & patronus eſt & ordinarius. Uſus tamen quotidianus ejus conſenſum non neceſſarium probat *k*.

Sect. 10. Qui beneficia curata habent, ea ad aliquod tempus, diuitius quàm ipſi ſuper eis reſidebunt (abſentiâ tamen 80. dierum quotannis permiſſa) locare nequeunt, niſi duo per leges poſſidere poſſint: quo caſu, quia ſuper utroque continuo reſidere non datur, alterum curioni ſuo dimittere permittuntur *l*.

Sect. 11. Locationis terrarum & tenementorum ſæpe fiunt ad vitam conducentis *m*, aut etiam alterius *n*, aut ad plures *o*, aut ad terminum annorum *p*, aut denique ad vitam, & poſt eam extinctam ad terminum annorum *q*: idque per chartam vel ſine charta *r*, neque ſolùm per chartam indentatam, ſed etiam planam illam quam noſtri (pol deede) vocant *ſ*.

Sect. 12. Si quis autem terras per chartam, vel ſine charta locaverit mentionem termini non faciens & poſſeſſionem conductori tradens, ad vitam conductoris eas locaſſe præſumitur *t*.

Sect. 13. Terrarum ad terminum annorum locatarum poſſeſſionem conductori tradi non opus: ipſe enim virtute conductionis, eas ingredi poteſt (niſi tamen præter locationem conceſſio alteri etiam ad remanentiam ad vitam aut in feudo eâdem chartâ fiat *u*.) Nam ſi quis alicui ad terminum annorum terras locaverit, licèt antè conductoris ingreſſum fato cedat: conductor tamen poſſeſſionem terrarum hujuſmodi rectè capit *x*.

k *Dyer. fo.* 61. *nu.* 30.
l *an* 13. *Eliz. c.* 20.
m *Litle. l.* 1. *c.* 6.
n *Idem ibidem.*
o *Idem ibidem.*
p *Idem ibidem.*
q *Brocus Leaſe.* 51.
r *Litle. ubi ſupra.*
ſ *Fitz. nat. br. fo* 145.
t *Litle. l.* 2. *c.* 3. *rationem hujus doctrinæ habes apud Plowd in caſu Throckmorton f.* 152. *b.*
u *Litle. l.* 1. *c.* 7.
x *Idem ibidem.*

Sect. 14. Locator terras locatis conductori præſtare tenetur. Conductor enim ante terminum finitum ejectus actionem ex conventione contra locatorem habet *y*, idque ſive per ipſum locatorem ſive per alium ex antiquiori titulo ſpoliatus: neque ipſe ſolùm ſed etiam aſſignatus ſuus *z*.

Sect. 15. Si tamen tertius eum contra jus ejiciat, damna recuperat contra ejicientem *a* niſi tamen per chartam locator convenerit, quòd ejectus contra ſe actionem ex conventione capere poterit *b*.

Sect. 16. Conductor ad vitam ſuam per chartam tenens, quia liberum habet tenementum, ſi per locatorem ante terminum completum ejiciatur, non agit ex conventione, ſed aſſiſam adducit *c*.

Sect. 17. Si locatio fiat ad annum, & ſic ab anno in annum: anno finito & altero cæpto, non poteſt aut locator conductorem ejicere, aut conductor invito locatore prædium deſerere. Nam quiſquis eorum à pacto recedere velit, alterum de intentione ſua præmonere debet *d*.

Sect. 18. Locator conductorem qui ad voluntatem tenet, ſic amovere non poteſt, ut ſementem per eum factam non metat, aut ut idoneum tempus ad aſportandam ſupellectilem non habeat *e*. Quod tamen in conductore ad annos aliter ſe habet: quia illi tempus ſuum perſpectum ſatis eſt & cognitum *f*.

Sect. 19. Terras conducere omnes poſſunt regulariter, eccleſiaſtici tamen niſi ad neceſſariam familiæ ſuæ ſuſtentationem hoc faciant prohibentur *g*.

Sect. 20. Conductor ad mercedem præſtandam locatori tenetur: in qua ſi defecerit loca-

y *Fitzb. nat. br. fo.* 145. *M. Dyer fo:* 328. *nu.* 8.

z *Idem ibidem* 1. & *fo.* 146. *D.*

a *Idem ibidem.*

b *Idem ibidem.*

c *Idem ibidem.*

d *Brocus Leaſe.* 13. 22.

e *Litle. l.* 1. *c.*8 *Inſtit. jur. com. c.* 2. *v. Dyer. fo.* 173. *nu.* 15.

f *Litle. ibidem.*

g *an.* 21. *H.* 8. *c.* 13.

tor eum diſtringere durante termino poteſt, idque videtur verum ſive hoc conventum fuerit ſive non. Nam invecta per conductorem in tenementum pignori pro mercede ſunt annexa *k*. Sed poſt terminum non poteſt *i*. Mercedis ſolutio compenſationem non admittit. Conductor enim ſolvendo ante diem non liberatur *k*.

Sect. 21. Si Conductor ad feudiſirmam terrà conducta non utatur per biennium, quo minus diſtringi poſſit, locatori actio eſt, quâ eam in manus ſuas recipiat *l*.

Sect. 22. Sed in locatione ad annos vel vitam plerumque convenitur, ut ſi reditus ad certum diem quotannis, aut quolibet tempore ſemeſtri non ſolvatur, liceat locatori terras locatas ingredi, & ſibi earum poſſeſſionem reſumere: vel ut locatio prorſus irrita fiat & terminetur. In priori harum ſpecierum, ſi merces die aſſignato non ſoluta per locatorem legitime ſuper terra requiratur; non ſolum ipſe dum vivat, ſed eo mortuo, (niſi ſaltem in vita ſua pro reditu diſtrinxerit, aut eundem acceptum tulerit *m*,) hæres ejus in dictas terras reintrare poterit: aliter vero non item *n*. Reditus enim peti debet *o*, nec hoc caſu dies pro homine interpellat. Si tamen conventum fuerit reditum aliquo loco extrinſeco ſolvendum, nulla interpellatione aliquibus videtur eſſe opus *p*: licet alii recentiores contrà ſentiant *q*.

Sect. 23. Quòd ſi vir & uxor terras nimis charta mercede conduxerint, illo ante terminum exactum mortuo, hæc dictam conductionem abdicare poteſt. Et ſi vir uxori ſupervixerit, eo poſtea defuncto, executores ſui idem facere poſſunt, ſi teſtatoris bona reliquis creditoribus (illâ mercede ad terminum annorum

h *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 9. *Litle. ubi ſupra. Bract. l.* 2. *c.* 28. *nu.* 1.

i *Litl. l.* 1. *c.* 5. *Flet. l.* 2. *c.* 59. *in prin.*

k *Cokus l.* 4. *ca. u Bevil. f.* 10. *a.*

l *an.* 6. *Ed.* 1. *c.* 4. *weſtm.* 2. *c.* 21. *Fitzh. nat. br. fo.* 209. *G.*

m *v. Cocum vol.* 3. *caſu Pennant.*

n *Doct. & ſtud. l.* 1. *c.* 20. *v. Dyer. fo.* 51. *nu.* 17.

o *Perkinus Conditions* 836.

p *Dyer. fo.* 68. *nu.* 34.

q *Cocus vol.* 4. *caſu Borowghes. fo.* 37. *a.*

annorum computatâ) non ſufficiant *r*.

§. 24. Si quis terras ad annum locaverit, ſub hac conditione, ut merces ad feſtum Sancti Michaelis ſolvatur, & interim conductorem acceptilatione Aquilianâ, vel generali (ut nos loquimur) relaxatione de omnibus actionibus & demandis acquietaverit: merces ob hoc non remittitur *ſ*: quod tamen hujus juris relatori videtur aliquo modo admirandum.

§. 25. Verùm non ad mercedem ſolùm *t* ſed ad bonam & legitimam rei & conductæ tractationem conductor tenetur *u*. Adeò ut ſi vel ipſe vel tertius aliquis ſuper terris vaſtum fecerit, locatori obnoxius in pœna ſtatuti reddatur *x*, & remedio ſuo contra tertium relinquatur *y*: niſi tamen infans *z*. Meremium autem, id eſt, tigna ad neceſſariam reparationem capiens vaſtum non committit *a*.

§. 26. In locationibus & conductionibus quoad mutuam perſonarum obligationem, idem eſt jus quod in ſtipulatione *b*. Ideoque ſi conductor ſe facturum aliquid vel non facturum receperit, executores vel aſſignatos ſuos minimè nominando, ipſe ſolus tenetur, ii ſunt omni vinculo liberi *c*: Hæc enim ſpecies aliquando diſceptanda accidit: Conductori ſic cum locatore convenit, ut ſi ipſe, executores vel aſſignati ſui terras conductas cuiquam alienarent, tum locatori vel hæredibus ſuis licitum eſſet in eaſdem reintrare, dictumque conductorem, executores vel aſſignatos ſuos funditùs ejicere. Non ita multo poſt morbo lethali correptus, teſtamento condito uxorem executricem conſtituit & moritur. Illa ſecundo viro nubit, qui jus vel terminum ſuum in dictis terris alienat. Multúmque dubitatur, àn hoc caſu locator reintrare

poſſit

r *Doct. & ſtud. l. 2. c. 33. v. Lyer. fo. 146. nu. 70.*
ſ *Letle. l. 3. c. 8.*
t *v. Dyer. f. 4. b. nn. 1.*
u *v. Dyer. fo. 324. nu. 34.*
x *Statutum Gloceſt. c. 5. au. 6. Ed. 1. v. Dyer. fo. 90. nu. 9. 10. fo. 108. nu. 31. & fo. 198. nu. 43.*
y *Doct. & ſtud. l. 1. c. 31. l. 2. c. 4.*
z *Idem. l. 1. c. 17.*
a *Idem ibidem.*
b *v. ſupra de verb. obliga. §. 5.*
c *Dyer fo. 65. nu. 8.*

poſſit: quia nimirum hic ſecundus vir prioris neque executor neque aſſignatus fuit. Sed tandem pro locatore deciſum eſt: quia vir ſecundus hoc caſu licet non facto, lege tamen aſſignatus judicatur *d*.

§. 17. Si conductor ad ædes ſartas tectas in fine termini relinquendum ſe obligaverit, locator uſque ad terminum finitum ex conventione agere non poteſt, licet conductor ædes diruat. Vaſti tamen actionem habet *e*.

§. 28. Conductor ad vim majorem non tenetur, utpote ingentes tempeſtates aut hoſtium incurſum, niſi ad hoc ſe expreſſe obligaverit *f*.

§. 29. Tenens ad voluntatem ad reparationes, ut tenens ad annos, non tenetur *g*. Si tamen vaſtum fecerit, actioni tranſgreſſionis ſubjicitur *h*.

d *Dyer. fo.* 6. *nu.* 5. e *Fitzh. nat. br. fo.* 145. *K.* f *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 4. *Dyer. fo.* 33. *nu.* 10. 11. *fo.* 36. *nu.* 35. *fo.* 56. *nu.* 14. *an.* 12. *H.* 8 *fo.* 1. *b.* g *Litle. l.* 1. *c.* 8. h *Idem ibi. v. Dyer. fo.* 90. *nu.* 9. 10.

DE SOCIETATE.

TIT. XXVI.

IN eorum ſociorum, qui terras aliaſque res pro indiviſo tenent, jure diſceptando, prudentes noſtri plurimum verſantur. Eos autem vel participes, vel tenentes conjunctos, vel tenentes in communi appellant *i*.

§. 1. Participes vel lege vel conſuetudine fiunt *k*. Primi generis ſunt duæ aut plures fœminæ ejuſdem gradus, quæ ob hæredum maſculorum defectum in anteceſſorum ſuorum hæreditatem æquali jure ſuccedunt vel etiam duarum fœminarum filii ad quos terræ non prius diviſæ à matribus deſcendunt *l*. Secundi ſunt hæ-

i *Litle. l.* 3. *c.* 2. 3. 4. k *Novi term. jur. verbo parceners & Litle. ubi ſupra.* l *Litle. l.* 3. *c.* 1. & 2.

redes, qui ex conſuetudine diverſarum provinciarum, quam (Gavelkind) majores noſtri nuncuparunt, pro æquis portionibus ad anteceſſorum ſuorum ſucceſſionem vocantur, ſive fratres ſint, ſive iis deficientibus, ſorores, neptes, amitæ *m*.

§. 2. Tenentes conjuncti propriè vel impropriè *n* dicuntur. Propriè qui vel feudum, vel liberum tenementum, vel catallum aliquod reale pro indiviſo, vi ejuſdem tituli tenent: impropriè, qui catallum aliquod perſonale ſic poſſident. Hos autem vel ſua ſola voluntas conjunxit, utpote eos qui aliquid præmiſſorum ſuis pecuniis unâ perquiſiverint & pro indiviſo poſſident: aut alterius beneficentia, ſicut ſunt duo vel plures quibus quis aliquid conjunctim donavit *o*. Niſi tamen donatarii corpus politicum ſit, & nomine corporis capiant, aut alter eorum ad minus: quo caſu tenentes in communi ſunt *p*.

§. 3. Dupliciter itaque differunt participes & conjuncti tenentes, quia nimirum illi ſolo hæreditatis reſpectu participes dicuntur & neceſſitate conjunguntur: tenentes conjuncti perquiſiti vel donationis intuitu nomen ſuum ſortiuntur; & etiam voluntate ſuâ, nullâ neceſſitate, commiſcentur *q*.

§. 4. Sunt autem aliqui tenentes conjuncti, tantùm ad terminum vitarum ſuarum, qui tamen habent ſeparatas hæreditates. Quemadmodum ubi terræ duobus maſculis aut duabus fœminis donantur, & hæredibus qui ex eorum corporibus generati fuerint. Hoc caſu illi quamdiu erunt ſuperſtites, conjuncti tenentes appellantur. Nam altero eorum poſt ſobolem procreatam decedente, ſocius, durante vitâ ſuâ, integras

m *Litle. ibidem.*

n *Hæc diſtinctio non eſt expreſſa e Litle. tamen verbis non difficile colligitur. v. etiam Inſtit jur: com. c 15. quod lege. v. Dyer. fo. 67. nu. 18. & fo 160. nu 43.*

o *Idem. d. l. 3. c. 4.*

p *Litle. ibidem.*

q *Hæc ex dictorum authorum præceptis colligũtur.*

tegras terras poſſidebit: Qui quoque ſi tandem relictâ prole, moriatur, ejus hæres cum hærede prius defuncti dictas terras tenebit in communi *r*. Et ſi alter donatariorum hujuſmodi ſine hærede moriatur, pars ejus poſt mortem ſocii ſui ob defectum hæredis ad donatorem revertitur *ſ*.

r Inſtitut. jur.com. c. 15.

ſ Litle.l. 3. *c.* 3.

§. 5. Tenentes in communi ſunt qui rem eandem, utpote terras aut tenementa, vel etiam catalla ſive perſonalia ſive realia conjunctim, ſed ex diverſis titulis tenent *t*. Nam ſi participum tenentium conjunctorum unus jus ſuum extraneo vendiderit ſeu donaverit: hic & reliqui, quotquot ſunt, tenentes in communi appellantur, reliqui tamen inter ſe priſtinam appellationem retinent.

*t Litle.l.*3. *c.*4.

§. 6. Tenentes itaque in communi à participibus in hoc differunt, quòd non hæreditario jure rem communem, ſicut illi poſſident, neque neceſſitate aliquâ copulantur: à tenentibus verò conjunctis, quòd diverſis titulis rem communem adipiſcuntur *u*: aut ſaltem ipſi tenentes tam diſpares naturâ ſunt, ut nullam conjunctionem admittant, cujuſmodi ſunt duo corpora politica inter ſe, aut corpus politicum cum perſona ſingulari *x*.

u Hæc quoque ex dictorum autorum præceptis colliguntur.

*x Litle.l.*3. *c.* 4.

§. 7. Primo de participibus: Hi licèt ante hæreditatis partitionem fato cedant, partem ſuam ad ſuos liberos, ſi quos habeant, tranſmittunt: aliter verò reliquis ſociis jure non decreſcendi relinquunt *y*.

*y Litle.l.*3. *Inſtitut. jur. com. c.* 14.

§. 8. Terras inter ſe vel ex mutuo conſenſu *z*, vel (ſi aliqui nolint) officio Judicis partiuntur. Nam qui partem ſuam ſecerni cupit, breve de partitione obtinet, quo reliquos ad diviſionem cogit *a*. Fœminarum autem partici-pum

z v. Dyer. fo. 179.*nu.* 43.

a Fitzh. nat.br. 61. *K quem citam v.fo.* 259.*C.* 260.*B.* 261.*B. C.*

pum ſi altera nupſerit & poſt liberos marito ſuo enixos diem obeat: maritus per legem Angliæ tenens, ad partitionem, niſi prius facta fuerit, rectè compellit *b*. b *Litle.l.3. c.* 2.

§. 9. Modum partitionis tam voluntariæ quàm neceſſariæ luculenter Litletonus deſcribit *c*: ſed hoc facti plus quàm juris continet. c *d. c.* 2. Tantùm iſtud videtur obſervandum, ſi voluntaria partitio fiat, uno vel pluribus participum infra ætatem viginti unius annorum adhuc exiſtentibus, eam poſtea per illas juſtam maturitatem aſſecutos poſſe corrigi: dum tamen poſt ætatem completam vel commodorum perceptione, vel aliquo alio modo eam ratam non habeant *d*. d *Idem ibidem.* Imo ſi feudum talliatum ſit, licet omnes tempore partitionis maturi fuerint, eorum hæredes partitionem revocare poſſunt *e*. e *Idem ibidem.* Item ſi partitio inæqualis fiat per maritos fœminarum cohæredum, earum alterutra poſt ſolutum matrimonium rectè ab eadem recedit *f*. f *Idem ibidem Fitzh. nat. br. fo.* 62. *E.*

§. 10. Si pars alicujus participum poſt partitionem aliquo jure evicta ſit, ille vel illa ad novam partitionem reliquos compellere poteſt, & legitimam in illis terris adiſpici quas reliqui tenent *g*. g *Litle. d. c.*2.

§. 11. Si jus patronatus in hæreditate fuerit, & participes in præſentando clerico conſentire nequeant, paciſci poſſunt, ut maximus natu primâ vice præſentet, & ſic reliqui juxta ætatem: ad hoc ſi conſentire nolint, urgeri poſſunt. Quilibet autem vice ſuâ præſentare per alios impeditus, legitimum remedium habet *h*. h *Fitzh. nat br. fo.* 34. *T.* & *fo.* 36. *C.*

§. 12. Si duo ſint conjunctim tenentes in feudo ſimplici intra burgum ubi terræ & tenementa teſtamento diſponi poſſunt, & alter eorum jus ſuum cuique det leget, & moriatur: hoc

hcc legatum eſt inutile. Ratio datur, quia pars quæ ipſâ ultima ſpiritus exhalatione, per legem ad ſocium devoluitur: adcreſcendi ſc: non deſcenſus jure integrum vendicantem, vi teſtamenti quod ante mortem teſtatoris vires non capit, ad alium transferri nullo modo poteſt *i*.

i Litle. ibidem. ſc. d. 3. c. 3.

§. 13. Duo terras ad terminum annorum conjunctim conduxerunt, hcc inter locatores & eos convento, ut ſi dicti conductores ante terminum finitum obirent diem, locatio ſtatim ceſſaret. Conductores terras dividunt: alter eorum partem ſuam alienat & moritur. Locator demortui partem reſumere non poteſt: ſed is cui alienata fuit, eam ad vitam conductoris ſuperſtitis retinebit. Neque occupatio in hcc caſu locum habet. Si tamen duo ad vitas ſuas conduxerint & partitionem faciant, eorum altero decedente, ejus pars ad locatorem ſtatim revertitur *k*.

k Dyer. fo. 6, nu. 18.

§. 14. Duo terras conjunctim ad eorum vitas tenent, quorum alter partem ſuam ſyngrapho vel indenturâ (ut nos loquimur) ad terminum annorum tertio locat, reditum ſibi hæredibuſque ſuis inde reſervans, & moritur. Quæſtio ſuboritur utrum morte ejus titulus utrique evanuerit, an ſocius ſuperſtes integras terras pro vita ſua tenere debeat: & ſi debeat, utrum locatione ſocii ſui liberatas, an reditum tantùm ſuper locatione pro demortui medietate reſervatum habiturus ſit? Juſticiaciorum autem conſeſſui viſum eſt, ſocio ſuperſtiti integras terras ad vitam ſuam competere, idque ſocii locatione immunes & ſolutas *l*.

l Dyer. fo. 187. nu. 5.

§. 15. Hcc quoque diſtat inter donatarias conjunctos feudum ſimplex habentes & participes, quòd neuter donatòriorum terras pro

indiviſo

indiviſo poſſeſſas, reditu aliquo diutius quàm pro vita ſua, onerare poſſit, particeps vero poſſit. Et ratio differentiæ hæc eſt, quia donatarius ſocio ſuo aut ejus hæredi, qui jus ſuum non ab illo ſed à donatore derivat, præjudicium creare non poteſt: ſed participes, quia alii alias ob aliorum hæredum defectum ſuccedentes jus ſuum invicem deducunt, poſſunt *m*.

m Litle. ibidem ſc. l. 3. c. 3.

§. 16. Quod tamen in locatione planè diverſum eſt. Nam alter donatariorum qui pro indiviſo ſibi & hæredibus tenent, ſi jus ſuum tertio ad terminum quadraginta annorum locaverit, & ante terminum completum moriatur: conductor, eo mortuo, jus locatum durante termino retinet: imo terras ingredi poteſt, licèt non in vita locatoris illi traditas, aut per ſe aliquo modo poſſeſſas *n*. Rationem diverſitatis, inter reditum oneroſum & locationem, ſatis ſubtilem dat Litletonus *o*, quam ſtudioſis diſcutiendam relinquo.

n Litle. ibidem.

o ibidem & inſtit. jur. com. titulo Joynt tenente.

§. 17. Si duo conjunctim ſylvam cæduam teneant, & alter eorum, lignis venditis, integram pecuniam ſibi retineat, ſocius contra eum actionem non habet *p*. Neque tenentium conjunctorum vel in communi alter alterum jure veteri ad partitionem urgeri potuit *q*, niſi conſuetudo loci aliud ferret *r*: ſed hoc hodie aliter habet *ſ*. Et tamen tenens tam conjunctus quàm in communi per ſocium ejectus actionem de violento introitu contra ſocium ſuum inſtituere poteſt.

p Doct. & ſtud. l. 1. c. 14.

q Litle. ubi ſupra

r Fitz. nat. br. fo. 62. C.

ſ an. 31. H. 8. c. 1. & 32. H. 8. c. 32.

§. 18. Tenentes in communi, quia poſſint ex diverſis titulis, ſi per extraneum de poſſeſſione ejiciantur, habebunt ſinguli ſuas ſingulas actiones contra ejicientem: quod in tenentibus

conjunctis

conjunctis ſecus eſt *t*. Actiones tamen perſonales, vel ad rem non apte diviſibilem, tenentes in communi conjunctim perſequuntur *u*.

Sect. 19. Hoc differentiæ eſt inter eos qui catalla realia & qui catalla perſonalia in communi tenent, quòd illi per ſocium ejecti actionem vel de ejectione firmæ, vel de ejectione cuſtodiæ terrarum, juxta caſum ſuū habent: hi verò non item: ſed opportunitatem denuo arripiendi rem ablatam obſervare debent, ſi quæ offeratur *x*.

Sect. 20. Tenentes catallorum ſive realium ſive perſonalium in communi, ſi fato cedant, partem ſuam ad executores ſuos tranſmittunt, non ſociis relinquunt *y*.

Sect. 21. Duo bona poſſident in communi, quorum unus ea tradit tertio: hic ſolus actionem ſuper computo habet contra detinentem, & non ſocius *z*.

Sect. 22. Hoc videtur in participibus, tenentibus conjunctis, & tenentibus in communi æque verum eſſe, ut onus rei communis æqualiter ferant. Nam ſi unus vel plures eorum contribuere ad hoc recuſent, reliqui contra recuſantes actionem habent. *a*,

Sect. 23. Eſt denique alia tenentium in communi ſpecies apud nos quæ ratione conventionis *b* vel tenementorum ſuorum inter homines ejuſdem feudi *c*, vel etiam diverſorum aliquando *d*, coaleſcit. Nam in multis maneriis campos ſpatioſos dominus habet in quibus ſinguli tenentes pro rata tenementi ſui, jus paſcendi vel etiam ceſpites fodiendi vendicant. Sed hujuſmodi campi quia non ſine incommodo Reipublicæ partitionem ferre videntur: ſinguli qui in eis jus tale habent, ſi avaritiâ infecti n m

t Litle. ibidem.
u *Broc. Tenants in com.* 2. 5. & 25.
x *Litle. ibidem.*
y *Idem ibidem.*
z *Fitz. nat. br. fo.* 118. *H.*
a *Fitz. nat. br. fo.* 162. *Breve de contributione facienda & fo.* 127. *de reparatione faciend.*
b *Hæc vocatur communa in groſſe.*
c *hi habent communam appendentem vel appertinentem Litle.*
d *communa per cauſam vicinagii v. Dyer. fo.* 27. *nu.* 12. 13.

…iâ animalium multitudine eos premant ad ju-…os terminos revocantur *e*.

DE MANDATO.

TIT. XXVII.

…EX modis contrahi poteſt mandatum apud nos æque atquè jure civili: ſolâ nimirum …usâ mandantis *f*, vel causâ tam mandantis …iam mandatarii, vel ſolâ causâ tertii cujuſ…iam; vel cauſâ mandantis & tertii, vel man…tarii, & tertii. Exempla facilè ſuppeditari …ſſunt: ſed operæ hominum non ſæpe gratis …æſtantur: ideoque mandatum, ut proprie in…lligitur, non multo in uſu eſt: ita ut è lo…tione cæteriſque contractibus hæc ſupplenda …nt *g*.

§. 1. Mandatarius actionem mandati con…a mandantem non habet illegitimum aliquod …l injuſtum præcipientem *h*. At tertius, cui …andatum præjudicium aliquod tulit, ſæpe ha…t vel etiam contra ratum habentem. *i*. Factum …im mandatarii mandantis factum Jus facit *k*.

§. 2. Mandatum in diem differri, & ſub con…tione fieri poſſe apud nos nihil prohibet: & …orte tam mandantis quàm mandatarii extin…itur *l*.

…3. Mandati fines diligenter ſunt cuſtodiendi *m*.

e *Fitz. nat. br. fo.* 125. *Breve de admenſura paſturæ.*

f *Fitz. nat. br. fo.* 121.

g *v. Glanvil. l.* 11. *c.* 3. *Brit. c.* 28. *novum librum intra Accompt. Atturn. Commandemet. nov. term. jur verbo Accompt. Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 24. *v. Flet. l.* 2. *c.* 71. & 72. *ubi officia duorũ mandatariorum vulgarium tract. ſeneſchalli ſc.* & *…llivi in manerio.*

h *Brit. c.* 28 *Flèta* l. 6. *c.* 23. § *prohibetur.* i *…ract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 10. 26. & 27. k *Plowd. caſu Chapman …* 289 *b.* 290 *a.* l *Flet. l.* 3. *c.* 15. § *de minoribus. tamen eum eo…m in capite* § *ſi amicus. ubi dicit procuratorem conſtitutam … tradendam poſſeſſ. eam poſſe rectè tradere poſt mortem …andantis ſi eam neſciverit niſi hæres prohibeat.* m *Perkinus. …ofments* 188. & *ſeqq. Fulb. paral. c. Contracts fo.* 3. *b. Plowd. …ſu Remiger. fo.* 14. *a.*

DE OBLIGATIONIBUS QUÆ ex quaſi contractu naſcuntur.

TIT. XXIII.

Obligationibus ex quaſi contractu varie juri noſtro naſcuntur: utpote negotiorum geſtione, tutelâ, communi dividundo, familiæ erciſcundæ, actione ex teſtamento, condiction indebiti, & ejuſmodi *n*. Quod tamen ad negotiorum geſtionem attinet, operæ abſentium cauſâ ſine mandato præſtitæ, ſi verum mihi dixerin nonnulli juriſperiti, conſcientiæ ejus cujus negotium geritur & integritati potiùs relinquuntur, quàm actione aliquâ ſuſtinentur. Imo quod magis videtur mirandum, fit aliquando ut qui ob benefactum ſuum tranſgreſſionis reatum incurrat, ut ſi quis vicini pecus ex alterius ſeget exigat, aut decimas pecorum voracitati expoſitas in horreum rectoris invexerit *o*.

§. 1. Tutores contra debitores pupillorum ſuorum rectè agunt: item finitâ tutelâ, ut rationibus reddendis obnoxii ſunt, ſic expenſas muneris ſui occaſione factas contra pupillum vendicant *p*.

§. 2. Donatarius quoque qui contra donatarium de communi dividundo, id eſt, ad partitionem rei conjunctim utrique datæ *q*, & particeps qui familiæ erciſcundæ contra ſocios agit *r* non ineptè huc referuntur.

§. 3. Executores præterea teſtatorum debitores convenire poſſunt *ſ*, & tam ab eorum creditoribu

n Doct. & ſtud. l. 2. c. 51. Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 10. Flet. l. 2. c. 60. in prin.
o Dyer. fo. 36. nu. 38. 39. Fitz. nat. br. fo. 118. B et nov. term. jur. verbo Gardein in Soccage. Fle. l. 3. c. 15. Sect. de minori.
q v. ſupra tit. de ſocietate Sect. ſi duo 17.
r ibidem Fleta. l. 2. c. 60. in princ.
ſ Fitz. nat. br. fo. 120. F. H. & 121. E. I. O.

ditoribus quàm legatariis conveniri *t*. Quod etiam verum eſt in adminiſtratoribus eorum qui ab inteſtato deceſſerunt *u*. Item in ſucceſſoribus is, quorum præceſſores Abbatiæ ſuæ nomine pecunias vel debuerunt, vel ſibi debitas reliquerunt *x*. Et in marito denique cujus uxor ante nuptias æs alienum contraxerat, & è contra alios ſibi obligatos habuit *y*.

Sect. 4. Cuſtos carceris, qui debitorem liberum dimiſit, pro pecuniis debitis creditori ſe reddit obligatum *z*.

Sect. 5. Heres quoque tenetur ex obligatione anteceſſoris ſui ſi in eo nominetur, & ab eo habeat unde eandem diſſolvat *a*. Quòd tamen verum eſſe puto, ſi vel mobilia ad æs alienum diſſolvendum non ſufficiant, vel ſi executores in chirographo non nominentur. Hæres quoque in warrantia nominatur ad terras per anteceſſorem cum warrantia chartæ alienatas emptori præſtandas obligatur *b*.

Sect. 6. Si quis terras locaverit pro certo reditu, deinde reverſionem earum alii teſtamento ſuo det leget, legatarius reditum à conductore recte petit *c*.

Sect. 7. Theolonites habens Regis pecunias in manibus ſuis, debitor eſt ei, cui Rex per chartam aliquam annuitatem à tali Theolonite quotannis percipiendam conceſſit *d*.

Sect. 8. Denique ex contractu uxorum, liberorum, ſervientiumque noſtrorum qui merces noſtro nomine capiunt in noſtros uſus poſtea converſas, quaſi ex noſtro tenemur *e*.

t *Idem eodem fo.* 119. *m.* 121. o. 145. *D. H.*
u *Idem eodem fo.* 120. *D.*
x *Idem. fo.* 121. *K.* & 122. *E.*
y *Idem eodem fo.* 121. *C.*
z *Idem eodem. f.* 121. *A. P.* & 130. *B. V. Dyer. fo.* 275. *nu.* 46 & 47. & *f.* 278. *nu.* 5.
a *Fitzh. ubi ſupra fo.* 120. *C.*
b *Idem eodem fo.* 134. *D.* *Breve. de warant. char.* *Idem eodem fo.* 121. *N.* d *Idem eodem. fo.* 121. *F.* e *v. Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 2. *Fulb. paral c. Contracts. fo.* 3. & 4. *v. infra l.* 4. *tit.* 7. & *Plowd. caſu Remiger. fo.* 11. *b.* & *Dyer. fo.* 134. *nu.* 17.

PER QVAS PERSONAS NObis obligatio acquiritur.

TIT. XXIX.

ACquiritur nobis obligatio per procuratores, & per liberos quos ſub poteſtate habemus, & per noſmetipſos & filios noſtros, & per liberos homines ſervientes noſtros, idque ex duabus cauſis: operibus ſc. ſuis & re noſtrâ. Item per ſervos proprios vel communes, vel in quibus uſum fructum habemus, vel alios quos bonâ fide poſſidemus, dum tamen nomine noſtro ſtipulati ſint f.

f Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 12. Flet. l. 2. c. 60. § Primu.n pa-

---

QVIBVS MODIS TOLLITVR obligatio.

TIT. XXX.

TOllitur obligatio ſolutione: quia ſoluto eo quod debetur, omnis tollitur obligatio; ſive ipſe ſolvat qui debet, ſive alius pro eo: idque ſive debitore ſciente ſive ignorante, ſive etiam invito g. Quod tamen ita verum eſſe nonnulli volunt, ut cheirographum ſi quod ſit cancelletur, aut apocha per debitorem oſtend poſſit h. Ad cujus aſſertionis interpretationen alii differentiam conſtituunt inter ſimplicem & conditionalem obligationem: dicuntque ſolutionem conditionalis probari per teſtes poſſe cheirographum integrum permaneat, nec apoch oſtendatur: idque quia certo tempori ſub pœn adſtrictus, cheirographi aut apochæ traditionen noi

g Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 13. Flet. l. 2. c. 60. § tollitur.

h Doct. & ſtud. l. 1. c. 12.

›n ſine periculo expectat, cùm arctius obli-tur, quàm qui ſimplici tantùm obligatione ctitur. Item ſi reus ſolverit, fidejuſſor libera-r, & è contra *i.*

Sect. 1. Item per acceptilationem, quæ dici-r imaginaria ſolutio: ut ſi dicatur: omne od tibi debui ex quacunque cauſa, habeſne :eptum? & reſpondeatur, vel (ſi debitum in iptis ſit) ſcribatur: habeo, acceptùmque fe-*k.* Et in partem debiti poteſt acceptilatio fi-ſicut in totum. Et poſſunt omnes res quæ a-uâ ratione in ſtipulationem deducuntur, tol-per acceptilationem: & eodem modo quo tol-ntur per acceptilationem obligationes: ita terunt renovari & deduci in aliam obligatio-m plures & unam: ut ſi pro pluribus debitis, uſis, & obligationibus certa pecuniæ ſumma omittatur *l.* Eſt etiam acceptilatio juris: ut ſi is debitorem ſuum faciat executorem ſui te-menti. Hoc enim caſu debitum ei ignoſcit *m.* uod adeò verum eſt, etiamſi onus executio-s in ſe nunquam ſuſcipiat *n.*

Sect. 2. Si quoque terræ aliquæ reditu annuo erentur cuiquam ſolvendo, & debitor poſt lutionem dicti reditus aliquot annos negle-im, tandem unius reditum ſolverit & apo-am à creditore obtinuerit, actio pro reliquis n ſolutis penitus extinguitur *o.*

Sect. 3. Item per novationem: ut ſi transfu-ſit obligatio de una perſona in aliam. & ſi una perſona transfuſa ſit in aliam, quæ obli-ri non poſſit, amittitur. Ut ſi in perſona mi-ris à perſona majoris. Item in novatione po-it intervenire fidejuſſor & pœna. Item con-io: ut ſi ſecundus bene ſolverit: alioquin ret prima *p.*

i *Bract. ubi ſupra.*

k *v. Perkinum Conditions* 749. 750. *vid. Dyer. fo.* 222. *nu.* 22.

l *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 13. *v. Litle. l.* 3. *c.* 8. *Releaſes per totum, & novum lib. intratio. Dett. in Releaſe.* 1. 2. 3.

m *Brocus Teſtaments* 118.

n *Plowd. caſu woodward. fo.* 184. *a. b.*

o *Dyer. fo.* 271. *n.* 26.

p *Bract. d. l.* 3. *tra.* 1. *c.* 9. *nu.* 13.

Sect. 4. In ſumma notandum eſt iiſdem modis diſſolvi obligationem, quæ naſcitur ex contractu vel quaſi, quibus contrahitur. Re nimirum: ut ſi res petenti reſtituatur: verbis: u ſi fiat in contrarium & contrariis verbis *q*. Scripto: ut ſi conſcripſerim me debere, ſcribat debitor ſe accepiſſe. Conſenſu: ut ſi communite ex utraque parte conſentiant recedere à contractu. Traditione: ut ſi res retradatur. Junctu râ: ut ſi fiat in contrarium *r*.

Sect. 5. Bractonus per varias exceptiones quoque tolli obligationem docet, idque multipliciter: quem qui vult conſulere poteſt *ſ*.

Sect. 6. Eſt denique alius modus tollendi obligationem apud nos, quem legis vadiationer dicimus. Nam ſi ſuper ſimplici contractu qui pecunias â me vendicet: ego vadiare legen poſſum contra eum *t*: id eſt, poſſum ſponder me ad diem mihi judicialiter aſſignatum in curiam venturum & legem facturum. Legem autem facere eſt illud in hoc caſu agere quod le poſtulat: jurare nimirum ſummam petitam & unamquamque ejus partem eſſe indebitam: & alios mecum adducere, qui me verè juratum eſſ ſacramento de credulitate ſua ſuſcepto affirmabunt *u*. Hæc autem nihil aliud eſt quàm quædar judicialis tranſactio quàm leges noſtræ nobi permittunt.

q *v.* *Dyer. fo.* 75. *nu.* 25. 26. *&c.*

r *Bract. ubi ſupra.*

ſ *d. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 13. *quocum conſentit. Flet. l.* 3. *c.* §. *tollitur & ſeqq.*

t *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 13. *nu.* 3.

u *Brit. c.* 28. *Fitzh. nat. br. fo.* 122. *l.*

Finis Libri Tertii.

IN

INSTITUTIONUM JURIS ANGLICANI LIBER QUARTUS.

DE OBLIGATIONIBUS QUÆ ex delicto naſcuntur.

TIT. I.

ORiuntur etiam obligationes ex delicto vel quaſi. Delicta vero & maleficia ex dictis & factis præcedentibus, quæ quidem diſtingui debent quo animo fiant, & quâ voluntate. Voluntas enim & propoſitum diſtinguunt maleficia. Ex maleficiis autem procedunt crimina majora, ſicut læſæ majeſtatis, homicidia, furta, rapinæ, & alia plura *x*, (de quibus inferius dicetur *y*) vel minora, ut injuriæ & tranſgreſſiones. Nam ſub his noſtri omnes obligationes ex privatis delictis ortas comprehendunt.

x *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 14.
y *tit. de pub. Judiciis*

§. 1. Leges civiles furtum manifeſtum judicant per redditionem quadrupli, & furtum non manifeſtum per dupli compenſationem expiari.

Sed leges Angliæ neutrum facinorum illorum mitius quàm committentis morte puniri permittunt, dummodo res ablata duodecim denariorum valorem adæquet *z*.

§. 2. Furtum autem dividitur à noſtris in latrocinium & robariam. Latrocinium definitur eſſe ablatio catalli perſonalis in abſentia poſſidentis. Atque reſpectu rei ablatæ dicitur vel magnum vel parvum. Magnum eſt quod rem mobilem ad vel ſupra æſtimationem duodecim denariorum furto ſubducit: parvùm quod rem talem minoris valoris *a*. Robaria eſt quæ rem de perſona, vel ſaltem in præſentia poſſidentis ſubducit *b*.

§. 3. Omne autem furtum apud nos publicum eſt delictum. Nam & parvum latrocinium, licet non morte ſed carcece aut flagris caſtigetur, felonia eſt ſecundum quoſdam *c*, licèt alii alter ſentiant *d*. Quapropter hoc potius ad publicorum judiciorum ordinem referemus *e*.

§. 4. Breviter tamen hîc obſervandum cenſemus, ejus arbitrio relinqui, qui rem ſuam furto amittit, utrùm eam civiliter an criminaliter perſequi velit. Nam furtum diſſimulans furem rem caſu inveniſſe, ſibique detinere fingit, atque ita vel ipſam vel precium ejus recuperat *f*. De criminali perſecutione poſtea dicendum erit *g*.

DE VI BONORUM RAPTORUM.

TIT. II.

TRranſgreſſionis latum eſt nomen. Omnem enim legis violationem comprehendit. Sed noſtri prudentes privata delicta omnino tranſgreſſiones

z *Dominus de Fertiſcuto. c.* 46. *Broc. Crowne.* 2.
a *weſtus ſymbol.l.*2. *tit. Indictments ſect.* 58.*v. ſpeculum Juſticiar.l.* 1. *c.de larcins.*
b *weſtus eodem ſect.* 60.
c *Brocus Corom* 2.
d *Stawnf. pl. cor. l.*1. *c.* 15.
e *vlt. tit. hujus libri.*
f *v.Trover in novo lib. intratio.* & *Bract.l.* 5. *tract.*5. *c.* 31.*nu.*2. *Flet.l.*1. *c.* 38.*in prin. Dyer fo.* 50.*nu.* 5.
g *tit. de pub.Judic.*

greſſiones appellant : & has quoque inter ſe di-
ſtinguunt. Eas enim quæ vim aliquam adjun-
ctam habent, tranſgreſſiones magis propriè *h*,
alias verò tranſgreſſiones ex ſpecie facti illegi-
timi, licèt non violenti, vel (ut ipſorum verbis
utar) ſuper caſu ortas, dicunt *i*. Unde forma a-
ctionis ſuper illa tranſgreſſione edita, hæc verba
(vi & armis) ſuper hac verò (contra pacem) ſem-
per continet *k*. Licet tamen actori diſſimulare
vim illatam aliquando, ſi voluerit : ut nimirum
in Comitatu coram vicecomite actionem ſuam
inſtituat *l*, qui de vi & armis cognitionem non
habet. Atque ita tranſgreſſionem minorem fin-
git, quæ re verâ major fuit : damnum tamen in-
de ſibi datum recuperat. Hocque in cauſa vide-
tur eſſe, quòd ſcriptores noſtri delicta hæc, quæ
quâ naturâ diverſa ſunt, tam frequenter inter ſe
confundant *m*. Nos tranſgreſſionem violentam
ad titulum de vi bonorum raptorum ſatis aptè
referri putamus, & illam alteram duobus ſubſe-
quentibus accommodaturi ſumus. Nam cùm jus
Romanum hanc tranſgreſſionum materiam in
duo tantùm capita jure Anglicano diſtributàm,
triplicem faciat nemo miretur, quod ego non-
nullos caſus, qui præter vim contumeliam eti-
am patienti inferunt, ad tertium locum retu-
lerim.

§. 1. Actio autem de vi bonorum rapto-
rum, aut de tranſgreſſione vi & armis, datur
domino, de rebus tam inanimatis vi abductis, ut
carris, plauſtris, naviculis : quàm animatis, ut
jumentis, ovibus : idque non cicuribus ſolùm,
ſed etiam feræ naturæ in cuſtodia noſtra exi-
ſtentibus : ut cuniculis noſtræ garennæ *n*, aut

h *Fitz. nat. br. f.* 85. *G. Breve de treſpas. De vi. lege Fletam peritè differentè l.* 4. *c.* 4.

i *Idem fo.* 92. *E Breve de treſpas ſur le caſ. & nov. term. jur. verb Action ſur le caſ.*

k *Fitzh. ubi ſupra.*

l *Idem eodem fo.* 86. *G.*

m *v. nov. l. intratio ubi melias tranſgreſſiones & ad tit. Treſpas & ad Action ſur le caſ. relatas habes, & in Fitz. nat. br. in brevi de Treſp. f.* 5. *& breve de Treſpas ſur le caſ. fo.* 92.

n *Fitzh. ubi fo.* 89. *K.*

columbis

columbis noſtro columbario incluſis *o*. Inſuper de ſervis noſtris *p*, de liberis etiam ut apprenticiis *q*, & uxoribus cum mariti ſui bonis aliquot abductis *r*, de filio denique filiave hærede abreptis & matrimonio cum aliquo vel aliqua præter conſenſum noſtrum copulatis *ſ*, de quantitate ut pecunia *t*, de bonis felonum è libertate noſtra ſublatis *u*, de Waiviis & extrahuris è feudo noſtro aſportatis aut fugatis *x*.

§. 2. Datur autem hæc actio ad damni dati emandationem, idque non ſolùm contra rapientem, ſed etiam eos qui rapere præceperunt, ſicuti & ex omni tranſgreſſione ſuper caſu *y*: ſed non in executorem tranſgreſſoris *z*, nec hæredes *a*, quia perſonalis & pænalis eſt.

DE LEGE AQUILIA.

TIT. III.

TRanſgreſſio quæ ſuper caſu dicitur, aut damnum tantummodo patienti infert, aut cum damno contumeliam. Illam juris civilis authores ſub titulo legis Aquiliæ comprehendunt, quia Caius Aquilius cùm tribunus plebis eſſet, plebiſciti ejus author fuit, quo delicta hujus generis illi correxerunt: hanc verò ad titulum de Injuriis referunt.

§. 1. Tranſgreſſionem itaque ſuper caſu committit qui alterius ſtatum vel conditionem ſuo delicto deteriorem facit. Exempli cauſa: Vicecomes, qui debitorem ratione brevis regii ad eum directi cepit, & eum poſtea dimittit *b*: vel qui in returno brevis regii Curiam falſò informat reum non habere terras aut illud quic-

quam

o *ibi fo.86. A.*
p *ibi.fo.88. D.I.*
q *ibi f 91.I*
r *ibi.fo.89. O.*
ſ *ibi.fo.90. H.*
t *ibi.fo.87. m.*
u *ibi.fo.91. F.*
x *ibi.f 91. B. Huic addere librum intrationum tit. Treſpas per totum & Brocum eodem & Fulb. paral. c.com. wrongs ſpartim.*
y *Doct. & ſtud.l.*1 *c.* 9.
z *Idem.l.*2. *c.*10.
a *Bract.l.* 3.*tract.*1.*c.* 4. *nu.* 4.
b *Fitzh. nat.br. fo.* 92. *A. & C.*

quam in baliva ſua unde diſtringi poſſit: & ita in cauſa eſt, ut corpore capietur *c*. Item qui palis in aqua defixis navem alterius tritico aut aliis mercibus onuſtam evertit *d*. Præterea Atturnatus vel Conſiliarius qui imperitiâ vel dolo cauſam clientuli ſui perdidit *e*: tonſor, qui barbam alicujus malè vel cultro coinquinato raſit *f*: medicus quoque vel cheirurgus qui ægrotum vel aliâs malè ſanum imperitè aut malitiosè tractavit *g*. Cuſtos carceris qui incarceratum durius æquo tractavit *h*. Qui aliquem diſtringit per averia carucæ, cùm alia rationabilis diſtrictio per eum fieri poſſet *i*: vel qui pecus alienum juſtè captum vel diſtrictum non ad parcum apertum, ſed ad locum incognitum, rectorem eccleſiæ cujuſquam, forteletum, aut alium comitatum abigat, ita ut per dominum juxta leges redimi ſeu replegiari nequeant *k*. Qui fluxum rivi quo molendinum alterius agi ſolet, intervertit *l*. Uſufructuarius vel liberè tenens qui vaſtum in ſolo vel ædibus committit *m*. Sed hujus cauſa ſpecialis eſt, qui ex conſtitutione regni rem vaſtatam amittit *n*. Verùm quòd ſpecies quæ huc referri poſſent, infinitæ ſunt ad eos potius cenſeo vos remittendos, qui fuſius & ex profeſſo iſta tractant, quàm exemplorum colluvie obruendos *o*.

Sect. 2. Hac etiam actione tenetur qui per infortunium & non dolo vel culpâ alium læſit *p*.

c *ibidem B.* d *Idem ibidem.* 92. *F.* e *nov. lib. intra. Action ſur le caſ. in Atturnye.* f *ibi. in Barber.* g *ibi in Phiſitian v. ſpec. Juſt. l.* 3. *c. de Judgment de homicid.* h *Fitz. nat. br. f.* 93. *H. v ſpeculum Juſtic l.* 1. *c. de homicid.* i *Dyer. fo.* 31?. *nu.* 86 k *v Fitzh. nat. br. in brevi de replegiandis averiis fo.* 58. & *in brevi de vetito nannio f.* 73. l *Dyer. fo.* 248 *nu.* 80. *f.* 320. *nu.* 38. m *Dyer. f* 36 *nu.* 38 *f.* 256. *nu.* 10. n *Stat Gloc. in.* 6. *Ed.* 1. *c.* 5. o *Brit c.* 26. 27. 61. 62. 63. *Nov. l. intrat.* 10. *Action ſur le caſ.* & *Treſp. Brocus Treſp. Fitz. nat. br. in brevi de Treſp. f.* 85. & *Treſp. ſur le caſ. f.* 92. *Fulb. paral f.* 69. *a.* & *c.* ?. *Plowd caſu Baſſet in fine* 2 *partiſ. f.* 12. *b.* & 13. *a. v. Dyer. f.* 36. *n.* 38. *fo.* 280. *n.* 14. *fo.* 285. *n.* 40. p *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 36. *in Fr. blet. l.* 4. *c.* 17. § *vertitur etiam quandoq;*

DE

DE INJURIIS.

TIT. IV.

GEnerali injuriæ appellatione omnem juris transgreſſionem nos quoque contineri dicimus. Sed de illâ ſpeciali hîc loquimur quæ contumeliam patienti inurit: ut cùm quis pulſatus, verberatus, vulneratus *q*, vel enormi illâ læſione affectus quam nos mahemium dicimus *r*. Vel etiam ſine vi verbis convitioſis exiſtimationemque ſuam minuentibus conſperſus *ſ*, libellove famoſo conſpurcatus, incarceratione injuſtâ vexatus *t*, vel alio ſimili modo malè tractatus fuerit *u*.

§. 1. Hanc quoque injuriam committere videntur illi qui dolo contexto in caput fortunaſve alicujus inſidiosè machinantur, quos noſtri conſpiratores appellant *x*.

§. 2. Neque quidem injuriam per noſmetipſos tantùm, ſed etiam per eos qui in noſtra poteſtate ſunt patimur: utpote per uxores *y*, per liberos *z*, per ſervientes *a* & per ſervos *b*.

§. 3. Injuria quoque ex circumſtantiis levior aut gravior fit. Circumſtantias autem numeramus ferè ſeptem: nempe cauſam quæ facientem impellit: perſonam, tam ejus qui infligit

q *Bract. l.* 3.c.19. *nu.* 1.*l.*3.*tract.* 2 *c.*36. *nu.* 1.& *l.*5. *tract.*3.*c.*9. *Fl.l.*2.*c.* 1. r *Bract.lib.* 3.*tract.*2.c. 24.*nu.*3. *Flet.l.*4.*c.* 40.41.*l.* 2. *c.*1.*Dyer f.* 105.*nu.*15. ſ *Dyer. fo.* 72.*nu.*6.*f.* 75.*nu* 21. *fo.*118.*nu.* 79.*fo.*236. *nu.* 26. t *Dyer.fo.* 244.*nu.* 6. *Flet.l.*1.*c.* 42.

u *Bract.l.*3.*c.* 19. x *Dyer.fo.* 85.*nu.*87.*fo.* 244. *nu.* 61.*Fitz. nat. br.* 114. *G.* 115. *A. E.* 116. *M. N.* y *Brocus Treſpas.* 43.*Fulb. paral. c. Common wrongs fo.* 79. *b.* z *Fulb. paral. c. Common. wrongs. fo.* 90. *b.* a *Nonus lib. intratio. Treſpas in Servant. Fulb. paral. c. Common wrongs. fo.* 80. *a. Flet. l.* 2. *c.* 1. *Sect. Patitur.* b *Brocus villenage* 24. *Treſpas* 53.

quàm

quàm ejus qui patitur: locum, tempus, qualitatem, quantitatem, & eventum. Hæ enim pœnas vel exacerbare vel diminuere ſolent *c*.

§. 4. Nos contumeliam aut verba injurioſa alicui de majori nobilitate illata proprio nomine Scandalum magnatum appellamus, quod cæteris quibuſcunque, propter perſonæ læſæ ſplendorem & dignitatem, graviorem pœnam meretur *d*, niſi tamen juſtè excuſari poſſit *e*. Sed verba contumelioſa contra principem prolata an huc quoque referri poſſint, aliquando dubitatum lego *f*.

§. 5. Datur hæc actio, utpote & omnis alia quæ ex tranſgreſſione eſt, contra eum qui culpâ & voluntate ſuâ injuriam intulit *g*: & datur ad damni reſtitutionem quod læſus tulit per ſe quidem æſtimandi, ſed per Juratores, qui hac in re judices ſunt, taxandi *h*.

§. 6. Neque verba nimis generalia *i*, neque dubiam interpretationem habentia *k*, nequæ falſæ criminationes apud Judicem competentem editæ *l*, pariunt injuriæ actionem. Veritate etiam criminis probatâ, injuria apud nos defenditur *m*. Diſſimulatione denique patientis aboletur *n*.

DE OBLIGATIONIBUS QUÆ *ex quaſi delicto naſcuntur.*

TIT. V.

Judex apud Anglos malè judicando litem ſuam ſecundùm aliquos *o*, facit. Sed hodie pars

c *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 6. *Fleta. l.* 1. *c.* 16. & *Generali. l.* 2. *c.* 1. *per totum.*
d *an.* 3. *Ed.* 1. *c.* 33. *an.* 2. *Ri.* 2. *c.* 5. *an.* 12. *ejuſd. c.* 11.
e *v. Dyer. fo.* 285. *nu.* 37.
f *Dyer. fo.* 155. *nu.* 19.
g *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 6.
h *Bract. ibidem.*
i *Cocus. l.* 4. *caſu Stanhop. inter actiones de ſcandalis fo.* 15. *a. nu.* 4.
k *Idem ibidem caſu Hext. nu.* 5.
l *Idem ibidem caſu Buckley. nu.* 3.
m *Flet. l.* 4. *c.* 17. *in prin.*
n *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 28.
o *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 15.

quæ

quæ judicio ſe lædi ſentit, cauſam prætextu erroris commiſſi, ſi curia de recordo ſit, aliâs per breve de falſo judicio, ad aliud tribunal potius removet & ſententiæ prioris emendationem petit *p*.

§. 1. Obligationes tamen aliquæ ex quaſi delictò hic quoque uſu veniunt. Utpote ſi ſubvicecomes Curiam Regis falſò informaverit, aut aliter in mandato Juſticiariorum exequendo deliquerit, non ille ſed vicecomes mulctam ſubit *q*. Si quoque is qui Regi à cyathis eſt, aliquos ſibi in officio ſuo ſurrogaverit, ipſe eorum delictis tenetur *r*. Quod idem obtinet non ſolùm in ſcaccarii Regii *ſ*, ſed etiam aliarum Curiarum officialibus *t*, ſi clerici quos ſibi ſuſtituunt, muneri ſuo minus ſatisfecerint: ut etiam in eſchaetoribus qui ſuſtituerint ſibi aliquem, cujus facta præſtare detrectant *u*.

§. 2. Etiam ex quaſi delicto videntur teneri centuriæ (quas Hundreda dicimus) pro compenſatione latrociniorum quæ in iis perpetrata ſunt, niſi latronem apprehenderint *x*: & villæ propinquæ loco alicui in quo foſſa vel ſepes illicitè per homines ignotos dejicitur *y*.

§. 3. Denique ſi famulus negligentiâ ſuâ domum heri ſui & ei vicinam combuſſerit, herus tenetur. Similiter & dominus communis hoſpitii ſi ſerviens *z*, vel quis alius infra hoſpitium *a* ejus hoſpiti cuiquam pecunias intra hoſpitium ſubduxerit: & cuſtos carceris, ſi domeſticus ejus incarceratum aliquem dimiſerit *b*: Sed & his alias ſpecies ſatis multas prudentum noſtrorum libros perluſtrando invenietis *c*.

p *an.27.Eliz.c.8.*
q *Doct. & ſtud.l.2.c.24.*
r *an.25.Ed.3.ſtat.5.c.21.*
ſ *an.14.Ed.3.ſtat.1.c.9. Dyer.fo.161.nu.45 fo.238.nu.38.*
t *v Cromptoni Juriſ. Court d. Eſchequer fo.111.a.b.*
u *an.12.Ed 4.c.9.Co.cuſ.l.4.caſu Mitton fo. 33. b.*
x *an.13.Ed.1.ſtat.2.c.3.*
y *an.13.E.1.ſtat.1.c.45.Raſtal. tit. Approvement nu. 2.*
z *Plowd.caſu Remiger fo.9.b.* a *Dyer.fo.158.nu.32.fo.266.nu.9.* b *Doct. & ſtud.l.2.c.24.* c *v. Fulb.paral.c.Contracts fo.3.a.b & 4.a.*

DE ACTIONIBUS.

TIT. VI.

ACtio & breve communi Anglorum ſermone ſæpiſſime confunduntur: breve enim quo reus in jus vocatur, ſummariam & ſuccinctam facti repetitionem continet, quod actionem perit. Verùm hoc illâ multo latius extendi, ii juris noſtri interpretes luculenter oſtendunt, qui brevium explicationem profeſſi ſunt *t*. Multa enim mandata principis extrajudicialia continent in negotiis quæ vel ipſum principem *u*, vel ſtatum Reipub. *x*: vel etiam rem privatorum attingunt *y*. Sed eorum maxima pars circa judicia verſatur, quorum aliqua Judices conſtituunt *z*: aliqua jam antea conſtitutos juſtitiam petentibus impertire *a* monent: aliqua nonnullos ob cauſam ſpecialem à judiciis ad tempus eximunt *b*: aliqua tergiverſantes ad judicium ſuſtinendum ſatis dato compellunt *c*: aliqua litigantes ſibi alios ad lites ſubſtituere permittunt *d*: aliqua judices juriſdictione ſuam nimis dilatantes cohibent *e*: alia cauſas ab uno foro ad aliud avocant *f*, aliqua denique proceſſum informant & inſtituunt *g*: aliqua proceſ-

t *Athor Regiſtri & Fitzh. nat. br. v. Bract. l. 5. tract. 5. c. 17.* u *Hujus generis ſunt brevia de ideot. inquiren. Fitzh. nat. br. fo. 232. Diem clauſit extremum fo. 252. melius inquirend. Quæ plura Levenerunt, mandamus, vet. nat. br.* 147.

Huc ſpectant brevia de licentia eligendi Epiſcopum. Idem fo. 170. *de reſtitutione ſpiritualium.* 169. *De coronatore eligendo* 164. *& ſimilia.* y *ut ſunt brevia de ſecuritate pacis, fo.* 79 *de non ponendo aſſiſis* 164. *&c. hujuſmodi.* z *Brevia de ad audiend. & terminand. Fitzh. nat. br.* 110. *& ſimilis.* a *de procendo ad judicium* 153. 240 b *protectione* 28. c *de ſecuritate invenienda &c.* 85. d *de atturnato faciendo &c.* 156. e *probition* 39. f *Recordare* 70. *Pone* 69 *&c.* g *omnia brevia original. per Regiſt. original.*

ſum

ſum inſtitutum proſequuntur & ad effectum ducunt *h*. Brevia autem quæ judicium inchoant, originalia, quæ inchoatum promovent & ad exitum pellunt, judicialia noſtri appellant *i*.

Sect. 1. Actiones omnes vel à jure communi (quod noſtri communem legem frequentius dicunt) vel à ſtatutis, profluunt *k*. Sive autem à jure communi ſive ſtatuto originem trahant, omnes vel in perſonam, vel in rem, vel in utramque ſunt *l*.

Sect. 2. Perſonales actiones ſunt, quæ competunt contra aliquem ex contractu vel quaſi, ex maleficio vel quaſi. Brevia vero quæ formantur ſuper contractu vel quaſi ſunt fere hæc: de conventione *m*, de computo *n*, de debito *o*, de detentione *p*, de transgreſſione ſuper caſu *q*; in qua conſtitutum, quod noſtri aſſumptionem dicunt, comprehenditur *r*.

Sect. 3 Quæ ex delicto vel quaſi competunt, ſunt illæ de tranſgreſſione *ſ*, de deceptione *t*, de parco fracto *u*, de reſcuſſu *x*, de attincta *y*, de conſpiratione *z*, de cambipartita *a*.

Sect. 4. Reales ſunt actiones, quæ contra aliquem licèt nullo jure nobis obligatum competunt, quia rem noſtram corporalem immobilem vel etiam incorporalem poſſidet vel quaſi, quam reſtituere, vel dominum cujus nomine poſſidet nominare poteſt. Ut ſi quis petat ab alic rem certam, nempe fundum, vel terram, vel ju aduocationis, cujus ſe contendit eſſe dominum & perſequatur rem ipſam non ejus preciuni, ne tantundem quod ſit ejus generis. Et per ho quòd petens rem petitam intendit eſſe ſuam actionemque inſtituat adverſus tenentem & tenens negaverit: in rem erit actio ſive placitum *b*

h *omnia brevia jucialia per Regiſtrum judiciale.*
i *Regiſt: brevium.*
k *Brocus Action popular & Action ſur le ſtatut.*
l *Bract l.* 2. *c.* 3. *nu.* 2. 3. 4. *v. Speculum Juſtitia. l.* 2. *c. des attachments in fine.*
m *Fitzh: nat br. fo.* 145.
n *fo.* 116.
o *fo.* 119.
p *fo.* 138.
q *fo.* 92.
r *Brocus Action ſur le caſ.* 24.
ſ *fo.* 85.
t *fo.* 95.
u *fo.* 100.
x *fo.* 101.
y *fo.* 105.
z *fo.* 114.
a *fo.* 171.
b *Bra. l.* 3 *tract.* 1. *c.* 3. *nu.* 3.

Sect. 5

§. 5. Si ſit res mobilis quæ petitur, ſicut bos, ıſinus, veſtimentum, vel aliquid pondere aut nenſurâ exiſtens, licèt primâ facie videatur ıctio ſive placitum tam in rem quàm in perſo-ıam, eò quòd certa res petatur, & quòd poſ-idens eam reſtituere teneatur: revera tamen eſt n perſonam actio: quia ille à quo res petitur, ıon tenetur præciſe ad rem reſtituendam, ſed ıb diſjunctione, vel rem vel ejus precium, & recium tantùm ſolvendo liberatur, ſive res ap-areat ſive non. Et ideo ſi quis rem mobilem ex uacunque cauſa ablatam vel commodatum endicaverit, debet in actione ſua definire pre-ium. Nam precio non appoſito, rei mobilis endicatio non valebit *c*.

c Bra. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 4. & Flet. l. 2. c. 60. § Cùm autem res & ſeqq.

§. 6. Actionum autem civilium & in rem, cut rei vendicatio, alia confeſſoria eſt alia ne-atoria. Confeſſoria, cùm dicat quis aliquam em corporalem vel incorporalem eſſe ſuam: ſi-ut hunc fundum. Item quâ dicis tibi jus eundi er fundum vicini tui, aquamve ducendi eo in-ito & hujuſmodi, competere. Et hæc actio ideo ı rem dicitur, quia rem tuam incorporalem pe-s: ſc. jus eundi per fundum: & ideo confeſſo-a dicitur quia conſtituta eſt verbis affirmativis. ıctio verò negatoria eſt, quam dominus fundi ıtendit adverſus te ſolitò euntem per fundum ıum, dicens, tibi non eſſe jus per fundum ſuum ındi. Et hæc actio dicitur in rem, quia domi-us fundi in hoc ſuam vendicat libertatem: & ıjuſmodi actiones non competunt de domi-io rei, ſed de jure prædiorum *d*.

d Bra. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 7. Huic inſeruit breve de conſuetudinibus & ſervitiis alia Flet. l. 5. c. 37. 38. 39. 40.

§. 7. Reſciſſoriæ etiam actionis nos ſimilem ıbemus. Nam ſi quis, dum incarceratur, terra-ım poſſeſſione ſpoliatus fuerit, & terræ illæ ad ıeredem ſpoliatoris deſcenderint: ſpoliatus li-

bertatem ſuam aſſecutus; poſſeſſionem ſuo facto recuperare, ſeu (ut noſtri loquuntur) in eaſdem terras reintrare poteſt. Et ſi judicium contra eum datum fuerit, illud poſtea per breve de errore irritum reddet: quia in cuſtodia fuit, nec contumaciter abſens: ideoque rationi diſſentaneum videtur ut recordum tale præjudicii quippiam illi afferat. Idem quoque juris videtur, ſi quis in ſervitio Regis, aut aliter Reipub. causâ extra regnum ſit, & interim poſſeſſione aliquâ ſpolietur, nec continuum clameum ſuum facere poſſit *e*. Imo verò aliqui in hac etiam opinione ſunt, ut exiſtiment eum qui extra regnum in negotiis ſuis exiſtens poſſeſſione ſuâ per aliquem ſpoliatur, poſſe cum redierit ſuâ authoritate in hæredem ſpoliatoris ſuperintrare, nec aſſisâ opus habere *f*.

e *Litlcton. l.3. c. continnal. clayme.*

f *Idem ibidem.*

§. 8. Eſt etiam apud nos, quæ actioni Paulianæ aliquo modo reſpondet, à ſtatuto Regni ſuppeditatam *g*, quod omnem ſive terrarum ſive bonorum alienationem irritam reddit, quæ â debitore in fraudem creditorum facta eſt, & præterea pœnam omnibus infligit, qui ejuſdem conſcii ſunt, & ut legitimam defendunt.

g *an. 13. Eliza. c. 5.*

§. 9. Neque deeſt actionis Servianæ quaſi parallela: Nam bona in prædium invecta locator jure proprio diſtringit, atque detinet, donec merces ei perſolvatur. Quia hæc & nos tacite pignoris loco ducimus *h*. Quamvis tamen hoc non ſine diſtinctione procedat *i*. Huic addere etiam licet non ſolùm pignoratitiam ſed etiam hypothecariam vel quaſi Servianam. Si enim quis nummos ab aliquo ſub pignore mutuos acceperit, & eoſdem poſtea offerens creditori pignus recipere non poſſit, quia creditor illud tradere recuſat: debitor hoc caſu actionem habet *k*

h *v. ſupra de locat. & cond. tit. 25 l. 3. §. 19.*

i *Brocus Diſtreſſe 13. 57 99.*

k *Fitzh. nat. br. fo. 86. C.*

Qua

Quaſi Serviana autem is rectè videtur agere, qui cum terras jure vadii ſive vivi ſive mortui poſſideat, eiſdem ejicitur vel diſſeiſitur.

§. 10. Brevia verò quæ actionibus realibus accommodantur, vel ad ipſam proprietatem acquirendam dantur & petitoria dicuntur, vel poſſeſſionem, & poſſeſſoria *l*. Ad proprietatem ſpectant brevia de recto diverſarum ſpecierum *m*, & quæ eorum naturam imitantur *n*.

§. 11. Poſſeſſionem vel quaſi querimus vel vi amiſſam, vel ſponte alii traditam, qui tamen contra jus eandem retinet. Ad illam adipiſcendam dantur brevia quæ aſſiſas dicimus *o*, & quæ ad eas affinitate aliquâ accedunt *p*.

§. 12. Ad poſſeſſionem quæ ſponte tradita injuſte nobis detinetur, recuperandam, ſuppeditantur brevia de ingreſſu diverſarum ſpecierum, & quæ eorum naturam induerunt *q*.

§. 13. Inter reales actiones præjudiciales quoque numerantur. Præjudiciales autem dicuntur, quæ oriuntur ex incidentibus quæſtionibus vel emergentibus: in quibus quæritur, utrùm aliquis ingenus aut libertinus, & ſi libertinus, liber an ſervus? filius an non: & ſi filius, utrùm legitimus an baſtardus & hujuſmodi *r*. Et dicuntur præjudiciales, quia priùs judicantur quâm actio principalis *ſ*.

l *Flet. l. 6. c.*1.*in prin*

m *Fitzh. na.br.fo.* 1. 6.11. 91. 193.*Flet. l.6.c.* 1. & *ſeqq.*

n *ut eſt breve de conſuetud. & ſervitiis Fitzh. nat. br.f.* 157. *De hoc v. Plowd. caſu Stowel. f.* 357. *br.* & 358. *a. Breve de recte aduocationis &c. Inghā* §. *Bref. d' advouſon.*

o *Fitzh. nat. br. fo,* 177. 179. 181. 183. 184. 188. 190. 191.

p *v. m.* 13. *Ed.* 1. *c.* 25. *Bract. l.* 4. *per totum.*

q *Fitzh. nat. br. fo.* 201. 205. 206. *Bract. l.* 4. *tract.* 7. *pertotum v. Ingham* § *bref de entry. Fl. dicit. hæc brevia de ingreſſu mixtam habere naturam. & partim poſſeſſionem, partim proprietatem ſapere l.* 5. *c.* 24. *in prin.* *eundem lege latè ſcribentem de hac re.*

r *Bractat.* 1.*c.* 4.*nu.* 9. *Brit.c.*108.

ſ *iidem ibidem.*

§. 14. Miſtæ actiones tam in rem quàm in perſonam ſic dicuntur, quia mixtam habent cauſam ad utramque: ſicut eſt diviſio hereditatis inter cohæredes, finium regundorum inter vicinos. Nam ſi perſonas ſpectemus, utraque & actor & reus eſt: licet magis propriè is dicatur actor, qui priùs ad judicium provocavit *t*. Brevia quæ his inſerviunt ſunt illa de partitione *u*, de rationabilibus diviſis *x*, de perambulatione facienda *y*, de curia claudenda *z*, de reparatione facienda *a*.

§. 15. Actiones præterea vel ſolâ gratiâ rei perſequendæ, vel ſolâ gratiâ pœnæ perſequendæ vel gratiâ utriuſque conceptæ ſunt *b*: quas alii civiles, criminales vel miſtas appellant *c*.

§. 16. Rem ſolam perſequuntur omnes quæ ex contractu vel quaſi oriuntur, & nihil ultra ob injuſtam detentionem vel ad delicti vindicationem pœnæ nomine expoſcunt *d*: pœnam ſolam perſequuntur illæ actiones quæ ad delicti coertionem collineant: cujuſmodi ferè ſunt illæ populares quas delatores ad fiſci & ſuum compendium contra ſtatutorum violatores ſuſcipiunt *e*. Et rem & pœnam perſequuntur, quæ in rem ſunt ratione cauſæ principalis & in perſonam gratiâ perſonalium præſtationum *f*. Hujuſmodi eſt aſſiſa, quæ rem petit quoad reſtitutionem, & ſpoliatorem ad pœnam ob injuriam datam *g*. Et

t *Bract. ibid. nu.* 5. *& l.* 4. *tra.* 1. *c.* 16. *nu.* 8. *v. Litle. l.* 3. *c. Releaſes ſect. Alſo as to releaſes. And alſo if a man ſue, &c. v. Flet. l.* 5. *c.* 9. *per totum.*
u *Fitzh. nat. br. fo.* 61.
x *fo.* 128.
y *fo.* 133.
z *fo.* 127.
a *fo.* 127.

b *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 5. c *Glanvil. l.* 1. *c.* 1. *Bractat. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 31. *in princ. Litle. c. Releaſes.* d *ut breve de recto. Fitzh. fo.* 1. *&c.* e *ſpecies tantum Fitzh. nat. breve. fo.* 171. *v. Action ſur. le ſtat. in novo libro intrationum.* f *Bract. l.* 3 *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 5. g *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 6. *n.* 3 *v. ſtat. de Merton. c.* 4. *an.* 20. *H.* 3.

breve

reve de vaſto, quod & rem vaſtatam, & triplum
amni dati quærit *h*.

§. 17. Eſt etiam actionum tertia diviſio, *i*
uod aliquæ in ſimplum, aliquæ in duplum, ali-
uæ in triplum, aliquæ in decuplum dentur *i*. In
mplum concipiuntur omnes tranſgreſſiones,
uæ ad damnum tantùm acceptum actorem re-
tituunt *k*. In duplum concipiuntur actiones
ontra eos qui inſultum in aliquem faciunt ad
elſam Parliamenti curiam vocatum *a*: & in eum
ui in curia Admiralii actionem perſequitur ad
uriſdictionem ejus non pertinentem *b*, eos de-
ique qui victualibus ſuis nimis charum precium
mponunt *c*. In triplum contra eos agitur, qui
ecunias pro probandis teſtamentis injuſte ex-
orquent *d*, vel qui illicitas hominum turbas
onflant *e*. In decuplum contra Juratorem qui
nunus pro ferendo veredicto ſuo cepit *f*.

§. 18. Actiones præterea aliquas bonæ fi-
lei, aliquas ſtricti juris eſſe non inique dixeri-
nus. Licèt enim talem diſtinctionem apud juris
oſtri ſcriptores verbis expreſſam non habea-
nus: uſu tamen ſatis frequentem eam inveni-
nus. Damnum ſiquidem quod ex violatione
contractus aut tranſgreſſione ſentimus, jurato-
rum æquitati perpendendum relinquitur quale
quantumve ſit, & juxta eorum æſtimationem
poſtea judicatur. Ubi contrà in actionibus in
rem principalibus, actor, niſi rem petitam de-
beri aut ſuam eſſe probaverit, cauſâ cadit. Quia
neque Juratores neque Judex aliam in iis pote-
ſtatem habent, quam reum in rem petitam con-
demnandi vel eum prorſus abſolvendi *g*. Unde
contingit, ut una atque eadem cauſa duplicem
ſæpe pariat actionem: principalem nimirum in
rem, quæ ſtricti juris eſt, & quaſi acceſſoriam ad

h *an.6.Ed 1.c.5.*

i *Bract.l.3. tract.1.c.4. nu.6.*

k *v. nov. m l. intrat. tit. Treſpas ſparſim.*

a *an.11.H.6.c.11.*

b *an.2.H.4.c.11.*

c *an.23.Ed.3.c.6.*

d *an.3.&4.Ed.6.c.5.*

e *ibidem & an.1.Mar. Parlam.1.c.2.*

f *Fitz. nat. br. fo.171.*

g *v. ſupra Sect.16. hoc tit.*

damni dati recuperationem, quæ bonæ fidei *h*.

§. 19. In actionum arbitrariarum ab actionibus bonæ fidei diſtinctione, Juris civilis authores non ſatis conſentiunt *i*. neq; nos aliquem harum uſum in jure Anglicano deprehendimus, præter eum quem in illis notavimus *k*. Tantùm dicere poſſumus Cancellarium Angliæ aut Cuſtodem magni ſigilli, quorum eadem prorſus eſt authoritas *l*, ad cujus æquitatem ab aliis tribunalibus ante latum judicium omnibus ordinario juris remedio deſtitutis provocare licet *m*, nullis legibus aſtrictum, quo minus cauſam quamlibet hoc nomine ad eum delatam juxta boni viri arbitrium dirimat & componat: eumque qui decreto ſuo refragatur, in carcerem conjiciat, & illic detineat, donec ſcito ſuo ſe ſubmiſerit *n*.

Sect. 20. Actionem de peculio noſtri non agnoſcunt. Nam ex eorum contractibus qui in poteſtate noſtra ſunt, non tenemur, niſi quatenus juſſu noſtro contrahunt *o*.

h *Bract.*
i *Duar. de in litem jurande. nu.* 14. & *Corraſius l.* 2. *miſc.c.*8.
k *ſup.* § *proxi.*
l *an.*50. *Eliza.c.*18.
m *an.* 4. *H.* 4. *c.* 23.
n *Plowd. in fine caſus Croft* & *Howel fo.* 332. *b.*
o *Doct.* & *ſtud.l.* 2.*c.* 42.*v. titulum proximè ſequentem.*

QUOD CUM EO QUI IN ALIENA poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicitur.

TIT. VII.

ILli ſervientium noſtrorum contractus, quos noſtro juſſu ineunt, nos obligant *a*. Si enim famulum fundo meo præficiam, & poteſtatem ei concedam recipiendi jumenta vel pecora ad paſtum pro certo precio: malè contra eum ago de tranſgreſſione vel conculcatione herbarum mearum, qui ex tali pacto jumenta vel pecora ſua in illum fundum adegerit *b*.

a *vet. nat. bre fo.*62. & *Fitz. nat. bre.fo.* 120. *G.*
b *Liber intratio tit. Treſpas in Agiſtment.*

Sect. 1.

Sect. 1. Sed ſi famulus meus meo nomine pecuniam mutuam acceperit, ego inde non teneor, niſi pecunia meis uſibus, idque meo conſenſu applicata fuerit *c*. Quod etiam in quocunque contractu verum eſt *d*.

Sect. 1. Sin famulum ad emporium aliquod miſſurus juſſero res certas pro me ut emat, nec deſignem aliquem à quo illas emptas eſſe velim: ego quidem illi teneor, à quo eas meo nomine emit. Sed ſi ſuo nomine, nullâ mei mentione factâ, emerit, ſecus ſe res habet: niſi res emptæ ad meos uſus pervenerint *e*.

§. 3. Si quoque famulum ad emporium miſero, ut rem meam quam novi eſſe vitioſam Titio vendat: ego ex tali venditione teneor. Sin ut vendat ſimpliciter cui poterit, hinc actio in me non competit *f*.

§. 4. Si uxor in foro publico quid emat ab eo, qui de precio ejus fidem ſequatur, maritus inde non tenetur, niſi quod emptum eſt ad illius uſus convertatur *g*.

§. 5. Sed jus quandoque præſumit domini conſenſum, licèt ſpecialiter non expreſſum, ſervientis contractui interveniſſe, utpote in iis quòs mercatores officinis vel tabernis ſuis quaſi inſtitores præficiunt. Nam quotidiana domini præſentia, ſcientia atque patientia ejus conſenſum ſatis arguunt, ſive uxores, ſive liberi, ſive etiam alii domeſtici ſunt, qui merces ſuas diſtrahunt.

c *vetus nat. br. fo.* 62.

d *Doct. & ſtud. l.* 2. *c.* 42.

e *Idem ibidem.*

f *Idem ibidem.*

g *vet. nat. br. fo.* 62.

DE NOXALIBUS ACTIONIbus.

TIT. XIII.

NOxalis actio in dominos ex maleficio ſervorum Anglis incognita eſt. Nam ipſi ex propriis delictis conveniri poſſunt, ſiquidem villani noſtri non prorſus ſervi, ſed tantùm aſcriptitii ſint *h*. Niſi tamen quis ſervo ſuo facinus aliquod præceperit: quia hoc caſu tenetur non minus, quàm ſi quenquam alium hoc juſſiſſet poteſtati ſuæ minimè ſubditum *i*.

h Supra. de jure perſonarum.

i Doct. & ſtu. l. 1. c. 9.

§. 1. De brutis tamen animalibus & rebus etiam inanimatis, quarum violentâ motione homo quiſquam occiditur, quiddam noxalis actionis ſimile habemus. Si enim vel equus calcitroſus, vel taurus ferocior, vel denique plauſtrum à jumentis tractum hominem occiderit: hoc quicquid eſt (niſi ad regem ſpectet) quaſi ſacrum ſit: & neſcio an conſuetudine veteri comburi ſoleat: ſed hodie Regi cedit. Sic tamen, ut re diſtractâ, precium ejus per regis Eleemoſynarium in pios uſus erogetur. Quâ de cauſâ Deodandum appellatur *k*.

k Doct. & 1 ſtud. l. 2. c. 3. Stawnſ. pl. cc. l. 1. c. 2. Novi term. jur. verbo. deodand.

SI QUADRUPES PAUPERIEM feciſſe dicatur.

TIT. IX.

QUaſi regula juris eſt apud nos, ut quilibet ad damnum illud reſarciendum teneatur, quod, vel ſe inſcio, quadrupes ſuum vicino fruges

ges, herbas, arbores, fruticeſve ejus depaſcendo vel proterendo intulit *l.*

§. 1. Imo vero qui tale damnum à quadrupede alterius ſenſit, illud in parcum publicum compactum detinere poteſt, donec dominus quadrupedis damnum datum compenſaverit *m.* Ita ut ſi quadrupes interim inediâ pereat, domini periculo intereat, non compingentis *n.* Si tamen quod ſatis eſt ad damni emendationem dominus offerat, & oblatum alter recuſet, dominus poteſt quadrupedes vicecomitis officio & auxilio redimere, datâ cautione vel illud denuo exhibendi, vel tantum pecuniæ perſolvendi, quantum litis eventus damno par eſſe comprobaverit *o.* Et ſi re coram vicecomite diſceptatâ, damnum datum non appareat, dominus quadrupedis damnum detentionis hujuſmodi aſſequetur *p.*

§. 2. Si Canis cujuſquam oves alterius fugaverit vel momorderit, unde vel moriantur, vel abortum faciant, aut aliter damnum capiant, dominus canis ad damnum compenſandum obligatur *q.* Quod tamen alii ſecus eſſe putant, niſi dominus canem prius mordacem eſſe noverit *r,* aut eum incitaverit *ſ.*

§. 3. Si tamen per viam publicam quadrupedum ſive armentum ſive gregem quis egerit, quæ in agros vel campos propinquos ſubitò irrumpunt: ille ea ſubſequens & abigens ne damnum dent, tranſgreſſionis non tenetur *t.* Damnum tamen ſi quod datum ſit, reſarcire tenetur *u.*

l *Doct. & ſtu. l. 1. c. 9.* m *v. Fulb. paral. c. com. wrongs fo.* 81. *b.* m *Idem l. 2. c.* 28. n *idem ibidem & novi term. juris verbo damage feiſant.* o *Fitzh. nat. br. in brevi de replegian.* p *Fitzh. nat. br. fo.* 69. *G.* p *Novus l. intuitio. tit. Treſpar. in chien.* r *Dyer. fo.* 25. *n.* 262. ſ *Dyer. fo.* 29. *n.* 195. t *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 16. u *Fulb. paral. c. com. wrongs fo.* 81. *b.*

D E

DE IIS PER QVOS AGERE *poſſimus.*

TIT. X.

a procuratorum nomen hic late ſumitur pro omni qui pro minori poteſt intervenirt v. Fitzh.nat. br. 27. H. & Broc. Atturny. 22. 46.

b *Bract. l. 5, tract. 2. c. c. 1. n. 2.*

c *Fitzh. nat. br. fo. 25.C.*

MInores ſummoneri debent per tutores, cuſtodes ſive procuratores *a*, in loquelis, niſi in cauſis in quibus minores, non obſtanti minore ætate, reſpondere tenentur: quæ autem illæ ſunt, alios conſulite *b*.

§. 1. Videtur olim in arbitrio Judicis fuiſſe poſitum, utrum aliquem per procuratorem vel atturnatum ſuum litigare pateretur: quia verba brevis citatorii perſonalem comparitionem citati exigebant *c*. Sed hoc jus per ſtatuta regni ſenſim mutatum eſt *d*. Ita ut hodie nihil ſit uſitatius, quam unumquemque in qualibet cauſa privata ſive reali ſive perſonali, per procuratorem ſuum, litem vel inferre vel ſuſcipere. Caſus tamen non paucos adhuc reperire licet, in quorum aliquibus procuratorem conſtituere prorſus prohibemur, in aliis ſine venia Juſticiariorum non permittimur *e*.

Sect. 2. Procurator etiam vel atturnatus, juxta veteres, in animam domini ſui jurare poteſt *f*.

d *Statut. de Mertin an. 20. H. 3. c. 10. & an. 9. Ed. 1. c. 8. & an. 13. Ed 1. c. 10. & an. 27. Ed. 1. ſtat. 2. unico, & an 12. Ed. 2. ſtat 1. c. 1. & an. 15. Ed. 2. c. un. & an. 7. Rich. 2. c. 14. & an. 4. H. 4. c. 18. & 19. & an. 7. H. 4. c. 13. & an. 5. H. 5. c. un. & an. 2. H. 6. c. 3. & an. 9. H. 6. c. 10. & an. 15. H 6. c. 7.* e *Fitzh. nat. br. fo. 26. D. Brocus Atturney. 69. 81.* f *Bract. l. 5. tract. 2. c. 2. nu. 3.*

DE SATISDATIONIBUS.

TIT. XI.

[E]X conceptis plerorúmque brevium originali-[u]m formis apparet actori de lite proſequen-[d]a cavendum eſſe, priuſquam reus deſtringi, ca-[p]i, aut ad ſe ſiſtendi cautionem cogi poſſitg. Ve-[r]ùm hunc uſum pridem evanuiſſe, & verba illa [b]revibus citatoriis inſerta hodie formæ tantùm [i]ſervire practici quidem peritiſſimi mihi tradi-[d]erunt. Vicecomes enim in returno brevis fide-[j]uſſores pro inſtantiæ proſecutione captos, ad [n]ullitatem proceſſus ſeu errorem evitandum no-[m]inat, cùm re vera nulli obligati ſunt.

g *v. Spec. Juſtic. l.* 1. *c. des. artic. &c.*

§. 1. Quomodo reus de ſe ſiſtendo priſcis [t]emporibus cavit vel ſatiſdedit, fuſe prodide-[r]unt aliqui *h*: verùm illud jus magna pro parte [m]utatum eſt. Nos autem ad pleniorem hujus [r]ei explicationem, ſingularum Curiarum varie-[t]ates percurrere neceſſum habemus.

Sect. 2. Bancus Regius in primis juris noſtri [i]ncunabulis cauſas criminales maxima pro par-[t]e tractabat: de privatis contractibus (ſi vera [ſu]nt quæ legimus,) niſi ex gratia, cognitionem [n]on accepit: ſed Juſticiariis de banco communi, [Vi]cecomitibus in ſuis comitatibus, & Baroni-[b]us in ſuis feudis diſceptandos reliquit *i*. Ho-[di]e verò civiles actiones omnes, dummodo ad [tr]anſgreſſionem vi & armis aut contra pacem [d]omini regis torqueri poſſint, panſis ulnis ex-[ci]pit *k*. Et Reus ſi in eodem comitatu quo Cu-[ri]a eſt (id eſt in Midleſexia) inveneri poſſit: ad [re]ſpondendum cuicunque actioni privatæ ſine [..]crimine capitur *l*. Sin minus prætextu doli aut

h *v. Bract. l.* 5. *c.* 31. *&* 32. *Spec. Juſtic. l.* 2. *c. des treſpas. venials &c.*
i *v. Glanvil l.* 5. *c.* 2. 3. 4. *& l.* 8. *c.* 10. *& l.* 10. *c.* 8. *&* 18.
k *Crompt. Juriſd. fo.* 47.
l *Hac. br. billa Midleſexiæ vulgariter appellatur.*

aut contemptus per eum commiſſu, in comitatu in quo verſatur, latitare fingitur, & hoc colore capi jubetur, captuſque Mariſcallo Curiæ cuſtodiendus tradi. In cujus cuſtodiam cùm ſemel devenerit: quia nunc tandem in eodem quo Curia comitatu eſt, ad cuicunque fere *m* actioni reſpondendum cogi poteſt: & niſi in carcere Mariſcalli detinere velit, de lite ſuſcipienda fidejuſſorem cautionem interponendum *n*. Et per breve de errore omnis actio ſimul cum recordis Curiæ eam concernentibus eo hodie revocatur, licet originem ibi ſumere non potuerit *o*.

Sect. 3. In actionibus perſonalibus & civilibus quas in communi banco (quem etiam communium placitorum Curiam appellamus) proſequi inſtituimus; emanat primò citatio quàm ſummonitionem noſtri dicunt *p*, ſed è Cancellaria deprompta, ſicut & omnia brevi originalia. Et ſi Reus non inveniatur, vel inventus non-compareat: capi jubetur primò, ſecundò, tertiò: ſic tamen ut quindecem dies ſingulis brevibus ſeu mandatis intercedant: Et ſi capiatur, carceri cuſtodie causâ uſque diem comparitionis mandatur, niſi vicecomitem, qui hoc caſu mandatarius eſt, de ſe ſiſtendo idoneis fidejuſſoribus ſecurum fecerit. Hoc autem ſi fecerit, niſi ob certas cauſas, n priſtino detineri non debet *q*. Sed ſi poſt captionem tertiò decretam prehendi nequeat: mandatur vicecomiti ut eum in aperto & publico Comitatu per quinque dies juriſdicos ad comparitionem exigat: Et ſi neque ſic ſe ſtiterit, protectione Regiâ privatur, & ſubditi beneficium amittit. Proclamatur enim exlex, omniaque bona & catalla *r*, reditus terrarum, & quæcunque inde naturaliter effloreſcunt,

m *v. Dyer. fo.* 217. *nu.* 1.

n *v. librum meum de verborum ſignificatione verbo latitat.*

o *Fitz. nat. br. breve de errore Crompt. Juriſd. fo.* 47. 48.

p *Bract. l.* 5 *tract.* 5. *c.* 31. *nu.* 2.

q *v. vet. nat. br. fo.* 41. *de homine replegiando, & Fitz. nat. br fo.* 66. *E.*

r *v. novos term. jur. verbo exigent & ut lawrye.*

ant, fiſco forisfacit, idque licèt actio ſit perſo-alis *a*.

Sect. 4. In cauſis realibus, ſi res petatur cor-oralis, primò ſummonetur Reus, & eo non omparente, res petita in manus Regis caditur onec ſe ſiſtat *b*. Quod etiam pari modo ſe ha-et, ſi poſt primam comparationem cauſæ ſuæ efenſionem detrectet *c*. Si res in jure conſiſtat; t commode capi non poſſit: ſummonetur Re-s & non comparens bonorum prehenſione ſeu iſtrictione coarctatur *d*. Sed hanc regulam non uſim tam perpetuam dicere ut aliquando non allat *e*. Verùm accuratâ definitione hîc tan-o minus opus eſt, quia ſingula brevia formam ive cavendi ſive ſatis dandi, ad quam Reus jure ogendus eſt, ſibi inſertam habent *f*.

Sect. 5. Contra nobiles tamen parlamenta-ios vel corpus politicum captione corporum on proceditur: ſed ſummonitione primùm, & propter contemptum, bonorum diſtrictione, donec appareant: Nam jus illos præſumit ſatis eſſe locupletes *g*: & hoc ſenſibilem aliquam ex-iſtentiam non habet ut prehendi poſſit *h*. Nobi-les etiam aut prelati magnatum titulum ven-dicantes quique in Parlamento locum habent, hoc ſemper privilegio uſi ſunt, ut in municipiis vel burgis, per quæ in itinere prætereunt, ob debitum aliquod ſuper contractu vel tranſgreſ-ſione equis ſuis diſtringi non debeant, dummo-do alia averia ibidem habeant; per quæ diſtrin-gi poſſint *i*.

Sect. 6. Sunt quædam cauſæ in quibus Reus licèt priùs non ſubmonitus, corpore capitur, & de ſe ſiſtendo per fidejuſſores ſeu plegios datos cavere cogitur: & ſi perſonaliter intercipi non poſſit, bonorum captione diſtringitur: utpote tranſ-

a *Brocus forfeiture fo.* 30.

b *v. veterem nat. br. fo.* 126. *a.* & *Cape mag-num. fo.* 161.

c *v. Cape parum ibi-dem*

d. *vetus nat. br.* ? *Quo ju-re fo.* 71. *Quare im-pedit f.* 27.

e *v. aſſiſam vit. præſen-tat. eod. fo.* 26.

f *De hoc conſule Regiſtrum originale.*

g *vetus nat. br. in brevi de debito f.* 61 61.

h *Plowd. f.* 538. *b* 539 *a.*

i *Fitz. nat. br. fo.* 93. *I.*

tranſgreſſio *k*, & aliquot etiam aliæ quæ ejus naturam imitantur *l* Et ſi bona deficiant, quæritur Reus primò, ſecundò & tertiò: Et ſic non inventus in aperto Comitatu publicâ præconis voce exigitur, & tandem ob contumaciam poſt quintam exactionem 'ex'ex pronunciatur *m*.

Sect. 7. In Cancellariæ domini Regis quoties ex æquitate illic proceditur citantur rei ſummonitione, quâ ad diem preſtitutum ſe ſiſtere jubentur ſub pœna pecuniaria, nempe centum librarum. ſi neglexerint, corpore capiuntur ſi inveniri poſſint, & vel carceri fideijuſſoriæ cautioni committnntur. Sin minus, banno ſeu proclamatione in diverſis locis comitatus publice factâ, ſub pœna ligeantiæ ſuæ vocitantur. Et ſi neque ſic compareant, commiſſio ad vires aliquos inſigniores dirigitur, quâ eum tanquam rebellem & legum contemptorem prehendere ſibi conceſſum habent: & inſuper mandatum impoſitum, ut eum coram Rege in Cancellaria ſua ad diem in eandem commiſſione deſignatum habent aut haberi faciant *n*. Sed & hîc nobiles parlamentarii ſuo privilegio gaudent, ut domini Cancellarii literis privatis ad querelam per procurationem aliquem extrahendam, & reſponſionem ſuam eidem adhibendam comiter exorentur *o*. Sed ſi hîc proceſſus juxta juris communis ſolennitatem, utpote ſuper computo *p* aut ſuper audita querela *q*, inſtituatur, brevibus negotio idoneis rei ad hanc etiam Curiam compelluntur.

Sect. 8. In cauſis criminalibus, ſi capitales ſint, utpote in læſa majeſtate vel felonia, capi juben-

tur

k *Fitz. nat. br. Treſpas fo.* 85. & *Treſpas ſur le caſ. f.* 92. *vet. nat. br. Treſpas fo.* 49.

l *Hæ ſunt actiones de ejectione firmæ vet. nat. br. fo.* 121. *de conſpiratione.* 57. *Quod permitta f.* 69. *Reviſſimat legard fo.* 92. & *de hærede abducto f.* 93. *v. Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 31. *nu* 2.

m *vet. nat. br. fo.* 49. *de tranſgreſ.*

n *weſtus ſymbolecogr parte* 2 *ſit. Proceedins in Chawncery Sect.* 22. 23. 24.

o *weſtus ibidem Sect.* 21.

p *Cropton. Juriſ. fo.* 41. *b.* 42. *a.*

q *Plowd. fo.* 72.

ur Rei primò, ſecundò, & tertiò, & ſi hoc fieri non poſſit, in Comitatu quinquies exiguntur, & non comparentes exleges pronunciatur & proclamantur *r*. Si verò capiantur, carceri ſine omni ſpe relaxationis uſque ad judicium latum in quibuſdam cauſis mandantur *ſ*. Sed ſi ob levem ſuſpicionem feloniæ aut laricinium parvum quis capiatur, vicecomes cautionem fidejuſſoriam pro ejus comparitione accipere poteſt, & nolens compellitur *t*.

§. 9. Si crimen non ſit capitale, vicecomes in mandatis habet Reum coram Juſticiariis ad reſpondendum certis articulis in diem aſſignatum venire faciat, & ſi non venerit Reus vicecomes Juſticiarios certiores reddere debet, an in bonis ſatis ſit locuples, vel nihil habeat. Nam priori caſu bonorum captione diſtringitur donec veniat: in altero verò, corpore prehendi jubetur: & ſi ex tertio decreto corripi nequeat publicè in Comitatu exigitur, & ſic non comparens utlagatur *u*.

§. 10. Sed & alii ſunt particulares in rebus criminalibus procedendi modi certis cauſis ſpecialiter deſtinati, quos è ſtatutis Regni, quæ eos habent, delibare neceſſe eſt *x*.

§. 11. Sunt etiam certæ cauſæ, in quibus Actor Rei bona, ſuâ authoritate capit, ut eum ad extra judicialem ſatisfactionem, vel ſaltem ad judicium provocet: ſicuti pro reditu, qui ſervitii *y*, ſive oneris *z* nomine debetur.

r *Lamb. eirenarch. in ſupplemento. Proces upon Inditments.*
ſ *weſtm.* 1. *c.* 15. *& an.* 23. *H.* 6. *c.* 10. *& an.* 1. *&* 2. *Ph. & Mar. c. & Lamb. εἰρηναρχ. l.* 3. *c.* 2. *pa.* 334 *& ſeqq.*
t *vet. nat. br. de homine replegiando f.* 41.
u *Lamb* εἰρηναρχα *in ſupplemento Proces.*
x *v. Lamb.* εἰρηναρχα *l.* 4. *c.* 8. *p.* 505.
y *Doct. & Stu. l* 1. *c.* 7. *vet. nat.* *Replegiare de averiis fo.* 42. *& v. ſupra, Si quadrupes pauperiem tit.* 9. *hujus lib.* §. 1. z *Litle. l.* 2. *c. Releaſes.*

DE

DE PERPETUIS ET TEMPOralibus actionibus quæ ad hæredes; & in heredes tranſeunt.

TIT. XII.

Actiones aliquæ ſunt perpetuæ, aliquæ tempore præfiniuntur. Licèt enim Bractonus ob defectum probationis omnes fere temporale, eſſe dicat *a*: hoc tamen non tam à natura actionum quàm probationis difficultate provenit.

a l. 3. tract. 1. c. 3. n. 5.

Sect. 1. Perpetuas illas dico, quæ ſolâ vetuſtate tacitè expirant, quæque certum tempus durationi ſuæ expreſſè præſtitutum non habent. Secundi generis ſunt plures quæ tam è jure communi, quàm ex ſtatutis oriuntur *b*. Hæ enim niſi intra dies fatales inſtituantur, in ævum ſepultæ jacent. Exempli causâ: contra eum qui in vivario alterius venatur, dominus vivarii uſque ad annum & diem actionem ſuam habet: ſed illo tempore decurſo, Rex ſolus hanc tranſgreſſionem perſequitur *c*.

b v. ſupra. tit. de uſucap. & long. temp. præſcrip.

c weſtm. pri. c. 20.

Sect. 2. Sunt autem aliquæ ſic perpetuæ, ut nullâ diuturnitate extinguantur: utpote illæ quæ de jure gentium pertinent ad Coronam: propter privilegium Regis: ſicut de rebus quæ in nullius bonis ſunt, nec habent dominum: item de rebus, libertatibus, & dignitatibus quæ pertinent ad Coronam domini Regis, & in quibus caſibus nullum tempus currit contra ipſum, ſi petat: cùm probare non habet neceſſe, & ſine probatione obtinebit, ſi implacitatus warantum non habuerit, id eſt ſpecialem libertatem à rege conceſſam. Quia ſe ex longo tempore non defendit *d*.

d Bract. l. 3. tract. 1. c. 3. nu. 5.

Sect. 3

§. 3. Aliquæ quoque ſunt ſic temporales, t cum perſona moriantur, nec hæredibus vel xecutoribus, aut in hæredem vel executorem identur: ut pœnales. Pœna enim non debet ad lios extendi quàm ad ſuos authores, nec ulteris progredi quàm ſe extendit delictum *e*.

§. 4. Imò verò neque ex conventione ſcrips conceptâ hæredes excutoreſve vel agunt vel ıpetuntur, niſi quatenus conventionis inrumento eorum mentio facta fuerit *f*. Quæ ıtem actiones ſtatutis regni temporales fiunt, ıpra oſtendimus *g*.

E EXCEPTIONIBUS.

TIT. XIII.

Actenus dictum eſt de actionibus: ſequitur ut de exceptionibus loquamur. Exceptio:s enim loco actionum ſunt, & reſpectu actioım dicuntur exceptiones: quia una alteram ıpugnat. Et ſicut actores actionibus armantur cinguntur quaſi gladiis: ita Rei è contra muuntur exceptionibus quaſi clypeis *h*.

§. 1. Exceptio autem eſt actionis eliſio per am actio perimitur vel differtur *i*.

§. 2. Actio & metus & doli exceptione tollir: ut ſi quis dixerit obligationem per dolum l metum eſſe extortam *k*. Item ratione non merâtæ pecuniæ: ut ſi quis pecuniam cuiquam omiſerit à quo eandem paulo poſt ſibi numendam ſperat, contra eum eandem poſtea peıtem excipit. Hæc tamen exceptio literarum ligationem tollere non videtur *l*, niſi & apo-

e *Bract. eod. c. 2. nu. 1. & 5. quæ quoque v. l. 4. tract. 1. c. 20. nu. 11 Doct. & ſtu. l. 2. c. 10.*

f *v. titulum de verborum oblig. l. 3. tit. 16. & §. 5.*

g *tit. de uſucap. & long. temp. præſcript. l. 2. tit. 6.*

h *Bract. l. 5. tract. 5. c. 17. in fine Fl. l. 1. c. 32.*

i *Bract. eodem. c. 1. in prin. Flet. l. 6. c. 36.*

k *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 13. Brit. c. 28. fo. 66. a.*

l *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 9.*

cham in ſcriptis Reus demonſtrare poſſit *m.* Item pacto, ut ſi quis priùs convenerit ut peteret, deinde ut non peteret *n*: vel ſi quis tranſgreſſionem alii factam re aliquâ compenſaverit & ita actionem tollat *o*. Item exceptione juriſjurandi juxta veteres, cum ſc. delatum fuerit juſjurandum vel relatum & poſtea juratum *p*. Denique re judicatâ: ut ſi anteceſſor petentis vel aliquis hæredum ſuorum rem petitam amiſerit per judicium in cauſa proprietates: ſicut per magnum Aſſiſam, aut duellum, vel juratam aliquam in quam ſe poſuerat *q*.

Sect. 3. Exceptionum quædam ſunt dilatoriæ, quædam peremptoriæ *r*. Item dilatoriatum quædam ſunt peremptoriæ jurisdictionis, & dilatoriæ actionis & non peremptoriæ: & eodem modo aliæ peremptoriæ brevis & dilatoriæ actionis *ſ*. Item quædam exceptione ſunt generales ad omnia placita ſive actiones, & quædam ſpeciales, quæ competunt & dantur contra actiones ſingulares. Quælibet enim actio habet ſuas exceptiones appropriatos ſecundum formam actionum *t*.

Sect. 4. Eſt autem exceptionis ſpecies, quam legis vadiationem ſupra *u* appellavimus nobis Anglis (quantùm legi) peculiaris. Ad elidendam enim debiti actionem quam teſtibus & non inſtrumento actor probaverit, admittitur reus ad legem ſuam vadiandam faciendamque: id-eſt, contra ſectam ab actore productam, defenſionem ſuam facere per juratores pro quolibet teſte producto duos uſque ad duodecim admittitur. Ipſe autem primò jurat ſe ſummam petitam aut aliquam ejus partem non debere: & jurato-

m *Novi term. juris verbo A-c quittance.*
n *Bract. ubi ſupra nu.* 13.
o *Nov. term jur. verbo record.*
p *Bract. ubi ſupra.*
q *Bract. l.* 5 *tract.* 5. *c.* 28. *nu.* 7.
r *Brit. c.* 29. & *novi term jur. verbo Barre. Fleta. l.* 2. *c.* 54. & *l.* 6. *c.* 36. & *ſeqq.*
ſ *nov. term. jur. verbo Addition. Fl. l.* 4. *c.* 10. §. 1. & 2. & *l.* 6. *c.* 36.
t *Bract l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *in prin. quem lege fuſius iſta declarantem.*
u *Quibus modis tollitur obligatio* § *fin.*

res

res deinceps de ſua credulitate, quòd reus verum ſacramentum præſtiterit *x*. Sed contra inſtrumentum ſive ſpecialitatem (ut noſtri loquuntur) legis vadiatio locum non habet *y*.

Sect. 5. Generales verò exceptiones ſunt, quæ ſe habent generaliter ad omnia placita: ſicut exceptio contra jurisdictionem, exceptio contra perſonam agentis, contra breve: exceptio quæ provenit ex tempore ſecundùm diverſa genera placitorum: & exceptio quæ competit ratione loci per errorem impetrationis. Hæ autem ſunt dilatoriæ actionis & quaſi extra actionem: & ideo actionem non perimunt, quamvis illam ad tempus differant *z*.

Sect. 6. Pluribus autem poterit quis uti exceptionibus dilatoriis, & diverſis, dum tamen ſuo loco: Sed ſi plures peremptoriæ actionum concurrant, unam debet tenens proponere & probare, ſicut contingit de actionibus. Ut ſi alicui plures competant actiones, unâ debet experiri, quia ſi tenens, cùm duas peremptorias proponeret vel plures exceptiones, in probatione deficeret, poſſet recurſum habere ad alias, & probare, ſicut poſſet ſe pluribus baculis defendere: quod eſſe non debet, cùm ei ſufficere debeat tantùm probatio unius *a*.

x *Fleta. l.* 2. *c.* 63. § *Nullus liber homo.*

y *Dyer. fo.* 23. *nu.* 14.

z *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *Spec. Juſticiar. l.* 3. *c Exceptions dilatorye & ſeqq. copioſè, tam in cauſis criminalibus quàm civilibus Fleta. l.* 2. *c.* 61. *l.* 4. *c.* 10.

a *Bract. d. c.* 1. *nu.* 7.

DE REPLICATIONIBUS.

TIT. XIV.

Contra exceptionem verò, licèt initio competens videatur, ſubveniri poterit petenti per replicationem. Ut ſi quis petat, excipere poteſt Reus de pacto poſtea interveniente ne peteret:

teret: contra quam replicari poterit ab actore de pacto poſterius interpoſito quòd petat *b*.

Sect. 1. Ad replicationem verò ſequitur duplicatio, ad duplicationem triplicatio, ad triplicationem quadruplicatio ex causâ, & ſic ulterius in infinitum. Et ita poterit ab initio concedi quòd actio bona ſit primâ facie, eliſa tamen per exceptionem: & eodem modo quòd exceptio ſit bona, eliſa tamen per replicationem: & ſic deinceps *c*.

Sect. 2. Duplicationem noſtri tam in Cancellaria quàm aliis curiis rejuncturam, triplicationem ſurrejuncturam appellant *d*.

b *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *nu.* 4. *Fleta. l.* 6. *c.* 36. *Contra exceptiones.*

c *Bract. ibidem nu.* 5. *v. novos term. jur. verbo Rejoynder.*

d *weſtus συμβολαιογραφ. parte* 2. *tit. proceedings in chawncerie ſect.* 56. & 57.

DE INTERDICTIS.

TIT. XV.

INterdictorum uſus jure civili jam olim expiravit: ita ut hodie actiones & interdicta nihil apud ejus alumnos differant *e*. Illis Prætores Romani, ad tumultuarium & repentinam violentiam precipuè circa poſſeſſiones reprimendam utplurimùm uſi ſunt: at in his cauſis majores noſtri judices ad audiendum & terminandum, aut etiam ad aſſiſas capiendas delegabant, eoſque non ſtatis temporibus ad controverſias univerſas dirimendas ut nunc, ſed ad quodlibet particulare diſſidium, quàm primum pullularet, componendum ſedandumque emiſerunt *f*. Uti nunc res ſunt, hujuſmodi negotia vel per actiones, vel decreta quæ brevia judicialia dicimus *g*, aut ſaltem vicecomitis & Juſticiariorum ad pacem in quolibet comitatu præfectorum ope expediuntur

e *weſenbech. in paratit. tit. de Interdictis.*

f *Bract. l.* 3. *c.* 7. *nu.* 2.

g *quæ vide in Regiſtro originali.*

pediuntur *h*. Qui autem legere cupit quid noſtri ſapientes de poſſeſſione ſive retinenda ſive etiam recuperanda, ſcripſerunt, Bractonem legat *i*, Brittonem *k*, Fletam *l* in ſuis locis.

DE POENA TEMERE LITIgantium,

TIT. XVI.

APud vetuſtiores juris noſtri ſcriptores multa veſtigia apparent ejus ſeveritatis, quâ majores noſtri animadverterunt in eos quos eventus litis actionem temerè & ſine juſta cauſa inſtituiſſe prodidit. Atque hæc licet hodie maxima pro parte remiſſa videatur, neque tamen adhuc impunitas vitilitigatoribus iſtis proponitur. Si enim aliqui litibus alium malitioſè vexare deprehenſi ſint, curiæ approbrium adferre judicantur, & in delicti ſui pœnam carceri aliquando committuntur *m*.

Sect. 1. Sed hic fere *n* eſt uſus hodiernus, ut actor victus reo in expenſis litis condemnetur *o*: reus verò actori rem petitam & damna, & præterea litis expenſas luat. Etſi enim perpetuum ſit ut pars victa in miſericordia *q* Regis pronuncietur: illa tamen verba quoad actorem ocioſa ſunt: quod reum ſic tandem, niſi nimiam pertinaciam in cauſæ manifeſtè injuſtæ propugnatione prodiderit. Sin malitia appareat, capi jubetur ut pro pervicacia ſua finem Regi faciat captus tamen ſatis levi mulctâ plerunq; coercetur *q*.

h *in*. 13. *R*. 2. *ſtat*. 1. *c*. 7 *an*. 15. *ejuſd c*. 2. *an* 8. *H*. 6. *c*. 9. *Lamb*. εἰρεναρχ. *l*. 2. *c*. 4. *an*. 13. *H*. 4 *c*. 7 *an*. 19. *H*. 7. 13. *an*. 2. *H*. 5. 8 *Lamb. eod*, *l*. 3. *c*. 1.

i *l*. 2. *c*. 17. *l*. 4. *c a*. & *ſeqq uſque ad partem ſextam ejuſdem lib.*

k *c*. 40.

l *l*. 3. *c*. 15. *in princ*. & *l*. 4. *c*. 1. & *multis ſeqq*

m *nov. lib. intratio. tit. Atturney nu*. 1. *Fitz. nat. br. fol*. 114.

n *Dico (ferè) quia in brevi de recto, de ave, & nuper obiit, damna nō dantur. vet. nat. br. fo*. 40 *b*. & 117. *a*.

o *an*. 23. *H*. 8. *c*. 15. & *an*. 24. *H*. 8. *c*. 8.

p *Fitz. nat. br. fo*. 75. *K*.

q *Hoc a practicis didici. v. Dyerum f* 67. *nu*. 19.

§. 2. Apud majores noſtros magna veteratorum licentia fuiſſe videtur, quod ſolâ invidiâ & contendendi libidine homines per brevia apprehendi & ad ſatisdandum de ſe apud bancum regium, curiam Mariſcalli, & alias nonnullas ſiſtendo cogere poſſent, cumque ad diem ſiſterent, impunè eis nihil objicere. Verùm publicum regni conſilium, huic malo jampridem prudenter occurrendo, omnes qui aliquem ſic prehendi procurarent, & contra eos ſe ſiſtentes actionem ſuam proſequi detrectarent, ſumptuum & damnorum reſtitutioni obnoxios fecit. Cumque eo proceſſerint impudentiæ nonnulli procaces, ut fingerent aliquando homines in rerum naturâ non exiſtentes, quorum nomine alios ſic corripi perficerent, tale aliquid in poſterùm perpetrantes ſex menſium incarcerationi ſine redemptionis ſpe mancipandos ſancivit *r*.

r an. 8. *Eliz.c.*2.*v. quoque* 17. *R.* 2. *c.*6. *de meſa Conſiliariorum.*

§. 3. Ad reprimendam autem hominum litigioſorum potentiam, quos ſola ſpes expenſarum in fine litis recuperandarum vel de nuce qualibet contendere movet, publico Regni conſilio nuper ſtabilitum eſt, ut qui actionem perſonalem titulum terrarum, liberum tenementum, hæreditatem, aut verberum injuriam (quam batteriam dicimus) minimè tangentem, in Curia aliqua Weſtmonaſterienſi inſtituunt, in qua debitum & damnum Judices Curiæ ad ſummam quadraginta ſolidis minorem æſtimabunt, litis expenſas cauſæ principalis valore majores non ferant. Et cum vicecomes aut ejus deputati ſubditos domini Regis antehàc ſine mandato aut brevi regio ad tribunalia prædicta ſummonere vel etiam corporis aut bonorum captione urgere ſoleant, hoc deinceps audere prohibentur quique hoc delinquerit, vel alium delinquere

procuraverit, e

procuraverit, carceri ſine omni relaxationis ſpe mandandus eſt, donec ultra damna & expenſas litis, decem libras parti læſæ, fiſco viginti perſolverit *ſ*.

§. 4. Nec ab omni lite temerè cœpta impunè reſilire licèt. In nonnullis enim cauſis, ſi quis poſt rei in judicio comparationem, inſtantiæ renunciare velit, in expenſis litis reo condemnandus eſt *t*. Promotores etiam cauſarum fiſcalium, ſi poſt delationem inſtitutam, cauſam vel deſerant, vel protelent, vel in èadem ſuccumbant, parti promotæ in damnis & expenſis litis per curiam taxandis condemnandi ſunt *u*.

§. 5. Etiam illi qui aliquem in judicium capitis, famæ, vel fortunarum ſuarum delicti alicujus prætextu vocant, & in probatione deficiunt, tanquam ex præſumpta malitia actioni ſubjiciuntur, quam de conſpiratione dicimus *x*, & ad juſtam damnorum ex tali accuſatione vel denunciatione ſuſtentorum reſtitutionem tenentur *y*, & aliquo in caſu ad triplum *z*.

§. 6. Audivi etiam à nonnullis practicis haud contemnendis affirmatum, quòd ſi quis paupertatem ſuam allegans, actionem contra aliquem ſine expenſis proſequendi licentiam, vel in banco Regis, vel communium placitorum, vel etiam in Cancellaria juxta ſtatutum *a* obtinuerit, & in fine litis petulantiam potius & rixandi libidinem, quàm juſtam litigandi cauſam prodiderit, flagris cædendus non rarò judicetur *b*.

§. 7. Sed majores noſtri ſacramenti religione homines à levioribus & temerariis litibus deterrere ſolent. Nam breve de tranſgreſſione violenta ſeu batteriâ coram Juſticiariis regis proſequendum, niſi de vulnere aut mahemio ſuſcepto quis conqueri vellet, omnibus interdixerunt,

ſ *an.* 43. *Elizab. c.* 6.

t *an.* 23. *H.* 8. *c.* 15.

u *an.* 18. *Eliza. c.* 5.

x *an.* 33. *Ed.* 1. *ſtat.* 2. *c. unico. an.* 18. *H.* 6. *c.* 12. *an* 3. *H.* 7. *c.* 1.

y *Fitz. nat. br. f.* 115 *I.*

z *an.* 8. *H.* 6. *c.* 10.

a *an.* 11. *H.* 7. *c.* 12.

b *an.* 23. *H.* 8. *c.* 15.

dixerunt, qui prius de veritate cauſæ ſuæ juramentum non ſubirent. Et in tranſgreſſione ſuper bonis raptis jurabit ſpoliatus quòd bona rapta ad valorem 40 ſolidorum ſe extendunt *c*.

Sect. 8. Ad celeriorem litium diremptionem ſtatuta nonnulla communis regni conſenſus non minori prudentiâ quàm æquitate promulgavit *d*: quæ quòd malitioſâ ſubtilitatum calumniâ rejectâ, rei veritatem Juſticiariis præcipuè commendent, bonis omnibus optandum eſt, ne privato commodo poſtponantur *e*. His etiam non ineptè forſan annumeratur illud, quo ſubvicecomitum eorumque clericorum, & ballivorum vaframenta coërcentur *f*.

c ſtat. Gloceſtrie an. 6. Ed. 1. c. 8.

d an. 32. H. 8. c. 30. an. 18. Elizab. c. 14 an. 27 ejuſd. c. 5. & 4. & v. Plowd caſu Patridge f. 83. b. & caſu welkden. f 522. b. & 523. a.

e v. term. jur. verbo Jeofail.

f an. 27. Elizab. c. 12.

DE OFFICIO JUDICIS.

TIT. XVII.

Jusjurandum à Rege noſtro in ſua inauguratione ſive coronatione ſuſceptum tale eſt quòd nimirùm jura & libertates ſanctæ Eccleſiæ, quas Chriſtiani Angliæ reges eidem indulſerint, ſartas tectas conſervabit: quòd terras & dignitates omnes & ſingulas ad Coronam ſpectantes ſine diminutione cuſtodiet: & ſi quæ quoquo modo lædantur aut amittantur, eas priſtino ſtatui reſtituere totis viribus nitetur: quòd pacem ſanctæ Eccleſiæ, & tam cleri quàm populi integram fovebit: quòd in ferendis ſententiis juſtitiam cum prudentia & lenitate temperatam omnibus miniſtrabit: quòd priſcas regni leges & conſuetudines univerſo populi conſenſu receptas atque ſtabilitas & retinebit & obſervabit;

mneſque leges & conſuetudines pravas & ini-
uas refiget & abrogabit: quod denique popu-
) regni ſui pacis ſecuriratem pro viribus ſuis
ræſtabit, & præſtari ab aliis procurabit *g*.

§. 1. Sacramentum Juſticiariorum regiorum
: Baronum de ſcaccario eſt hujuſmodi: quòd
:. bene & fideliter Regi ejuſque populo inſer-
ient, neque conſenſum ſuum rei cuiquam præ-
ebunt, quæ ad damnum aut exhæredationem
iam verti poterit: quòd neque feudum neque
.beraturam ab aliquo præter Regem merebun-
ır: quod munus aliquod ab aliquo qui cauſam
)ram eis pendentem habet, præter eſculenta &
cculenta mediocris valoris, non accipient, ne-
ue poſtea pro cauſa quicquam *h*. Quòd conſili-
m nemini, in re aliqua quæ Regem tangere po-
eſt, præbebunt, ſub pœna eſſendi ad Regis vo-
ıntatem tam quoad corpora quàm bona: quòd
egiis literis non deterrebuntur, quo minùs
uod juſtum eſt cuique faciant *i*.

§. 2. Hunc ab ultimis noſtrarum rerum prin-
ipiis ad hodierna tempora morem traductum
abemus, ut quoties aliquis de terrarum aut te-
ementorum proprietate in feudo ſimplici *k* in
ıs vocatur, electionem habeat, per patriam an
er duellum litem terminari velit. Si patriæ ju-
icium præferat, per grandem aſſiſam contro-
erſia finem capit *l*. Sin duellum, dies prælio
onſtituitur, quod juxta leges pugnæ ſingularis
er pugiles (quos campiones noſtri dicunt)
ommiſſum, ſuo eventu cauſam decidit *m*.

§. 3. Vetus etiam regni conſuetudo poſtulat
: omnes actionum privatarum exitus, præter

g *v. Bract. l.3.tract.1. c.9.nu.2. v. vet. compendium ſtatutorum verbo ſacramentū*
Regis. Fitz. nat. br. fo. 232.A. v. Spec. Juſtis. l.1.c.1. Fl. l.1.c. 7.
h *v. Bract. l.3.tract.1. c.8.nu.2. & 3. & c. 10. & Dominum de Fortiſcuto. c.1.*
i *an.18.Ed 3.ſtat.4.c. unico. an. 20.Ed.3.c. 1. Dyer. f. 138. nu. 27. & an. R.2.c.10.*
k *Fitz.nat. br fo.1.A.*
l *Glanvil. l.2.c.6. &* . *Brit.c.42. Spec. Juſt. l.2. c. de novel diſſeiſ.*
m *v. Dyer.*).310. *nu.* 40. 41. 42.

paucos,

paucos, quoad factum *n*, per duodecim liber & legales homines de vicina dijudicari deb ant, qui neutri partium affinitate aliquâ aſtri guntur *o*, neque aliâ juſtâ exceptione repe poſſunt *p*,

§. 4. Quibus delictum aliquod capitale v felonicum coram Judice denunciabitur, aut q (ut nos loquimur) coram Judice indictabuntu ad cauſam ſuam propugnandum, niſi quæſt juris ſuboriatur, advocatum habere non pc ſunt. Leges tamen poſtulant, ut ipſe Jud reum in omnibus inſtruat, quæ ad formam ſu defenſionis ſpectant, ne inſcitiâ ſuâ innoce in vitæ periculum prolabatur *q*. Sin verò ; inſtantiam accuſatoris aliquis de tali delic appeletur, defenſoribus uti poteſt: Et ſi i pauper ſit, ut propter inopiam homines in ju peritos conducere nequeat, Judex illi ſaltè petenti patronum aſſignare debet, qui pro (poſtulet *r*.

§. 5. Summam ad quem quis tranſgreſſi nem vel injuriam ſibi factam æſtimat, Juſtici rii ex vere dicto juratorum, vel etiam ex of cio ſuo moderantur *ſ*. Nam expenſas per jurato res taxatas poſteà ex cauſa augent.

§. 6. Si Juratores poſt ſacramentum ſuſce tum coëuntes, de reſponſo (ſeu veredicto) ſi conſentire non poſſint, ita ut timor ſit ne ined pereant (quia jus commune prohibet eos ſi Judicis licentia vel edere vel bibere, donec veredicto ſuo invicem conſenſerit) cùm ta periculum apparet, judex poteſt eis veniam dendi bibendique concedere, & eos denuò consultandum remittere: & ſi tandem nul modo conſpirare poſſint, eos mulctatos dimi tere, alioſque in eorum locum ſubrogare *t*.

Sect.

n v. Plowd. Aſſiſe. de freſe force in London f.92. & caſu Townſend. 114. b.
o *Doct. & ſtu. l. 1. c. 7.*
p *Dyer fo. 144 n. 59. f 176. n. 27. f. 216. n. 3. & Brokum tit. chalenge Fl. l. 1 c. 32 Doct. & ſtu. l. 2. c. 52.*
q *v. Dominum de Fortiſcuto. c. 27. Doct. & ſtu. l. 2. c. 48. Stawnſ. pl. cor l. 2. c. 63.*
r *Doct. & ſtu. ibidem.*
ſ *Bract. l. 3. tract. 1. c. 1. in prin.*
t *Doct. & ſtu. l. 2. c. 52.*

§. 7. Noxalem actionem noſtris ignotam u ſe ſupra diximus *u*. Cùm itaque de hoc judicio ıdex non adeatur, omni obſervationis curâ ɔeratur, quâ formâ vel abſolvat vel condemːt.

§. 8. Si in actione reali Judex pro ɔſſeſſore vel tenente pronunciaverit: hoc ntùm reſtat ut petitorem (quem nos peɴtem vel demandantem dicimus) in expen- litis condemnet: ſin verò pro petitore, ːm in damnis & litis expenſis per duodeːm æſtimandis poſſeſſorem condemnare deːt, & vicecomiti imperare *x* (vel ſi cauſa ːneficialis ſit, ordinario *y*) ut petentem in ɔſſeſſionem mittat, qui ſine tergiverſatione ːc præſtare tenetur. Atque hoc verum eſt, ːe nomine hæredis, ſive quo alio quis rem ːtat: ſive etiam prædo, ſivæ bonæ fidei poſſor fuerit. Nam ut prædo aut violentus truſor non favore ſed pœna dignus eſt: ſic ɔnæ fidei poſſeſſor per juratores damnis aut ıllis aut levibus oneratur *z*.

§. 9. Actio ad exhibendum rebus mobilibus ɔtiſſimùm inſervit: nos autem res mobiles rei ːndicatione nunquam petimus, ut ſupra diːum eſt *a*, ſed rei petitæ precium proponimus, que ita & rem noſtram eſſe & tanti vale- probando, rem vel precium aſſequimur *b*. ːeum ad rem exhibendam cogi jure noſtro ɔn invenio. In petitione tamen terrarum vel ːris incorporei vel petens vel tenens rei petitæ ſum petere poteſt *c*, ſi ex neceſſitate & non ːuſæ protrahendæ intentione hoc petatur *d*. Quo in caſu Judex vicecomiti mandat, ut ad ːem aſſignatum terræ petitæ viſum capi faciat ːr tales viſores, qui Curiam de ejus quantitate

in

u *de noxal. action. tit.* 8. *hujus lib*
x *v. ſcire facias Fit. zb. nat. br. in judice per totum. & Regiſtrum judiciale.*
y *breve ad admittendum cleric. um. Fitz. nat. br. fo.* 83.
z *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 3. *&* 5.
a *tit. de actionibus. Sect.* 5.
b *Ibidem.*
c *Ingham § bref de entruſien. Fl. l.* 2. *c.* 54 §. 1. *& l.* 4. *c.* 27. *§ Cum aute breve.*
d *Fl. l.* 6. *c.* 21 §. 1. *& ſeqq.*

in alium diem certiorem reddant *e*.

§. 10. Quod Romani familiæ erciſcund judicium dixerunt nos hæreditatis partitionei dicimus. Sed ubi illi tam mobilia quàm immo bilia inter hæredes erciſcebant: nos tantùm im mobilia partimus inter eos quos vel jus com mune vel loci conſuetudo ad hæreditatem a qualiter vocat *f* Hæc autem partitio vel conſei ſu hæredum fit, vel authoritate Judicis. Qu conſenſu fit, aut ſic fieri poteſt, ut totâ hærec tate in partes quàm fieri poſſit æquales diviſ primus primò, & reliqui ſuo ordine capiant aut ſortibus. Ejus formam quæ fit authorita Judicis, latiſſimè à Bractono & Litletono d ſcriptam habemus *h*: in qua hoc ultimum eſt, quod plus uni datur in uno loco, illud alteri alio loco compenſetur *i*.

§. 11. Qui ſimul tenent (ſive conjuncti t nentes ſive etiam tenentes in communi) ad pa titionem jure communi cogi non potuerunt. S conſtitutio regni hoc mutavit *k* Nunc itaque inter eos partitio fiat, idem videtur obſerva dum quod de cohæredibus dictum eſt *l*.

§. 12. Quando uterque eorum qui fe ſua confinia, vel villas contiguas habent, fin ſuos diſtingui cupiunt, Regis mandatum ad cecomitem impetrant, ut auxilio duodec hominum qui prudentiores è vicinia ſunt ad l juratorum, utriuſque limites æqualiter diſc nat & diſterminet *m*: & de hac diſtincti ſub ſigillo ſuo & ſigillis quatuor militum eidem negotio interfuerint, ſe ad diem aſſ natum certiorem faciat. Quòd ſi alter ad fi regundos invitus ſit, quia ille forte injuri facit: alter Regis mandatum ad vicecomi impetrare poteſt, ut æquam limitibus eor

e Nov. lib. intratio. tit Aſſiſe in Barre 2. & tit. Dower in view. 1. 2. ubi etiam v. tit. view. Dyer f. 61. n. 33. 34. Fl. l. 6. c. 22.

f Litleton. l. 3. c. 1. & 2.

g Litle. l. 3. c. 1. & 2. & v. nov. term juris. verbo Partition.

h *Bra. l.* 2. *c.* 33. 34. *Litle. ubi ſupra.*

i *d c* 33. *n* 8.

k *an.* 31 *H.* 8. *c.* 1. & *an.* 32. *eiuſd. c.*

l §. 9. *hujus tit.* & *v. ſupra tit. de ſocietat.* §. 8.

m *Fitz. nat. br. per ambulatione facienda fo.* 134.

apertam diſtinctionem adhibeat *n.*

§. 13. Quod autem Rex aut ejus Juſticiarii, vicecomitem de ejus officio peracto certiofacti, cuiquam adjudicaverint, illud ſtatim is ſit cui adjudicatum eſt *o.*

DE PUBLICIS JUDICIIS.

TIT. XVIII.

œnarum quibus malefactores puniuntur, aliquæ vitam adimunt, aliquæ membrum, iquæ civitatem, burgum, vel provinciam; aliæ exilium perpetuum, vel ad tempus aliquæ rporis coërtionem, ut impriſonamentum pertuum vel ad tempus, fuſtigationem, verbetionem, aliquæ pœnam pilloralem, tymboram, & damnum cum infamia inducunt. Aliæ quoque dignitatis & ordinis depoſitionem, l alicujus actus privationem vel prohibitionem *p.*

§. 1. Publicorum judiciorum primum loim, propter atrocitatem *q* ſuam, jure occupat imen illud, quod vulgo proditionem dicimus. roditionem *r* autem in magnam & parvam diribuimus. Magna eſt illa quam Romani læſam ajeſtatem appellant. Hæc noſtro jure variis odis committitur: nempe internecionem Reis, Reginæ, aut filii & hæredis eorum apparens perpetrando vel etiam machinando: Regis xori aut filiæ natu maximæ adhuc cœlibi, aut xori filii ſui primo-geniti ſtuprum violenter ferendo *ſ:* arma contra Regem intra regnum

n *Nov. ter. jur. verbo perambulatione faciendâ &c. Fitzh. nat. br. de rationabilibus diviſis fo.* 128.

o *Litle. l.* 3. *c.* 1.

p *Bra. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 6. *v. ſpecul. Juſticiar. l.* 3. *c. des peines & ſeqq. v. Fl. l.* 1. *c.* 16.

q *v. Cokum l.* 4. *caſu Beverley. f.* 124. *b.*

r *quid ſit proditio originaliter. v. ſpeculum Juſticiar. l.* 1 *c. definition. de treſon. v. Flet. l.* 1. *c.* 21.

ſ *v. ſpecul. Juſticiar.*

1. *c. del peche de majeſtè.*

con-

concitando *t*: hoſtibus Regis adhæreſcendo au ſuppetias ferendo *u*: ſigillum Regis magnum au parvum, aut numiſma fingendo *x*: numm adulterinos in regnum ad regii numiſmatis ſim litudinem accuſos, ſcienter invehendo, eoſq exponendo: Cancellarium Regis Theſaurariun alterutri banci Juſticiarium, itinerantem, au ad Aſſiſas capiendas, aut ad audiendum & ter minandum delegatum, pro tribunali ſedentem aut munus ſuum obeuntem occidendo *y*. H quoque non injuriâ aſcripſerimus eum qui i partibus tranſmarinis exiſtens exterum aliquen ad regnum hoc cum exercitu invadendum e hortatur *z*.

§. 2. Qui præterea Regis poteſtatem vi m tuve ſic cohibent aut coarctant, ut eo minùs r gium ſuum munus exercere, aut prærogativâ ſ frui poſſit, Juſticiariorum aliorumque perit rum Juriſconſultorum judicio læſæ majeſtat rei pronunciantur *a*.

§. 3. Hujus quoque criminis rei ſunt, q Regis ſignum manuale, ſignaculum, vel ſigi lum privatum, vel numiſma forinſecum hoc regno approbatum, falſant *b*, minuunt, aut d terius reddunt *c*. Qui ſcripto, typis, ſermo vel facto quoquam, externi cujuſquam, princ pis, prælati vel ſtatus, authoritatem vel juriſd ctionem in ſpiritualibūs infra hoc regnum, v aliquam Regis ditionem tertiò affirmant aſ runtve *d*: qui ſacramentum de ſuprema Reg noſtri in cauſis ſpiritualibus authoritate, v perſonas eccleſiaſticas poteſtate, ſecundò obl tum recuſant *e*.

t *v. Dyer. f.* 91. *nu.* 56.
u *v. Cokum l.* 4. *caſu Ephippiariorum f.* 57. *b.*
x *v. Specul. Juſtic. l.* 1. *c. de fanſonerie &c. de lamonoy fanſie.*
y *an.* 25. *Ed.* 3. *c.* 2.
z *Dyer. f.* 298. *nu.* 29. *& fo.* 300. *nu.* 38.
a *v. quaſdã quæſtiones & reſponſiones additas parlamento tento an.* 21. *R.* 2.
b *an.* 1. *Mar. c.* 6. *v. Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 3. *nu.* 2. *v. Glanvil. l.* 14 *c.* 7.

c *an.* 5. *Eliz. c.* 11. *& an.* 14. *ejuſd. c.* 3. *& an.* 18. *c. prin. v. a* 3. *H.* 5. *c.* 5. *v. Flet. l.* 1. *c.* 22. d *an.* 1. *Eliz. c.* 1. e *an.* *Eliz. c.* 1.

Sect.

§. 4. Hoc quoque crimine antehac implica-
ntur, hujus regni vel cujuſquam alterius ca-
:llum, turrim, propugnaculum, arcem ali-
ıam, navem, majora tormenta, aut alia muni-
enta bellica regiæ majeſtati per vim detine-
nt, eademque intra ſex dies, poſtquam ad hoc
ıblico edicto requiſiti fuerint, non retrade-
nt: qui navem aliquam Regis ſponte combu-
bant, deſtruebant, aut comburi deſtruive faci-
ant, vel portum aliquem ſui dominii obſtru-
ant, obſtruive faciebant, vel in aliquo præ-
iſſorum delinquenti ſuppetias ferebant conſili-
nve præſtabant *f*: qui quenquam ob læſam ma- f *an.* 14. *E-*
ſtatem perſonam Regis attingentem carceri *lizab.c.* 1.
l alii cuiquam cuſtodiæ commiſſum, poſtquam
uſdem convictus fuerit, relaxare quoquo modo
nabantur, & tale ſuum conamen verbo vel
cto propalabant *g*. Sed hæc cum regina Eliza- g *an.* 14. *E-*
tha pariter expirarunt. *liza. c.* 2.

§. 5. His accedunt qui Regis noſtri ſubdi-
s, vel quenquam intra ſui dominii limites, à
ıturali obſequio ſuo erga Regem, aut a religi-
one hîc ſtabilitâ virtute bullæ ſive quocunque
ætextu abſolvunt, & abſolutos ad religionem
omanenſem, aut ſedis Romanenſis vel alte-
ıs cujuſquam poteſtatis obedientiam pellici-
ıt vel exhortantur; aut etiam ſedi prædictæ con-
iati obedientiam eidem vel cuiquam alii po-
ſtati promittunt *h*: qui præterea, cùm hujus h *an.* 23. *E-*
ıperii ſubditi ſint, ſacerdotes, diaconi, Jeſuitæ, *liz.c.*1.*v.*
thoritate aliquâ à Romano Pontifice derivatâ, *an.*13.*Eli-*
partibus tranſmarinis facti, aut in alium *zab.c.*2.
iemcunq; ordinem eccleſiaſticum cooptati, in
iquem Regis noſtri ditionem revertentur: vel
iam laici in aliquo ſeminario Jeſuitarum col-
gio tranſmarino ab anno quinto Elizabethæ
educati,

i an.27.Eliza'.c. 2.
k *Stawnſ. pla.cor.l.1 c. 44.*
l *Idem ibidem v. tamen.an. 23 Eliz.c.1.*
m *an. 1. & 2.Ph.& Mar.c. 10. an.5. & 6. Ed.6.c.11. & an.1.ejuſd.c. 12. & an. 23. Eliz.c.1. & an.1. Eliz.c.6.*
n *an.14. Eliz.c.3.& nov. term. jur verbo miſpriſion.*
o *an.14.Eliz.c.2.*
p *n.nov ter. jur verbo miſpriſion.*
q *an.26.H. 8.c.13.*
r *v. Plowd. caſu Nevile fo.381.& caſu comitis Leceſtriæ fo.391.b. v.ſta. an 33.H.8.c 20.*
ſ *v. an.18.Eliz.c. 1.& an. 5. ejuſd.c.11. & an. 5. ejuſd. c. 1.*

educati, ante diem præfixum domum non redi erunt, nominibuſque ſuis, aut Diœceſano loc ubi appulerunt, aut duobus Juſticiariis ad pacem datis, Regiæ majeſtati ſe non ſubmiſerunt & obedientiæ in ſpiritualibus ſacramentum noı ſuſceperunt *i*.

§. 6. Qui alicui in crimen læſæ majeſtati prolabenti vel præcipit, vel auxilium fert, ve conſilium præbet, læſæ etiam majeſtatis reu eſt. *k* Nam in majori proditione omnes ſun principales *l*.

§. 7. Qui tamen conſcius eſt tantùm, prodi toribus nullo modo aſſiſtens, is non læſæ maje ſtati ſed miſpriſioni tantùm læſæ majeſtati eſt obnoxius, quia proditores celavit *m*. Qu nummos extraneos in hoc regnum non ad miſſos privatim cudit, is miſpriſionem prodi tionis ejuſque pœnam incurrit *n*. Quod & de e nuper dicendum fuit, qui quenquam ob læſan majeſtatem perſonam Regis attingentem, ve ejus ſuſpicionem, cuſtodiæ commiſſum nec ad huc indictatum, aut relaxabat, aut relaxare libe rumqne dimittere nitebatur *o*. Idem etiam dicen dum eſt de eo qui ſigillum magnum literis Re gis patentibus affixum tollit aliiſque affigit *p*.

§ 8. Læſæ majeſtatis condemnatus omnia qu habet, tam terras idque talliatas *q*: quàm catall & jura *r* ſi eo & principi applicandâ maximâ pr parte perdit *ſ*, & præterea cratibus vimineis ſtra mine coopertis impoſitus, à carcere ad crucer ſupinus equo trahitur: quò cum pervenerit, col lo ſuſpenditur, ſed vivus in terram demittitur: &

deind

leinde per carnificem , abſciſcis priùs virilibus ,
ntcſtinis exectis, corde evulſo, & in pyram pro-
inquam ſingulis conjectis, reliquum corpus cà-
ite privatur , & truncus in quatuor quartas ſe-
uri diſſecatur *a*. In aliquibus tamen caſibus,tan-
ùm trahuntur & laqueo ſuffocantur *b*. Atq e-
uſq; proditoris memoria damnatur, ut non ſo-
ùm caput reliquiquë trunci partes palis publicè
oſitis affigantur , donec vel à volucribus devo-
entur, vel ſublimè putreſcant : ſed etiam ſobo-
s ejus, ſi quam habeat,omni nobilitatis ſangui-
iſq; paterni prærogativâ pleriſq; in caſibus ſpo-
etur *c*. Fœminæ autem læſæ majeſtatis convi-
æ ad palum ligatæ cremantur *d*.

§. 9. Miſpriſio læſæ majeſtatis bonorum om-
ium catallorumque confiſcatione, uſus fructus
ommodiq; terrarum ſuarum omnium,quamdiu
xerit, privatione, & corporis ad libitum Regis
carcerætione punitur *e*.

§. 10. Proditio ſeu traditio minor eſt,quan-
o quis ſubditum aliquem, ſed eum cujus eſt in
oteſtate,malitioſè interficit : utpote uxor mari-
m *f*, religioſus prælatum,filius patrem vel ma-
em , juxta aliquos,licèt non ſine aliorum con-
adictione *g*,ſerviens herum vel heram *h* Iſtis an-
quitas & alios addidit : nempe non ſolùm eos
ui conſanguineos aut affines ſuos occiderent ,
& qui capitali aliquâ fraude hæreditatẽ, mẽ-
um , aut honorem tangente circumvenirent :
ſervos etiam qui vel tale aliquid in dominos
os perpetrarent , vel etiam cum uxoribus eo-

a *v. Flet. l. 1. 16. §. Euentus.*
b *Dyer. fo. 230. nu* 55
c *Fulb. paral. c. Seignoryſe fo. 26. b. & 27. a. v. Plowd caſu Comitis Leceſtriæ fo. 391. b.*
d *Fleta. l. 1. c. 22. §. ſunt & fabricatores.*
e *term. juris verbo miſpriſion.*
f *Dyer. fo. 253. nu. 103. & fo. 333. nu. 25.*
g *v. Lamb. fo. 284.*

v. an. 12. H. 7. c. 7. Stawnf plac. cor. l. 1. c. 2. amb. eiren. l. 2. c. 7. fo. 240. Crompt. Jur. fo. . Plowd. caſu dom. Hales fo. 260. a. Dyer. fo. 128. 57.

i Fleta.l.1. c.37. Spec. Juſtic.l.2. c. Appel de majeſte & Appel de treſon,&c: Reſponſ. de treſon,& l. 3. c. des infamis in fine.

k Crompt. Juſt. f. 18. *Fleta.l.*1. *c.* 37.

l v.ſupra. hoc tit. §. 8

m Stawnf. pla. cor. l. 1. *c.* 2. & *prærog.* 16.

n Lamb. eirenarch. l. 2 *c.* 7. *Plowd caſu Mines fo.* 333. *b.*

o Perkinus Dower. 349. *an.* 22. H. 8. *c.* 14.

p Lamb. eirenarch. l. 2. *c.* 7.

q an. 5. *Eliza. c.* 16.

rum, filiabus, meretricibuſve concumberent aut ſigilla eorum falſarent *i*. Pœna hujus delicti eſt, ut quis è carcere ad crucem tractus ill malo laqueo ſuffocetur *k*. Fœmina tamen eodem ſupplicio hîc quo propter læſam majeſtatem plectitur *l*. Bonis quoque ad fiſcum, & terri ad dominum feudi tranſmittendis excidit: ſi tamen ut Rex annum, diem, & vaſtum pri ùs habeat *m*.

§. 11. Reliqua delicta capitalia unico felo niæ nomine comprehenduntur: licèt læſam ma jeſtatem latiori ſuâ ſignificatione felonia conti neat *n*, & ſtrictiori ad murdrum aliquando no extendatur *o*.

§. 12. Feloniæ autem aliquæ adverſus uni verſam Rempub. admittuntur, aliquæ adverſu privatum aliquem principalitèr, licèt ex conſe quentia & adverſus Rempub *p*. Prioris gener ſunt Cacodæmonum coniuratio, faſcinatio, in cantatio, quâ quis interficitur, vel etiam quali cunque poſt primam convictionem, quâ corpu hominis languidum aut tabidum redditur, h ctenus feloniæ nomine notata fuit, & morte pu niebatur *q*, Sed hodie qui invocatione vel con juratione cujuſquam cacodæmonis utitur, qu cum ſpiritu aliquo malo conſilium capit, au quicquam paciſcitur, vel etiam ſpiritum aliquem malum commercio excipit, mandato onerat paſcit, præmiove remunerat ad finem quen cunque: qui cadáver humanum ſepulchro ſu vel dormitorio quocunque effodit; pellem, o aut aliam aliquam partem hominis mortui ve neficio, faſcinio, præcantationi, incantation applicandam eruit: denique qui genus aliquo veneficii, faſcinii, præcantationis, incantation exercet, unde mors cujuſquam, deſtructio, lan

gue

guor corporalis, conſumptio, tabes aut claudi-as ſubſequetur: ipſe cum auxiliatoribus, incitatoribus conſiliariiſve ſuis, ſine omni clericatus beneficio, feloniæ reatu perſtringitur. Et præterea ad perpetuam tam atrocis blaſphemiæ extirpationem proviſum eſt, ut quiſquis in ſe ſuſcipit per veneficium, incantationem, præcantationem, aut faſcinationem dicere vel declarare; quo loco theſaurus aliquis auri vel argenti inveniri poſſit, aut reconditus jacet aliquem ad amorem illicitum provocare; bona cujuſquam destruere vel diminuere; denique corpus cujuſquam perdere vel lædere: licet intentionem ad effectum non perduxerit unius anni carcerationem ſine omni favore ſuſtineat: atque interim tempore quolibet trimeſtri ſemel in pyloriam per ſex horas in publico foro ſubactus delictum ſuum apertè confiteatur. Semel autem convictus, ſi iterum hoc tentârit, omni ſpe veniæ ſublatâ, morti addicatur *r*.

§. 13. Huc aptè adjicitur peccatum cum brutis ſodomiticū *ſ*; Jeſuitarū aut ſacerdotum in tranſmarinis ſeminariis educatorum receptio *t*. Recuſatio abjurationis in papiſtis, & poſt abjurationē factam eorum in regnū reditus *u*. Rebelles conventus *x*: praxis multiplicandi auri & argenti *y*: procuratio ut latomi vel λίθεργοι ſe in conventicula congregent *z*: militum, nautarum, tormentariorum à ſuis capitaneis receſſus *a*: equorum in Scotiam exportatio *b*: ſecunda ovium in tranſmarinas partes trajectio *c*: vagabundorum in exilium miſſorum reditus in regnum *d*:

q *an.* 1. *Jacobi ſeſ.* 1. *c.* 12.
r *an.* 25. *H.* 8. *c.* 16.
ſ *an.* 27. *Eliz. c.* 2.
t *an.* 35. *Eliz. c.* 1. & 2.
u *an.* 1. *Mar. parl.* 1. *c.* 12. *quod ſtatutum expiravit.* x *an.* 5. *Hen* 4. *c.* 4. y *an.* 3. *H.* 6. *c.* 1. z. *an* 8. *H.* 6. *c.* 19. & *an.* 2. & 3. *Ed.* 6. *c.* 2. 4. 5. b *an.* 3. *H.* 8. *c.* 16. *an.* 1. *Eliz. c.* 7. c *an.* 8. *Eliz.* 2. 3. d *an.* 39. *Eliz. c.* 4.

nepotum oberrantium, qui ſe Aegyptios nominant, graſſatio *e* :militum & nautarum pigra vagatio *f* : Literarum teſtimonialium vel fictio vel etiam uſus fraudulentus *g*: equitatio in armis ad feloniam aliquam perpetrandam *h* : riparum in Mariſhlandia effractio *i*.

§. 14. His etiam ſimiles videntur illæ feloniæ, quæ è carcerũ effractionibus orinntur: utpote ejus qui pro felonia vel feloniæ ſuſpitione incarceratur, eruptio, aut ſpontanea ejus per commentarienſem dimiſſio, quam voluntarium eſcapium dicimus; aut denique auxilium in tertio quod reſcuſſum *k*. Numulorum fabricatio, aut in hoc regnum invectio quos (Gallihalfpens, ſuſkins, dotkins & blanks (majores noſtri appellarunt, ſaltem ut eos venditioni exponant *l*. Recordi ſubductio *m* : ſubditorum per proviſores regios alioſve violenta oppreſſio *n*: etiam incarceratorum dura & tyrannica per commentarienſes cuſtodia, quâ captivos ſuos probatores eſſe compellunt *o*. Atque hæc de feloniis prioris generis.

§. 15. Feloniæ quæ primò ac principaliter privatos attingunt vel corpus tantùm, vel tam corpus quàm bona, vel bona tantùm, lædunt & communiuntur *p*. Quæ corpus lædunt, aut vitam adimunt aut aliâ aliquâ injuriâ enormi, licèt non læthali afficiunt. Quæ vitâ adimunt, generali homicidii

e *an.* 1. *& Ph. & Ma. c* 4. *an.* 5. *Eliz. c.* 20. *an.* 39. *Eliz. c.* 4. 4 *&* 17.
f *ibidem.*
g *ibidem an.* 39. *Eliz. c.* 4. *&* 17.
h *an.* 25. *Ed.* 3. *c.* 2. *Raſtals abridg. tit. Treaſon.*
i *an.* 2. *&* 3. *Phav. & Ma. cap.* 19.
k *Lamb. ciren. l.* 2. *c.* 7. *p.* 214. 226. *v. Spec. Ju. ſtic. l.* 3. *c. des amerciaments. Dyer. fo.* 99. *nu.* 60. *et fol.* 165. *nu* 60.
l *an.* 2. *H.* 6. *c.* 9.
m *an.* 8. *H.* 6. 2. 12.
n *an.* 4 *Ed.* 3. *c.* 3. *an.* 5. *ejuſd. c.* 2. *an.* 25. *ejuſd. c* 15. *an.* 36 *ejuſd. c.* 5. *ad.* 36. *ejuſd. c.* 2. *et* 4. *et* 6. *an.* 5. *Ric.* 2. *c.* 8
o *an.* 14. *Ed.* 3. *c.* 10.
p *Lamb. circnar: l.* 2. *c.* 7. *pa* 221.
q *v. Spec. Juſtic. l.* 1. *c. de homiciad. et l.* 3. *c. d Judgemant de homicid. Flet. l.* 1. *c.* 23.

nomine

omine cõprehendentur: ſed ex diverſa interfici-
ntis intentione hoc diverſas & appellationes &
uſas habet. Quod enim ex præcedenti malitia
el ferro, vel veneno, vel modo quocunque per-
etratur, illud murdrum dicitur *r*, & cruce puni-
ur. Accepimus hunc apud majores noſtros fuiſ-
uſum, ut qui murdrum committeret, vivus ad
alum per truncum corporis ſublime ſuſpende-
tur, nullo modo ſolvendus donec inediâ expi-
ret. Sed de hoc nihil lego: & ſi talis fuerit, jam-
idem mutatus videtur. Hodie enim ut reliqui
lones laqueo ſuffocantur: & in hoc uno ab aliis
fferunt, quòd eorum corpora, juxta viam ali-
uam prætoriam loco facinoris admiſſi propin-
uam, in altum à prætereuntibus conſpicienda
ublevantur, nec removentur donec conſumpta
ierint. Murdrum verò quot modis committitur,
lii luculenter docent *ſ*.

§. 16. Sed eſt & murdrum, cùm aliquis ſibi
ſi mortrem conſciſcit. Talis enim felo de ſe di-
tur: quo in caſu chriſtianæ ſepulturæ interdici-
ır, ac omnia bona & catalla regi per eleemoſy-
arium ſuum in pios uſus diſtribuenda foriſfa-
t *t*. Aliqui tamen diſtinguendum putant, metu
dicii, tædio vitæ, an vi morbi quis manus ſibi
ferat. Nam primo caſu & feudum & catalla ſi-
ut alii felones: in ſecundo catalla tantùm:
ı tertio nihil prorſus amittit *u*. lib. 2. tit.
2. §. 4.

§. 17. Quod ex ſubito animi fervore & re-
entina iracundia committitur, ſimplex *x* homici-
um dici poteſt: & hoc quoque morte vindi-

r v. *Plow. fo.* 474. v. *Glanvil. l.* 11. *c.* 3. & *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 4. *nu.* 2. v. *Dyer. fo.* 69. *nu.* 28. & 29. *fo.* 128. *nu.* 60. *fo.* 286. *nu.* 3.

ſ Stawnſ. pla. cor. l. 1. *c.* 10. *Lamb eiren. l.* 2. *c.* 7. *p.* 230. & *ſeqq. Cokus l* 4. *inter caſus appellorum fo.* 40. *b. nu.* 3. *in fine.*

t Bract. l. 3. *tract.* 1. *c.* 31. *Plowden caſu dominè Hales fo.* 253. *a. Flet.* 1. *c.* 39. *quem lege.* u *Fleta. d. c.* 36. *in. prin.* x *Glanvil. l.* 14. *c.* 3.

catur: Illa tamen eſt apud nos, ſive humanæ imbecillitatis commiſeratio, ſive pia inſtigatio ad eruditionem, ut qui primò hujus criminis convincitur, perfectè diſtinctèque legendo, ut clerici ſolent, morte liberetur, & terris boniſque forisfactis, tantùm ſtigmate in monte dextei pollicis notetur, quo, ſi ſecundâ vice deliquerit cognoſci poſſit, & ita ſine ulteriori favore ſupremam pœnam perſolvere *y*. Sed ſanguinolenti horum temporum eò prorupit nequitiæ, ut hoc jus aliquantulum exacerbarit. Nunc enim ſereniſſimi Jacobi noſtri conſtitutione ſancitum eſt ut qui vulnus cuiquam, telum tum exertum non habenti, aut ſaltem priore percuſſione non provocanti, intra ſex menſes lethiferum inflixerit ſine omni ſpe favoris clericalis in crucem tollatur, licèt præcedens malitia non appareat: niſi tamen ſe defendendo, caſu aliquo, vel neceſſari pacis publicæ conſervatione vulnus hujuſmod impoſitum ſit *z*. Hic autem legendi favor non il tantùm ſed omnibus aliis feloniis indulgetur, n quibus ſpeciali aliquâ regni conſtitutione den gatur *a*. Reliquæ homicidii ſpecies feloniæ lal non notantur *b*.

§. 18. Omne enim quod malitiâ vacat, e vel neceſſarium vel caſuale *c*: neceſſarium e quoque duplex: unum quod ſine præjudic publicæ juſtitiæ declinari non poteſt, alteru quod non ſine morte innocentis. Prioris exer plum dari poteſt in occiſione latronis vel fu qui aliter prehendi non poteſt: poſterioris in cæde ad quam quis ſe defendendo cogitur. Illi omni ſupplicio liberum eſt *d*: hoc non utiq; ſir pliciter. Refert enim is qui interficitur, interf ctorem in ædibus ſuis aut prope viam ordina am animo occidendi ſpoliandive malitioſo a

ort

y *an.* 18. *Eliz. c.* 7.

z *an. pri. Jaco. ſeſ. pri. c.* 8.

a *v. an.* 23. *H.* 8. *c.* 1. & *an.* 25. *ejuſd. c.* 3. & *an.* 26. *ejuſd. c* 12.

b *Lamb. eiren. l.* 2. *c.* 7. *pag.* 248.

c *weſt. Symbol. parte* 2. *tit. Indict-ments* §. 48. 49.

d *v. Staw. pla. cor. l.* 1. *c.* 5.

ꝛtus fuerit, an repentino fervore concitatus um renitentem pugnæ causâ eouſq; proſequa- ur, donec ulteriùs fugere non poſſit. Altero e- im caſu impunè eum occidit *e*: altero bonorum miſſione caſtigatur *f*, & præterea non niſi ex- reſsâ regis indulgentiâ (quæ tamen perfunctoriè onceditur) talionis pœnam evadit.

§. 19. Caſuale item homicidium duplex eſt: num quod à mero infortunio provenit, alterum uod culpam occidentis admiſtam habet. Illud onnunquam ab actione aliqua licetè ſe in ne- otio aliquo licito gerentis, aliquando à bruto e-ve inanimatâ proficiſcitur. Prioris generis eſt ıternecio caſu rami de arbore, aut tegulæ de ecto per putatorem vel tegularium poſt procla- ıationem inflicta *g*. Cui etiam fortè addi poteſt uæ in lucta vel torneamento contingit, quia qui tis contendunt, vires ſuas amicè periclitari ju- icandi ſunt: ideoque Henricus ſecundus iis ig- oſcendum conſtituit, quòd eo modo ſciri poſ- et quantum regis causâ, ſi offeretur occaſio, ræſtituri eſſent *h*. Secundi generis interitum ſub- unt ii qui ſubitò ſubmerguntur cadentes è na- i, cymbâ, vel ponte, vel corporibus proterun- ır plauſtro, molendino, vel aliâ re ſimili obruti- Quo caſu quid leges noſtræ ſtatuant ſupra eſt ſtenſum *i*.

§. 20. Homicidium quod culpam occiden- s admiſtam habet, fit, cùm putator ramum de bore, vel tegularius tegulam de tecto, nulla onitione præmiſsâ dejiciens, prætereuntem terimit *k*. Cujus generis exempla alii plura de- erunt *l*.

e *v. an.* 21. *Ed.* 1. & *an.* 1. *Mar. c.* 12. & *Stawnf. pla. cor. l.* 1. *c.* 6. & 7.

f *v. ſtatutum Gloceſt. an.* 6. *Ed.* 1. *c* 9.

g *v. weſti ſymbol. parte* 2. *tit. Indictment.* §. 50.

h *Speculũ Juſtic. l.* 1. *c. del office del coroner.*

i *Flet. l.* 1. *c.* 25. §. *de ſubmerſis.*

k *v. Stawn. pla. cor. l.* 1. *c.* 8.

l *Fleta. l.* 1. 1. 31. §. *homicidium.*

§. 21. Felonias quæ corpus lædunt, ſed vitam non adimunt, perpetrant ii qui malitioſè hominibus vel brutis linguas exſcindunt, aut ſubdito alicui oculos eruunt *m*, qui illud horrendum Sodomiæ crimen cum homine perpetrant *n* (Pecorantes autem & Sodomitæ in terra vivi confodi ſolent *o*) qui mulierem ſive viduam, ſive uxorem, ſive virginem, terras, tenementa, bona vel catalla habentem, vel anteceſſoris ſui hæredem apparentem, contra voluntatem ſuam abductam matrimonio ſibi copulat, vel ſtupro polluit vel etiam qui tale aliquid delinquenti ſuppetias fert *p*. Qui præterea fœminam, decimum ætatis ſuæ annum adhuc non prætervectam, ſive invitam ſive volentem comprimit *q*, qui denique fœminæ cujuſcunque pudicitiam violente expugnat *r*. His etiam nunc addere licet eos qui priori uxore adhuc ſuperſtite, ſecundam ducunt *ſ*. Miſtam naturam felonia illa videtur habere, quam is committit, qui ulcere peſtilentioſo infectus, ædibuſque ſuis exire legitimè prohibitus, protervè erumpit, & aliorum commercio ſe immiſcere præſumit *t*.

§. 22. Feloniæ tam contra corpus quàm bona admiſſæ, ſunt piratica, burglaria ædium aut caſtrorum expilatio, ædificiorum combuſtio, robaria. Piratica autem, ut eam hìc intelligimus, non ſolùm eſt deprædatio marina, ſed omnis felonia ſuper mare, aut infra magni Admiralii juriſdictionem perpetrata *u*. Burglaria eſt violenta in domum vel privatam vel ſacram, ut eccleſiam, vel etiam in tentorium nocturna irruptio cum intentione interficiendi, furandi, vel aliam

m an. 26 H. 8. c. 16. an. 5. Eliz. c. 17.
n an. 25. H. 8. c. 6. an. 5 Eliz. c. 17
o Flet. l. 1. c. 37.
p an. 3. H. 7. c. 2. Lamb. eiren. l. c. 7. pa. 251.
q an. 18. Eliz. c. 7. Lamb. ubi ſupra.
r an. 12. H. 4. c. 13. Stawf. pla. cor. l. 1. c. 14. v. Glanvil. l. 14. c. 6. v. ſpecul. Juſtic. l. 1. c. Homſok. & Rape. & l. 3. c. de Rape.
ſ an. pri. Jaco. ſeſ. pri. c. 11. *t an. 1. Jaco. ſeſ. 1. c. 21.* *u v. an. 27, H. 8. c. 4. & an. 28. ejuſ. c. 15.*

aliquam

aliquam feloniam ibidem perpetrandi *x*. Hæc quâm latè extendatur, alios conſulite *y*.

§. 23. Crimen quod ſuprà ædium expilationem *z* diximus, latino verbo adhuc à juriſperitis noſtris donatum non invenio: Anglicè (houſerobbing) appellant, id eſt, diurnam irruptionem in domum, vel tentorium alterius, & bonorum ſubductionem, dummodo aliquis in domo vel tentorio tum præſens fuerit *a*.

§. 24. Ædificiorum combuſtio non ſolùm ad horrea, quæ fruges habent in ſe reconditas, ſed etiam ad congeries illas granorum quas (Mowes) vel (Staks) vel (Reekes) dicimus, extenditur, ſi ædibus propinquæ ſint, & malitiosè incendantur *b*.

§. 25. Robaria eſt bonorum alicujus ab ipſius perſona, vel ipſo ſaltem præſente & invito, ſublatio. Hæc autem aliquando violenta eſt & terrorem incutit, ut cùm quis per graſſatores in itinere non ſine metu mortis *c* ſpoliatur: aliquando ſecretò & clandeſtinò, ut cùm crumena 12 denarios in ſe continens, cuiquam hoc neſcienti abſcindatur, vel furto ſubducatur *d*. Robariam etiam aliqui volunt, ſi quis uxorem alicujus cum bonis ejus aſportatis abduxerit *e*.

§. 26. Inter felonias quæ bona tantùm attingunt, primum locum meritò mihi videtur occùpare crimen illud falſi in inſtrumento aliquo

x *weſtus ſymbol. parte 2. tit. Endictments* §. *56. v. Dyer fo. 99. nu. 58.*

y *Stawnf. pla. cor. l. 1. c. 24. Lamb. eirenar. l. 2. c. 7. p. 254. v. Fulbec. paral. c. Theft fo. 104. v ſpecul. Juſtic l. 1. c. Homeſoke v. Cokum. l. 4. caſibus de Appeales. fo. 30. a.*

z *Sect. proximo.*

a *an. 5. Edw. 6. c 9. an. 39. Eliz. c. 15. Lamb. eirenarch. ubi ſupra p. 260. v. ſpec. Juſtic. l. 1. c. de homſoken & Flet. l. 1. c. 37.* b *Lamb. lib. 2. cap. 7. pag. 269. 270. v. Fulb. paral c. Theft fo. 103. b. v. ſpecul. Juſticiarior. l. 1 c. de ardours.* c *v. Dier. f. 224. n 3.* d *Lamb. ubi ſuprà p. 262. 263. 264. 265. 266. v. ſpecul. Juſtic. l. 3. c Judgm. de homicid.* §. *ſept. choſes, & c. des articles en eyre.* e. *Flet. l. 1. c. 39.* §. *Item crit.*

literario confingendo denuò commiſſum. Hujus enim qui primo convictus iterum in eodem peccat, tale inſtrumentum vel malitiosè contexendo vel contexi procurando, aut ſcienter idem judicialiter allegando, ut inde quis in titulo ſuo ad terras vel bona lædatur, feloniæ reus conſtituitur *f*. Sed hæc vi ſtatuti felonia eſt.

§. 27. Felonia quæ jure communi talis dicitur, & bona tantùm ſpectat, latrocinium appellatur, vel potius laricinium, quod eſt fraudulenta bonorum mobilium vel perſonalium abſente & invito domino, ſubductio *g*. Cui obnoxii ſunt ſervientes tam qui mortuorum herorum bona executoribus præripiunt, nec edicto publico vel (ut noſtri) proclamatione revocantur *h*, quàm qui bona ultra valorem quadraginta ſolidorum cuſtodiæ ſuæ ab heris commiſſa aſportant, niſi ſaltem infra ætatem octodecim annorum fuerint *i*.

§. 28. Sed laricinium eſt vel magnum vel paruum: Magnum eſt, cum bona ſublata valorem duodecim denariorum excedunt: paruum, cùm ejus ſummæ quantitatem non attingant, ideoque hoc à nonnullis felonia minimè reputatur *k*. Illud capitale eſt, hoc flagro aut carcere caſtigatur.

§. 29. Quibus in rebus, & quotmodis laricinium committitur operæpretium eſt intelligere. Nomine ergo bonorum in quibus laricinium locum habet, veniunt pecunia munerata, vaſa argentea, veſtimenta, eſculenta etiam niſi ſaltem qui eſculenta rapit aut neceſſitatis causâ ſubducit,

f an. 5. Eliz. c. 14.
g Lamb. ubi ſupra pa. 262. weſt. ſymbol. parte 2. tit. Inditments ſect. 61.
h an. 33. H. 6. c. 1.
i an. 21. H. 8. c. 7. & an. 5. Eliz. c. 10. an. 27. H. 8. c. 17. an. 28. H. 8. c. 2.
k Lamb. ubi ſupra pa. 267. v. Fulb. paral. c. Theft fo. 101. b. v. ſpec. Juſtic. l. 3. c. Judgment de homicid. §. ſept. choſes

De Pœna dupli in caſu laricinii & quadrupli in caſu robariæ v. eum l. 3. c. de ſatisfaction de dett. Flet. l. 1. c. 38. §. eſt extra.

cit, aut ob ipſam famem morti proximus ſit *l*) ſuppellex, grana quæcunque fœnum, fructus à ſolo ſeparati, equi cujuſcunque vel ſexus vel ætatis, boves, vaccæ, oves, agni, parci, porcelli, gallinæ, anates, pavones, meleagrides, aliæque beſtiæ volucreſque cicures. Aliquæ etiam quæ feræ naturæ ſunt: utpote columbuli vel pipiones, qui adhuc volare nequeunt, columbario incluſi, accipitres nidis, piſces vivario aut inſtrumentis cuſtodiæ causâ factis comprehenſi *m*.

§. 30. Etiam non ſolùm qui damam capit, quem novit eſſe manſuefactum, feloniæ reus eſt, ſed & qui damas cuniculos vivariis incluſos noctù, aut facie pictâ tectâve, armatus venatur, ſi deprehenſus & examinatus hoc neget *n*. Denique qui lanam ovium dorſis detrahit, vel pelles, cadavere relicto, deglubit *o*. qui poma aut alios hujuſmodi fructus collectos priùs, &ab arboribus ſeparatos, quique arborem ſive a ſeipſo ſive ab alio heri ſuccilam hodie animo furndi a ſportat *p*.

§. 31. In re propria quis furtum committere poteſt: utpote ſi ego vaſa argentea cuiquam occommodans, eadem illi fraudulenter ſubduxero *q*, vel etiam ſi rem meam quam qnis furto ſubduxit, denuo per furem mihi oblatam, ſine Judicis authoritate accepero *r*, & corruptus pecuniâ furem non perſequar *ſ*.

§. 32. In proditione minori *t*, & felonia *u* preter principales ſunt etiam aliquando alii, quos

l *Spec. Juſtic. l.* 3. *c. Judgment de homicid. § ſept. choſes & c. des articles en eyer.*
m *Lamb. ibidem pa.* 269. & 270. *v. Stawnf. pl. cor. l.* 1. *c.* 15. & 16.
n *an.* 1. *H.* 7. *c.* 7. *Lamb. ibidem p.* 271.
o *Lamb. eirenar. l.* 2. *c.* 7. *pa.* 279.
p *Lamb. eirenarch. l.* 2. *c.* 7. *pa.* 273.
q *Lamb. eir. l.* 2. *c.* 7. *p.* 280. *Stawnf. pla. coro. l.* 1. *c.* 17.
r *Flet. l.* 1. *c.* 27. *§ & quod*
ſ *Flet. ubi ſupra.*
t *Stawnf. pla. cor. l.* 1. *c.* 4. *Lamb. eirenar. l.* 2. *c.* 7. *p.* 278
u *Idem l.* 1. *c.* 43. *v. Plowd. caſu Sawnders fo.* 475 *a. b.*

acceſſorios

acceſſorios voc ſecundaros *x* dicimus, feloniæ non minùs hoc nomine obnoxii quàm principales: idque non ſolùm jure communi ſed etiam ſtatutis regni *y*. Acceſſorius autem eſt duplex: unus ante factum, alius poſt factum. Acceſſorius ante factum eſt is qui alterum jubet aut exhortatur factum aliquod felonicum perpetrare, quod ille poſtea præſtat: licèt qui præcipit, tempore delicti admiſſi præſens non ſit *z*. Et quæ circumſtantiæ homines hoc caſu principales vel tantùm acceſſorios faciunt, accuratâ ſubtilitate Juriſperiti noſtri diſceptant *a*. Acceſſorius poſt factum eſt is, qui felonem ſciens vel craſſe ignorans *b* recipit, fovet, juvat, aut conſolatur *c*: vel etiam rem quam ſcit eſſe furtivam, cuſtodiendam aut aliàs diſponendam ſimul cum fur recipit *d*. Uxor autem quæ viri ſui ſecretum hoc caſu reticet, vel illi neceſſaria ſubminiſtrat, officii & obſequii ſui neceſſiate excuſatur *e*. quod æquè verum eſt, ſi ejus mandato factum committat *. Sed & ſunt acceſſoriorum acceſſorii, utpote qui feloniæ acceſſorium ſciens recipit *f*.

§ 33. Pœna feloniæ ſive in principalibus ſive acceſſoriis eſt crux, bonorum publicatio, feudique, ſi quod habeant, amiſſio *g*. Hoc tamen inter eos differentiæ eſt, quòd acceſſorii, niſi priùs convictis aut attinctis principalibus, puniri non poſſint *h*. Feudum autem dominus feudi vendicat.

x *Flet. ubi ſupra.*
y *Idem. Stawnſ. l.1.c.45.*
z *Spec. Juſtic. l.1.c. del office del coroner facit novem ſpecies acceſſorum.*
a *Stawnſ. l.1.c. 43. pla cor. v. Dyer. fo. 108. n. 57.*
b *v. Dyer. fo. 355. nu. 36.*
c *Stawnſ. ibidem. l. 1. c. 46.*
d *Fulb. paral. c. Theſ. fo. 207. b. Lamb. eirenar. pa. 225.*
e *Stawnſ. l. 1. c. 46.* * *Stawnſ. pla. cor. l. 1. c. 19.* f *Idem ibidem De his omnibus vid. Lamb eirenarch. l. 2. c. 7. p. 278. & ſeqq.* g *v. Flet. l. 1. c. 28. § eſt quod. v. an. 24. H. 8. c. 45. Cokus l. 4. caſu Beverley fo. 124. a.* h *Stawnſ. l. 1. c. 43. v. Plowd. maters de coron. fo. 97. & ſeqq. Spec. Juſtic. l. 2 c. des treſpas venials: &c. v. Dyer. fo. 110. nu. 10.*

dicat.

dicat. Qui tamen, ſi Rex non ſis, expectare cogitur donec Rex annum diem & vaſtum de terris ceperit *i*. Felonum etiam progenies inficitur, ita ut ſpe hæreditatis quæ ab anteceſſore per patrem illi deſcenſura eſſet, prorſus excludatur *k*: niſi tamen aliquid contra communem formam ſpecialiter de hoc vel illo crimine mitiùs ſtatuatur *l*.

§. 34. Sed hæc quæ de pœnis majeſtatis atq; feloniæ dicta ſunt, non ſine diſtinctione procedunt, ideoque explicationem poſtulant. Duplex autem eſt via, reum de tali aliquo crimine ſiſtendi: altera accuſatio *m* (quam appellum dicimus) altera denuntiatio *n*, quam ſectam Regis nuncupamus. Si accuſator ſit, qui criminis probationem in ſe ſuſcipiat: Rei eſt electio, niſi crimen fateri malit, falſitatem accuſationis vel duello, vel patriæ judicio, aut (ſi nobilis parlamentarius ſit) parium ſuorum veredicto coarguere *o*. Sin denunciator, ſolum patriæ vel parium judicium ei relinquitur explorandum. Atque utrocunque horum modo conuincitur, capite punitur.

§. 35. Verùm contingit aliquando, ut quis per contumaciam neutri horum examini cauſam ſuam committere velit: ſed vel mutus ſtet, vel non illud reſpondeat, quo judicium ad exitum perduci poſſit *p*: Quo caſu, ſi accuſatio inſtituta ſit, morti ſtatim adjudicatur: ſin denunciatio, ſi de alta proditione appelletur, habetur ſtatim pro confeſſo *q*: in aliis criminibus pæ-

i Stawnſ. l. c. 3. ſpec. Juſtic. l. 3. c. Judgment de homicid. § de mortiels. Flet. l. 1. c. 28 § & 3. ſeqq.
k Fulb. paral. c. Seignoryſe fo. 27. Spec. Juſtic. l. 1. c. Judgment de homicid. § de morties. Flet. l. 1. c. 28. § & forisfaciunt.
l. v. an. 1. Mar. ſeſſ. 2. c. 12. & an. 1. Jaco ſeſ. 1. c. 11. & 12.
m v Stawnſ. pla. cor. l. 2. c. 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59.
n v. ſpec. Juſtic. l. 2. fere per totum.
n Stawnſ. eodem d. c. 59.
o v. eundem l. 3. c. 1. & Flet. l. 1. c. 21. & c. 31. & 32.
p v. Dyer. fo. 341. nu. 49.
q Dyer. fo. 205. nu. 4.

nam,

nam, quam fortem & duram dicimus, ſubit. Carceri enim unde ad tribunal eductus eſt, committitur, cujus in loco aliquo infero & tenebricoſo conſtituitur: nudus ſuper nuda terra pudendis tantùm tectis, brachiiſque & pedibus fune in quatuor domunculæ angulos tractis, ſupinus extenditur. In hunc autem modum ligatus, tanto ferri ſaxive pondere pectori impoſito oneratur, quantum ſine contuſione ferre poteſt. Die ſequenti tria panis hordeacei fruſta ſine potu ſumit: nudiûs tertiûs totidem aquæ hauſtus quantoſcunque, dummodo non profluentis, quæ carceri proxima reperitur, ſed ſine pane: atque ita per vices pane & aquâ iſtiuſmodi quotidie veſcitur, donec oneris, frigoris, atque famis cruciatu extinguitur *r*.

§. 36. Mulier autem maleficii condemnata, ſi gravida ſit, defertur executio judicii dati donec pepererit *ſ*.

§. 37. Eſt etiam miſpriſio feloniæ: utpote ſi quis aliquem feloniam perpetraſſe cognoſcat, eumque Regi, vel conſiliario vel magiſtratui non patefaciat *t*. Hujus autem ſupplicium eſt hoc, ut carceri addicatur, donec fidejuſſores vel plegios interpoſuerit de tali mulcta pecuniaria (quam nos finem dicimus) perſolvenda, qualem Juſticiarii coram quibus cauſa agitur, illi imponendam duxerint *u*: ſed intelligendum eſt in omni proditione etiam proditionis, & in felonia feloniæ miſpriſionem contineri: ideoque Regem, ſi pro miſericordia ſua voluerit, poſſe eum ſolius miſpriſionis inſimulare qui gravioris criminis reus eſt *x*.

r v. Flet. l. 1. c. 32. §. ad quem Stawnſ. pl. cor. l. 1. c. 60. Dyer. fo. 241. nu. 49.

ſ Flet. l. 1. c. 38. §. mulier autem.

t novi ter. juris verbo miſpriſion. Cromptoni Juſticiarius ad pacem fo. 9.3b.

u *Cromptonus ibidem.*

x *Cromptonus ubi ſupra.*

§. 38.

§. 38 Proxima capitalibus videntur illa delicta quæ perpetuo exilio vindicantur. Siquidem & majeſtatis & feloniæ rei qui ſanctuarium aliquod adepti, crimen ſuum coram Coronatore faterentur, regni abjuratione ultimum ſupplicium evitare ſolent *y*. Verùm hoc jus jam pridem mutatum eſt *z*: hodieq; pauca ſunt crimina huic ſupplicio ſubjecta, & eorum aliqua quidem non tam atrocia. Ille ſiquidem qui Regis vel alterius damas interficit, neque plegios de mulcta perſolvenda dare poteſt, regnum abjurare cogitur *a*. Quod quoque obtinet in eo qui fœminam hæredem è cuſtodia abductam matrimonio ſibi copulat, neque maritagium cuſtodi compenſare poteſt *b*. Et qui beneficium electivum à pontifice oblatum acceptat, aut hac de cauſa exulantem hoſpitio excipit *c*: qui denique papiſmo infectus Eccleſiam juxta conſtitutionis ad hoc editæ præſcriptum frequentare recuſat *d*.

§. 39. Gravi pœnâ conſtitutiones noſtræ eos ſubditos afficiunt, qui in quocunque loco extraneo contra alium de re aliqua actionem inſtituunt, cujus cognitio ad Regis tribunal ſpectat, vel de qua judicium ſuum Juſticiarii jam antea protulerunt: aut etiam qui in quocunque alio foro placitum perſequuntur, quo judicium in Curia Regia datum quoquo modo impediri retardarive poſſit. Hi enim vel in ipſo poſſeſſionum controverſarum, vel alio aliquo ſuarum poſſeſſionũ loco, per vicecomitem aut alium Regis ſervientem moniti, ut coram ipſo Rege & Conſiliariis ſuis, vel in Cancellaria ſua, vel banco alterutro, vel denique coram Juſticiariis ad hoc ſpecialiter deputatis, infra duos menſes ad reſpondendum

y v. Stawn. pla. cor. l. 2. c. 38. & 39. & nov. term. jur. verbo abjuration, & vetus compendiũ ſtatutorum verbo abjuration. ubi hujus negotii formam accuratè depictam habes.

z v. an. 21. H. 1. 2. an. 22. ejuſd. c. 14. & an. 33. ejuſd. c. 12.

a charta de foreſt. c. 10. Dyer. fo. 238. nu. 34. 35.

b *an. 13. Ed. 1. c. 35.*

c an. 13. Ri. 2. ſta. 2. c. 2. d *an. 35. Eliz. c. 1.*

de

de tali contemptu ſuo perſonaliter compareant: niſi ſe ſtiterint, ipſi, eorum procuratores atturnati, executores, notarii & manutentores Regiâ protectione prorſus excluduntur, terras, bona, & catalla Regi foriſfaciunt, corporibus etiam ubicunque apprehenſi carceri mancipantur, donec fine ad libitum principis ſe redemerint *c*.

c an. 27. Ed. 3. ſtat. 1. c. 1. v. Brocum tit: præmunire. 10.

§. 40. Huic etiam judicio obnoxii ſunt illi qui præſentationes vel tranſlationes ad eccleſias, præbendas, & alia beneficia ſanctæ eccleſiæ; vel Romæ vel alibi perquirunt, vel etiam proceſſus aliquos circa præmiſſa, excommunicationes, bullas, inſtrumenta, aut aliud quodcunque hujuſmodi perſequuntur aut obtinent. Neque ipſi ſolùm, ſed & eorum etiam procuratores, executores, notarii, manutentores, fautores & adjutores eodem crimine implicantur *f*. Etiam qui proviſiones à pontifice procurant, quibus obedientiæ ſuæ vel regulari vel ordinariæ eximantur; vel officium aliquod in aliqua domo religioſa perpetuum, vel tantum quantum unus regularis vel duo vel plures habent, ſibi impetrant *g*. Ut & Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates, qui ſummas uſitatis majores cameræ papali pro beneficiis ſuis ſolvunt *h*. Rectores etiam, vicarii, vel alii qui infra archidiaconatum Richemundiæ nimis gravibus exactionibus ſubditos onerant *i*.

f an. 13. R. 2. ſtatut. 2. c. 2.

g an. 2. H. 4 c. 3.

h an. 6. H. 4. c. 1.

i an 26. H. 8 c. 15.

Sect. 41 Quibus quoque illos addere licet, qui poteſtatem aliquam aut juriſdictionem per Pontificem Romanum intra aliqua Regis dominia vendicatam, verbo, ſcripto, vel facto quocunq defendunt aut promovent, vel eam defendentibus promoventibuſve aliquâ ratione aſſiſtunt, auxiliantur, vel ſolamen præbent *k*. Item qui bullas, ſcripta, aut inſtrumenta abſolutionis aut re-

k an 5. Eliz. c. 1. v. an. 28 H. 8 c. 10. & an. 1. Eliz. c. 1.

conciliationi.

conciliationis à ſede Romana vel aliquo authoritatem ejuſdem exercente uſurpantibus, aut tali colore aliquem abſolventibus aut reconciliantibus, vel etiam talem abſolutionem acceptanbus, auxilium, ſolamen, aut aſſiſtentiam aliquam præbuerunt Qui denique à Pontifice vel ſede Romana vel ab aliquo authoritatem ejus vendicante, agnos Dei, cruces, picturas, teſſeras precarias, grana vel aliquod hujuſmodi ſuperſtitioum ſecum apportant eaque cuiquam Regis ſubdito tradiderunt; obtulerunt, aut tradi offerrive procurarunt; ad hunc finem ut eis induantur, aut quoque modo utantur: vel ſi quid ad talem finē aliquid tale receperunt, offerentemque non apprehenderunt, neque intra triduum ordinario vel alicui ad pacem Juſticiario eundem prodiderunt, neque intra diem rem ſic acceptam alicui Juſticiario exhibuerunt *l*. *l an.* 13. *Eliz. c.* 2.

§. 42. Qui etiam ad juramentum de Regis in rebus eccleſiaſticis, & ſupra perſonas eccleſiaſticas ſuprema poteſtate ſubeundum cogibiles, idem legitimè ſibi oblatum præſtare recuſant *m*. *m an.* 1. *Eliz. c.* 1. & *an.* 5. *ejuſd. c.* 1. Quique alicui Jeſuitæ vel ſacerdoti in aliquo ſeminario commoranti, vel alicui alii ſacerdoti. diacono, perſonæ religioſæ vel eccleſiaſticæ cuicunque pecuniam vel quid aliud dant, aut ad ſui vel alicujus collegii vel ſeminarii tranſmarini ſuſtentationem directè indirectève ſubminiſtrant *n*. *n an.* 27. *Eliz. c.* 2.

§. 43. Denique qui pro uſurariis, fœnoris, uſuræ, venditionis aut contractus cujuſcunq; nomine ultra decimam pro anno capientibus ſolicitatores, interceſſores, aut proxenetæ ſunt *o*. *o an.* 13. *Eliz. c.* 8. Hoc auſterum ſupplicium aliqui Juriſperiti noſtri lucri & ambitionis æſtu vehementer accenſi, verborum quæ in uno ſtatuto *p* obſervant generali- *p verbum* (*alibi*) *in ſtatuto anni* 16. *Rich.* 2. *c.* 5

qu. Cromp. Juſticiarũ ad pacem fo. 52.

generalitatem ad quemuis leuem Judicum lapſum, præſertim eccleſiaſticorum, nimis violente extendunt *q*. Sed hîc eorum candorem deſideramus, aliquorum etiam inſcitiam lugemus, quam quidem vir doctiſſimus, non ita pridem acutiſſimè perculit & refutavit *r*.

r *Coſinus in apologiæ ſuæ parte.* 3. *c.* 7 *p.* 85.

§. 44. Crimina etiam quæ regiæ pacis protectioniſque amiſſione puniuntur, non leuem offenſionem habere credenda ſunt. Ea autem incurrunt illi, qui ſuper actione perſonali vel indictamento in jus vocati, poſt quintam in plen comitatu exactionem legitimè factam non comparent *ſ*. Exleges enim pronunciantur: Et, : cauſa civilis ſit, bona & catalla omnia, cu fructibus terrarum naturaliter creſcentibus*; criminalis, terras præterea & tenementa penitù fiſco foris faciunt *t*, legumq; omnium ſubditiqu beneficio ſtatim excluduntur: ita ut apud majores noſtros à quolibet impunè interfici poſſent Sed hoc jure mutato *x*, cauſâ ad redemptioner pecuniariam transfertur. In hanc quoq; pœna incidunt illi, qui navigantium notas ſpecular deſtruunt, quo minùs in alto oberrantes ad po tum dirigi poſſunt, ſi centum libras non valean unde hoc delictum pecuniis luant *y*.

ſ *v. an.* 31. *Eliz. c.* 3. & *an.* 13. *Ed.* 1. *c.* 35

* *Brocus forfeitures.* 30.

t *term jur. verbo utlary.*

u *Bra. l.* 3. *tra.* 2. *c.* 11.

x *v. an.* 5. *El. c.* 1.

y *an.* 8. *Eli. c.* 13.

§. 45. Perjurii labes in aliqua Regis curia p Juratores contracta majoribus noſtris admodu odioſa fuit: quippe qui hujuſmodi pejerantiu prata ſulco ſubigenda, domos diruendas, ſilv radicitùs extirpandas, omneſque alias terras R gi forisfaciendas ſanxerunt *z*. Præterea etia (juxta aliquos) qui hujus perjurii convincebar tur, carceri mandabantur, & perpetuò infames ebant: ita ut lege liberâ deinceps gaudere n poſſent, nec teſtimonii fidem promereri *a*.

z *novi ter. jur. verbo Attaynt.*

a *Flet.*

§. 46. Qui aliter in Curia Regis vel alia al

qu

quâ laica pejerant, viginti libris mulctantur, ſex menſium incarcerationem ſine omni relaxatione patiuntur, & ad ſacramentum in curia quacunque de Recordo ſubeundum inhabiles perpetuò redduntur. Si qui etiam alium in aliqua præmiſſarum Curia ad pejerandum procurant aut ſubornant, quadraginta libris puniuntur, & ſi tantum in bonis non habeant carceri ſine ſpe libertatis ad ſex menſes, pyloriæ in eodem aut aliquo foro propinquo, idque in aperto merketo, ad unam horam adjudicantur: & præterea à teſtimonio in aliqua Curia de Recordo perhibendo in perpetuum excluduntur *b*, ſed & pœnâ extraordinariâ perjurium non rarò caſtigatur per honorificum illum magnatum in ſtellata camera conſeſſum *c*.

b *an.* 5. *Eliz.c.*9.

c *v.Dyer.f.* 242.*n.*53.

§. 47. Proximum his locum illa delicta vendicare videntur, quæ corporis mutilatione coërcentur: utpote qui infra aulæ Regiæ præcinctus percutiunt, manus *d*, qui in eccleſia vel cœmiterio telo aliquo quod noſtrâ linguâ (weapon) appellari poteſt, malitioſe feriunt, vel weponam ad hunc finem exerunt, auriculæ abſciſſione plectuntur *e*: Et ſi quis talis ſit qui auriculis caret, ſtigmate maxillæ ſuæ inuſto notatur. Sed membri amiſſio cum alio ſupplicio nonnunquam conjungitur. Illi enim qui in navigium aliquod arietes vivos, oves, aut agnos in partes exteras ex aliquo Regis dominio trajiciendos inducunt, mittunt, aut recipiunt vel aliquid tale fieri procurant, bonorum confiſcatione & ſiniſtræ manus amputatione pro primo vindicantur *f*. Aliquando etiam ob facultatum ad mulctam pecuniariam perſolvendam defectum hæc pœna infligitur, utpote lanii, piſtores, potifices, pullarii, coqui, fructuarii, & cupedinarii cujuſcunque generis,

d *an.* 33. *H.* 8.*c.* 12.

e *an.* 5 *Ed.* 6.*c.* 4.

f *an.* 8.*Eliz.* *c.* 3.

ris,qui annonam ſuam,niſi pro certo pretio inter eos pacto, non vendere invicem tertiò conſpirant, aut ſacramento promiſſove ſe obligant,nec habentes unde qnadraginta libras luant, alteram amittunt auriculam,& præterea juris infamiam incurrunt, Cui etiam ſupplicio ſubjiciuntur mechanici & operarii, qui inter ſe paciſcuntur artificium ſuum operamve ſe niſi pro mercede inter eos conventa non præſtituros, vel non laboraturos niſi ſtatis temporibus; vel non ultra modum præſcriptum quotidie progreſſuros,vel opus ab uno inchoatum non abſoluturos *g*.

g an. 2. Ed. 6. c. 15.

§. 48. Licet qui de magnatibus falsò rumores ad eorum damnum dicto vel ſcripto in vulgus ſpargunt; aliquo intuitu inter èos qui privatim delinquunt, rectè numerentur, quòd tamen carceri condemnari poſſint, donec authores quos rumoribus ſuis prætendunt invenerunt,publicam etiam vindictam non videntur evadere *h*.Verùm malitia eorum qui tale aliquid in principem peccant ad jūdicia publica ſine dubio pertinet.

h *v. ſupra. l. 3. tit de injur. §. 4. & ſtatuta ibi citata.*

§. 49. Hujus quoque farinæ ſunt illi falſarii qui primâ vice malicioſè fingunt, fingive procurant inſtrumentum aliquod literarium, ut ſi liberum tenementum, hæreditaſve alicujus,aut jus quod ad feudum, liberum tenementum aut tenementum per copiam rotulorum curiæ habet, intervertatur vel in dubium vocetur:aut tale aliquod inſtrumentum ad talem finem in judicio ſcientes oſtendunt vel allegant. Hi enim ultra duplum damnorum & expenſarum parti læſæ primò perſolvendum, pyloriæ in foro vel alio loco publico adjudicantur, utrâque auriculâ privantur, nares etiam fiſſas, & (ut ad perpetuam falſitatis infamiam fiſſæ permaneant) ferro candenti aduſtas habent. Regi præterea terrarum

ſuarum

ſuarum uſumfructum ad vitas ſuas foris faciunt, ipſique carceri perpetuó condemnantur. Qui autem tale aliquid condunt, condi procurant, vel etiam in judicio allegant, ut jus alicujus, quod ad terras pro certo termino annorum, vel ad annuum reditum qualemcunque habet, in quæſtionem vocetur, quive ſcriptum obligatorium, apocham vel relaxationem qualemcunque, vel alud hujuſmodi ſcriptum perſonale malitioſè componunt, parti læſæ duplum damnorum & expenſarum primò perſolvunt, pyloriæ adduntur, alteram auriculam amittunt, & unius anni incarceratione, omni ſpe remiſſionis ſublatâ, patiuntur *i*. Horum affines ſunt illi, qui fictis literis homines ſuis pecuniis emungunt, quorum pœna eſt arbitraria *k*: ut & multorum aliorum extra ordinem delinquentium, quos apud authores noſtri juris diverſos invenire licet *l*.

§. 50. Neque hic prætereundi ſunt illi contra pacem domini Regis initi conventus, quos latini turbas aut tumultus, nos trplici ſed barbarâ, rowtarum, riocarum, illicitarumve congregationum appellatione diſtinguimus. Harum tamen definitiones & differentias aliunde delibandas vobis brevitatis cauſâ commendamus *m*.

§. 51. Corruptelæ quoque ſubvicecomitum aliorumque officialium quas extortiones noſtri dicunt, aptum hîc locum habent, Extortio autem definitur eſſe illicita quævis pecuniarum emunctio vel expilatio, quâ colore officii ſui quis utitur. Hæc multâ varietate juxto delicti qualitatem caſtigatur *n*.

§. 52. Patrocinia etiam illa, quæ ad juſtitiæ impedimentum alii aliis ſæpe præbent, inter publica crimina recenſentur, Nam manutentores

i *an.5.Eli.c.14.v.Dyer.fo.288.nu.52. & fo.322.nu.26.*

k *an. 33. H. 8.c.1.*

l *v.Dyer. fo. 188. an.10.*

m *Lamb. eirenarch. l.2.c.5.p. 179. & ſeqq. Crompt. Juſtic. fo. 53. & ſeqq. v. qaoque an.8.H. 6. c. 2.*

n *Lamb. eirenarch. l.2.c.4.p. 414. & Crompt. Juſtic. fo. 48. & ſeqq.*

barectatores *o* qui litium querelarumque communium fotores ſunt, & cambipartores *p*, qui alienas controverſias ſuis expenſis, quotam pacti rei evictæ, proſequuntur, & alii quicunque cauſarum perſonarumve illiciti defenſores (ſeu embracitores *q*) ſuas pœnas ſibi conſtitutas habent.

§. 53. Huic catervæ colophonis loco addi poſſunt *ſ* adulteri, qui tamen maxima pro parte pœnitentiâ canonicâ purgantur; fœnetatores, licèt & hi, ſi ultra decimam pro anno corrodant, pœnis quoque eccleſiaſticis ſubjiciantur *t*: monopôlæ iſti qnos ingroſſatores, forſtallatores, & regratatores appellamus *u*. Poſſent etiam multi alii, quorum aliqui carcere, aliqui pyloriâ, aliqui flagello, aliqui pluribus horum ſuppliciorum ſimul conjunctis vindicantur, adjungi: Sed tantus acervus huc congeſtus nec ſimplicitati elementorum, nec inſtitutionum brevitati rectè conveniret. Prolixioribus itaq; cujuſquam digeſtis eorum delicta relinquenda ſunt. Hi noſtri labores, Deus opt. max. pro ſumma ſuâ clementia faxit, ut vobis legum candidatis, quorum emolumento ocia hæc ſubciſiva deſtinauimus, utiles eſſe poſſint.

o à gallice. Barateur. *p compoſitum a cambio & pars. vel, a. gallico champart. v. Fitzh. nat. br. fo.* 171. 172. *&c. ut in judice libri.* *q a gallico embracer. v. Fltz. nat br. fo.* 171. *A. B. C.* *r Lamb. ubi ſupra p.* 424. *& Crempt. fo.* 82. *&* 155.

v. Fletam l. 2. *c.* 36. *Sect. Item conſtitutum. Dyer. f.* 95. *nu.* 39. *& fo.* 52. *nu* 6. *& an.* 32. *H* 8. *c.* 9. ſ *v. an.* 32. *H.* 8. *c.* 10. *an.* 18. *Eli, c.* 3 *a.* 27. *ejuſdem c.* 11. *Dyer. fo.* 106. *n.* 22s *& ſeqq.* t *v. an.* 32. *H.* 8. *c.* 10 *an.* 18. *Eliz. c.* 3. *a.* 27. *ejuſd. c.* 11. *Dyer. fo.* 106. *nu.* 22. *& ſeqq.* u *an.* 13 *Eliz. c.* 8. u *au.* 5. *Ed.* 6. *c.* 14. *&* 15. *& an* 4. *&* 5. *ejuſ. c.* 21. *Lamb. eiren. l.* 2. *c.* 4. *pa.* 432. *Cromp Juſt. fo.* 69.

Finis libri quarti.

INDEX TITULORUM ORDINE alphabetico digeſtus.

A.

Actionibus. pag. 193
Ademptione legatorum vel tranſlatione. 129
Adoptionibus. 25
Adquiſitione per adrogatione. 144
Aſſignatione libertorum. 143
Attiliano tutore & eo qui ex lege Julia & Titia datur. 36
Authoritate tutorum vel curatorum. 38

B.

Bonorum poſſeſſionibus. 143

C.

Capitis deminutione. 31
Codicillis. 134
Curatoribus. 41

D.

Diviſione ſtipulationum. 151
Donationibus. 92
Duobus reis ſtipulandi & promittendi. 150

E.

Emptione & venditione. 161
Eo cui libertatis cauſâ bona addicuntur. 144
Exceptionibus. 211
Excuſationibus tutorum vel curatorum. 43
Exhæredatione liberorũ 111

F.

Fidei commiſſariis hæreditatibus & ad ſenatus. Trebell. 133
Fidejuſſoribus. 155
Fiduciaria tutela. 36

G.

Gradibus cognatorum. 141

H.

Hæredibus inſtituendis. 112

Hæreditatibus quæ ab inteſtato deferuntur. 135
Hæredum qualitate & differentia. 115
His qui ſui vel alieni juris ſunt. 13

I.

Iis per quos agere poſſumus. 204
Ingenuis. 10
Injuriis. 190
Inofficioſo teſtamento. 117
Interdictis. 214
Inutilibus ſtipulationibus. 151
Jure naturali, gentium, & civili. 2
Jure perſonarum. 6
Juſtitia & Jure. 1

L.

Legatis. 119
Lege Aquilia. 188
Lege Falcidia. 130
Lege Fuſia Caninia tollenda. 13
Lsgitima adgnatorum ſucceſſione. 138
Legitima adgnatorum tutela. 28
Legitima parentum tutela. 35
Legitima patronorum tutela. 32
Libertinis. 11
Literarum obligationibus. 156
Locatione & conductione. 164

M.

Mandato. 179
Militari teſtamento. 107

N.

Noxalibus actionibus. 202
Nuptiis. 17

O.

Obligationibus. 145
Obligationibus ex conſenſu. 160
Obligationibus quæ ex quaſi contractu noſcuntur. 191
Obligationibus quæ ex delicto naſcuntur. 185
Obligationibus quæ ex quaſi delicto naſcuntur. 180
Officio Judicis. 218

P.

Patria poteſtate. 14
Perpetuis & temporalibus actionibus quæ ad hæredes et in hæredes tranſeunt. 210
Per quas perſonas nobis acquiritur. 182
Per quas perſonas nobis obligatio acquiritur. 102
Pœna temerè litigantiũ. 215
Publicis judiciis. 223
Pupillari ſubſtitutione. 216

Q.

Quibus alienare licet vel non licet. 100
Quibus ex cauſis manumittere non licet. 13
Quibus modis jus patriæ poteſtatis

teſtatis ſoluitur. 25
Quibus modis re contrahitur obligatio. 146
Quibus modis teſtamenta infirmantur. 116
Quibus modis tollitur obligatio. 182
Quibus modis tutela finitur. 40
Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. 107
Qui teſtamento tutores dari poſſunt. 28
Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicitur. 200

R.

Rebus corporalibus & incorporalibus. 60
Replicationibus. 213
Rerum diviſione & adquirendo earum dominio. 46

S.

Satiſdatione tutorum vel Curatorum. 43
Satiſdationibus. 205
Senatiſconſulto Orphitiano. 140
Senatuſconſulto Tertulliano. ibid.
Servili cognatione. 142
Servitutibus prædiorum. 70
Singulis rebus per fidei commiſſum relictis. 133
Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. 202
Societate. 172
Stipulatione ſervorum 150
Succeſſione cognatorum. 141
Succeſſione libertorum. 142
Succeſſionibus ſublatis quæ fiebant per bonorum venditiones ex ſenatuſconſulto Claudiano. 145
Suſpectis tutoribus vel Curatoribus. 44

T.

Teſtamentis ordinandis. 103
Tutelis. 27

V.

Verborum obligationibus. 148
Vi bonorum raptorum. 186
Vſucapionibus & longi temporis præſcriptionibus. 17
Vſu & habitatione. ibid.
Vſu fructu. 84
Vulgari ſubſtitutione. 114

OBSCU-

OBSCVRARVM
JURIS ANGLICANI DICTIO-
num quæ in hiſce Inſtitutionibus.
occurrunt Index expoſitorius.

A.

Acceſſorius quis ſit. vide lib. 4. tit. 18. *Sec.* 32.

Acquietantia eſt idem quod Apocha.

Acra terræ, eſt quantitas terræ ſexdecim perticas in longitudine continens, & totidem in latitudine, provenire videtur à Germanico (Acker id eſt, ager.

Actio ſuper caſu eſt actio in factum l. 3, tit. 15. *Sec.* 1.

Advocatio in groſſo. vid; Groſſus.

Annuitas eſt annuus reditus vel in perpetuum vel ad tempus conceſſus, cujus ſolutione liberum tenementum non oneratur.

Annus dies & vaſtum pars eſt prærogativæ regiæ, quâ proficua terrarum & tenementorum ad eos ſpectantium qui feloniæ aut proditionis minoris condemnantur, contra dominum feudi ad annum & diem vendicat, & præterea vaſtationem tam terrarũ quàm tenementorum hujuſmodi, niſi dominus feudi eadem competenti precio redemerit.

Antiqui dominici ſervitium quod ſit. v. lib. 2. tit. 3 *Sec.* 26.

Appellum quid ſit. vide lib. 4. tit. 18. *Sec.* 34.

Apprenticius provenit à gallico (Apprentif) id eſt, ec qui aliquid ab alio diſcit. v. lib. 1. tit. 3. *Sec.* 10.

Aſſemblata illicita, eſt trium aut plurium in unum loci conventu

onventus ad illicitum ali-
uod violenter perpetran-
um.
Aſſiſa eſt idem quod actio
oſſeſſoria. vid. lib. 2. tit. 6.
ec. 13. & lib. 4. tit. 6.
ec. 11.
ſiſa magna. vide grandis
ſſiſa.
ſumptio idem videtur a-
ud nos quod conſtitutum
n jure Romano, v. lib. 4.
it. 6. *Sec.* 2.
tachiare eſt apprehendere.
Gallico attacher.)
tincta eſt ſubſtantivum fa-
tum è verbo Gallico (At-
eindre) id eſt, aſſequi vel
ttingere, & metaphoricè
pud Juriſconſultos noſtros
nfectionem quandam aut
nanifeſtum reatum crimi-
is ſignificat.
tturnatus idem ſignificat
uod procurator. vid. lib. 4.
it. 10. *Sec.* 1.
veria ſunt animalia bruta
quæ quis habet: fortè à
gallico (Avoir) id eſt, ha-
bere.

B.

alliare à gallico (bailler) id
eſt, attribuere, tradere, a-
pud nos ſignificant captivũ
ſatiſdato redimere, ſic ut
die aſſignato poſtea exhi-
beatur.
Bancus communis eſt tribu-
nal ſummum omnium poſt
parlamentum, in quo cauſæ
civiles propriè ſubditorum
audiuntur: hujus præcipu-
us Judex Juſticiarius capi-
talis communium placito-
rum appellatur. lib. 1. tit.
2. *Sec.* 2. vide lib. 4. tit. 11.
Sec. 3.
Bancus Regius eſt tribunal
ſummum omniũ poſt par-
lamentum, in quo cauſæ
capitales aliæque crimina-
les præcipuè tractantur:
cujus primus Judex Juſti-
ciarius capitalis Angliæ
dicitur. l. 1. tit. 2. *Sec.* 2. v.
lib. 4. tit. 11. *Sec.* 2.
Barectatores qui. vide l. 4.
tit. 8. *Sec.* 52.
Baro habet plures ſignifica-
ones, quas alibi fuſiùs tra-
ctabimus. Hîc pro eo acci-
pitur, qui infimum gradum
majoris nobilitatis obti-
net, & in ſuperiori parla-
menti domo jus ſuffragii
habet. vide lib. 2. tit. 2.
Sec. 11.
Barones de ſcaccario ſunt
judices fiſcales quorum
præcipuus capitalis baro
ſcaccarii

ſcaccarii appellatur etiam (my Lord) noſtrâ linguâ, id eſt, meus dominus ſalutatur, ſicut ii qui ſunt de majori nobilitate. Hunc tamen titulum honorificum non diutiùs retinet, quàm in officio ſuo permanet, ut neque Cancellarius, neque Juſticiarius capitalis vel Angliæ vel communium placitorum. vid. lib. 4. tit. 17. *Sec.* 1.

Baſtardus deducitur è Gallico (Baſtard) & ſpurium ſignificat. lib. 1. tit. 9 *Sec.* 7. lib. 3. tit. 1. *Sec.* 11.

Battaria quid ſit. v. lib. 4. tit. 16. *Sec.* 3.

Breve eſt citatio vel decretum cauſam breviter continens, ob quam quis in jus vocatur, aut aliquid aliud facere jubetur. vid. lib. 4. tit. 6. in principio.

Breve de curia claudenda eſt actio, ſeu potiùs citatio in actione, quâ quis alium in jus vocat quod ſepimentum curiæ ſuæ, id eſt fundi vel areæ quam ſeptam tenere debet, malè reparat.

Breve de ingreſſu quid ſit. v. lib. 2. tit. 6. *Sec.* 13. & lib. tit. 6. *Sec.* 12.

Breue de perambulatione facienda, eſt actio aut initium actionis inter diverſorum feudorum dominos qui limites ſuos confinia diſtingui cupiunt.

Breve de recto idem eſt quod actio petitoria apud juris Romani authores. vide lib. 2. tit. 6. *Sec.* 13. & lib. 4. tit. 6. *Sec.* 10. vide Rectum.

Breve originale eſt quo quis primo citatur ad judicium; judiciale eſt quod Judices in reliquo proceſſu decernant.

Burgagium eſt ſervitus quam qui burga inhabitant pro tenementis ſuis præſtant. vid. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 27. v. Burgum.

Burgiaria quid ſit. vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 22.

Burgum eſt opidum omne civitate inferius, quod per chartam Regis fit corpus politicum, & juriſdictionem talem qualem infra ſuos limites exercet. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 27.

C

Cambipartita à gallico (champart)

champart) id eſt, vectigal; apud Juriſconſultos ſpecialiter ſignificat defenſionem alterius in judicio pro quota litis præſtitam. v. lib. tit. 18. *Sec.* 52.
ancellaria eſt ſummum Angliæ tribunal, ſi univerſam illum ordinum conventum exceperimus quem Parlamentum dicimus: in quo Cancellarius ſingulis qui rigore juris communis læſos queruntur, ex regula æquitatis ſubvenit.
ampiones qui. lib. 4 tit. 17. *Sec.* 2.
ancellarii poteſtas quæ. v. lib. 4. tit. 6. *Sec.* 19.
Capite tenere quid ſit. v. l. tit. 2. *Sec.* 4.
rucæ ſunt paluſtra.
ſtlegardum quid ſit. vid. l. tit. 3. *Sec.* 4.
tallum ſignificat omne bonum mobile ſeu immobile quod neque liberum tenementum neq; feudum eſt. Catallum perſonale quid ſit. vide lib. 1. tit. 10. *Sec.* 18.
tallum reale quid ſit. v. l. tit. 2. *Sec.* 20.
imecum continuum eſt quædam continua, id eſt, annalis, feudi ſimplicis aut talliati, de quo quis diſſeiſitus eſt, & cujus poſſeſſionem recuperare ob metum potentis adverſarii non audet, vendicatio quaſi dicis causâ facta, ut ſic tandem metu amoto, hæredem diſſeiſitoris æquè poſſit ſuâ authoritatem à poſſeſſione removere, ac ſi recenter ſpoliatus fuiſſet.
Cognitio placiti eſt poteſtas audiendi & terminandi controverſias in ſua curia, quæ in rege ſolo conſiſtit, niſi per chartam ſuam hoc alii concedat.
Comes eſt nobilis perlamentarius nomen ſuum originaliter à præfectura comitatus ſumens, ſed nunc nudum nomen honoris causâ retinens. vid. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 11.
comitatus eſt locus publicus in quo vicecomes uniuſcujuſq; provinciæ (quas nos Comitatus etiam dicimus) juriſdictionem ſuam exercet. Hoc autem nomen inde ſumpſit originem, quòd apud majores noſtros nobiles illi quos comites dicimus, iſtis provinciis à rege præficiebantur, & juriſdictionem

ctionem in eaſdem exercebant.

Cone & Keye ut legitur in libro Bractoni excuſo, ſed melius, in nonnullis manuſcriptis, Kover & Key ad verbum ſignificat operculum & clavem: metonymice autem illas res quæ ſub operculo aut clavi à prudentioribus matribusfam. cuſtodiri ſolent. lib. 1. tit. 15. *Sec.* 4.

Conſideratio eſt illud συναλλαγμα quod contractibus vires dat. vid. lib. 3. tit. 16. *Sec.* 4.

Conſpiratio quid ſit. v. l. 4. tit. 16. *Sec.* 5.

Conſpirator quis ſit. v. l. 4. tit. 4. *Sec.* 2.

Continuum clameum v. Clameum.

Copia rotulorum curiæ eſt exemplum, aut antigraphon actorum quæ in curia Baronis expediuntur: quorum hoc unum eſt in pleriſque, ſi non præcipuum: ſc. venit talis tali die & ad petitionem ſuam admiſſus eſt ad talem terram, &c. Qui autem ſic tenet, hujus acti ſolum exemplum tituli loco habet.

Coronator eſt officialis minister coronæ inquiſi oni murdri aliiſque huj modi coronam Regis ſ ctantibus præcipue acco modatus.

Curia claudenda. vid. B. ve.

Curia Baronis, eſt locus daneus in quo domin feudi intra limites feudi jurisdictionem in tenen ſuos exercet. Baro en hac in ſignificatione à d mino feudi nihil differt.

Curia pedis pulverizati locus juriſdictionis, quæ publicis nundinis ex cetur, ideo ſic appellat quia de plano & ſumma ſingulas controverſias di mit, in etymologiam h bens duas illas diction Gallicas, piez. pouldre id eſt, pedes pulvere inqu natos, quia forte hæ li ſine omni præparatio aut ſolennitate termina tur. l. 1. tit. 2. *Sec.* 2.

Cuſtodia quid ſit. v. lib. tit. 13. in princ. & l. 2. tit. *Sec.* 16.

D.

Deodandum quid ſit. vi

lib.

lib. 4. tit. 8. §. 1. in fine.

Dirationare nihil aliud ſignificat quam probare. Hæc autem dictio prolixiorem requirit explicationem, quæ alibi, deo volente, fiet.

Diſtringere quid ſit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 17.

Diſparagatio eſt copulatio maſcali in matrimonio cum fœmina diſparis conditionis ut è contra. vide lib. 1. tit. 10. *Sec.* 4. & *Sec.* 6.

Dominicum eſt tota illa terra intra menerium quod dominus feudi aut in manibus ſuis retinet, aut ſaltem ad annos aut voluntatem ſuam juxta conſuetudinem mancrii aliis locat.

Dominicum antiquum continet omnes illas terras quæ ad regem ſpectabant tempore Edovardi confeſſoris. vid. lib 2. tit. 3. *Sec.* 25.

Dos eſt illud apud nos quod Galli doërium appellant, id eſt, quod maritus uxori ſuæ ad vitam de terris & tenementis ſuis relinquit. vide lib. 1 tit. 10 *Sec.* 19. & lib. 2. tit. 2. *Sec.* 18.

Duodecim homines qui ſunt. vide lib. 4. tit. 17. *Sec.* 3.

E

Elegit eſt nomen brevis ſic dictum ab hoc verbo (elegit) in eodem comprehenſo. Ejus effectum eſt ut qui debitum aut damnum ab alio judicialiter recuperavit, mittatur in poſſeſſionem medietatis terrarum & catallorum debitoris, jumentis quæ ad aratrum neceſſaria ſunt exceptis, donec valorem debiti aut damni indi collegerit. vid. lib. 2. tit. 4. *Sec.* 1.

Embraciatores qui ſunt. vid. l. 4. tit. 18. *Sec.* 52.

Eſcaeta eſt terra &c. quæ Regi vel alii domino feudi ob delictum feudatarii. ut lib. 3. tit. 2. *Sec.* 6. vel defectum hæredum contingit ut l. 3. tit. 5. *Sec.* 1. & tit. 8.

Eſcaetores ſunt officiales eſcaetis exquirendis accommodati.

Eſcambium ſignificat permutationem. vid. l. 3. tit. 24. *Sec.* 2.

Eſcapium voluntarium quid ſit. vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 14.

Eſtoverium à Gallico (eſtower) id eſt, fovere. ſignificat apud nos quandoque nutrimentum corporis, quandoque poteſtatem capiendi ex aliena ſylva lignum foco, aratris, & ſepibus reparandis neceſſarium. vide lib. 2. tit. 2. in princ.

Exigenda eſt conditio ejus qui quinquies in comitatu aperto exactus aut vocatus ad comparendum, non venit, ideoque exlex propter contumaciam proclamari poteſt.

Exitus pluraliter uſurpatur & reditus annuos vel alia terrarum commoda ſignificat l. 1. tit. 23. §. 1. 2. idem etiam quod ſoboles apud latinos.

Expletia continent omnimodos fructus quos terra aliqua educit, verbum forte fingitur à latino (expleo.)

Extrahura ſit quid. vid. l. 2. tit. 1. *Sec.* 45.

Extortio quid ſit. v. lib. 5. tit. 18. *Sec.* 52.

F

Facere legem quid ſit v. lib. 3. tit. fin. *Sec.* fin & lib. 4. tit. 13. *Sec.* 4.

Factum ſæpe apud nos idem ſignificat quod inſtrumentum contractus in ſcriptis conceptum, aut in ſcripta redactum. v. li. 3. tit. 22. *Sec.* 10.

Felo de ſe quis ſit. v. li. 2. tit. 12. *Sec.* 4. & lib. 4. tit. 18. *Sec.* 16.

Felonia eſt omne crimen capitale infra læſam majeſtatem.

Feoffamentum quid ſit. v. li. 2. tit. 7. *Sec.* 2.

Feoffare eſt feudo donare.

Feoffator eſt ille qui alium feudo donat ſeu inveſtit. Ille autem qui ſic inveſtitur appellatur feoffatus.

Feudifirma quæ ſit. v. li. 2. tit. 2. *Sec.* 16. lib. 2. tit. 4. *Sec.* 1. & lib. 3. tit. 25. *Sec.* 2.

Feudum accipitur dupliciter vel nimirum pro terris aut tenementis quæ quiſque

feudatarius

feudatarius perpetuo jure à domino feudi tenet .l. 2. tit. 2 *Sec.* 3. vel pro circuitu integro, qui ad dominnm feudi ſpectat & in diverſos feudatorios diſtribuitur.

Feudum militare eſt quod quis tenet per ſervitium militare. v. Servitium militare.

Feudum ſimplex quid ſit. v. li. 2. tit. 3. *Sec.* 12.

Feudum talliatum quid. ibidem.

Fidelitas quæ ſit & quotuplex v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 14. & 15.

Finis plures habet ſignificationes, ſed hanc præcipuã, cùm pro judiciali illa tranſactione ſumatur, quâ quis ad majorem facti authoritatem coram Juſticiriis regiis terras vel tenementa ad alium transfert. li. 1. tit. 21. *Sec.* 5. li. 2. tit. 13. in princ. aliam ſignificationem habet, quâ mulctam pro delicto aliquo impoſitam innuit. vid. lib. 4. tit. 16. *Sec.* 37. de reliquis alibi.

Forisfamiliare eſt de familia ſua dimittere v. li. 1. tit. 12. *Sec.* 2.

Forma donationis in deſcenſu, eſt breve quoddam ſic appellatum, quo qui experitur, probare debet terras &c. quas petit ex forma quâ donator in inſtrumento donationis uſus eſt, ſibi jure deſcenſus aut hæreditatis competere.

Forſtallatores ſunt illi qui annonam verſus publicum emporium adductam in via intercipiunt, emuntq; priuſquam venditioni publicè exponatur. vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* ult.

Forteletum eſt locus fortitèr munitus.

Francus bancus ad verbum ſignificat liberam ſedem.

G.

Gardianus ducitur à gallico (Gardien) Id eſt cuſtos. v. li. 1. tit. 13. *Sec.* 1.

Gaualkind eſt conſuetudo quà hæreditas æqualiter inter filios dividitur. v. li. 2. tit. 2. *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 6. *Sec.* 1.

Gleba peculiari ſignificatione apud nos accipitnr pro terris

terris illis quæ pertinent ad beneficium eccleſiaſticum & parochiale.

Grandis aſſiſa eſt actio petitoria, ſic dicta quod cùm poſſeſſoria, quam parvam aſſiſam dicimus & ordinariam, duodecim hominum veredicto decidatur, iſta viginti quatuor judicium poſtulet: quorum etiam quatuor milites gladio cincti eſſe ſolent.

Groſſus idem ſignificat in lingua vulgari Anglorum quod craſſus apud Latinos. Sed apud Juriſconſultos idem quod integrum aliquod per ſe ſubſiſtens nec ab aliquo alio dependens, ut villanus in groſſo eſt ſervus qui glebæ non adſcribitur, ſed immediatè domini ſui perſonæ ſervit, etiam Advocatio in groſſo eſt jus patronatus non feudo vel manerio annexum, ſed primò ac pricipaliter ad eum ſpectans, qui beneficii patronus eſt; ut cum quis manerium ſuum vendat retento ſibi jure patronatus, aut è contra jus præſentandi quod ad manerium ſuum ſpectat ſeparatim & per ſe cuiquam alienaverit; hoc caſu jus patronatus à manerio ſeparatum advocatio dicitur in groſſo, id eſt non manerio ſed proprietarii perſonæ annexum v. li. 2. tit. 2. in princ.

Guardia: v. Cuſtodia.

G.

Hæreditamentum eſt omne illud quod jure hæreditatis ab anteceſſore ad hæredem devolvitur.

Haſpa oſtii eſt quæ oſtium poſti annectit.

Heriottum quid ſit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 31.

Homagium quid ſit v. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 8. quotuplex ibi *Sec.* 12.

Honor ſpeciali ſignificatione apud nos ſignificat feudum vel manerium aliquod nobilius quod regalibus ex ornatur, & multa inferiora ſervitutem ſibi debentia habet v. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7 in fine.

Howſerobbing quid ſit. v. l. 4. tit. 18. *Sec.* 23.

Hundredum eſt centuria, in quarum plures ſinguli comitatu

mitatus apud nos diſtinguuntur. li. 4. tit. 5. *Sec.* 2.

Huteſium & clameum Anglicè (Hieu and crye) devantur à duobus Gallicis (Huyer & crier ſignificant apud nos tumultuariam latronum aut furum qui poſt crimen commiſſum aufugiuut, perſecutionem, donec apprehendantur. v. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 14.

I.

Imbreviare eſt in ſcriptum breviter redigere, vel ſcripto breviter mandare.

Indentura eſt ſyngrapha, vel ſcriptura conventionalis alii quæ idem continet quaſi parallela. Ideoque utraqne pars in ſummitate vel latere aliquo ſimiliter ſcinditur in morem dentium, ut pares eſſe cognoſcantur, Indeqne nomen ſumit lib. 2. tit. 22. *Sec.* 1. lib. 3. tit. 25. *Sec.* 11. 35.

Indictare eſt accuſare.

Infangthef ſignificat poteſtatem judicandi furem quemcunque infra maneriium tuum comprehenſum. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7.

Ingroſſatores ſunt monopolæ qui ad annonam cariús vendendam, qnantam poſſunt in ſuâs manus congerunt. lib. 4. tit. 18. *Sec.* ult.

Intalliatæ terræ ſunt apud nos quæ cuiquam & certis hæredibus non hæredibus ſuis in genere conceduntur à Gallico (tallier) id eſt ſcindere. vi. lib. 1. tit. 11.

Junctura quid ſit vid. lib. 3. tit. 23. *Sec.* 1. &. 2.

Jurata eſt numerus duodecim hominum juratorum, per quos omnis ferè facti probatio apud nos fit. v. duodecim homines, & Juratores.

Juratores ſunt illi duodecim homines, qui in quolibet ferè judicio ſive civili ſive criminali de facto priùs decernunt quàm Judex de jure pronunciat. vide lib. 4. tit. 17. *Sec.* 3.

Juſticiarii itinerantes ſunt

illi qui bis quotannis ſingulas provincias obequitant, & caſus emergentes tam civiles quàm criminales dirimunt & dijudicant. vide lib. 4. tit. 17. *Sec.* 1.

L.

Laricinium ſeu latrocinium quid ſit, v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 27. quotuplex: ibidem. *Sec.* 28. v. etiam l.4. tit. 1. *Sec.* 2.

Legem facere. vide Facere legem.

Legem vadiare. vide Vadiare legem.

Leſſa à gallico (laiſſer) id eſt, linquere, relinquere, omittere, apud nos ſignificat locationem terrarum vel tenementorum alicui factam.

Leta eſt quædam juriſdictio quam vicecomes de certis minoribus criminibus & aliis cauſis infra comitatum ut Regis officialis exercet. Sed & hanc juriſdictionem alii quoque habent intra limites ſui manerii, dummodo eam vel chartâ regis vel præſcriptione ad ſe pertinere oſtendant.

Libera & plura eleemoſyna quæ ſit. vid. l. 2. tit. 3. *Sec.* 24.

Libera firma quæ ſit. v. li. 2. tit. 2. *Sec.* 17.

Liberum tenementum quod ſit. v.l. 2. tit. 2. *Sec.* 8. & *Sec.* 18.

Ligeantia eſt ſubmiſſio quã homo ligeus domino ſuo præſtat: ea quæ ſit feudiſtæ omnes bene norunt.

Ligeum feudum quid ſit. v. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 6.

Loquela idem eſt quod placitum aut cauſæ proſecutio judicialis.

M.

Magna charta eſt liber ſeu Codex conſtitutionum, quas Henricus tertius ad utilitatem ſubditorum ſuorum promulgabat, & hodie maximo in uſu eſt.

Mahemium eſt enormis læſio quâ quis ad ſerviendum principi in bello redditur imbe-

imbecillior. vid. l.4. tit. 4. in princ.

Major civitatis aut burgi, eſt præcipuus ejus magiſtratus, & eſt plerumque annalis.

Manerium idem eſt quod unius feudi circuitus: Dictio derivata videtur à verbo gallico (manoir) id eſt manſione: quia dominus feudi intra cancellos feudi ſui plerumque manet, atque ædes habet, quæ capitalis manerii domus appellantur vid. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 8.

Manus mortua eſt talis manus quæ feudum apprehenſum ſine omni metu amittendi, aut feoffatori ex quacunque cauſa reſtituendi tenet. Hujuſmodi manum habet corpus politicum, quod nunquam moritur. Singulares autem perſonæ ob defectum hæredum aliquando, aliquando ob delictum perpetratum patiuntur contrarium li. 2. tit. 8. *Sec.* 5. lib. 3 tit. 25. *Sec.* 6.

Maritagium eſt commodum illud, quod dominus feudi è nuptiis minoris de re per ſervitium militare tenentis, conficere poteſt v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 20.

Manutentores ſunt illi, qui vel pecuniis ſuis vel aliâ ope litem alterius judicialem, in qua ipſi juſtum intereſſe non habent, promovent aut fovent; verbum deducitur à gallico (maintenir) vel à duobus latinis (manu tenere) componitur.

Mercatus ſignificat publicum emporium. v. Merketum.

Meremium eſt lignum ſolidius, ædificandis ædibus idoneum. v. lib. 3. tit. 25. *Sec.* 25.

Merketum eſt publicum Emporium ut lib. 2. tit. 6. *Sec.* 2. lib. 2. tit. 1. *Sec.* 38. aliquando etiam jus ſeu libertas hujuſmodi Emporium tenendi. l. 2. tit. 2. *Sec.* 7

Meſſuagium eſt domus habitationi idonea.

Miſpriſio eſt quædam neglectio ſupina rei cujuſquã à gallico (meſpriſer (vid. l. 4. tit. 18. *Sec.* 37.

Mortuum vadium. v. vadium mortuum.

Murdrum quid vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 15.

N.

Nativus eſt qui naſcitur ſervus aut villanus lib. 1. tit. 3. *Sec.* 4.

O.

Outfangthef eſt poteſtas dijudicandi furem ob furtum extra limites manerii tui delinquentem, dummodo intra ejuſdem fines deprehendatur. li. 2. tit. 2. *Sec.* 7.

P.

Parcus eſt locus ad ferarum cuſtodiam palis aut aliter circumſeptus lib. 1. tit. 26. *Sec.* 1.

Parcus publicus eſt area in quolibet feudo ſeu manerio circumſeptus, in quod animalia damnum frugibus aut fructibus terræ quibuſcunque facientia includuntur, donec de damno per dominum ſatisfiat, aut ſaltem cautio apud vicecomitem per dominum interponatur de ſtando juri.

Paticipes qui ſunt v. lib. 2. tit. 2 *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 25. *Sec.* 1.

Perquiſitum ſignificat poſſeſſiones pecuniis noſtris coemptas.

Piloria eſt collumbar, numellæ verſatiles, ſeu colliſtigium à gallico (pilorie.)

Plegius quis ſit. v. li. 3. tit. 21. in princ.

Pœna fortis & dura quæ, l. 4. tit. 18. *Sec.* 35.

Pol deede ad verbum eſt inſtrumentum in ſcriptis, aut factum (ut noſtri loquuntur) æqualiter undique reſecatum, minimèque indentatum. v. Indentura. v. lib. 3. tit. 25. *Sec.* 11.

Priſona carcerem ſignificat a gallico (priſon.)

Probatores aliâs approbatores ſunt qui feloniam per ſe commiſſam eſſe confitentes, & alios ejuſdem reos argunt. Sic dicti quia ad hoc probandum quod in appello allegârunt tenentur, idque vel duello vel per patriam, id eſt juratam legalium hominum, juxta reorum electionem.

Q

Quarentena eſt quædam licentia conſuetudinaria, quâ vidua vendicat, in præcipua manſione mariti ſui ad ſpatium quadraginta dierum commorationem, niſi caſtellum ſit.

Quid pro quo idem eſt quod *συναλλαγμα* in contractibus.

R.

Rationabilibus diviſis, eſt nomen brevis quod dñus feudi, limites ſuos per propinquum aliqué coarctari proſpiciens, obtinet ad fines regundos.

Recognitio quid ſit. v. lib. 3. tit. 22. *Sec.* 4.

Recordator eſt recordorum cuſtos.

Recordum ſignificat actum curiæ ita authenticum ut probationem contrarii non admittat. Hoc autem talis curiæ actum eſſe debet, quæ curia de recordo appellatur: cujuſmodi ſunt regia illa tribunalia apud Weſtmonaſterium, & alia aliqua latiùs alibi exprimenda. lib. 2. tit. 8. *Sec.* 7.

Rectum apud noſtros Juriſconſultos cauſam proprietatis ſignificat, & breve de recto eſt vocatio alicujus in jus ſuper cauſa proprietatis.

Recuperatio eſt propriè evictio alicujus rei per judicium. Sed ſpecialiter ſignificat fictam quandam tranſactionem inter partes judicialiter factam, ad ſtatus intalliatos, réanentias, & reverſiones tollendas excogitatam.

Regratores ſunt qui annonam contra leges coëmunt ut eam cariùs vendant: à gallico (regratter.) id eſt interpolare, deſquamare. lib. 4. tit. 18. *Sec.* ult.

Relevium quid ſit. vide lib. 2. tit. 3. *Sec.* 17. & 19.

Remanentia terrarum eſt jus terrarum in aliquem collatum, poſt terminum conductionis aut alterius tituli ad annos aut vitam duraturi, finitum: videtur à reverſione differe, quia reverſio fit ad dominum propriè aut ejus hæredes unde

unde jus primò derivatur, remanentia autem ad tertium aliquem, qui neque dominus neque tenens in preſenti eſt.

Replegiare, eſt cautione redimere aliquid captum.

Reſcuſſus eſt tumultuoſa & violentia ereptio arreſtati ſeu capti, è manibus ejus qui licitè eundem cepit aut arreſtavit. v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 14.

Returnum brevis eſt ejuſdem certificatorium curiæ unde emanavit factum.

Reverſio terrarum &c. ſi latè ſumatur eſt proxima ſucceſſio poſt obitum ejus qui præſenter poſſidet. li. 2. tit. 7. *Sec.* 18. l. 2. tit. 20. *Sec.* 31 ſed ſi propriè, tum ſignificat reditionem quaſi aut circumductionem ad feoffatorem aut ejus hæredes propter delictum feoffati, aut hæredum defectum.

Riotta eſt illicitum factum per tres ad minus perpetratum, ut eſt verberatio alterius, violenta poſſeſſionis arreptio, aut aliquid hujuſmodi. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 50.

Robareia quid ſit. v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 24; & l. 4. tit. 1, *Sec.* 2.

Routa eſt progreſſus turbæ, illicitè conflatæ ad illiciti facti perpetrationem, à Gallico (route) id eſt, turmâ, catervâ, grege. l. 4. tit. 18. *Sec.* 50.

S.

Sac eſt regale privilegium, quo qui gaudet, pœnam actori calumnioſo, ſi crimen alteri objectum non probaverit, aut reo, ſi verè eum accuſari conſtet, impoſitam ſibi vendicat. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7.

Scaccarium, eſt tribunal illud quo res fiſci tractantur.

Scandalum magnatum quid ſit. vide lib. 4. tit. 4. *Sec.* 4.

Scriptum de ſtatuto mercatorio quid quid ſit v. lib. 3. tit. 22. *Sec.* 5.

Scriptum de ſtatuto ſtapuli quid ſit. vide lib. 3. tit. 22. *Sec.* 6.

Scutagium quid ſit. v. l. 2. tit. *Sec.* 5.

Secta ad curiam quid ſit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 29.

Secta

Secta ad molendinum quid ſit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 30.
Secta regalis quæ. v. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 29.
Secta Regis quid ſit. v. l. 4. tit. 18. *Sec.* 34.
Seiſina eſt poſſeſſio, à Gallico (Seiſir) id eſt, poſſeſſionem capere.
Sergeantia quæ & quotuplex ſit. vide lib. 2. tit. 3. *Sec.* 2. & 3.
Servitium militare quid ſit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 1.
Soc lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7. ſignificat inquiſitionem Nam (to ſeeke) noſtrâ linguâ idem eſt quod inquirere aut quærere. Unde qui hoc regali privilegio gaudet, Johannis Skeni judicio, videtur habere ſectam de hominibus ſuis in curia ſecundùm conſuetudinem regni. Quod enim (ſoc) apud antiquos dictum eſt, hodie (ſoyt) apud Scotos, quod (ſuyte) noſtra lingua ſignificat, appellari affirmat. Ideoque qui hoc privilegium habet, habet poteſtatem tenendi curias in ſua baronia. Skenus de verb. ſig. verb. Sok.
Socagium quid & quotuplex ſit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 21. & 22.
Socmanni ſunt qui tenent per ſervitium aratri. vide Socagium.
Specialitas quid v. l. 4. tit. 3. *Sec.* 4. in fine.
Statutum de mercatoribus quid ſit. v. lib. 3. tit. 22. *Sec.* 5.
Subvicecomes eſt officialis aut deputatus vicecomitis.
Summonitio quæ ſit. v. l. 4. tit. 11. *Sec.* 3.

T.

Tallium eſt teſſera lignea in duas partes ſciſſa aut diffiſſa, quarum utraque debitum æquè continet, & altera per creditorem, alterà per debitorem ad meliorem rei memoriam cuſtoditur. vide lib. 3. tit. 22. *Sec.* 8.
Tallium. vid. Intalliatæ terræ.
Tenementum apud nos nihil aliud videtur ſignificare quàm prædium urbanum apud authores juris civilis.

Tenens

Tenens per conſuetudinem Angliæ quis ſit. vid. li. 2. tit. 2. *Sec.* 18.

Tenens per copiam rotulorum curiæ. v. Copia rotulorum.

Tenens per elegit. vid. Elegit.

Tenentes conjuncti qui ſunt. v. l. 2. tit. 2 *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 24. *Sec.* 2.

Tenentes in communi qui ſunt. vid. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 24. *Sec.* 5.

Tenura in capite quid ſit. v. l. 2. tit. 2. *Sec.* 4.

Theam, lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7. quod & aliàs Them dicitur, eſt regale privilegium quo qui fruitur, habet villanorum propaginem, id eſt, poteſtatem habendi nativos, bondos, & villanos in feudo aut manerio ſuo.

Tol. l. 2. tit 2. *Sec.* 7. eſt regale privilegium, quo qui fruitur: immunis eſt à gabellis.

Tranſgreſſio quid ſit. vide lib. 4. tit. 1. *Sec.* 2. & tit. 3. in princ.

Tumberella l. 4. tit. 10. in princip. ſignificat, aliquorum judicio, Plauſtrum in quo fornicationis aut adulterii rei contumeliæ causâ per civitatem aut burgum circumferuntur, aliorum verò idem quod pilloriam.

Turuaria eſt poteſtas fodiendi ceſpites in alieno fundo vel fundo communi.

Turnum vicecomitis ad verbum ſignificat vicem vicecomitis, id eſt, duo tempora in anno, quibus ille letam univerſi comitatus tenet.

V.

Vadiare legem quid ſit. v. l. 3. tit. fin. *Sec.* finali. & l. 4. tit. 13. *Sec.* 4.

Vadium mortuum eſt hypotheca creditori ſic oppignorata, ut fructus quos durante tempore oppignorationis producit, omnes fiant creditoris, idque ſine computo inde debitori fiendo. v. l. 2. tit. 4. *Sec.* 1. in fin.

Vaſtum ſignificat terrarum aut domorum divaſtationem.

Veredictum, quaſi vere-dictum, ſignificat reſponſum juratorum, quod ſuper facto eorum examinationi commiſſo, proferunt.

Vetitum nannium eſt illegitima pecorum prehenſio, & in locum illicitum abactio, ſub prætextu damni per ea abigenti facti. Quo caſu clarigationis jus conceditur.

Vicecomes eſt Regis officialis qui ad comitatus gubernationem quotannis conſtituitur, & partim Judex eſt, ad cauſas ſcilicet minores quæ ejus juriſdictioni ſubſunt, lib. 4. tit. 2. in princ. partim miniſter & mandatarius Regis. l 4. tit. 11. *Sec.* 3.

Vidua Regis eſt illa, quæ dotem legitimam è terris & tenementis viri ſui quæ in capite de corona Regis tenebat, regis auxilio ſibi aſſignari, petit.

Villanus in groſſo, v. Groſſus.

Vjllanus ſervus eſt, à gallico (villein.)

Villenagium aliquando eſt circuitus manerii vel feudi cui villani adſcribuntur: ponitur etiam aliquando pro ipſo ſervitio quod villani domino feudi præſtant. l. 1. tit. 3. *Sec.* 4. & l. 2. tit. 3. *Sec* 22.

Viſus franci plegii eſt inquiſitio aut examinatio, an omnes duodenarii & ultra liberum plegium habeant, id eſt, ſponſorem capitalem quod regis pacem conſervabunt. Hoc apud majores noſtros in uſu fuit. Sed hodie ſtatur juramento cujuſque qui annum duodecimum complevit. Hoc autem præcipuum eſt, quod in omni leta ſit. v. Leta.

Utlagatus eſt exlex.

W.

Wainagium comprehendit omnia illa tam jumenta quàm alia inſtrumenta quæ ad cultum agrorum & fruges colligendas ſunt neceſſaria. Hæc ſub nomine peculii leges Romanæ continent.

Waivium quid ſit. v. l. 2. tit. 1. *Sec.* 44, 45. l. 2. tit. 6, *Sec.* 3.

Warantizare eſt aliquem de evictione rei venditæ aut donatæ

donatæ ſecurum promiſſione reddere.

Warantus aliquando ſignificat eum qui cavet de evictione; aliquando ipſam cautionem quæ alias & warantia dicitur, li.1. tit. 23. *Sec.* 5. quid ſit Warantia. v.l.2. tit. 19. in princ. item, lib.3. tit. 24. *Sec.* 2. in fine Warantus, lib. 4. tit. 12. *Sec.* 2.

Warenna provenit à Gallico (garenne) id eſt vivarium. Hæc apud nos poteſtatem ſignificat, vel charta regia vel præſcriptione obtentam venandi ſibi cuniculos *aut* lepores, vel etiam occupandi phaſianos & perdices intra limites feudi ſui.

Wepona idem fere ſignificat quod telum apud Latinos, vide lib. 4. tit. 18. *Sec.* 47.

Wreckum ſignificat totum illud quod è naufragio ad terram appellitur, niſi animal ſit. Nam animal appellens facit ut naufragium in Wrecki cauſam non incidat, & ut bona quæ ſervari poſſunt, non fiſco cedant, ſed dominorum permaneant, ſi infra tempus limitatum vendicentur, lib. 2. tit. 1. *Sec.* 7. *Sec.* 26.

F I N I S.